

СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Број 68

Год. LX

Вторник, 5 октомври 2004

Цена на овој број е 390 денари

www.slvesnik.com.mk

contact@slvesnik.com.mk

СОДРЖИНА

1274. Закон за управување со отпадот.....	Стр. 1	1279. Закон за стоковните резерви.....	Стр. 111
1275. Закон за изменување и дополнување на Законот за јавни патишта.....	67	1280. Одлука за пренесување на правото на времено користење на дел од недвижен имот.....	116
1276. Закон за превоз во патниот сообщај	70	1281. Инструкција за испитување на биолошка расположивост и биоеквивалентност на лекови.....	116
1277. Закон за снабдување со вода за пиење и одведување на урбани отпадни води.....	95	1282. Правилник за изменување на Правилникот за начинот и постапката за оценување на државните службеници.....	123
1278. Закон за гарантирање на враќање на средствата кои Европската банка за обнова и развој ги става на располагање на Владата на Република Македонија во процесот на претприватизација, за стекнување со акции при приватизацијата на АД ЕСМ.....	108	Огласен дел.....	1-36

1274.

Врз основа на член 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија, издаваат

УКАЗ ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ОТПАДОТ

Се прогласува Законот за управување со отпадот, што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 15 септември 2004 година.

Бр. 07-3718/1
15 септември 2004 година на Република Македонија,
Скопје Претседател
Бранко Џрвенковски, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
д-р **Љупчо Јордановски, с.р.**

ЗАКОН ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ОТПАДОТ

I ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Предмет на уредување

Со овој закон се уредува управувањето со отпадот; плановите и програмите за управување со отпадот; правата и обврските на правните и на физичките лица во врска со управувањето со отпадот; начинот и условите под кои може да се врши собирање, транспортирање, третман, преработка, складирање и отстранување на отпадот; увозот, извозот и транзитот на отпадот; мониторингот, информативниот систем и финансирањето.

Член 2

Примена на законот

Одредбите од овој закон се однесуваат на сите видови отпад наведени во Листата на видовите отпад, освен на:

- 1) радиоактивниот отпад;
- 2) отпадот што настанува при истражување, експлатација, преработка и складирање на минералните суровини и работа на каменоломите;
- 3) гасовите што се испуштаат во атмосферата;

- 4) отпадните води, со исклучок на течниот отпад;
- 5) животинскиот отпад (трупови, губриво, измет итн.), како и другите видови безопасни материјали од природно потекло, коишто можат да се искористат во земјоделството и
- 6) деактивираните експлозивни и распружувачки средства и материји.

Член 3

Целите на законот

- Целите на овој закон се да се обезбеди:
- 1) избегнување и, во најголема можна мера, намалување на количеството на создадениот отпад;
  - 2) искористување на употребливите состојки на отпадот;
  - 3) одржлив развој, преку зачувување и заштеда на природните ресурси;
  - 4) спречување на негативните влијанија на отпадот врз животната средина, животот и здравјето на луѓето;
  - 5) отстранување на отпадот, на начин што е прифатлив за животната средина и
  - 6) висок степен на заштита на животната средина, животот и здравјето на луѓето.

Член 4

Дејност од јавен интерес

Управувањето со отпадот е дејност од јавен интерес, коишто се врши во согласност со одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.

Член 5

Примена на одредбите од Законот

- (1) Во управувањето со отпадот се применува и Законот за животната средина, доколку поинаку не е уредено со овој закон.
- (2) На постапките утврдени со овој закон се применува Законот за општата управна постапка, доколку со овој закон поинаку не е уредено.

Член 6

Дефиниции

Одделни изрази употребени во овој закон го имаат следново значење:

1. **Отпад** е секоја материја или предмет што создавачот или поседувачот ја/го отфрла, има намера да ја/го отфрли или од него се бара да ја/го отфрли;
2. **Опасен отпад** е отпадот што содржи супстанции кои имаат едно или повеќе опасни својства, како што се: експлозивност, реактивност (оксиданси), запаливост, надразливост, токсичност, инфективност, канцерогеност, мутагеност, токсичност за репродукција, екотоксичност и својства на испуштање отровни гасови при контакт со вода, воздух или киселина, утврдени во согласност со овој закон или друг пропис, а притоа во Листата на видовите отпад е наведен и посебно обележан како опасен отпад, вклучувајќи го и секој отпад што е измешан со опасен отпад;
3. **Неопасен отпад** е отпадот што не ги поседува карактеристиките на опасен отпад;

4. **Инертен отпад** е отпадот што е отпорен и не подлежи на никакви значителни физички, хемиски или биолошки трансформации, не се растворва, не согорува и не реагира на друг физички или хемиски начин, не се биоразградува, а отпадот и неговиот исцедок не влијаат на друга материја со којшто доаѓаат во допир, на начин на кој може да ја загрозат животната средина, животот и здравјето на луѓето;
5. **Комунален отпад** е неопасниот отпад што се создава од физичките лица во домаќинствата и комерцијалниот отпад;

6. **Комерцијален отпад** е секој друг отпад создан од правни и физички лица при вршење на комерцијални, индустриски, занаетчиски, услужни, административни и слични дејности, кој според својата природа

или според својот состав е сличен на отпадот од домаќинствата;

7. **Индустриски неопасен отпад** е отпадот што се создава при производствените процеси во индустријата и не содржи опасни карактеристики, а според својствата, составот и количеството се разликува од комуналниот отпад;

8. **Биоразградлив отпад** е секој отпад што може да биде разграден со анаеробни (без присуство на кислород) или аеробни (со присуство на кислород) процеси на разградба;

9. **Отпадни масла** се минерални, синтетички или индустриски масла, во текча или во полутечна состојба, кои станале непогодни за употребата за којшто првично биле наменети, а особено употребените масла за моторите со внатрешно согорување, маслата за менувачките кутии, како и маслата за турбини и хидрауличните масла;

10. **Полихлорирани бифенили** се полихлорирани бифенили (во натамошниот текст: ПХБ), полихлорирани терфенили (во натамошниот текст: ПХТ), монометил-тетрахлоро-дифенил метан, монометил-дихлородифенил метан, монометил-дибромо-дифенил метан, како и секоја смеса којшто содржи некоја од гореспоменатите супстанции, во вкупно количество од над 0,005 масени проценти;

11. **Опрема којашто содржи ПХБ** се трансформатори, кондензатори, садови коишто содржат остатоци од ПХБ, како и друга опрема што содржи или содржела ПХБ и што не била деконтаминирана;

12. **Искористени ПХБ** се сите ПХБ коишто создавачот или поседувачот ги исфрла, има намера да ги исфрли или од него се бара да ги исфрли;

13. **Батерији и акумулатори** се извори на електрична енергија добиена со директна трансформација на хемиската енергија, кои се состојат од една или од повеќе примарни ќелии кои не можат повторно да се попнат или од секундарни ќелии кои можат повторно да се попнат;

14. **Искористени батерији и акумулатори** се сите батерији и акумулатори коишто не можат повторно да се користат и се наменети за преработка или за отстранување;

15. **Отпаден електричен или електронски уред** е секој електричен или електронски уред кој сопственикот и/или поседувачот го исфрла, има намера да го исфрли или од него се бара да го исфрли, вклучувајќи ги и сите делови и компоненти кои се составен дел на уредот во моментот на отфрлањето;

16. **Пакување** се сите производи направени од каков било материјал што се користат за складирање, заштита, ракување, испорачување и за презентација на стоките, од производителот до корисникот или до потрошувачот, без оглед на тоа дали стоките се сировини или преработки;

17. **Отпад од пакување** е секое пакување или материјал за пакување што создавачот или поседувачот ги исфрла, има намера да ги исфрли или од него се бара да ги исфрли, освен остатоците од производството;

18. **Искористени возила** се возилата чијашто употребна функција престанала и кои сопственикот ги отфрлил, има намера да ги отфрли или од него се бара да ги отфрли;

19. **Медицински отпад** е отпадот што се создава во медицинските и во здравствените институции (стационари, болници, поликлиники и амбуланти, забни ординации, ветеринарни станици и слично), кој настанува како производ на употребени средства и материјали при дијагностицирањето, лекувањето, третманот и превенцијата на болестите кај луѓето и кај животните;

20. **Отпад од научно-истражувачките институции** е отпадот што настанал со употреба на средства и материјали при истражувачките и развојните дејности;

21. Отпаден титаниумдиоксид е секој остаток од производството, преработката и употребата на титаниумдиоксидот, што создавачот ги исфрла, има намера да ги исфрли или од него се бара да ги исфрли;

22. Отпаден азбест се остатоци од производството, преработката и употребата на азбест, како и супстанциите, материјалите и производите коишто содржат азбест, а кои создавачот ги исфрла, има намера да ги исфрли или од него се бара да ги исфрли;

23. Создавач е правно или физичко лице коешто создава отпад како резултат на дејноста или активноста што ја врши (првичен создавач) и/или секое лице кое изведува операции на третман, мешање или некои други операции поради кои се менува карактерот или составот на создадениот отпад (секундарен создавач);

24. Поседувач е правно и физичко лице коешто има отпад во свое владение;

25. Постапување со отпадот е собирање, селектирање, транспортирање, третман, преработка, складирање и отстранување на отпадот, вклучувајќи го и надзорот над овие операции, како и мерките за заштита на животната средина, животот и здравјето на луѓето за време на работата на објектите и на инсталациите за отстранување на отпадот и грижата за него по престанокот на нивната работа;

26. Давател на услуга е явно претпријатие основано од општините или градот Скопје и правно и физичко лице кое склучило договор за давање на услуга од јавен интерес од локално значење;

27. Управување со отпад е избегнување и намалување на количеството на создадениот отпад и неговото негативно влијание врз животната средина, животот и здравјето на луѓето, вклучувајќи го и постапувањето со отпадот;

28. Управител со отпад е лицето кое е одговорно за спроведување на програмата за управување со отпадот на правното и на физичкото лице коешто создава, преработува или го отстранува отпадот;

29. Преработка на отпадот се операциите утврдени со овој закон, кои имаат за цел да се искористат употребливите материјали и состојки на отпадот, а притоа ги опфаќаат постапките за повторно користење на отпадот, за рециклирање и за користење на отпадот како извор на енергија, исклучувајќи го горењето на отпадот заради негово дефинитивно отстранување;

30. Преработувач на отпад е правно или физичко лице коешто го преработува отпадот, без оглед на тоа дали го создало отпадот или преработката ја врши за трети лица;

31. Третман на отпадот се механичките, физичките, термичките, хемиските или биолошките процеси, вклучувајќи го и сортирањето со кои се менуваат својствата на отпадот, со цел да се намали неговиот волумен или неговата опасна природа, да се олесни ракувањето со него или да се направи попогоден за преработка;

32. Рециклирање на отпадот е добивање супстанции од отпадот (секундарни сировини) и нивно користење како замена за примарните сировини или користење на својствата на супстанциите содржани во отпадот за нивната првична намена или за други намени, исклучувајќи го директното користење на енергијата на отпадот;

33. Отстранување на отпадот се операциите што обезбедуваат конечно решение за отпадот што не може повторно да биде употребен или преработен, а притоа не се загрозува животната средина, животот и здравјето на луѓето;

34. Собирање на отпадот е збир од организирани дејности коишто опфаќаат постапки со кои отпадот се подготвува за транспорт;

35. Претоварна станица е објект каде што отпадот се истоварува за да се овозможи негова подготовка за натамошен транспорт до објектите и инсталациите за складирање, преработка, третман и отстранување на отпадот;

36. Складирање е организирана дејност за складирање на создадениот отпад во објекти коишто ги исполнуваат пропишаните услови за таа намена, за период пократок од три години, доколку складираниот отпад е наменет за третман и за преработка, или за период од пократок од една година, доколку отпадот е наменет за отстранување;

37. Депонија е објект наменет за отстранување на отпадот, со негово истурање над или под земја;

38. Депонирање е операција за отстранување на отпадот на депониите;

39. Инсталација за горење е неподвижна или подвижна техничка единица и опрема за термички третман на отпадот, со или без искористување на топлината добиена при горењето, вклучувајќи го и горењето на отпадот по пат на оксидација, како и другите процеси за термички третман, како што се пиролиза, гасификација или плазма-процесите, со тоа што супстанциите добиени со третманот последователно изгоруваат. Инсталацијата ги вклучува и локацијата, сите линии за термички третман, објектите и постројките за прием, складирање и за пред третман на отпадот на локацијата, системите за дотур на отпад, гориво и воздух, котелот, постројките за третирање на отпадните гасови, за третирање и за складирање на отпадните води и остатоците од горењето, како и оцакот, уредите и системите за контрола, бележење и за мониторинг на условите за горење;

40. Инсталација за согорување е секоја неподвижна или подвижна постројка чијашто главна намена е создавање енергија или производство на материјални производи, при што отпадот се користи како редовно или дополнително гориво, односно постројка во којашто отпадот термички се третира заради отстранување, вклучувајќи ги и локацијата, сите линии за термички третман, објектите и постројките за прием, складирање и пред третман на отпадот на локацијата, системите за дотур на отпад, гориво и воздух, котелот, постројките за третирање на отпадните гасови, за третирање и складирање на отпадните води и остатоците од согорувањето, како и оцакот, уредите и системите за контрола, бележење и за мониторинг на условите на согорување;

41. Надлежен орган за вршење на стручни работи во областа на животната средина е органот основан со Законот за животната средина и

42. Физичко лице, во смисла на точките 26, 28 и 30 од овој член, е трговец поединец кој согласно со Законот за трговските друштва е запишан во судски регистар за вршење на соодветна дејност.

Член 7

Приоритет при управувањето со отпадот

(1) Создавачите на отпад се должни, во најголема мера, да го избегнат создавањето отпад и да ги намалат штетните влијанија на отпадот врз животната средина, животот и здравјето на луѓето.

(2) При управувањето со отпадот, по претходно извршена селекција, отпадот треба:

- да биде преработен по пат на рециклирање, повторна употреба или во друг процес за екстракција на секундарните сировини или

- да се користи како извор на енергија.

Член 8

Начело на заштита на животната средина при управувањето со отпадот

(1) При преземањето на одредени дејности и активности во врска со управувањето со отпадот, правните и физичките лица се должни да обезбедат висок степен на заштита на животната средина, животот и здравјето на луѓето.

(2) Правните и физичките лица кои преземаат одредени активности во процесот на производството, се должни да употребуваат сировини со чија преработка се создава помалку отпад, да применуваат технологии

кои обезбедуваат почисто производство и кои ги штедат природните ресурси, односно да произведуваат производи коишто, при нивното производство и употреба, не ја загадуваат животната средина или загадувањето да го сведат на најмала можна мера, во согласност со начелата за одржлив развој.

(3) При преработката и отстранувањето на отпадот мора да се користат најдобрите достапни техники и технологии.

Член 9

Начело на претпазливост

Доколку, врз основа на современите научни и техничко-технолошки сознанија, се заклучи дека одредена активност или вршењето на одредена дејност при управувањето со отпадот би предизвикале штетни последици за животната средина, животот и за здравјето на луѓето, ќе се преземат соодветни мерки и активности за отстранување на опасноста, пред да се добијат научни докази дека би можело да дојде до штетни последици.

Член 10

Начело на близост

(1) Отпадот треба првенствено да биде преработен на местото каде што е создаден.

(2) Отпадот кој поради оправдани техничко-технолошки или економски причини не може да биде преработен на местото каде што е создаден, мора да биде пренесен на преработка или да биде отстранет во најблиските места определени за таа намена.

Член 11

Начело на универзалност на услугите

Универзалноста на услугите кои се однесуваат на управувањето со отпадот треба да биде обезбедена преку:

- 1) недискриминација;
- 2) одржливост на услугата;
- 3) квалитет и ефикасност;
- 4) транспарентност;
- 5) економски прифатлива цена и
- 6) целосно покривање на областа на извршување на услугата.

Член 12

Начело “загадувачот плаќа”

Создавачот и/или поседувачот на отпадот се должни да ги сносят сите трошоци настанати при управувањето со отпадот, вклучувајќи ги и трошоците за собирање, транспортирање, третман, складирање, отстранување, превенција и мониторинг на отпадот, како и трошоците за санационите мерки за штетата којашто ја предизвикал отпадот или штетата којашто би била предизвикана со отпадот.

Член 13

Систем на каузија

При купувањето на определени производи, купувачот ќе биде обврзан да плати определен додаток на цената на производот, кој ќе му биде вратен тогаш кога на продавачот ќе му ги врати искористените производи и пакувањето, доколку искористените производи и пакувањето можат да се преработат, а тоа е обележано на начин што е утврден во согласност со закон и со друг пропис.

Член 14

Заеднички начела

Органите на државната управа, општините и градот Скопје и правните и физичките лица коишто управуваат со отпадот се должни при преземањето на мерките и активностите што се однесуваат на управувањето со отпадот да се раководат според начелата и одредбите од членовите 7, 8, 9, 10, 11, 12 и 13 на овој закон, како и според начелата наведени во Законот за животната средина.

II СТРАТЕГИЈА, ПЛАНОВИ И ПРОГРАМИ ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ОТПАДОТ

Член 15

Планирање при управувањето со отпадот

(1) Надлежните органи на Република Македонија, општините и на градот Скопје, како и правните и физичките лица кои управуваат со отпадот, во согласност со овој закон, се должни да донесуваат и да спроведуваат стратешки, плански и програмски документи за управување со отпадот, со цел да се обезбеди:

1) заштита на животната средина, животот и здравјето на луѓето;

2) остварување на целите и насоките утврдени во Националниот еколошки акционен план;

3) спроведување на општите принципи и насоки за управување со отпадот;

4) основање на интегрирана национална мрежа на инсталации и инсталации за преработка и за отстранување на отпадот и

5) остварување на обврските во врска со управувањето со отпадот, коишто Република Македонија ги презела на меѓународно ниво.

(2) Во постапката за донесување на стратегиите, плановите и програмите предвидени со овој закон се врши стратешка процена на влијанието врз животната средина, согласно со Законот за животната средина.

Член 16

Стратегија за управување со отпадот

(1) Владата на Република Македонија, по предлог на органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, донесува Стратегија за управување со отпадот.

(2) Со Стратегијата за управување со отпадот од ставот (1) на овој член се определуваат:

1) основните насоки за управување со сите видови отпад;

2) подобрување на општата состојба во управувањето со отпадот;

3) потребните правни мерки за реализација на планот за управување со отпадот;

4) долгорочните потреби на Република Македонија во областа на управувањето со отпадот;

5) стратешки пристап кон развојот на јавната свест и едукацијата во врска со управувањето со отпадот и

6) други прашања од значење за развојот на управувањето со отпадот.

(3) Стратегијата од ставот (1) на овој член се однесува на период од 12 години.

Член 17

План за управување со отпадот на

Република Македонија

(1) За реализација на Стратегијата за управување со отпадот, органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, донесува План за управување со отпадот на Република Македонија.

(2) Планот од ставот (1) на овој член се донесува за период од шест години и содржи особено:

1) опис и оцена на постоечката состојба во врска со управувањето со отпадот;

2) предвидувања на идните состојби во врска со управувањето со отпадот;

3) стимулативни мерки за реализација на активностите за избегнување и за намалување на количеството на создадениот отпад, како и повторно користење, рециклирање и користење на отпадот како извор на енергија;

4) начини за отстранување на отпадот што не може да се избегне и да се преработи;

5) определување на видот и на количеството отпад според кои се определува обврската за правните и на физичките лица да изработуваат програми за управување со отпадот;

6) реализација на системот за мониторинг при управувањето со отпадот;

7) конкретни мерки и активности за намалување на биоразградливите состојки во отпадот наменет за отстранување и временскиот распоред и обемот на нивното реализирање;

8) утврдување на потребите на Република Македонија за изградба на објекти и инсталации за преработка и за отстранување на отпадот;

9) локации и инсталации за отстранување на отпадот;

10) податоци за интегрираната национална мрежа за отстранување на отпадот и инсталациите за преработка на отпадот;

11) технички и други услови коишто треба да се исполнат при управувањето со отпадот;

12) мерки за санација на дивите депонии и на загадените области;

13) активности коишто се преземаат од страна на единиците на локалната самоуправа, во врска со управувањето со отпадот;

14) мерки за едукација и за подигање на јавната свест за управување со отпадот;

15) процена на трошоците за операциите на преработка и отстранување на отпадот;

16) финансиски инструменти за спроведување на планот за управување со отпадот.

(3) Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина е одговорен за спроведување на Планот од ставот (1) на овој член.

(4) Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина на секоја трета година од почетокот на реализацијата на планот за управување со отпад на Република Македонија е должен да поднесе извештај за реализацијата на планот до Владата на Република Македонија, за кој претходно е добиена согласност од органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

Член 18

Планови за управување со отпадот на општините и градот Скопје

(1) За реализација на Планот за управување со отпадот на Република Македонија, советот на општините и на градот Скопје, донесуваат план за управување со отпадот на општината, односно на градот Скопје, на предлог на градоначалникот на општината и градот Скопје.

(2) Планот од ставот (1) на овој член се донесува за период не помал од три години, а не подолг од шест години.

(3) Планот од ставот (1) на овој член особено ги соодржи податоците на Планот на Република Македонија од членот 17 став (2) за територијата на општината и градот Скопје.

(4) Градоначалникот на општините и градот Скопје се одговорни за спроведување на Планот од ставот (1) на овој член.

(5) Планот од ставот (1) на овој член, градоначалникот на општините и градот Скопје ги доставуваат на одобрување до органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

Член 19

Програми за управување со отпадот

(1) Реализацијата на Планот на Република Македонија за управување со отпадот се врши преку програми за управување со отпадот кои ги донесуваат:

1) органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина;

2) советот на општините и градот Скопје, по предлог на градоначалникот на општините и градот Скопје и

3) правните и физичките лица коишто управуваат со отпад, определени во согласност со овој закон и другите прописи.

(2) Програмите од ставот (1) на овој член, треба да бидат во согласност со Планот на Република Македонија за управување со отпадот и Планот за управување со отпад на општините и градот Скопје, при што програмите од ставот (1) точки 2 и 3 на овој член, треба да бидат во согласност и со програмата од ставот (1) точка 1 на овој член.

(3) Во Програмите од став (1) на овој член ќе бидат определени изворите на финансирање на мерките и активностите, како и инструментите за спроведување на програмите за управување со отпадот.

(4) Програмите од ставот (1) точки 1 и 2 се донесуваат за период од една година, додека програмите од ставот (1) точка 3 се донесуваат за период од три години.

(5) Програмите од ставот (1) точка 2 на овој член особено ги содржат податоците на Програмата од членот 20 став (2) на овој закон освен точката 11.

Член 20

Содржина на програмата за управување со отпадот, коишто ја донесува надлежниот орган за вршење на стручни работи во животната средина

(1) Со програмата за управување со отпадот, што ја донесува органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, се утврдуваат мерките и активностите што треба да се преземат од страна на субјектите кои управуваат со отпадот во тековната година за спроведување на Планот за управување со отпадот, како и конкретните мерки за подобрување на општата состојба во управувањето со отпадот и заштитата на животната средина.

(2) Програмата од ставот (1) на овој член особено содржи:

1) процена на видот и на количеството отпад што се создава во Република Македонија на годишно ниво;

2) мерки и активности за избегнување и за намалување на количеството на создадениот отпад;

3) начинот на остварување на обврските на правните и на физичките лица кои управуваат со отпадот;

4) мерки и активности за селекција на отпадот, вклучувајќи го и издвојувањето на опасните состојки од отпадот;

5) мерки и активности за поттикнување на компостирањето на биоразградливиот отпад;

6) начините за едукација и за подигање на јавната свест на граѓаните во врска со управувањето на отпадот;

7) реализација на обврските за намалување на количеството на биоразградливиот отпад што се отстранува на депониите;

8) начинот на работа на објектите и на инсталациите за преработка и за отстранување на отпадот;

9) начинот на функционирање на интегрираната мрежа за преработка и за отстранување на отпадот;

10) реализација на мониторингот и на информативниот систем во областа на управувањето со отпадот;

11) реализација на мерки за спроведување на увоз, извоз и транзит на отпад низ територијата на Република Македонија и

12) други мерки од важност за реализација на Планот за управување со отпад.

(3) Програмата од ставот (1) на овој член за наредната година, органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина е должен да ја направи достапна на јавноста, во месец септември во тековната година.

Член 21

Програми на правните и на физичките лица за управување со отпадот

(1) Правните и физичките лица кои во текот на годината создаваат отпад, кој според видот и количеството го надминува утврденото во Планот на Република

Македонија за управување со отпадот, се должни да изработуваат програми за управување со отпадот, согласно со членот 19 од овој закон.

(2) Правните и физички лица од ставот (1) на овој член се должни до градоначалниците на општините и градот Скопје да ги доставуваат програмите за управување со отпад за наредниот период најдоцна во месец септември во тековната година.

(3) Правните и физички лица од ставот (1) на овој член, кои создаваат, преработуваат или отстрануваат индустриски неопасен и опасен отпад, програмите за управување со отпад ги доставуваат и до органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(4) Програмата на правните и на физичките лица за управување со отпадот особено содржи:

1) постојно ниво на создавање на отпад, по видови, количини и извори на создавање и предвидување на видот и на количеството отпад што се создава во наредната година;

2) постојни и планирани технички, организациони и други мерки за избегнување и за намалување на создавањето на отпад и намалување на штетноста на отпадот;

3) податоци за постојни и планирани организационо-техничките капацитети на правните и на физичките лица;

4) постојни и планирани технички, организациони и други мерки (вклучувајќи и инвестициони зафати) за постапување со отпадот (селектирање, третман, преработка искористување на енергијата, складирање и отстранување);

5) мерки за заштита од штетното влијание на отпадот по животната средина, животот и здравјето на луѓето;

6) воведување на меѓународни системи за заштита на животната средина (ISO 14000 и други);

7) планирани активности за едукација и за обука на кадарот што управува со отпадот и

8) други мерки што се од значење за реализација на програмата за управување со отпадот.

(5) Органите од ставовите (2) и (3) на овој член, можат од правните и физички лица од ставот (1) на овој член да бараат измени и дополнувања на нивните програми, кога ќе утврдат дека тие се спротивни на Планот за управување со отпад на Република Македонија, како и со Програмата за управување со отпад од членот 20 став (1) точка 1 на овој закон.

Член 22

Обврски на општините и градот Скопје за управувањето со комуналниот и со другиот неопасен отпад

(1) Советот на општините и советот на градот Скопје, во согласност со Планот на Република Македонија за управување со отпадот, се должни да:

1) се грижат за јавната чистота и за напуштенот отпад;

2) донесуваат акти со кои ќе го регулираат селектирањето, собирањето и транспортирањето на комуналниот отпад и на другите видови неопасен отпад;

3) соработуваат со другите општини и градот Скопје, во врска со управувањето со комуналниот и со другите видови неопасен отпад;

4) реализираат проекти и преземаат инвестициони зафати за подобрување на општата состојба со управувањето со отпадот и

5) постапуваат во согласност со општите правила за постапување со комуналниот и со другите видови отпад.

(2) Две или повеќе општини, можат да донесат заедничка програма за управување со комуналниот и со другите видови отпад.

Член 23

Известувања за спроведување на програмите за управување со отпадот

(1) Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина е должен секоја година во месец март во тековната година, до Владата на Република Македонија да поднесува извештај за спроведувањето на Програмата за управување со отпадот за претходната година.

(2) Градоначалникот на општините и градоначалникот на градот Скопје се должни секоја година до органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина да доставуваат извештаи за спроведувањето на своите програми за управување со отпад за кои претходно е добиена согласност од советодателите на општините и Советот на градот Скопје.

(3) Извештаите од ставот (2) на овој член се доставуваат до 28 февруари во тековната година за програмата од претходната година.

(4) Правните и физичките лица од членот 21 став (1) на овој закон се должни да поднесуваат годишен извештај за спроведувањето на своите програми до градоначалникот на општините и градот Скопје, најдоцна до 31 јануари во тековната година, за програмата од претходната година.

(5) Правните и физички лица од членот 21 став (1) на овој закон кои управуваат со опасен отпад, извештаите од ставот (4) на овој член ги доставуваат и до органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(6) Врз основа на резултатите добиени од извештаите за спроведување на програмите за управување со отпад, органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина може да изврши измени и дополнувања на Планот за управување со отпад на Република Македонија.

III ПОСТАПУВАЊЕ СО ОТПАДОТ

Член 24

Правила за постапување со отпадот

Постапувањето со отпадот мора да се изведува со должно внимание и на начин со кој се избегнува:

1) загрозување на животната средина, животот и здравјето на луѓето;

2) загадување на водите, воздухот и почвата над пропишните граници;

3) создавање бучава и непријатна миризба;

4) уништување на природните услови за живот на животните и на растенијата;

5) уништување на заштитените природни области и на заштитеното културно наследство и

6) нагрдување и неуредување на објектите и просторот во урбантите зони и во подрачјата надвор од урбантите зони.

Член 25

Листа на отпади

(1) Категории на отпадот, од аспект на овој закон, се:

1) остатоците од производството или од потрошувачката на производите;

2) производи кои не ги задоволуваат пропишаните спецификации за квалитет;

3) производите на кои им истекол датумот за користење;

4) материјалите кои биле истурени, загубени или кои претрпеле друг вид незгода, вклучувајќи ги и сите материјали, опрема и друго кои се загадени како резултат на таа незгода;

5) материјалите кои се загадени или извалкани како резултат на планираните дејствија (остатоци од операциите на чистење, материјалите за пакување, контејнерите и друго);

6) неупотребливите делови (потрошени батерии, потрошени катализатори и друго);

7) супстанциите кои веќе не функционираат на задоволителен начин (загадените киселини, загадените растворувачи, употребените соли од калење и друго);

8) остатоците од индустриските процеси (зурите, остатоците од дестилација и друго);

9) остатоците од процесите за намалување на загадувањето (талозите од скрубер-прочистувачот на гасови, правот од воздушните филтри, искористените филтри и друго);

10) остатоците од машинската/завршната обработка (струготините, валајнички коварии и друго);

11) остатоците од експлоатацијата и од обработката на сировините (остатоците во рударството и друго);

12) нечистите материјали (маслата загадени со ПХБ/ПХТ и друго);

13) сите материјали, материји или производи чијашто употреба е забранета со закон;

14) производите кои сопственикот веќе нема да ги користи (земјоделските, канцелариските, комерцијалните отпадоци и отпадоците од продавниците и од домаќинствата и друго);

15) загадените материјали, материји или производи што произлегуваат од дејствијата чијашто цел е рекултивација на земјиштето и

16) сите материјали, материји или производи кои не се содржани во гореспоменатите категории.

(2) Врз основа на категориите отпад од ставот (1) на овој член, министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина ја пропишува Листата на видови отпади.

(3) Во Листата на отпади на посебен начин ќе бидат одбележани отпадите коишто, според своите карактеристики, спаѓаат во категоријата опасни отпади.

Член 26

Обврски за создавачот и за поседувачот на отпад

(1) Создавачот и/или поседувачот е должен отпадот:

1) да го селектира;

2) да го класифицира според Листата на отпад;

3) да ги утврдува карактеристиките на отпадот;

4) да врши контрола на влијанијата на отпадот врз животната средина, животот и врз здравјето на лубето;

5) да го складира отпадот на места предвидени за таа намена и

6) да го преработува отпадот, а доколку неговата преработката е технички неизводлива и економски неисклатлива, да го предаде на правното и на физичкото лице кое има дозвола за собирање и за транспортирање, преработка, отстранување и/или извезување на отпадот.

(2) Ако отпадот има една или повеќе опасни карактеристики, создавачот и/или поседувачот се должни да го класифицираат отпадот во категоријата опасен отпад и да постапуваат со него како со опасен отпад.

(3) Физичките лица во домаќинствата се должни да ги извршуваат обврските од ставот (1) точки 1 и 5.

Член 27

Собирање и транспортирање на отпадот

(1) Собирањето и транспортирањето на отпадот се врши со средства и со опрема коишто е посебно конструирана и наменета исклучиво за собирање и за транспортирање на отпад.

(2) Создавачот и/или поседувачот е должен да им го предаде отпадот на правните и на физичките лица, кои врз основа на дозвола издадена во согласност со законот, се овластени за вршење на дејностите на собирање и/или транспортирање на отпадот.

(3) Правните и физичките лица овластени за собирање и/или за транспортирање на отпадот се одговорни за безбедно транспортирање на отпадот од местото на неговото собирање до местото на неговото предавање.

(4) Министерот за транспорт и врски, во согласност со министерот за животната средина и просторно планирање, ги пропишува минималните технички услови што треба да ги исполнуваат превозните средства со коишто се транспортира отпадот.

Член 28

Преработка на отпадот

(1) Отпадот што содржи употребливи материји треба да се преработи, доколку е возможно негово натамошно искористување и натамошно искористување на неговите состојки и ако постојат соодветни технички и технолошки услови.

(2) Преработката на отпадот мора да се врши без примена на процеси или методи кои ја загрозуваат животната средина, животот и здравјето на лубето.

(3) Доколку преработката на отпадот може да предизвика загрозување на животната средина, животот и здравјето на лубето и/или трошоците за преработка на отпадот се несразмерно големи и економски неисклатливи, отпадот треба привремено или трајно да се извее од Република Македонија до најблиските држави каде што отпадот може да се преработи или да се отстрани.

(4) Обврската за задолжително преработување на отпадот од ставот (1) на овој член нема да се применува, доколку отстранувањето на отпадот предизвикува помало загрозување на животната средина, животот и здравјето на лубето отколку преработката, при што треба да се има предвид:

1) консумирањето на природните ресурси;

2) енергијата коишто би била употребена за преработка или добиена од отпадот;

3) содржината на опасни материји во отпадот создан по преработката и

4) емисијата на супстанции и енергија во воздухот, водите и во почвата.

Член 29

Операции за преработка на отпадот

(1) Отпадот се преработува со примена на една или повеќе од следниве операции:

1) користење како гориво за примарна намена или како некое друго средство за производство на енергија;

2) регенерација/подобрување на својствата на растворувачите;

3) рециклирање/подобрување на својствата на органските материји коишто не се користат како растворувачи (вклучувајќи ги тука и компостирањето и другите процеси на биолошка трансформација);

4) рециклирање/подобрување на својствата на металите и на металните соединенија;

5) рециклирање/подобрување на својствата на другите неоргански материјали;

6) регенерација на киселините или на базите;

7) преработка на состојките што се користат за намалување на загадувањето;

8) преработка на состојките од катализаторите;

9) прерафинирање на користена нафта или други форми на повторно користење на нафтата;

10) третирање на земјиштето, во полза на земјоделството и на животната средина;

11) користење на отпадот добиен со некоја од операциите наведени во точките од 1 до 10 на овој став;

12) размена на отпадот заради подложување на некоја од операциите наведени во точките од 1 до 11 на овој став и

13) складирање на отпадот коишто треба да биде подложен на некоја од операциите наведени во точките од 1 до 12 на овој став (со исклучок на временото складирање, пред собирање, на местото каде што е создан отпадот).

(2) Операциите од ставот (1) на овој член при увозот, извозот и транзитот на отпадот во пропратните документи се означуваат со латинична буква (R) по која следи бројот на соодветната операција за преработка.

Член 30

Одобрение за градење на инсталации за преработка, третман, складирање и за отстранување на отпадот

(1) Барањето за добивање одобрение за изградба на инсталација за складирање, третман, преработка и за отстранување на отпадот, инвеститорот го доставува до органот надлежен за издавање на одобрението, согласно со Законот за градба.

(2) Во рамките на проектите за изградба на инсталации за складирање, третман, преработка и за отстранување на отпадот, се спроведува постапка за оценување на влијанието врз животната средина, на начин и во постапка утврдени во Законот за животната средина.

(3) Одобрение за градба на инсталација за складирање, третман, преработка и за отстранување на отпадот нема да биде издадено доколку инвеститорот не добил решение за одобрување на студијата за оцена на влијанието на животната средина од надлежниот орган за вршење на стручни работи од областа на животната средина, на начин и во постапка утврдени со Законот за животната средина.

(4) Инвеститорот е должен кон барањето за издавање одобрение за градба да приложи доказ од надлежниот орган за отпочнатата постапка за добивање интегрирана еколошка дозвола, во согласност со Законот за животната средина.

(5) Решението за употреба на инсталацијата за складирање, третман, преработка и за отстранување на отпадот нема да се издаде сè додека не се добие интегрирана еколошка дозвола од надлежниот орган, согласно со Законот за животната средина.

Член 31

Оперативни планови и еколошка ревизија за инсталациите за преработка, складирање и отстранување на отпадот

(1) Постоечките инсталации за складирање, преработка и за отстранување на отпадот, се должни да поднесат барање за добивање на дозвола за усогласување со оперативни планови согласно со Законот за животната средина.

(2) Доколку операторите на инсталациите за складирање, преработка и за отстранување на отпадот поседуваат А или Б - интегрирана еколошка дозвола, тие се должни да обезбедат генерална еколошка ревизија, во согласност со Законот за животната средина.

Член 32

Дозвола за складирање, третман и преработка на отпад

(1) Правните и физичките лица кои вршат складирање, третман и/или преработка на отпад задолжително треба да поседуваат дозвола за вршење на дејноста преработка, третман или складирање на отпадот.

(2) Субјектите од ставот (1) на овој член поднесуваат писмено барање за добивање дозвола за складирање, третман и/или за преработка на отпадот до органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(3) За вршење на дејноста складирање на опасен отпад, третман и/или преработка на отпад, субјектите од ставот (1) на овој член мора да имаат вработено најмалку едно лице со висока стручна спрема од областа на природните и/или од техничките науки, како и соодветни технички услови за вршење на дејноста, вклучувајќи ја и дејноста на складирање на неопасен отпад.

(4) Дозволата од ставот (1) на овој член ја издава органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, за временски период што не може да биде подолг од 15 години.

(5) Против решението со коешто се одбива барањето за добивање дозвола за преработка на отпад, барателот може да поднесе жалба до комисијата на Владата

на Република Македонија за решавање на управни работи од областа на животната средина, во рок од 30 дена од денот на добивањето на решението.

(6) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина ја пропишува формата и содржината на барањето за добивање дозвола за преработка, третман и/или за складирање на отпадот од ставот (2) на овој член, формата и содржината на дозволата, како и минималните технички услови за вршење на дејноста од ставот (3) на овој член.

Член 33

Складирање на отпадот

(1) Отпадот што може повторно да биде употребен, преработен и/или искористен како извор на енергија, може да се складира на посебни места предвидени за таа намена, доколку складирањето нема да предизвика опасност по животната средина, животот и здравјето на луѓето.

(2) Правните и физичките лица кои создаваат и/или преработуваат опасен отпад можат привремено да го складираат опасниот отпад во близина на местото каде што се создава, по претходно обезбедена согласност од органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(3) Градоначалникот на општините и градот Скопје ги определуваат локациите за складирање на неопасниот отпад во близина на местото каде што се создава.

(4) Складирањето на отпадот не може да трае подолго од три години, доколку отпадот е наменет за третман и за преработка, односно подолго од една година, доколку отпадот е наменет за отстранување.

(5) Начинот и условите за складирање на отпадот, како и условите што треба да ги исполнуваат локациите на коишто се врши складирањето на отпадот, ги пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

Член 34

Отстранување на отпадот

(1) Отпадот што не може повторно да се употреби, преработи или да се искористи како извор на енергија, се отстранува со примена на посебни операции за отстранување, определени во согласност со членот 35 став (1) од овој закон.

(2) Пред да се отстрани, отпадот треба да биде подложен на механички, физички, хемиски, термички или на биолошки третман, со цел да се намали количеството на отпадот, неговиот волумен и негативните влијанија врз животната средина, животот и здравјето на луѓето.

(3) Пред да се пристапи кон отстранување на отпадот, тој треба да биде селектиран и класифициран во согласност со Листата на видовите отпад.

(4) На отпадот што не може да се селектира и да се класифицира според Листата на видовите отпад, задолжително се врши процена на неговите опасни карактеристики, со цел да се утврди како ќе се постапува со овој отпад.

(5) Отстранувањето на отпадот се врши на посебно определени места и локации, како и во посебно изградени објекти и инсталации наменети за отстранување на отпадот, кои имаат добиено А или Б-интегрирана еколошка дозвола.

Член 35

Операции за отстранување на отпадот

(1) Операции за отстранување на отпадот се:

1) депонирање - полагање во или над земјата (на пример, депонија итн.);

2) третман на земјиштето (на пример, биоразградување на течниот или кашест отпад во почвата итн.);

3) длабинско инјектирање (на пример, инјектирање на отпадот што може да се испуштува во бунари или во природни шуплини - пештери, јами итн.)

4) површинско каптирање (на пример, сместување на течниот или кашест отпад во јами, езерца или во лагуни итн.);

5) посебно конструирана депонија (на пример, сместување во обложени поединечни ќелии кои се затворени и изолирани една од друга и од животната средина итн.);

6) полагање во големи водни тела освен мориња/океани;

7) полагање во мориња/океани вклучувајќи вкопување во морско дно;

8) биолошки третман што не е дефиниран на друго место во овој закон, а од кој произлегуваат финални соединенија или смеси кои се отстрануваат со некоја од операциите наведени во точките од 1 до 12 на овој став;

9) физичко-хемиски третман што не е дефиниран на друго место во овој закон, а од кој произлегуваат финални соединенија или смеси кои се отстрануваат со некоја од операциите наведени во точките од 1 до 12 на овој став (на пример, испарување, сушење, калцинирање итн.);

10) горење на копно, во согласност со одредбите од овој закон и другите прописи кои се однесуваат на горење;

11) горење на море;

12) трајно складирање (на пример, поставување контејнери во рудник итн.);

13) мешање пред подложување на некоја од операциите наведени во точките од 1 до 12 на овој став;

14) препакување пред подложување на некоја од операциите наведени во точките од 1 до 12 на овој став и

15) складирање до извршување на некоја од операциите наведени во точките од 1 до 14 на овој став (со исклучок на временото складирање, пред собирање на местото на коишто е создаден отпадот).

(2) Отстранувањето на отпадот со примена на операциите од ставот (1) на овој член ќе се смета за трајно решение при управувањето со отпадот.

(3) Операциите од ставот (1) на овој член при увозот, извозот и транзитот на отпадот во пропратните документи се означуваат со латинична буква (D) по која следи бројот на соодветната операција за преработка.

Член 36

Интегрирана мрежа за отстранување на отпадот

(1) Со цел да се овозможи најбезбедно и економично отстранување на отпадот во инсталациите кои се најблиску до местото на создавање на отпадот, како и користење на најсоодветни методи и технологии со кои се обезбедува високо ниво на заштита на животната средина, животот и здравјето на лубето, објектите и инсталациите наменети за отстранување на отпадот треба да бидат меѓусебно поврзани во интегрирана мрежа за отстранување на отпадот.

(2) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина го пропишува начинот и условите на функционирање на интегрираната мрежа за отстранување на отпадот, во согласност со Планот за управување со отпад на Република Македонија.

Член 37

Претоварни станици за отпад

(1) Отпад што е наменет за складирање, преработка или за отстранување, може да биде транспортиран од местото на неговото создавање до претоварни станици, од каде што отпадот се транспортира до објектите и до инсталациите за складирање, преработка и за отстранување.

(2) Неопасниот отпад може да се чува во претоварната станица не подолго од рокот утврден во прописот од ставот (5) на овој член.

(3) Градоначалникот на општините и градот Скопје ги определуваат локациите каде што можат да бидат изградени, односно поставени претоварните станици.

(4) Претоварните станици се интегрален дел од мрежата за отстранување на отпадот.

(5) Министерот за животната средина и просторно планирање, во согласност со министерот за транспорт и врски, ги пропишува минималните технички услови и условите во поглед на заштитата на животната средина коишто треба да ги исполнуваат претварните станици, условите што треба да ги исполнуваат локациите на коишто се градат, односно се поставуваат претварните станици, како и роковите за чување на отпадот во претварната станица според видовите на отпад.

Член 38

Управител со отпадот

(1) Правните и физичките лица од членот 21 став (1) на овој закон се должни да ангажираат лица кои поседуваат овластување за управители со отпад.

(2) Управителот со отпад е одговорен пред надлежните органи за спроведување на работите поврзани со управувањето со отпадот.

(3) Управителот со отпад:

1) презема мерки и активности за избегнување и за намалување на количеството на создадениот отпад;

2) ги надгледува постапките што се применуваат при третманот и при преработката на отпадот - од неговото создавање до неговото отстранување;

3) го контролира создавањето на отпад во технолошките процеси;

4) го контролира спроведувањето на постапките за преработка на отпадот;

5) го контролира видот и количеството на отпадот што се создава, преработува и се отстранува;

6) применува постапки и методи за преработка и за намалување на опасните карактеристики на отпадот;

7) ја следи тековната состојба во управувањето со отпадот;

8) ги информира раководните органи на правните и на физичките лица за можноото загрозување на животната средина, животот и здравјето на лубето, коишто е резултат на производството, третманот, преработката и отстранувањето на отпадот и предлага конкретни решенија;

9) ја спроведува годишната програма на правните и на физичките лица од членот 21 на овој закон и

10) е одговорен за правилното управување со отпад.

(4) Работите на управителот со отпад може да ги врши лице со високо образование од областа на природните или техничките науки, со петгодишно работно искуство во управувањето со отпад.

(5) Овластувањето за вршење на работите на управител со отпад се добива по претходно положен стручни испит, кој се полага пред комисија формирана од министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(6) На лицето кое го положило стручниот испит му се издава уверение за управител со отпад.

(7) Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина може да го одземе уверението за вршење на дејноста на управител со отпад, на лицето кое ги злоупотребило овластувањата во согласност со законот.

(8) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина ја донесува програмата според која се полага стручниот испит и го пропишува начинот на полагање на стручниот испит за вршење на работите на управител со отпад, образецот на уверението за управител со отпад, како и висината и начинот на плаќање на надоместокот за полагање на стручниот испит.

Член 39

Обврска за водење евиденција и известување

(1) Правните и физичките лица кои ги вршат дејностите на собирање, транспортирање, складирање, третман, преработка, отстранување и промет (увоз, извоз и транзит) на отпадот се должни да водат евиденција за:

1) видот, количеството и потеклото на отпадот со кој постапуваат;

2) привремено складираниот отпад;

3) отпадот што му е предаден на собирачот и на транспортерот на отпад;

4) отпадот што е искористен или преработен од самите создавачи;

5) отпадот што е предаден на други правни и физички лица кои преработуваат отпад, доколку преработувањето не е извршено од самият создавач на отпад;

6) податоците за примената на операциите за преработка од членот 35 став (1) на овој закон;

7) отпадот што е наменет за отстранување;

8) отпадот што се преработува или се отстранува во срстанство;

9) за почетната и за крајната дестинација на транспортирањето на отпадот и

10) количините и видот на отпадот кој е увезен, извезен и транзитиран во/од/низ Република Македонија.

(2) Евиденцијата од ставот (1) на овој член се води секојдневно во дневник.

(3) Правните и физичките лица од ставот (1) на овој член се должни, на овластеното лице за транспорт на отпад при предавањето на отпадот за транспорт да издадат идентификациони и транспортни формулари за отпадот.

(4) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина ја пропишува формата и содржината на дневникот од ставот (2) на овој член, како и формата, содржината и начинот на постапувањето со формуларите од ставот (3) на овој член.

(5) Правните и физички лица од ставот (1) на овој член се должни формуларите од ставот (3) на овој член да ги чуваат како составен дел на целокупната евиденција за постапување со отпадот.

(6) Правните и физичките лица од ставот (1) на овој член се должни, еднаш годишно, податоците од евиденциите - во вид на консолидиран извештај на пропишан образец - да ги доставуваат до надлежниот орган за вршење на стручни работи од областа на животната средина, најдоцна до 31 јануари во тековната за претходната година.

(7) По исклучок од ставот (6) на овој член, правните и физичките лица кои собираат и транспортираат комунален и друг вид неопасен отпад се должни еднаш годишно податоците од евиденциите да ги доставуваат до градоначалникот на општините и градот Скопје, во вид на консолидиран извештај на пропишан образец, најдоцна до 31 јануари во тековната за претходната година.

(8) Градоначалникот на општините и градот Скопје е должен податоците од ставот (7) на овој член, во вид на годишен консолидиран извештај подготвен на пропишан образец, да ги достави до надлежниот орган за вршење на стручни работи од областа на животната средина, најдоцна до 31 март во тековната за претходната година.

(9) Правните и физичките лица се должни податоците од евиденцијата од ставот (1) на овој член да ги чуваат најмалку пет години, освен операторите на депониите кои имаат обврска податоците од евиденциите да ги чуваат до завршувањето на рокот определен за работа на депонијата, како и во рокот на траењето на фазата на настапошна грижа по затворањето на депонијата.

(10) Формата и содржината на обрасците од ставовите (6) и (8) на овој член ги пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

Член 40

Постапување со отпадот што се наоѓа на имот во приватна сопственост

(1) Постапувањето со отпадот што се наоѓа на приватен имот со одобрение од сопственикот или корисникот на имотот, а кој може да ги предизвика последиците од членот 24 на овој закон, е обврска на сопственикот или корисникот на имотот.

(2) Доколку сопственикот или корисникот на имотот на кој се наоѓа отпадот не го отстрани или одбие да го отстрани отпадот на начин предвиден со овој закон, отпадот ќе го отстрани давателот на услугата, односно на правното или физичкото лице овластено за собирање и транспортирање на отпад врз основа на правен акт издаден од градоначалникот на општината, односно градоначалникот на градот Скопје на трошок на сопственикот или корисникот на имотот.

(3) Доколку отпадот е оставен на приватен имот без одобрение од сопственикот или корисникот на имотот, сопственикот или корисникот на имотот го информира градоначалникот на општините и градот Скопје, кој треба да преземе соодветни мерки за отстранување на отпадот, како и мерки против сторителот.

Член 41

Одржување на јавната чистота

(1) Градоначалникот на општините и градот Скопје се должни да ја одржуваат јавната чистота и да постапуваат со напуштеното отпад на јавните и сообраќајни површини во урбаниите средини и во неурбанизираниот простор на своето подрачје.

(2) Начинот и условите за остварување на обврски-те од ставот (1) на овој член ги пропишува советот на општините и Советот на градот Скопје, на предлог на градоначалникот на општините и градот Скопје.

Член 42

Овластување за преземање мерки на претпазливост

Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, во соработка со другите надлежни министерства, државни институции, организации, правни и физички лица, ги презема сите неопходни мерки за отстранување на непосредната опасност, доколку врз основа на сознанијата коишто произлегуваат од постојното ниво на развој на науката и на техниката може да се оцени дека одделни дејности и активности во врска со управувањето со отпадот можат да предизвикаат штетни последици по животната средина, животот и здравјето на луѓето, пред да се добијат научни докази дека ќе дојде до појава на штетни последици.

IV ПОСТАПУВАЊЕ СО НЕОПАСНИОТ ОТПАД**IV 1. Постапување со комуналниот отпад**

Член 43

Правила за постапување со комуналниот и со другите видови неопасен отпад

(1) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина ги пропишува општите правила за постапување со комуналниот и со другите видови неопасен отпад.

(2) Посебните правила за постапување со комуналниот и со другите видови неопасен отпад на својата територија ги пропишуваат, со посебен пропис, советот на општините и градот Скопје, на предлог на градоначалникот на општините и градот Скопје.

(3) Правните и физички лица кои создаваат комунален и друг вид неопасен отпад, се должни да го селектираат отпадот според видот и според неговите карактеристики, во согласност со прописите од ставовите (1) и (2) на овој член и прописите донесени врз основа на овој закон.

(4) Правните и физичките лица од ставот (3) на овој член се должни да го собираат својот отпад и да го предадат на давателот на услугата за собирање на комунален и неопасен отпад на територијата на општина или на градот Скопје.

(5) Пред да го предадат отпадот согласно со ставот (4) на овој член, правните и физичките лица од ставот (3) на овој член должни се корисните компоненти од комуналниот отпад да ги предадат на местата (собирните центри) определени за собирање на селектиран отпад.

(6) Комуналниот и другите видови неопасен отпад се собираат и се транспортираат од страна на правните и физичките лица кои поседуваат дозвола за собирање и за транспортирање на отпад, во согласност со членот 45 од овој закон.

(7) Правните и физичките лица кои создаваат и/или поседуваат комунален и друг вид неопасен отпад во количства помали од пропишаните, утврдени во Планот на Република Македонија за управување со отпадот, ги користат услугите на давателот на услугата согласно со ставот (4) на овој член.

(8) Создавачите на комерцијален отпад должни се да склучат посебен договор за собирање и транспортирање на отпад со давателот на услугата на територијата на општината или градот Скопје.

(9) Правните и физичките лица кои во текот на годината создаваат и/или поседуваат комунален и друг вид неопасен отпад, во количства поголеми од пропишаните количества утврдени во Планот на Република Македонија за управување со отпадот, по исклучок од ставот (4) на овој член, можат да склучат договор за собирање и за транспортирање на комуналниот и на другите видови неопасен отпад со правни или физички лица кои имаат дозвола.

Член 44

Собирање и селектирање на комуналниот отпад

(1) Правните и физичките лица се должни комуналниот отпад што го создаваат да го остават на местата за собирање и селектирање на комунален отпад, определени од градоначалникот на општините и градот Скопје.

(2) Правните и физичките лица се должни да го одделат опасниот дел содржан во комуналниот отпад и да го остават на местата за собирање на опасниот дел од комуналниот отпад, определени од градоначалникот на општините и градот Скопје.

(3) Давателите на услугите се должни на местата од ставот (1) на овој член да постават садови за собирање и селектирање на комуналниот отпад, со кои се овозможува селектирање на отпадот пред неговото собирање, а особено одделно собирање на опасниот дел содржан во комуналниот отпад.

(4) Условите што треба да ги исполнат местата од ставот (1) на овој член, начинот на одбележување и минималните технички услови што треба да ги исполнуваат садовите и другата опрема за собирање на отпадот ги утврдува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(5) Градоначалникот на општините и градот Скопје се грижат за исполнување на обврската од ставот (3) на овој член.

Член 45

Дозволи за собирање и за транспортирање на комуналниот отпад и на другите видови неопасен отпад

(1) Собирање и транспортирање на комуналниот и на другите видови неопасен отпад, можат да вршат правни и физички лица кои поседуваат дозвола издадена од органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(2) Субјектите од ставот (1) на овој член, поднесуваат барање за добивање дозвола за собирање и за транспортирање на комуналниот и на другите видови неопасен отпад до надлежниот орган за вршење на стручни работи од областа на животната средина.

(3) За вршење на дејноста собирање и транспортирање на комуналниот и на другите видови неопасен отпад, субјектите од ставот (1) на овој член мора да имаат вработено најмалку едно лице со висока стручна подготвотка од техничките науки, како и да располагаат со материјално-технички средства за вршење на дејноста.

(4) Правното или физичкото лице кое го доставило барањето има право на жалба до комисијата на Владата на Република Македонија за решавање на управни работи од областа на животната средина, против решението со којшто се одбива издавањето на дозволата, во рок од 15 дена од денот на приемот на решението.

(5) Дозволата за собирање и за транспортирање на комуналниот и на другите видови неопасен отпад се издава за временски период кој не може да биде подолг од 20 години.

(6) На секои пет години правните и физички лица од ставот (1) на овој член, поднесуваат извештај за својата техничка и кадровска опременост, како и за своето материјално-финансиско работење до органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(7) Доколку дојде до промена во техничките и кадровските услови за вршење на дејноста, правните и физички лица од ставот (1) на овој член се должни да поднесат барање за обновување на дозволата.

(8) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина ги пропишува формата и содржината на барањето, формата и содржината на дозволата за собирање и за транспортирање на комуналниот и на другите видови неопасен отпад, како и минималните технички услови за вршење на дејноста од ставот (3) на овој член.

Член 46

Начин на остварување на јавната услуга од страна на општините и градот Скопје

(1) Собирањето и транспортирањето на комуналниот отпад, одржувањето на јавната чистота и третманот на комуналниот отпад, како и ракувањето и одржувањето на местата за селективно собирање на отпадот, претставуваат јавни услуги од локално значење.

(2) На предлог на градоначалниците на општините и градот Скопје, советот на општините и Советот на градот Скопје може да основаат јавно претпријатие за собирање и за транспортирање на комуналниот и на другите видови неопасен отпад.

(3) Две или повеќе општини, како и општините и градот Скопје можат да основаат заедничко јавно претпријатие за вршење на дејноста од ставот (2) на овој член.

(4) Собирањето и транспортирањето на комуналниот и на другите видови неопасен отпад, градоначалникот на општините и градот Скопје можат да му го доверат на правни и физички лица, за што склучуваат договор за давање услуга за извршување на дејност од јавен интерес од локално значење за една или повеќе општини или градот Скопје, во согласност со постапката за јавен тендери.

(5) Јавните претпријатија од ставовите (2) и (3) на овој член и правните и физички лица од ставот (4) на овој член, мора да поседуваат дозвола за собирање и за транспортирање на отпад, издадена во согласност со членот 45 од овој закон.

(6) Постапката и начинот за доделувањето на договорот за вршење на дејностите од ставот (4) на овој член се спроведува во согласност со одредбите од Законот за концесии.

(7) Договорот од ставот (4) на овој член влегува во сила од денот на добивање одобрение од страна на сојузот на општините и градот Скопје.

(8) Со договорот од ставот (4) на овој член задолжително се пропишуваат условите и начинот на работа на давателот на услугата, цената и начинот на наплата на услугата и територијата на која се врши услугата.

(9) Во случаите од ставот (3) на овој член, како и кога договорот од ставот (4) на овој член се однесува на две или повеќе општини или градот Скопје, општините или градот Скопје склучуваат заеднички договор.

(10) Општините и/или градот Скопје кои склучиле договор од ставот (9), можат да истапат од договорот единствено ако сите страни од договорот се согласат на истапувањето од договорот.

(11) Во случај кога е одземена дозволата за собирање и транспорт на комунален отпад на давателот на услугата, градоначалникот на општините и градот Скопје, покренуваат постапка за раскинување на договорот од ставот (4) на овој член, согласно со Законот за концесии.

Член 47

Обезбедување на примената на принципот на универзалност на услугата на локално ниво

(1) Советот на општините или градот Скопје, на предлог на градоначалникот на општините или градот Скопје, врз основа на општите правила донесени согласно со членот 43 ставови (1) и (2) на овој закон, во согласност со принципот на универзалност на услугата, ќе ги пропишаат условите, начинот и шемите за собирање и за транспортирање на комуналниот и на другите видови неопасен отпад, како и постапките за издавање на опасните компоненти од комуналниот отпад.

(2) Со прописот од ставот (1) на овој член ќе се пропише и:

1) подрачјето каде што ќе се спроведува универзалната услуга;

2) условите што треба да ги исполнува давателот на услугата;

3) уредувањето на начините на кои ќе се користат услугите;

4) видовите на казнени и стимултивни мерки;

5) техничките и другите барања кои се однесуваат на обезбедувањето на услугите за собирање и за транспортирање на комуналниот отпад и одржувањето на јавната чистота и

6) начинот на определување на надоместокот за извршените услуги.

(3) Градоначалникот на општините и на градот Скопје се должни, покрај објавувањето во службените гласила на општините и на градот Скопје, да ги информираат корисниците на услугите за донесените акти од ставот (1) на овој член.

IV 2. Постапување со посебните видови неопасен отпад

1. Постапување со отпадот од производи и пакувања

Член 48

Општи обврски за произведувачот

(1) При дизајнирањето на производот и на пакувањето, произведувачот е должен да користи технологија којашто овозможува најефикасна употреба на материјалот и на енергијата, да ја стимулира повторната употреба и преработката на производот и на пакувањето, а на крајот на животниот циклус на производот и на пакувањето, произведувачот треба да овозможи еколошки одржлив третман, употреба, преработка или отстранување на искористениот производ и на пакувањето.

(2) При процесот на производство, произведувачот треба да користи сировини, материјали и полупроизводи со кои се намалува создавањето на отпадот и употребата на енергија и материјали.

Член 49

Информирање на продавачите и на потрошувачите

(1) Произведувачот и увозникот на производот се должни да ги извести продавачот и потрошувачот за важните карактеристики на производот и на пакувањето во врска со управувањето со отпадот, како и за начинот на постапување во случај на крај на животниот циклус на производот и на пакувањето.

(2) Произведувачот и увозникот се должни секој производ или пакување да го означи на начин на кој ќе обезбеди податоци за повторна употреба на производот и на пакувањето, податоци за обновливоста на производот и на пакувањето, како и за начинот на постапување во случај на крај на животниот циклус на производот и на пакувањето.

(3) Податоците од ставот (2) на овој член треба да бидат означени на видливо место на производот или на пакувањето.

(4) Произведувачот и увозникот можат да основаат систем за повратен прием на искористените производи и на пакувањето.

(5) Примената на одредбите од овој закон кои се однесуваат на означувањето, не треба да ги попречува трговските односи и еднаквата положба на пазарот меѓу домашните и странските производители и дистрибутори, во согласност со принципите за еднаквост и недискриминација.

(6) Начинот на означување на производот и на пакувањето, видот на ознаките и нивната содржина и постапувањето ќе ги пропише Министерството за економија, во согласност со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

Член 50

Откуп и повратен прием на искористените производи и пакувања

(1) При продажба на производи и пакувања за кои е утврдена наплата на кауција, продавачот е должен да ја наплати кауцијата и за тоа да му издаде на купувачот соодветна сметка или потврда, која ќе служи како доказ за наплатената кауција.

(2) Продавачот од ставот (1) на овој член е должен да му ја врати наплатената кауција на купувачот, доколку купувачот го врати искористениот производ и/или пакување, за што приложува доказ за наплатена кауција од продавачот од ставот (1) на овој член.

(3) Продавачот од ставот (1) на овој член, како и производителот или увозникот се должны да ги примат назад искористените производи и/или пакувања што ги продаваат, односно што ги произведуваат или увезуваат.

(4) Произведувачот, увозникот и/или продавачот можат да основаат заеднички систем за собирање и за складирање на искористените производи и на пакувањето, како и систем за надоместување на платената кауција за производот и пакувањето.

(5) Владата на Република Македонија, на предлог на министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина во согласност со министерот за економија ги утврдува листата на производи и пакувања за кои задолжително се наплатува кауција, висината на кауцијата, начинот на означувањето на производот и пакувањето за повратен прием и кауција, како и начинот на информирање на јавноста за задолжителната наплата на кауцијата.

Член 51**Дозвола за основање на систем за собирање и за повратен прием на искористените производи и пакувања**

(1) Правните и физичките лица кои сакаат да основаат систем за собирање и за повратен прием на одредени искористени производи и пакувања задолжително треба да поседуваат дозвола.

(2) Дозволата од ставот (1) на овој член ја издава органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, врз основа на писмено барање коешто особено содржи:

- 1) идентификација на барателот;
- 2) видот на искористените производи и на пакувањето коешто се собира;
- 3) организационо - техничките услови за вршење на дејноста;
- 4) податоци за системот за собирање и за повратен прием на искористените производи и отпадот од пакувањето;

5) временскиот период за кој се бара дозволата и
6) потврда дека не е изречена мерка за безбедност забрана за вршење на дејноста.

(3) Дозволата од ставот (1) се издава за временски период кој не може да биде подолг од десет години.

(4) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, во согласност со министерот за економија ја пропишува формата и содржината на дозволата за повратен прием на искористените производи и пакувања.

Член 52**Обврска на продавачот, производителот или увозникот**

(1) Производите и пакувањата кои предизвикуваат негативни влијанија врз животната средина и кои можат да се реупотребат и/или преработат, по нивното искористување задолжително се враќаат на продавачот.

(2) Производите и пакувањата од ставот (1) на овој член се означуваат со посебна ознака.

(3) Продавачот на производи од ставот (2) е должен да ги прими назад искористените производи и пакувања, доколку купувачот му ги донесе на продавачот и приложи доказ дека производот и пакувањето му го продал истиот тој продавач.

(4) Продавачот од ставот (1) на овој член е должен да склучи договор за прием или за откуп на искористените производи и пакувања со произведувачот, увозникот или со друго овластено правно и физичко лице коешто може да ги преработи искористените производи и пакувања, како и да формираат заеднички систем на поврат на производи и пакувања.

(5) Произведувачот или увозникот на производи и пакувања од ставот (1) на овој член, можат за своите производи и пакувања да формираат системи на прием и откуп на искористени производи и пакувања од ставот (1) на овој член.

(6) Купувачот е должен по искористувањето на производот и пакувањето од ставот (1) на овој член да го врати на продавачот, односно произведувачот или увозникот или на од нив овластено правно и физичко лице.

(7) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина во согласност со министерот за економија ја пропишува листата на производи и пакувања од ставот (1) на овој член, начинот и формата за означувањето на производот и пакувањето за задолжително враќање, како и начинот на информирање на јавноста за кои е задолжително враќање на производот и пакувањето на продавачот.

Член 53**Обврска на потрошувачот**

(1) Потрошувачот е должен да го користи произведот и пакувањето според упатството од произведувачот или увозникот, на начин на кој нема да ја загрози животната средина, животот и здравјето на луѓето.

(2) Потрошувачот има обврска да го селектира отпадот од искористениот производ и пакувањето и истиот е должен да ги предаде на:

- 1) продавачот кој му го продал производот, или на производителот или увозникот, доколку на производот стои соодветна ознака за постапување со искористениот производ и пакување;
- 2) правните и физичките лица кои собираат отпад или
- 3) правно и физичко лице коешто има дозвола за преработка на отпад.

2. Постапување со инертниот отпад**Член 54****Правила за постапување со инертниот отпад**

(1) Со инертниот отпад се постапува во согласност со одредбите од овој закон.

(2) Правните и физичките лица кои постапуваат со инертен отпад се должни да обезбедат доказ дека инертниот отпад нема да се раствори, сугорува или на друг начин физички или хемиски да реагира, да се биоразградува или на друг начин да влијае на друга матерерија со којашто стапува во допир, со што би се предизвиквало загрозување на животната средина, животот и здравјето на луѓето.

(3) Правните и физичките лица кои при изведувањето на градежни, преработувачки, занаетчиски работи и други дејности создаваат инертен отпад (градежен шут) кој нема својство на комунален отпад, се должни сами да го соберат и да го транспортираат отпадот на местата определени од општините и градот Скопје или истите да ги предадат на овластени правни и на физички лица кои собираат и транспортираат отпад.

(4) Правните и физички лица од ставот (3) на овој член се должни да поседуваат доказ дека градежниот шут и другиот инертен отпад, што е создаден во текот на изведувањето на активностите од ставот (3) на овој член, го предале на начин утврден во ставот (3) на овој член.

(5) Советот на општините и на градот Скопје, на предлог на градоначалникот на општините и на градот Скопје, ги определуваат местата за третман и отстранување на инертен отпад, во согласност со општинските планови, односно Планот на градот Скопје, за управување со отпад и во согласност со просторните и урбанистичките планови.

3. Постапување со индустрискиот неопасен отпад**Член 55****Правила за постапување со индустрискиот неопасен отпад**

(1) Создавачот и/или поседувачот на индустриски неопасен отпад е должен да го преработи отпадот што настанува со вршење на дејностите, на начин утврден со овој закон.

(2) Со индустрискиот неопасен отпад се постапува во согласност со одредбите на овој закон.

Член 56**Идентификационен формулар за индустрискиот неопасен отпад**

(1) Правните и физичките лица кои постапуваат со индустрискиот неопасен отпад се должни да предадат идентификационен формулар, доколку отпадот е наменет за транспорт, согласно со членот 39 од овој закон.

(2) Правните и физичките лица кои постапуваат со индустрискиот неопасен отпад се одговорни за точноста на податоците наведени во идентификациониот формулар од ставот (1) на овој член.

(3) Правните и физичките лица кои постапуваат со индустрискиот неопасен отпад не смеат да го преземат отпадот без да го примат идентификациониот формулар.

(4) Правните и физичките лица кои постапуваат со индустрискиот неопасен отпад се должни да достават примерок од идентификациониот формулар до градоначалникот на општините и градот Скопје.

V ПОСТАПУВАЊЕ СО ОПАСЕН ОТПАД

V 1. Правила за постапување со опасниот отпад

Член 57

Општи правила за постапување со опасниот отпад

(1) Постапувањето со опасниот отпад се врши одвено од другите видови отпад.

(2) Се забранува истурање и фрлање на опасниот отпад по почвата, во водите, во садовите за комунален отпад, канализационите и другите инфраструктурни системи и објекти, како и негово складирање и отстранување на места кои не се предвидени за таа намена.

(3) Се забранува горење или согорување на опасен отпад на места што не се предвидени за таа намена, како и користење на средства и инсталации при горење кои можат да ја загрозат животната средина, животот и здравјето на луѓето.

(4) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен е за работите од областа на животната средина ги пропишува поблиските услови за постапување со опасниот отпад.

Член 58

Забрана за мешање на опасен отпад

(1) Се забранува мешање на опасниот отпад со други видови опасен отпад, како и мешање на опасниот отпад со неопасен отпад.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член, надлежниот орган за вршење на стручни работи од областа на животната средина, по писмено барање од лицето овластено за управување со опасниот отпад, ќе дозволи мешање на опасниот отпад со други видови опасен отпад, како и мешање на опасниот отпад со неопасен отпад, доколку утврди дека со тоа ќе се добири безбедноста при постапувањето со опасниот отпад и дека мешањето не ги загрозува животната средина, животот и здравјето на луѓето.

Член 59

Постапување со измешан отпад

(1) Во случај кога опасниот отпад е измешан со други видови отпад, супстанци и материјали, задолжително се известува надлежниот орган за вршење на стручни работи од областа на животната средина.

(2) За отпадот од ставот (1) на овој член, мора да се пристапи кон негово издвојување, доколку постапката на издвојување е технички изводлива и економски исплатлива и ја намалува опасноста по животната средина, животот и здравјето на луѓето.

(3) Постапувањето со опасниот отпад од ставот (1) на овој член и започнувањето на постапката од ставот (2) на овој член, се врши врз основа на барањето за добивање одобрение од надлежниот орган за вршење на стручни работи од областа на животната средина.

(4) Кон барањето за издавање на одобрението од ставот (3) на овој член, барателот е должен да достави и сертификат за извршена процена на карактеристиките на отпадот.

Член 60

Задолжително евидентирање и класифицирање на опасниот отпад

(1) Создавачот на опасен отпад и правните и физичките лица кои постапуваат со опасниот отпад се должни да водат евиденција, во согласност со членот 39 од овој закон, особено евиденција на опасните карактеристики на создадениот опасен отпад и да го класифицираат според Листата за видовите отпад.

(2) Создавачот, поседувачот и преработувачот водат евиденција за опасниот отпад што е складиран на местото каде што е создаден, односно предаден на јавното или на правното лице овластено за собирање и за транспорт на опасен отпад.

(3) Операторот на депонијата и операторот на инсталациите за отстранување на опасниот отпад се должни да го евидентираат и да го идентификуваат опасниот отпад што е примен за отстранување.

(4) Податоците од ставовите (1), (2) и (3) на овој член, во вид на извештај, се доставуваат еднаш годишно до надлежниот орган за вршење на стручни работи од областа на животната средина согласно со членот 39 од овој закон.

(5) Правните и физичките лица од ставовите (1), (2) и (3) на овој член, кои управуваат со опасен отпад, се должни да ги чуваат податоците согласно со членот 39 од овој закон.

Член 61

Идентификационен формулар за опасен отпад

(1) Правните и физичките лица кои постапуваат со опасниот отпад се должни да издадат идентификационен формулар и кон него да приложат извештај за карактеристиките на отпадот, доколку отпадот е наменет за транспорт, согласно со членот 39 од овој закон.

(2) Правните и физичките лица кои постапуваат со опасниот отпад се одговорни за точноста на податоците наведени во идентификациониот формулар од ставот (1) на овој член.

(3) Правните и физичките лица кои постапуваат со опасниот отпад не смеат да го преземат отпадот без да го примат идентификациониот формулар.

(4) Правните и физичките лица кои постапуваат со опасниот отпад се должни да достават примерок од идентификациониот формулар до надлежниот орган за вршење на стручни работи од областа на животната средина.

Член 62

Проценување на карактеристиките на отпадот

(1) Секој кој се сомнева во тоа дека создадениот отпад содржи опасни карактеристики, односно дека не одговара на декларираните податоци, е должен за тоа да ги извести надлежните органи.

(2) Проценувањето на карактеристиките на отпадот се врши од страна на акредитирано тело за проценување на отпадот.

(3) Во случај кога сомневањето за опасните карактеристики на отпадот се покажало како оправдано, трошоците за проценување на отпадот одат на сметка на создавачот и/или на поседувачот на отпадот.

(4) Акредитираното тело за проценување на карактеристиките на отпадот, на барателот ќе му издае сертификат за карактеристиките на отпадот.

(5) Акредитираното тело за проценување на карактеристиките на отпадот е должно да достави примерок од сертификатот до надлежниот орган за вршење на стручни работи од областа на животната средина.

Член 63

Услови за добивање акредитација за процена на карактеристиките на отпадот

(1) За да се стекнат со статусот акредитирано тело за процена на отпадот, правните лица треба да имаат минимум двајца вработени со високо образование од областа на природните науки (технолошко-металуршки, геолошки и хемиски факултет или факултет од

областа на животната средина), со петгодишно работно искуство во управувањето со отпад со дополнителни обуки за проценување на отпад, и да располагаат со соодветни технички услови и средства, опрема и објекти.

(2) Акредитацијата од ставот (3) на овој член се издава со важност од најмногу пет години.

(3) Акредитираното тело не смее да издаде сертификат за карактеристики на отпадот за кој одговара - како создавач или поседувач.

(4) Надлежниот орган за вршење на стручни работи од областа на животната средина води евиденција на правните и физички лица кои добиле акредитација за процена на отпад која е достапна на јавноста.

(5) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина ќе ги пропиши поблиските услови во поглед на техничките средства, опремата и објектите кои треба да ги исполнуваат акредитираните тела за да можат да вршат процена на отпадот.

Член 64

Соодветно пакување и означување на опасниот отпад

(1) Опасниот отпад што е наменет за транспортирање, преработка, складирање и за отстранување, задолжително треба да биде спакуван и означен на пропишан начин, со што се обезбедува целосна заштита на животната средина, животот и здравјето на луѓето.

(2) Опасниот отпад се пакува во посебни садови, конструирани во зависност од видот на отпадот (запаллив, експлозив, инфективен и слично), на кои задолжително треба да стои ознаката "Опасен отпад".

(3) Министерот за животна средина и просторно планирање го пропишува начинот на пакување и означување на опасниот отпад.

(4) Се забранува транспортот на опасниот отпад кој не е спакуван и означен во согласност со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.

Член 65

Договор за собирање и за транспортирање на опасен отпад

(1) Правни и физички лица коишто создаваат или поседуваат опасен отпад можат да склучат договор за собирање и транспортирање на опасниот отпад со правни лица коишто поседуваат дозвола за собирање и транспортирање на опасен отпад.

(2) Транспортирањето на опасниот отпад се врши во согласност со Законот за превоз на опасни материи, како и според меѓународните конвенции кои ја регулираат оваа област.

(3) Правните лица за собирање и транспортирање на опасен отпад од ставот (1) на овој член основаат шеми за собирање и за транспортирање на опасен отпад од местото на неговото создавање согласно со Планот за управување со отпад на Република Македонија.

(5) Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина дава согласност на воспоставената шема од ставот (3) на овој член.

(6) Правните и физичките лица кои создаваат помали количества опасен отпад можат да го складираат отпадот, во согласност со законот и другите прописи, и се должни да ги информираат правните лица за собирање и транспортирање на опасен отпад од ставот (1) на овој член за тоа кога можат да го соберат и да го транспортираат опасниот отпад.

Член 66

Дозвола за собирање и транспортирање на опасен отпад

(1) Дозволата за собирање и за транспортирање на опасен отпад се стекнува врз основа на писмено барање кое се доставува до органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, коишто особено треба да содржи:

1) идентификација на барателот;

2) податоци за организационите и раководните кацитети на барателот;

3) податоци за техничката опременост и за средствата за собирање и за транспортирање на опасниот отпад;

4) спецификација на видот и на количеството опасен отпад што треба да биде собран и транспортиран;

5) временски период за кој се бара издавање на дозволата и

6) доказ дека на барателот не му е изречена мерка за безбедност, односно забрана за вршење на дејност.

(2) Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина има право да побара дополнителни податоци, доколку оцени дека податоците наведени во барањето не се доволни за издавање на дозволата.

(3) Правното лице кое го доставило барањето од ставот (1) на овој член има право да поднесе жалба до комисијата на Владата на Република Македонија за решавање на управните работи во областа на животната средина, против решението со коишто се одбива издавањето на дозволата, во рок од 15 дена од денот на приемот на решението.

(4) Дозволата за собирање и за транспортирање на опасен отпад се издава за временски период кој не може да биде подолг од 15 години.

(5) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина во согласност со министерот за транспорт и врски ги пропишува формата и содржината на дозволата за собирање и за транспортирање на опасниот отпад.

Член 67

Преземање мерки во случај на голема опасност

(1) Правните и физичките лица кои вршат дејности на собирање, транспортирање, третман, преработка, складирање и отстранување на отпад се должни да изготвят внатрешен план за вонредни состојби, согласно со Законот за животната средина.

(2) Правните и физичките лица од ставот (1) на овој член задолжително го известуваат органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина за преземените мерки за безбедност и заштита од хаварии, согласно со Законот за животната средина.

(3) Во случај кога ќе настане хаварија, како последица на несоодветното управување со отпадот, правните и физичките лица се должни да ги преземат сите неопходни мерки за отстранување на последиците врз животната средина, животот и здравјето на луѓето, кои се предвидени во внатрешните планови за вонредни состојби, согласно со Законот за животната средина.

(4) Доколку настанатата хаварија е од поголеми размери и доколку е веројатно дека правните и физичките лица од ставот (1) на овој член не можат да се спрват и да ги отстраниат негативните последици по животната средина, животот и здравјето на луѓето, органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина ќе ги преземе сите неопходни мерки за отстранување на опасноста, согласно со Законот за животната средина.

V 2 Постапување со посебните видови опасен отпад

Член 68

Постапување со отпадните масла

(1) Се забранува исфрлање на отпадните масла во почвата, во водите, во садовите за комунален отпад, во канализационите и во другите инфраструктурни системи и објекти, како и складирање, преработка и отстранување на отпадните масла на места кои не се предвидени за таа намена.

(2) Се забранува мешање на отпадните масла со неопасен и со опасен отпад, а особено мешањето на отпадните масла со ПХБ/ПХТ при нивното сортирање, транспортирање, складирање, третман преработка и отстранување.

(3) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина ги пропишува постапките и начинот на сортирање, транспортирање, преработка, складирање, третман и отстранување на отпадните масла, начинот на водење евиденција и доставување на податоците.

Член 69

Постапување со ПХБ

(1) Се забранува:

- 1) производството, увозот и прометот на ПХБ;
- 2) повторната употреба и преработката на отпадните ПХБ и
- 3) повторното полнење и дополнување на опремата со ПХБ.

(2) Правните и физичките лица кои поседуваат ПХБ, искористени ПХБ и опрема се должни да ги пријават количеството, потеклото, природата и содржината на ПХБ, искористените ПХБ и опремата која содржи ПХБ до надлежниот орган за вршење на стручни работи во животната средина, во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(3) Правните и физичките лица се должни да ја означат опремата што содржи или содржела ПХБ.

(4) Правните и физичките лица кои постапуваат со ПХБ, со искористените ПХБ и со опремата се должни да водат евиденција, во согласност со овој закон и со другите прописи.

(5) Министерот за животната средина и просторно планирање ќе ги пропиши начинот и условите за постапување со ПХБ, начинот и условите што треба да ги исполнуваат инсталациите и објектите за отстранување и за деконтаминација на ПХБ, искористените ПХБ и начинот на означување на опремата којашто содржи ПХБ.

Член 70

Постапување со потрошени батерии и акумулатори

(1) Се забранува производство, увоз и промет на батерии и акумулатори коишто содржат повеќе од 0,0005 масени проценти жива, вклучувајќи ги и оние батерии и акумулатори кои се вградени во апарати и опрема.

(2) Забраната од ставот (1) на овој член не се однесува на ќелиите во облик на копче и на батериите што се состојат од ќелии во облик на копче кои не содржат повеќе од два масена процента жива .

(3) Се забранува производството, увозот и прометот на необележани батерии и акумулатори коишто содржат:

- 1) повеќе од 25 мг жива по ќелија, освен алкалните мanganови батерии;
- 2) повеќе од 0,025 масени проценти кадмиум и
- 3) повеќе од 0,4 масени проценти олово.

(4) Забраната од ставот (3) на овој член не се однесува за батериите и акумулаторите кои се обележани во согласност со закон и друг пропис.

(5) Правните и физичките лица кои постапуваат со искористените батерии и акумулаторите се должни да обезбедат нивно одделно сортирање, складирање и отстранување .

(6) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина ги пропишува начинот на организирање на сортирањето и повратниот прием на потрошени батерии и акумулатори, како и начинот на обележување на батериите и на акумулаторите.

Член 71

Постапување со отпад од електричните и од електронските направи

(1) Купувачот е должен да му ги врати искористените електрични и електронски уреди на продавачот или на произведувачот, во согласност со одредбите од членот 52 на овој закон кои го уредуваат сортирањето и повратниот прием на искористените производи и пакувања и членот 53 од овој закон.

(2) Продавачот или произведувачот е должен да ги информира купувачите за функционирањето на системот за повратен прием и за шемите за сортирање на електричните и електронските направи.

(3) Продавачот или произведувачот е должен да ги селектира собраниот електрични и електронски направи и да им ги предаде на правните и на физичките лица овластени за третман и за преработка на електрични и на електронски направи.

(4) Правните и физичките лица кои вршат третман и преработка на искористените електрични и електронски направи треба да поседуваат дозвола, во согласност со членот 32 од овој закон.

(5) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, во согласност со министерот за економија, ќе ги определи видовите на електрични и електронски направи за кои ќе се врши селективно сортирање, повратен прием, третман и преработка.

Член 72

Постапување со искористените возила

(1) Правните и физичките лица кои вршат сортирање, транспортирање, третман, преработка, складирање и отстранување на искористените возила и нивните компоненти и материјали, се должни да постапуваат во согласност со овој закон и со другите прописи.

(2) Правните и физичките лица од ставот (1) на овој член се должни од искористените возила да ги одвојат компонентите коишто претставуваат опасен отпад и/или содржат опасен отпад, истите да ги селектираат и да му ги предадат на претпријатие што поседуваат дозвола за сортирање и за транспортирање на опасен отпад.

(3) Правните и физичките лица кои вршат сортирање, транспортирање, складирање, третман, преработка и отстранување на искористените возила и на нивните компоненти, треба да поседуваат дозвола, издадена во согласност со овој закон.

(4) Правните и физичките лица кои сортираат искористени возила и нивни компоненти и материјали, можат да основаат систем за сортирање на возилата и на делови од нив.

(5) Субјектите од ставот (1) на овој член се должни на сопственикот на искористеното возило да му издават потврда дека го предад возилото.

(6) Посебните услови и начинот на постапување со искористените моторни возила, ќе ги пропиши министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

Член 73

Постапување со медицинскиот отпад

(1) Со медицинскиот отпад се постапува според одредбите за опасен отпад од овој закон.

(2) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, во согласност со министерот за здравје, поблиску ќе го пропиши начинот на постапување со медицинскиот отпад, означувањето и формуларите за постапување со медицинскиот отпад, како и видовите медицински отпад, чиешто преработување е забрането.

Член 74

Постапување со титаниумдиоксид

(1) Се забранува отстранување на отпад од титаниумдиоксид и отпад создаден при производство на титаниумдиоксид, како и неговите преработки, под водни течности површини.

(2) Правните и физичките лица кои создаваат, произведуваат или преработуваат титаниумдиоксид се должни до надлежниот орган за вршење на стручни работи од областа на животната средина да достават податоци за отпадот од титаниумдиоксид, кој е наменет за отстранување.

(3) Податоците од ставот (2) на овој член особено содржат:

- 1) физичките, хемиските, биохемиските и биолошките својства на отпадот;
- 2) физичката состојба;
- 3) токсичноста, физичката, хемиската и биолошката стабилност на отпадот;

4) акумулација и биотрансформација кај животните организми или седименти;

5) склоност на отпадот кон физички, хемиски и биохемиски трансформации и нивното однесување при допир со одреден медиум или со други органски и неоргански супстанции;

6) начинот на пакување и методите со кои ќе се заштити растурањето на отпадот и

7) мерките на претпазливост за заштита на животната средина, животот и здравјето на лубето.

(4) Создавачот, поседувачот и преработувачот на титаниумдиоксид и на отпад од титаниумдиоксид се должни да вршат мониторинг на почвата, водите и на воздухот на местата каде што се преработува, складира и се отстранува отпадот од титаниумдиоксид, како и на околната зона којашто се смета за незагадена.

(5) Правните и физичките лица кои произведуваат титаниумдиоксид се должни во извештаите кои ги доставуваат до надлежниот орган за вршење на стручни работи во животната средина да вклучат и дополнителни информации за содржината на сулфатите и на хлоридите во отпадот, за секој произведен тон титаниумдиоксид.

(6) Доколку врз основа на податоците добиени од мониторингот се утврди дека опасните својства и ефектите од отстранувањето на отпадот од титаниумдиоксид можат да предизвикаат штетни и долгочочни последици врз животната средина, животот и здравјето на лубето, министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина во согласност со министерот за економија може да го забрани производството и преработката на титаниумдиоксид, како и отстранувањето на отпадот од титаниумдиоксид.

(7) Правните и физичките лица кои произведуваат и преработуваат титаниумдиоксид се должни да вршат дополнителни анализи на отпадот од титаниумдиоксид и на неговите ефекти врз водите, почвата, воздухот, како и условите за мониторинг на депониите и на складиштата за отпад од титаниумдиоксид.

(8) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина ќе го пропише начинот на постапување со отпадот од титаниумдиоксид, како и формата, содржината и начинот на доставување на податоците.

Член 75

Правила за постапување со отпад од азбест и со производи кои содржат азбест

(1) Правните и физичките лица кои постапуваат со отпад од азбест и со отпад од производи кои содржат азбест се должни да постапуваат внимателно и да ги преземат сите неопходни мерки за заштита со кои се спречува ослободување на азбестни честици, влакна и азбестен прав во воздухот, како и спречување на излевањето на течности што содржат азбестни влакна.

(2) Отпадот што содржи и ослободува азбестни честици, влакна или азбестен прав може да се складира и да се отстранува на места предвидени исклучиво за таа намена, како и да биде одделен од другите видови отпад, селектиран и соодветно спакуван.

(3) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина ќе ги пропише начинот на постапување со отпад од азбестот и со отпадот од производи кои содржат азбест.

(4) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина во согласност со министерот за економија ги пропишува видот на производи од азбест и условите и начинот на користење на производи од азбест коишто негативно влијаат врз животната средина, животот и здравјето на лубето.

Член 76

Правила за постапување со отпадот што се создава при научно-истражувачките дејности

(1) Отпадот што се создава при научно-истражувачките дејности треба да биде преработен и пречистен од штетни супстанци, доколку е возможно, со цел да се избегне штетното влијание врз животната средина, животот и здравјето на лубето.

(2) Со отпадот што се создава при научно-истражувачките дејности се постапува во согласност со одредбите од овој закон и другите прописи кои се однесуваат на опасен отпад.

Член 77

Постапување со други видови отпад

Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина во согласност со министерот за економија и министерот за здравство ќе пропише други видови на отпад, како и постапувањето со другите видови отпад, за кои како резултат на развојот на научните сознанија ќе се утврди дека претставуваат закана за животната средина и животот и здравјето на лубето

VI ДЕПОНИИ

Член 78

Класи на депонии

Според видот на отпадот што се отстранува, депониите се класифицираат на:

- 1) депонии за опасен отпад;
- 2) депонии за неопасен отпад и
- 3) депонии за инертен отпад.

Член 79

Услови што треба да ги исполнува депонијата

Заради спречување и намалување на штетните влијанија на отпадот и на депониите врз животната средина, животот и здравјето на лубето, министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина поблиску ги пропишува условите што треба да ги исполнува депонијата, а особено во однос на:

- 1) местоположбата, односно локацијата;
- 2) контролата на водите што влегуваат во депонијата;
- 3) контрола на исцедокот;
- 4) заштитата на почвата и на водата од загадување;
- 5) контролата на депонискиот гас;
- 6) намалувањето на опасностите што произлегуваат од депонијата, преку емисија на прав, миризба, бучава, сообраќај, разнесување на материјали, пожари, создавање на аеросоли;
- 7) стабилноста на отпадот во депонијата и
- 8) физичкото обезбедување на депонијата.

Член 80

Услови за основање на депонија

(1) Депонија за опасен отпад може да основа Владата на Република Македонија, во согласност со Планот на Република Македонија за управување со отпадот од членот 17 на овој закон.

(2) Депонија за неопасен и за инертен отпад може да основаат една или повеќе општини или градот Скопје или домашно и/или странско правно лице, доколку основањето на депонијата е во согласност со Планот на Република Македонија за управување со отпадот, од членот 17 на овој закон, со доставување на барање за основање на депонија до органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(3) Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина е должен да одговори на барањето во рок од 90 дена од денот на поднесувањето.

(4) Кога депонијата од ставот (2) на овој член се основа од две или повеќе општини и/или градот Скопје, кон барањето се приложува договор за основање на заедничка депонија.

(5) Кога депонијата од ставот (2) на овој член се основа домашно и/или странско правно лице, кон барањето се приложува согласност во форма на договор со општините и/или градот Скопје со кој се уредуваат меѓусебните обврски за управувањето со отпадот.

(6) Барањето за основање на депонија од ставот (2) на овој член содржи и податоци за планираната локација за изградба на депонијата, финансиските средства потребни за изградба на депонијата, бројот на жители од кои ќе се собира отпадот, како и други податоци кои се неопходни да се утврди потребата од изградба на депонија.

(7) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина со посебен пропис ја пропишува формата и содржината на барањето за основање на депонија од ставот (2) на овој член.

(8) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина може како услов на издавање дозвола за основање на депонија да побара основачот да приклучи кон договорот и други општини, доколку на тој начин се придонесува кон поекономично и подобро управување со отпадот, во согласност со Планот за управување со отпадот на Република Македонија.

(9) Барањето за основање на депонија се доставува пред поднесување на барањето за изградба на депонија.

(10) Без дозволата од ставот (3) на овој член не може да се започне постапка за изградба на депонија.

(11) Општините и/или градот Скопје кои ги склучиле договорите од ставовите (5) и (6) на овој член, можат да истапат од договорот единствено ако сите страни во договорот се согласат на истапувањето и на условите на истапувањето од договорот.

(12) Заради заштита на животната средина, животот и здравјето на луѓето, доколку општините или градот Скопје не се согласат или не основаат депонија, Владата на Република Македонија може да основа депонија на сметка на општините и/или градот Скопје, кои согласно со Планот за управување со отпад на Република Македонија биле предвидени да основаат депонии.

Член 81

Оперативни планови и еколошка ревизија за депониите

(1) Операторите на постоечките депонии, се должни да поднесат барање за добивање на дозвола за усогласување со оперативни планови согласно со Законот за животната средина.

(2) Доколку операторите на депониите поседуваат интегрирана еколошка дозвола, тие се должни да обезбедат генерална еколошка ревизија, во согласност со Законот за животната средина.

Член 82

Лица кои можат да вршат дејност депонирање на отпад

(1) Дејноста депонирање на отпад можат да ја вршат:

1) јавните претпријатија или други јавни служби, во согласност со законот и

2) правни лица, врз основа на дозвола и склучен договор за извршување на работи од јавен интерес од локално значење со општините и/или Градот Скопје (во натамошниот текст: оператори на депонија).

(2) Субјектите од ставот (1) точка 2 на овој член и дејноста од ставот (1) на овој член може да се врши и врз основа на склучен договор за концесија.

(3) Оператор на депонија за опасен отпад е јавно претпријатие основано од Владата на Република Македонија.

Член 83

Обезбедување на договорите

(1) Кога операторот на депонијата не е во состојба да ги покрие трошоците за работа, одржување, следење и контрола на депонијата во оперативната фаза и во фазата на затворањето и грижата по затворањето, трошоците ќе се покријат со финансиската гаранција определена во договорот за извршување на работи од јавен интерес и во концесискиот договор.

(2) Рокот за кој се склучува договорот за извршување на работите од јавен интерес и концесискиот договор во себе го опфаќа времето потребно за изградба, работа и грижа за депонијата по нејзиното затворање.

(3) Доколку договорот за извршување на работите од јавен интерес и концесискиот договор се раскинат предвреме од страна на операторот на депонијата, средствата за обезбедување на договорот се обезбедуваат од финансиската гаранција.

Член 84

Дозвола за оператор на депонии

(1) Операторот на депонијата треба да поседува дозвола за вршење на дејноста депонирање на отпад којшто ја издава органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(2) Барањето за добивање дозвола за вршење на дејноста депонирање на отпад, операторот на депонијата ја поднесува до органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(3) По приемот на барањето за добивање на дозволата, органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина е должен да утврди дали:

1) операторот е материјално и технички способен за вршење на дејноста;

2) организационите и раководните капацитети на операторот овозможуваат совесно управување со депонијата;

3) кадровската екипираност и обученоста на вработените кои постапуваат со отпадот овозможува непречена и безбедна работа на депонијата;

4) техничката опременост и средствата (компактори, булдожери, уреди за мерење на тежината на отпадот, средства за дезинфекција, средства за транспорт и друго) се доволни за вршење на дејноста;

5) капацитетот на депонијата соодветствува со временскиот период за кој се бара дозволата;

6) видот и количеството на отпад што треба да биде отстрануван на депонијата соодветствува со класата и со капацитетот на депонијата;

7) е изготвена програма за работење, мониторинг и за контрола на работењето на депонијата и дали таа е во согласност со одредбите на овој закон и со прописите донесени врз основа на овој закон;

8) лицето определено да биде управител со отпадот на депонијата ги исполнува условите определени со овој закон;

9) се изготвени програми за постојано стручно и техничко усвршување на лицата вработени во депонијата;

10) се донесени и усвоени планови и програми за избегнување и за намалување на последиците од хавариите;

11) износот на финансиската гаранција може да ги покрие трошоците за реализација на обврските на депонијата за време на работењето, затворањето и натамошната грижа по затворањето на депонијата;

12) проектот на депонијата е во согласност со плановите за управување со отпадот, донесени во согласност со овој закон и

13) постои доказ дека на барателот не му е изречена мерка за безбедност, забрана за вршење на дејност.

(4) За да може да се врши дејноста на депонирање отпад, операторот на депонијата треба да има вработено најмалку три лица со висока стручна подготвотка од областа на природните и техничките науки, како и да располага со соодветна опрема и технички средства.

(5) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина ги пропишува условите во поглед на техничките средства и опремата за вршење на дејноста отстранување на отпад, како и условите и начинот за обука и тренинг-програмата за вработените.

(6) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина ги пропишува формата и содржината на барањето за добивање дозвола, како и формата и содржината на дозволата за оператор на депонија.

(7) Правното и физичкото лице кое го доставило барањето има право да поднесе жалба до комисијата на Владата на Република Македонија за решавање управни работи од областа на животната средина, против решението со коешто се одбива издавањето на дозволата, во рок од 15 дена од денот на приемот на решението.

Член 85

Изградба на депонија

Изградбата на депонија се врши во согласност со одредбите на членот 30 од овој закон.

Член 86

Отпади кои не се прифатливи во депониите

Во депониите за отпад е забрането депонирање на:

1) течен отпад;

2) отпад кој во условите на депонијата, е експлозивен, корозивен, оксидирачки, лесно запалив или запалив;

3) медицински и друг клинички отпад, што потекнува од медицински или од ветеринарни установи, кој е инфективен;

4) отпад настанат како резултат на научно-истражување, кој е нов или не може да биде идентификуван, а неговите својства можат да ја загрозат животната средина, животот и здравјето на луѓето;

5) цели искористени гуми, освен гумите искористени како машински материјал во инженерството и распарчени искористени гуми (со исклучок на велосипедските гуми и на гумите со надворешен дијаметар над 1.400 mm);

6) отпад кој е измешан со други супстанции, со цел да ги исполни критериумите за прифаќање на отпадот во депониите и

7) отпад што содржи висок процент на биоразградливи состојки (на пример, хартија, градинарски отпад и слично).

Член 87

Отстранување на отпадот што не е прифатлив во депониите

(1) Операциите за отстранување на отпадот треба да се применуваат соодветно, врз основа на видот и карактеристиките на отпадот што се отстранува со цел да се обезбеди заштита на животната средина, животот и здравјето на луѓето.

(2) Отстранувањето на отпадот што не е прифатлив во депониите ќе се врши со соодветна примена на операциите наведени во членот 35 став (1) од овој закон.

(3) Отстранувањето на отпадот од членот 86 на овој закон, може да се врши само по претходно издадено одобрение од надлежниот орган за вршење на стручни работи во животната средина.

(4) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, ги пропишува количеството биоразградливи состојки во отпадот што смее да се депонира.

(5) При прифаќањето на отпадот на депониите, операторите на депониите се должни да постапуваат во согласност со Планот на Република Македонија за управување со отпадот, во поглед на намалувањето на количеството биоразградливи отпад што се прифаќа на депониите.

Член 88

Прифаќање на отпадот во различни класи депонии

(1) Забрането е отстранувањето отпад во несоодветни класи депонии, како и отстранувањето на отпадот што не бил подложен на третман.

(2) Депониите за инертен отпад ќе се користат само за депонирање на инертен отпад.

(3) По исклучок, инертниот отпад може да се отстранува на депониите за неопасен отпад, доколку неговиот третман и преработка е технички неизводлив или економски неисплатлив.

(4) Депонијата за неопасен отпад може да се користи за:

1) комунален отпад;

2) неопасен отпад од какво било потекло, кој ги исполнува критериумите за прифаќање отпад во депонија за неопасен отпад;

3) стабилни, нереактивни отпади (на пример, стврднати, отпади претворени во згура), со својство на процедност еднакво на она на неопасниот отпад наведен во точката 2 на овој став, кои ги исполнуваат релевантните критериуми за прифаќање, под услов да не се депонираат во келии наменети за биоразградливи безопасен отпад.

(5) Отпадот што на Листата на видовите отпад е наведен како опасен, се депонира исклучиво во депонија за опасен отпад.

(6) Опасниот отпад кој по физичкиот и хемискиот третман не реагира со другите видови отпад може да се депонира во посебни делови на депониите за неопасен отпад, по претходно обезбедена согласност од надлежниот орган за вршење на стручни работи во животната средина.

(7) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина ќе ги пропише критериумите за прифаќање на отпадот во депониите од секоја класа, подгответилните постапки за прифаќање на отпадот, општите постапки за тестирање, земање мостри и прифаќање на отпадот.

Член 89

Трошоци на операторите на депонии

Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина се грижи сите трошоци кои се вклучени во формирањето и во работењето на една депонија, вклучувајќи ги и трошоците на финансиската гаранција или нејзиниот еквивалент, и процентетите трошоци за затворањето и за натамошната грижа за локацијата по затворањето на депонијата, за период од најмалку 30 години, ќе се покријат со цената што операторот ќе ја наплатува за отстранување на секој вид отпад на депонијата и на предлог од надлежниот орган за вршење на стручни работи во животната средина, презема соодветни мерки за обезбедување на сите трошоци.

Член 90

Цена за отстранување на отпадот на депониите

(1) Цената за депонирање на отпадот го определува операторот на депонијата, во Тарифникот за депонирање отпад.

(2) Тарифникот за депонирање на отпадот се формира врз основа на пресметката на целокупните трошоци за инвестирањето, изградбата, работата, одржувањето на депонијата, како и трошоците за грижата за депониите по нивното затворање.

(3) Владата на Република Македонија ја одобрува висината на цената од Тарифникот за депонирање на опасниот отпад.

(4) Советот на општините или градот Скопје ја одобруваат висината на цената од Тарифникот за депонирање на комуналниот и на другите видови неопасен отпад.

(5) Тарифникот од ставот (3) на овој член се објавува во "Службен весник на Република Македонија", а Тарифникот од ставот (4) на овој член се објавува во службениот гласник на општините или градот Скопје.

Член 91

Обврска за следење и за известување на надлежните органи

(1) Операторот на депонијата, е должен да ја спроведува Програмата за управување со отпад, како и да врши мониторинг и контрола на влијанието на депонијата врз животната средина.

(2) Операторот е должен писмено да го известува надлежниот орган за вршење на стручни работи во животната средина за сите значителни негативни влијанија врз животната средина, утврдени со примена на постапките за контрола и за следење.

(3) Акредитирани лаборатории вршат контрола на аналитички постапки и на методите што ги применува операторот на депонијата при вршењето на анализите за физичко-хемиските својства на отпадот.

(4) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина ги пропишува начинот и постапката за работа, следење и контрола на депонијата за време на работењето, како и следењето и контролата на депонијата во фазата на затворање и натамошна грижа за депонијата по затворањето.

Член 92

Престанување со работа на депонијата

Депонијата или дел од неа престанува да работи кога:

1) со решение од органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, кога се исполнети условите и/или роковите затворање наведени во дозволата за работа на депонијата,

2) со решение од органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, врз основа на поднесено барање за затворање на депонијата од страна на основачот или операторот и

3) со решение од органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, кога е утврдено дека натамошното работење на депонијата или дел од неа претставува опасност за животната средина, животот и здравјето на луѓето.

Член 93

Грижа откако депонијата ќе престане да работи

(1) За депонијата или за дел од неа може да се смета дека престанала да работи, само откако органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина изврши завршна инспекција на самото место, ги оценил сите извештаи поднесени од страна на операторот и му доставил решение за престанок со работа на депонијата. Откако депонијата ќе престане да работи, операторот ќе биде одговорен за нејзиното одржување, за следењето и за контролата во фазата на натамошната грижа за депонијата, во рокот што е определен во дозволата за работа.

(2) Операторот на депонијата е должен да ги следи и да ги анализира количеството и состојбата на гасот што се ослободува од депонијата и на исцедокот од депонијата, како и состојбата на подземните и на површинските води во близина на депонијата.

(3) Операторот е должен да го известува надлежниот орган за вршење на стручни работи во животната средина за сите значителни негативни влијанија врз животната средина, откриени со постапките за контрола и за следење.

(4) Надлежниот орган за вршење на стручни работи во животната средина е должен, заради избегнување на можноста депонијата да претставува потенцијална опасност за животната средина, да врши процена на тековната состојба на депониите од административен, технички аспект и степенот на полнење на депонијата и да му дава упатства на операторот за преземање на корективни мерки, за што го известува органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(5) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина ги пропишува начинот и условите за грижа за депониите откако тие ќе престанат да работат.

VII ГОРЕЊЕ ИЛИ СОГОРУВАЊЕ НА ОТПАДОТ

Член 94

Правила за горење и за сугорување на отпадот

(1) Отстранувањето на отпадот по пат на горење или сугорување се врши во посебно конструирани инсталации, во зависност од видот на отпадот.

(2) Инсталацијата за горење или сугорување, вклучувајќи ги и сите подготвителни помошни и сервисни објекти, уредите и опремата кои се во функција на уредот и опремата за горење и за сугорување, треба да бидат конструирани и да работат така што ќе се спречи да дојде до надминување на граничните вредности на загадувачките супстанции кои се испуштаат во воздухот, почвата и во водите, испуштањето мириси и бучава, како и да се обезбеди заштита на животот и на здравјето на луѓето.

(3) Доколку инсталацијата за горење или сугорување не работи во согласност со условите пропишани во дозволата, вклучувајќи ги и граничните вредности на емисиите во воздухот, водата и во почвата, органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина може да ја одземе дозволата за работа на постројката и да го забрани вршењето на дејноста.

(4) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина ги пропишува минималните технички услови коишто треба да ги исполнуваат инсталациите за горење или сугорување на отпадот, видот на отпадот наменет за горење или за сугорување, условите за заштита на животната средина од работата на инсталациите за горење или сугорување на отпадот, како и условите и начинот на работа на инсталацијата.

Член 95

Изградба на инсталациите за горење или сугорување

Изградбата на инсталациите за горење или сугорување на отпадот се врши во согласност со одредбите на членот 30 од овој закон.

Член 96

Избор на локација за градење

При изборот на локацијата за изградба на инсталација за горење или сугорување, особено ќе се води сметка за:

1) климатските карактеристики на подрачјето;

2) геолошките, хидролошките, хидрогеолошките, топографските, сеизмолошките и педолошките карактеристики на земјиштето;

3) "ружата" на ветрови околу подрачјето каде што треба да се изгради постројката и

4) близината до населено место.

Член 97

Оперативни планови и еколошка ревизија за инсталациите за горење или согорување на отпадот

(1) Операторите на постоечките инсталации за горење или согорување на отпадот, се должни да поднесат барање за добивање на дозвола за усогласување со оперативни планови согласно со Законот за животната средина.

(2) Доколку операторите на инсталации за горење или согорување на отпадот поседуваат интегрирана еколошка дозвола, тие се должни да обезбедат генерална еколошка ревизија, во согласност со Законот за животната средина.

Член 98

Дозволи за работа на инсталациите за горење или согорување на отпадот

Правните лица кои управуваат со инсталациите за горење или согорување на отпадот (во натамошниот текст: оператор на инсталациите), се должни да поседуваат интегрирана еколошка дозвола за работење на постројката, издадена во согласност со Законот за животната средина.

Член 99

Дозвола за оператор на инсталациите за горење или согорување

(1) За вршење на дејноста горење или согорување на отпадот, операторот на инсталацијата треба да поседува дозвола којашто ја издава органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, во согласност со Планот за управување со отпад на Република Македонија.

(2) Операторот на инсталација поднесува барање за добивање дозвола до органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(3) По приемот на барањето за добивање дозвола, органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина е должен да утврди дали:

1) операторот е материјално - технички способен за вршење на дејноста;

2) организационите и раководните капацитети на операторот овозможуваат совесно управување со инсталација за горење или согорување;

3) кадровската екипираност и обученоста на вработените кои постапуваат со отпадот овозможува непречена и безбедна работа на инсталација за горење или согорување;

4) техничката опременост и средствата се доволни за вршење на дејноста;

5) временскиот период за кој се бара дозволата соодветствува со капацитетот на инсталацијата за горење или согорување;

6) видот и количеството на отпадот што треба да биде отстранет во инсталацијата за горење или согорување соодветствува со класата и со капацитетот на инсталацијата за горење или согорување;

7) е изготвена програма за работење, мониторинг и контрола на работењето на инсталацијата за горење или согорување и дали таа е во согласност со одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон;

8) лицето определено да биде управител со отпадот на инсталацијата за горење или согорување ги исполнува условите определени со овој закон;

9) се усвоени програми за постојано стручно и техничко усвршување на лицата вработени во инсталацијата за горење или согорување;

10) се донесени и усвоени планови и програми за избегнување и за намалување на последиците од хвариите;

11) износот на финансиската гаранција може да ги покрие трошоците за време на работењето;

12) проектот на инсталацијата за горење или согорувањето е во согласност со плановите за управување со отпадот, донесени во согласност со овој закон и

13) постои доказ дека на барателот не му е изречена мерка за безбедност, односно забрана за вршење на дејноста.

(4) За да може да се врши дејноста горење или согорување на отпад, операторот на инсталацијата треба да има вработено најмалку три лица со висока стручна подготвотка од областа на природните и техничките науки, како и да располага со соодветна опрема и со соодветни технички средства.

(5) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина ги пропишува условите во поглед на техничките средства и опремата за вршење на дејноста горење или согорување на отпад, како и условите и начинот за обука и тренинг-програмата за вработените.

(6) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина ги пропишува формата и содржината на барањето за добивање дозвола, како и формата и содржината на дозволата за оператор на инсталацијата за горење или согорување.

(7) Правното лице кое го доставило барањето има право да поднесе жалба до комисијата на Владата на Република Македонија за решавање на управни работи од областа на животната средина, против решението со којшто се одбива издавањето на дозволата, во рок од 15 дена од денот на приемот на решението.

Член 100

Испорака и прием на отпадот за горење или согорување

(1) Пред горењето или согорувањето на отпадот, операторот на инсталацијата е должен да изврши споредување на отпадот што го прима со податоците наведени во идентификациониот формулар, со земање примероци за увид заради утврдување на:

1) видот и количеството на отпадот што треба да биде подложен на спалување;

2) хемискиот состав на отпадот;

3) карактеристиките на отпадот;

4) погодноста на отпадот за горење или за согорување;

5) отпадите со кои не смее да се меша, односно утврдување дали отпадот е измешан со друг отпад и

6) точноста на податоците од идентификациониот формулар, со земање примероци од отпадот.

(2) Операторот на инсталацијата е должен да го одбие горењето или согорувањето на отпадот, доколку видот на отпадот не соодветствува на условите во интегрираната еколошка дозвола.

(3) Операторот на инсталацијата е должен да ги чува примероците од извршениот увид од ставот (1) на овој член најмалку еден месец по горењето или согорувањето на отпадот.

Член 101

Постапување со остатоците од горење и согорување

По горењето или согорувањето на отпадот, операторот на инсталацијата е должен:

1. да ги утврди карактеристиките на отпадот добиен со горење и согорување, вклучувајќи ги и фракциите на тешките метали;

2. да ја собере пепелта добиена како резултат на горењето и согорувањето во затворени садови и

3. да обезбеди сигурен транспорт на отпадот, добиен со горење и согорување, што не може да се преработи, до местото на неговото отстранување.

VIII УВОЗ, ИЗВОЗ И ТРАНЗИТ НА ОТПАД ПРЕКУ ТЕРИТОРИЈАТА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Член 102

Прекуграницно движење на отпадот

Прекуграницното движење на отпадот се состои од увоз на отпад што потекнува од странска држава на територијата на Република Македонија, извоз на отпад

од територијата на Република Македонија во друга странска држава и транзит на отпадот преку територијата на Република Македонија.

Член 103

Увоз на отпад на територијата на Република Македонија

(1) Се забранува увоз на отпад на територијата на Република Македонија, за складирање заради отстранување и за отстранување.

(2) Се забранува увоз на опасен отпад што е измешан со неопасен отпад или со други компоненти кои ја намалуваат штетноста и опасните карактеристики на отпадот.

(3) Дозволен е увоз на отпад што може безбедно:

- 1) да се преработи, без опасност од загрозување на животната средина, животот и здравјето на луѓето;
- 2) да се користи како сировина или
- 3) да се користи како извор на енергија.

Член 104

Извоз на отпадот

Дозволен е извоз на отпад којшто може да се преработи и отстрани без опасност по животната средина, животот и здравјето на луѓето во земјата увозник.

Член 105

Увоз, извоз и транзит на опасен отпад преку територијата на Република Македонија

Увоз, извоз и транзит на опасен отпад во Република Македонија се врши според Базелската конвенција за контрола на прекуграничното пренесување на опасен отпад и на неговото складирање.

Член 106

Дозволи за извоз, увоз и транзит на отпад

(1) Извоз, увоз и транзит на отпад се врши врз основа на дозвола којашто ја издава органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(2) Дозволата од ставот (1) на овој член се издава по претходно доставено органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, којшто особено треба да содржи:

1) име, презиме и седиште на правното и на физичкото лице кое бара извоз, увоз или транзит на отпад;

2) договор меѓу заинтересираните страни (извозникот, увозникот или лицето којшто бара транзит на отпад);

3) договор меѓу увозникот и преработувачот, доколку тие се различни лица;

4) образложение зошто се бара извоз, увоз и транзит на отпад;

5) доказ дека е издадена дозвола од државите преку чија територија ќе се врши извоз, увоз и транзит на отпадот;

6) податоци за примачот и за испраќачот на отпадот;

7) опис на карактеристиките на отпадот;

8) податоци за обемот на извозот, увозот или транзитот на отпад;

9) податоци за лицето којшто врши транспорт на отпадот;

10) доказ за поседување на соодветна технологија за безбедна преработка на отпадот (само за увозникот);

11) доказ за осигурување или банкарска гаранција во износ потребен за покривање на трошоците за преработка на отпадот, без да се предизвика штета по животната средина, животот и здравјето на луѓето (само за увозникот);

12) податоци за локацијата каде што се врши преработка или отстранување на отпадот;

13) опис на начинот на создавање на отпадот и начинот на кој се постапува со него;

14) видот и количината на отпадот што се создава со преработувањето;

15) видот и количината на отпадот што се извезува како резултат на преработувањето;

16) податоци за тарифниот број на отпадот, начинот на транспорт и за пакувањето;

17) информација за влезот, излезот и патната шема на превезувањето на отпадот и

18) податоци за преработката и за отстранувањето на отпадот во странство.

(3) Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина има право да побара дополнителни податоци, доколку оцени дека податоците наведени во барањето не се доволни за издавање на дозволата.

(4) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина ги пропишува видовите на отпад од ставот (1) на овој член, условите за извоз, увоз и транзит на отпад, методите на надзор над извозот, увозот и транзитот на отпадот, како и формата и содржината на образецот на дозволата за извоз, увоз и транзит на отпад.

(5) Против решението со којшто се одбива издавањето на дозволата за извоз, увоз или транзит на отпад, барателот има право да поднесе жалба до комисијата на Владата на Република Македонија за решавање на управни работи во областа на животната средина, во рок од 15 дена од денот на приемот на решението.

(6) Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина на крајот од месец јануари во тековната година изготвува годишен извештај за видот и количината на отпад кој е увезен, извезен и транзитиран во/од/низ Република Македонија за претходната година.

(7) Извештајот од ставот (6) на овој член органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина го објавува на јавноста.

Член 107

Заеднички одредби за извоз, увоз и транзит на отпад

Доколку дозволата за извоз, увоз и транзит на отпад се користи спротивно од намената за којашто е издадена, односно доколку се откријат значајни повреди и злоупотреби на истата, органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина може да ја пониши дозволата, на штета на лицето на кое му е издадена, без право на надомест за претрпена штета, материјална и нематеријална загуба.

IX МОНИТОРИНГ

Организација на мониторингот на управувањето со отпад

(1) Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина и општините и градот Скопје, во согласност со нивните надлежности утврдени со закон или со другите прописи, се должни да обезбедат постојан мониторинг на управувањето со отпадот, мониторинг на состојбата на животната средина и на влијанијата врз животот и здравјето на луѓето, преку воспоставување на државна мрежа за мониторинг на управувањето со отпадот, која е составен дел на државната мрежа за мониторинг на животната средина.

(2) Надлежниот орган за вршење на стручни работи во животната средина врши мониторинг на опасниот отпад на територијата на Република Македонија, а општините и градот Скопје развиваат и спроведуваат мониторинг на локално ниво, за управување со неопасниот отпад .

(3) Податоците од извршениот мониторинг од страна на единиците на локалната самоуправа се доставуваат до надлежниот орган за вршење на стручни работи во животната средина, согласно со закон и со другите прописи.

(4) Надлежниот орган за вршење на стручни работи во животната средина управува со работите на државната мрежа, донесувајќи ја Програмата за мониторинг на управувањето со отпадот.

(5) Надлежниот орган за вршење на стручни работи во животната средина најмалку еднаш годишно до министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, доставува извештај од податоците добиени од мониторингот на управувањето со отпад.

(6) Две или повеќе општини и/или градот Скопје можат да основаат заедничка администрација која ќе врши мониторинг на територијата на општините и/или градот Скопје, или да го доверат на правно и физичко лице да го вршат мониторингот во нивно име и за нивна сметка, што се уредува со посебен договор.

Член 109

Обем и содржина на мониторингот и управување со податоците

(1) Мониторингот на управувањето со отпадот се состои од:

- 1) следење на состојбата со управувањето со отпадот;
- 2) собирање и доставување податоци за видот; количеството и за потеклото на создадениот, преработениот и отстранетиот отпад;
- 3) земање и испитување на мостри;
- 4) податоци за увозот, извозот и транзитот на отпадот;
- 5) контрола, обработка и анализа на податоците;
- 6) известување и предупредување на надлежните органи за можна опасност;
- 7) обезбедување информации за влијанието на создадениот отпад врз животната средина и
- 8) соработка и размена на податоци и информации со меѓународните информациони мрежи.

(2) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина ја пропишува методологијата за вршење на мониторингот.

Член 110

Обезбедување мониторинг

Државната мрежа за мониторинг има за цел да обезбеди податоци за управувањето со отпадот, за влијанието на отпадот врз состојбата на животната средина, да ги открие негативните процеси и практики, да го предвиди развојот, да ја оцени ефикасноста на мерките за заштита и за информирање на надлежните органи за секоја промена на состојбата.

Член 111

Мониторинг што го вршат правните и физички лица

(1) Правните и физичките лица кои се сопственици, односно корисници на одредени инсталации што создаваат, преработуваат и отстрануваат отпад се должни мониторингот на управувањето со отпадот да го вршат во согласност со условите утврдени во интегрираната еколошка дозвола или дозволите за работа.

(2) Мониторинг на отпадот можат да вршат субјектите од ставот (1) на овој член, како и научните и стручните организации и другите правни лица, доколку се акредитирани за вршење мониторинг, во согласност со закон и други прописи.

(3) Податоците од мониторингот од ставот (1) на овој член правните и физички лица се должни да ги достават до органот надлежен за вршење на стручни работи од областа на животната средина согласно со Законот за животната средина.

Член 112

Услови за вршење мониторинг

(1) За вршење мониторинг на отпадот, субјектите од членот 111 став (2) на овој закон треба да ги исполнуваат следниве услови:

1) да имаат вработено најмалку три лица со висока стручна подготвотка и barem тригодишно работно искуство во областа на управувањето со отпадот и

2) да располагаат со потребната опрема, уреди, инструменти и да имаат соодветни деловни простории за вршење на дејноста.

(2) Поблиските услови за потребните стручни работи, опремата, уредите, инструментите и соодветните деловни простории, коишто треба да ги исполнуваат субјектите од ставот (1) на овој член, ги пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

X ИНФОРМАТИВЕН СИСТЕМ

Член 113

Организација на информативниот систем

(1) Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина организира информативен систем за управување со опасниот отпад, како составен дел на севкупниот македонски информативен систем за животната средина (во натамошниот текст: информативен центар), преку воспоставување на мрежа за добивање податоци за управувањето со отпадот од министерствата, организациите, научно-истражувачките институции, правните и физичките лица кои управуваат со отпадот и други субјекти.

(2) Општините и градот Скопје се должни да го организираат информативниот систем на локално ниво, со кој се обезбедува собирање и презентирање на податоци за општата состојба во врска со управувањето со неопасниот отпад.

(3) Општините и градот Скопје се должни добиениите податоци да ги обработат и да ги достават до надлежниот орган за вршење на стручни работи во животната средина.

(4) Надлежниот орган за вршење на стручни работи во животната средина е должен составените податоци од управувањето со отпадот, обработени, да ги доставува до органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(5) Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина го организира функционирањето на информативниот систем, на начин со кој ќе се обезбеди брзо, точно и навремено собирање информации во врска со управувањето со отпадот и е должен да ги селектира, класифицира, обработва, ажурира и да ги чува во базата на податоците.

(6) Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина го организира информативниот систем, на тој начин што ќе се обезбеди:

1) достапност во секое време до информациите на странките во врска со управувањето со отпадот и заштитата на животната средина во Република Македонија;

2) објавување на податоците, извештаите, мерките и активностите на Министерството за подобрување на општата состојба во управувањето со отпадот и

3) транспарентност на податоците од областа на управувањето со отпадот.

Член 114

Содржина на информативниот систем

Информативниот систем за управување со отпадот содржи:

1) податоци од мониторингот на управувањето со отпадот од страна на државните мрежи и локалните мрежи;

2) податоци за мониторингот од изворите на загадување на животната средина, предизвикани од управувањето со отпадот;

- 3) податоци од мониторингот од одделни извори;
- 4) податоци за видот и за количеството на отпадот;
- 5) податоци од научните и од стручните организации и од правните лица кои ја следат состојбата со управувањето со отпадот, податоци од меѓународните институции за мониторинг на управувањето со отпадот и
- 6) податоци од Катастарот на загадувачите.

Член 115

Чување на податоците

(1) Надлежниот орган за вршење на стручни работи во животната средина е должен да чува податоци за правните и за физичките лица кои создаваат, собираат, транспортираат, преработуваат, складираат и отстрануваат отпад, како и податоци за правните и за физичките лица кои вршат увоз, извоз и транзит на отпад.

(2) Податоците ќе содржат:

- 1) име и презиме на правните и на физичките лица кои управуваат со отпадот;
- 2) адреса и седиште на правните и на физичките лица кои управуваат со отпадот;
- 3) видот и количеството на отпадот со кој управуваат и
- 4) информации за дозволите на правните и на физичките лица.

Член 116

Катастар на создавачите на отпад

(1) Катастарот на создавачите на отпад е дел од Катастарот за животната средина што го воспоставува и го води надлежниот орган за вршење на стручни работи во животната средина.

(2) Во Катастарот на создавачите на отпад се запишуваат создавачите на неопасен и опасен отпад, видовите и количествата отпад што го создаваат, како и начините за складирање, третман, преработување и отстранување на отпадот.

(3) Општините и градот Скопје можат да водат Катастар за својата територија, во кој ќе се евидентираат создавачите на неопасен отпад.

(4) Начинот и постапката за упис на податоците од ставот (1) на овој член во Катастарот на создавачите на отпад ги пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(5) Податоците од Катастарот од ставот (1) на овој член претставува составен дел на Информативниот систем за животна средина.

Член 117

Обврска за објавување на податоците

(1) Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, преку Информативниот центар за животната средина, изготвува и објавува годишни извештаи за емисиите на загадувачите супстанции од отпадот, годишни извештаи за управувањето со отпадот, како и други видови извештаи во согласност со обврските од меѓународните спогодби, кои ги ратификувала или на кои им пристапила Република Македонија.

(2) Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина е должен да ги објавува плановите и програмите за управување со отпадот, инспекциските извештаи, извештаите од евиденции на правните и на физичките лица кои управуваат со отпадот, извештаите за мониторингот и за управувањето со податоците, како и другите статистички податоци.

(3) Општините и градот Скопје се должни да ги објавуваат програмите за управување со неопасниот отпад, информациите за количеството создаден отпад, за мерките, активностите и начините на подобрување на општата состојба во управувањето со отпадот.

(4) Министерот го пропишува начинот, формата и преносот на податоците и информациите од следењето на состојбата во управувањето со отпадот.

Член 118

Обврска за информирање на јавноста

Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, градоначалникот на општините и на градот Скопје се должни во текот на годината да ја информираат јавноста за моменталната состојба во управувањето со отпадот, за постигнатиот напредок, за идните планови и насоки за подобрување на состојбата во управувањето со отпадот и да направат споредба и процена на сегашната и на минатата состојба во управувањето со отпадот.

Член 119

Достапност на информациите за управување со отпадот

Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина и надлежниот орган за вршење на стручни работи во животната средина се должни на заинтересираните субјекти да им обезбедат пристап до информациите во врска со управувањето со отпадот, во согласност со Законот за животната средина.

XI ФИНАНСИРАЊЕ

Член 120

Извори на финансирање

(1) Остварувањето на плановите и на програмите на Република Македонија за управување со отпад се финансира со средствата обезбедени од буџетот на Република Македонија, кредит, донацији, средства на правните и на физичките лица кои управуваат со отпадот, надоместоци и другите извори на средства, утврдени со закон.

(2) Остварувањето на плановите и на програмите на општините и градот Скопје за управување со отпадот се финансира со средства обезбедени од буџетите на општините и градот Скопје, кредити, донацији, надоместоци, казните од сторени прекршици изречени на територијата на општините и градот Скопје и другите извори на средства, утврдени со закон.

(3) Средствата за изградба на простории, објекти и инсталации за складирање, преработка и за отстранување на опасниот отпад се обезбедуваат од буџетот на Република Македонија, од правните и од физичките лица кои управуваат со отпад, од кредити, донацији и други извори на средства, утврдени со закон.

(4) Средства за изградба на депонии за отстранување на неопасен и инертен отпад се надоместуваат од буџетите на општините и градот Скопје, од правните и од физичките лица кои управуваат со отпад, од кредити, донацији и други извори на средства, утврдени со закон.

Член 121

Цена за извршена услуга

(1) Висината на цената за собирање и за транспортирање на комуналниот отпад ја одобруваат советот на општините и градот Скопје, на предлог на градоначалникот на општините и градот Скопје, кога давателот на услугата е јавно претпријатие основано од општините и градот Скопје согласно со членот 46 став (3) на овој закон.

(2) Висината на цената за собирање и за транспортирање на комуналниот отпад се утврдува со договорот од членот 46 став (4) на овој закон кога давател на услуга е правно и физичко лице.

(3) Цената од ставовите (1) и (2) на овој член ќе биде определена врз основа на количеството и видот на отпадот која може да се утврдува според единица како денар по метар квадратен, денар по метар кубен и денар по килограм.

(4) Правните и физички лица кои создаваат комерцијален отпад, висината на цената за собирање и за транспортирање на отпадот ја утврдуваат со склучување на посебниот договор од членот 43 став (8) на овој закон, со давателот на услугата врз основа на количеството и видот на создадениот отпад изразен во денар за килограм или денар за метар кубен отпад, согласно со цената утврдена во ставовите (1) или (2) од овој член.

(5) Правните и физичките лица од членот 20 став (1) на овој закон, цената за собирање и транспортирање на неопасниот и на опасниот отпад ја утврдуваат во договорот склучен со правните и физичките лица овластени за собирање и за транспортирање на отпад, врз основа на количеството и видот на создадениот отпад изразен во денар на метар кубен или денар на тон отпад.

(6) Во определување на цената на услугата согласно со ставовите (1) и (2) на овој член, на предлог на градоначалникот на општините и градот Скопје, советот на општините и градот Скопје се должни да определат стимулативни цени за домакинствата, правните и физички лица кои врз основа на воспоставени системи за селектирање на отпадот ја намалуваат вкупната количина на комунален отпад наменет за отстранување на депонијата.

(7) Цената за отстранување на отпадот се утврдува во согласност со членот 90 од овој закон, врз основа на количеството отпад доставен за отстранување изразен денар на тон создан отпад.

(8) При определување на цената за извршените услуги треба да се води сметка во него да бидат содржани трошоците за извршената услуга.

Член 122

Надоместок за управување со отпад

Правните и физички лица коишто произведуваат и увезуваат производи и пакувања кои по употребата создаваат големи количини отпадоци од производите и пакувања, плаќаат надоместок за управување со отпад определен со посебен закон.

Член 123

Надоместок за управување со отпад на општините и градот Скопје

(1) Со одлука на советот на општините може да се определи надоместок за управување со отпадот во висина од 1% до 2 % од цената за извршена услуга за собирање и за транспортирање на комуналниот отпад.

(2) Надоместокот од ставот (1) на овој член се наплатува при наплатата на цената за извршната услуга од членот 121 на овој закон и се прикажува одвоено во сметката за извршена услуга.

(3) Надоместокот од ставот (1) на овој член се уплатува на буџетот на општините и на градот Скопје и се користи за финансирање на намените утврдени со Програмата за управување со отпадот од членот 19 став (1) точка 2 на овој закон.

Член 124

Средства од наплатени казни на овластен инспектор за животна средина

Средствата од паричните казни изречени од овластените општински инспектори и овластените инспектори на градот Скопје се приходи на општините и на градот Скопје.

Член 125

Финансиски гаранции и осигурување

(1) Правните и физичките лица кои управуваат со отпадот се должни да обезбедат финансиска гаранција или друго соодветно осигурување, коешто е доволно за покривање на трошоците во врска со управувањето со отпадот и трошоците за отстранување на штетните последици настанати при управувањето со отпадот.

(2) Доколку постои оправдано сомневање дека финансиската гаранција е недоволна за да ги покрие трошоците за управување со отпадот или дека одреденото осигурување не ги покрива оправдани ризици, органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина на предлог на надлежниот орган за вршење на стручни работи во животната средина ќе одреди друга висина и начин за обезбедување на финансиска гаранција, односно ќе одреди друг вид и начин на осигурување за таа цел.

(3) Правните и физичките лица кои се занимаваат со увоз, извоз и транзит на отпад се должни, во согласност со закон, да склучат договор за осигурување на отпадот, како и за одговорноста за штетата направена врз трето лице и одговорноста за штетата направена од трето лице.

XII НАДЗОР И НАДЛЕЖНИ ОРГАНИ

Член 126

Надлежни органи

(1) Надзор над примената на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон, врши органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(2) Инспекцискиот надзор над примената на овој закон и на прописите донесени врз основа на овој закон го врши Државниот инспекторат за животна средина.

(3) За работите од надлежност на општините и градот Скопје утврдени со овој закон, инспекциски надзор над примената и спроведување на овој закон го вршат овластени инспектори за животна средина на општините и овластени инспектори за животна средина на градот Скопје.

(4) Инспекциски надзор над примена на овој закон во делот на создавање, селектирање и пакување на медицински отпад врши Државниот санитарен и здравствен инспекторат, во соработка со државниот инспектор за животна средина.

(5) Инспекциски надзор над примена на овој закон во делот на прометот со производи и пакувања, означувањето на производите и пакувањата и информирањето на потрошувачите го врши државниот пазарен инспектор.

Член 127

Делокруг на Државниот инспекторат за животна средина

(1) Во вршењето надзор од својот делокруг, државниот инспектор за животна средина (во натамошниот текст: инспектор за животна средина) има право:

1) да утврди дали се изработени програми за управување со отпад за тековната година и дали ги доставиле до надлежниот орган за вршење на стручни работи од областа на животната средина (член 21 став (3));

2) да утврди дали доставиле годишен извештај за спроведувањето на своите програми до надлежниот орган за вршење на стручни работи од областа на животната средина (член 23 став (5));

3) да врши увид и контрола дали со опасниот отпад и индустриски неопасен отпад од инсталации со А - интегрирана еколошка дозвола и со опасен отпад во инсталации со Б - интегрирана дозвола се постапува согласно со членот 24 на овој закон;

4) да врши увид и контрола дали собирањето и транспортирањето на опасен отпад се врши со средства и опрема која е посебно конструирана и наменета исклучиво за собирање и транспортирање на опасен отпад (член 27);

5) да врши увид и контрола дали се преработува отпадот согласно со членот 29 од овој закон;

6) да утврди дали се поседува дозволи за складирање, третман и преработка на отпад согласно со членот 32 од овој закон и дали дејноста ја вршат во согласност со дозволата;

7) да врши увид и контрола дали опасниот отпад се складира на местата предвидени за таа намена согласно со членот 33 од овој закон;

8) да врши увид и контрола дали со опасниот отпад и со индустрискиот неопасен отпад од инсталации со А - интегрирана еколошка дозвола и со опасниот отпад од инсталации со Б - интегрирана еколошка дозвола се постапува согласно со членот 34 од овој закон;

9) да врши увид и контрола дали отпадот се отстранува согласно со операциите наведени во членот 35 од овој закон;

10) да утврди дали правните и физичките лица од членот 21 на овој закон имаат ангажирано управител со отпад, како и дали истиот поседува уверение за управител со отпад согласно со членот 38 од овој закон;

11) да врши увид и контрола дали евидентицата се води на начин пропишан со членот 39 од овој закон за опасен отпад и за отпадот создан од инсталациите со А интегрирана еколошка дозвола;

12) да утврди дали се доставува консолидиран извештај согласно со членот 39 став (6) од овој закон;

13) да врши увид и контрола во податоците од евидентиците за опасен отпад и за индустриски неопасен отпад од инсталациите со А - интегрирана еколошка дозвола и за опасен отпад од инсталациите со Б - интегрирана еколошка дозвола, како и да утврди дали податоците се водат согласно со членот 39 став (10) од овој закон;

14) да утврди дали податоците од евидентиците за депонијата се чуваат согласно со членот 39 став (10) од овој закон;

15) да врши увид и контрола дали инсталации со А - интегрирана еколошка дозвола постапуваат со индустрискиот неопасен отпад согласно со членот 43 од овој закон;

16) да утврди дали се поседува дозволи за собирање и транспортирање на комунален отпад согласно со членот 45 став (1) од овој закон и дали дејноста ја вршат согласно со дозволата;

17) да утврди дали се поседуваат дозволи за основање систем за собирање и за повратен прием на искористени производи и пакувања согласно со членот 51 од овој закон и дали дејноста ја вршат согласно со дозволата;

18) да врши увид и контрола во исполнувањето на обврските за издавање на идентификационен формулар за индустриски неопасен отпад согласно со членовите 55 и 56 од овој закон;

19) да врши увид и контрола со опасниот отпад да се постапува согласно со членот 57 од овој закон;

20) да врши увид и контрола дали опасниот отпад се меша со други видови на опасен отпад и дали се меша опасен отпад со неопасен отпад (член 58);

21) да утврди дали органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина е известен кога настанало мешање на опасниот отпад со други видови на отпад, супстанции и материјали (член 59);

22) да врши увид и контрола во водењето на евидентицата согласно со членот 60 од овој закон;

23) да утврди дали се исполнуваат обврските за издавање на идентификационен формулар за опасен отпад (член 61);

24) да утврди дали акредитираното тело доставило примерок од сертификатот до надлежниот орган за вршење на стручни работи од областа на животната средина (член 62 став (5));

25) да врши увид и контрола дали акредитираното тело издава сертификати за карактеристиките на отпадот за кој одговара како создавач или поседувач (член 63 став (3));

26) да врши увид и контрола дали опасниот отпад којшто е наменет за транспортирање, складирање, преработка и отстранување е соодветно спакуван и означен (член 64);

27) да утврди дали е склучен договор со правни лица коишто поседуваат дозвола за собирање и транспортирање на опасен отпад (член 65);

28) да врши увид и контрола дали со отпадните масла се постапува согласно (член 68);

29) да врши увид и контрола дали со ПХБ се постапува согласно (член 69);

30) да врши увид и контрола дали со искористените батерии и акумулатори се постапува согласно (член 70);

31) да врши увид и контрола дали со отпадните електрични и електронски направи се постапува согласно (член 71);

32) да врши увид и контрола дали со искористените возила се постапува согласно (член 72);

33) да врши увид и контрола дали со отпадот од титаниумдиоксид се постапува согласно (член 74);

34) да врши увид и контрола дали со отпадот од азбест и со производи кои содржат азбест се постапува согласно (член 75);

35) да врши увид и контрола дали со отпадот од научно- истражувачките дејности се постапува согласно (член 68);

36) да утврди дали се поседува дозвола за вршење на дејноста депонирање на отпад (член 84);

37) да врши увид и контрола дали се отстранува отпад којшто не е прифатлив во депониите (член 86);

38) да врши увид и контрола дали отпадот којшто не е прифатлив во депониите се отстранува во согласност со операциите од членот 35 став (1) на овој закон;

39) да врши увид и контрола дали отстранувањето на отпадот се врши во соодветни класи на депонии (член 88);

40) да утврди дали се вршат мониторинг и контрола на влијанијата на депонијата врз животната средина (член 91);

41) да утврди дали за депонијата по нејзиното затворање се постапува согласно (член 93);

42) да врши увид и контрола дали отстранувањето на отпадот по пат на горење или согорување се врши во посебно конструирани инсталации и дали истиот ги задоволуваат условите пропишани со дозволата, вклучувајќи ги и граничните вредности на емисија во воздухот, водата и почвата (член 94);

43) да утврди дали се поседува дозвола за вршење на дејност горење или согорување на отпадот (член 98);

44) да врши увид и контрола дали пред приемот на отпадот за горење или согорување се постапува согласно (член 100);

45) да врши увид и контрола дали по горењето или согорувањето на отпадот се постапува во согласност со (член 101);

46) да врши увид и контрола дали при увоз на отпад се постапува согласно со членот 103 на овој закон;

47) да утврди дали се поседува дозвола за увоз, извоз и транзит на отпад и да утврди дали увозот, извозот и транзитот на отпад се врши во согласност со условите од дозволата (членови 106 и 107);

48) да врши увид и контрола дали инсталациите со А-интегрирана еколошка дозвола вршат мониторинг согласно со членот 111 на овој закон;

49) да утврди дали се исполнети и задоволени условите од дозволите согласно со членовите 32, 45, 51 и 66 од овој закон и условите за акредитација од членот 63 на овој закон и

50) утврдува и други состојби од негова надлежност.

(2) На барање на инспектор за животна средина, овластено лице на органот надлежен за внатрешни работи е должно да учествува во извршувањето на работите од ставот (1) на овој член.

Член 128

Донесување на решенија на државниот инспектор за животна средина

(1) При вршењето на инспекцискиот надзор, инспекторот за животна средина со решение:

1) ќе ги задолжи да изработат програми за управување со отпад во рок од најмногу 90 дена;

2) ќе ги задолжи да го достават годишниот извештај за спроведување на програмите во рок од најмногу 30 дена;

3) ќе ја ограничи или забрани работата на правното и физичко лице, доколку не се постапува со отпадот согласно со членот 24 од овој закон во траење од најмногу 30 дена, во кој рок треба да ги отстранат причините за настанатата состојба;

4) ќе ја ограничи и забрани работата на правното и физичко лице, доколку собирањето, транспортирањето, третманот, селектирањето, складирањето и преработката на отпадот се врши спротивно на одредбите од овој закон, во траење од 30 дена во кој рок треба да ги отстранат причините за настанатата состојба;

5) ќе ја забрани работата на правното и физичко лице, доколку врши собирање, транспортирање, третман, селектирање, складирање и преработка на отпадот без дозвола, во траење од 90 дена во кој рок треба да ги отстранат причините за настанатата состојба;

6) ќе ја ограничи и забрани работата на правното лице, доколку со отпадот се постапува спротивно на одредбите од овој закон во траење од најмногу 30 дена во кој рок треба да се отстранат причините за настанатата состојба;

7) ќе ја ограничи или забрани работата на правните и физички лица, доколку врши отстранување на отпадот спротивно на членот 35 од овој закон, во траење од 30 дена во кој рок треба да се отстранат причините за настанатата состојба;

8) ќе ја ограничи или забрани работата на правните и физички лица, ако немаат ангажирано управител за отпад, во траење од 30 дена во кој рок треба да ги отстранат причините за настанатата состојба;

9) ќе ја ограничи или забрани работата на правните и физички лица, доколку податоците од евиденцијата за отпад се водат, се чуваат и се постапува со нив на начин спротивно на одредбите од овој закон, во траење од 30 дена во кој рок треба да ги отстранат причините за настанатата состојба;

10) ќе ја ограничи или забрани работата на правните и физички лица, доколку не доставиле консолидирани извештаи согласно со членот 39 од овој закон, во траење од 30 дена во кој рок треба да ги отстранат причините за настанатата состојба;

11) ќе ја ограничи или забрани работата на правните и физички лица, доколку опасниот отпад се меша со други видови опасен отпад и со други видови неопасен отпад без поседување дозвола и доколку за тоа не е известен надлежниот орган во траење од 30 дена во кој рок треба да ги отстранат причините за настанатата состојба;

12) ќе ја ограничи или забрани работата на правните и физички лица, доколку издаваат сертификати за карактеристиките на отпадот спротивно на одредбите од законот, во траење од 30 дена;

13) ќе ја ограничи или забрани работата на правните и физички лица, доколку немаат склучено договор со овластени правни лица кои поседуваат дозвола за постапување со отпад, во траење од 30 дена во кој рок треба да ги отстранат причините за настанатата состојба;

14) ќе ја забрани работата на правното и физичко лице, доколку врши депонирање на отпад без поседување дозвола, во траење од 90 дена во кој рок треба да ги отстранат причините за настанатата состојба;

15) ќе ја ограничи или забрани работата на правното и физичко лице, доколку врши отстранување на отпад неприфатлив за депонијата, во траење од 90 дена во кој рок треба да ги отстранат причините за настанатата состојба;

16) ќе ја ограничи или забрани работата на правните и физички лица доколку не вршат мониторинг согласно со одредбите од овој закон, во траење од 30 дена во кој рок треба да ги отстранат причините за настанатата состојба;

17) ќе ја ограничи или забрани работата на правните и физички лица доколку вршат увоз, извоз или транзит на отпад за кој не поседуваат дозвола, во траење од 30 дена во кој рок треба да ги отстранат причините за настанатата состојба;

18) ќе го заплени отпадот со кој е вршен увоз, извоз или транзит за кој не е обезбедено дозвола сè до исполнувањето на условите за вршење на увоз, извоз или транзит и

19) ќе ја забрани или ограничи работата на правните и физички лица, доколку вршат дејности на постапување со отпад без да биде обезбедена соодветна дозвола.

(2) Ако при вршењето на инспекцискиот надзор, инспекторот за животна средина утврди дека правните и физичките лица коишто управуваат со отпад не се придржуваат кон законите и другите прописи, техничките прописи, стандарди, препораки и други општи акти, со записник ќе ги констатира утврдените неисправности и неправилности и во решението ќе го определи рокот во кој треба да се отстранат.

(3) Доколку субјектите од ставот (1) на овој член не постапат согласно со решението на инспекторот за животна средина и не ги отстранат причините за настанатата состојба утврдени со решението, инспекторот за животна средина ќе поднесе прекршочна, односно кривична претјава пред надлежен суд.

(4) Во случај кога ќе се утврди постоење на непосредна опасност по животот и здравјето на луѓето, инспекторот ќе издаде усна наредба за итно и неодложно отстранување на утврдените недостатоци кои записнички ги констатира во соработка со Државниот санитарно-здравствен инспекторат, како и ќе ги извести и другите надлежни инспектори или други државни органи за утврдените неправилности и ќе побара нивна интервенција.

(5) Ако констатираните неисправности и неправилности од ставот (4) на овој член, претставуваат опасност за загрозување на животната средина, животот и здравјето на луѓето, инспекторот веднаш ќе ја забрани работата на инсталацијата, објектот, постројката, уредот, како и употреба на средствата и опремата за вршење на дејноста .

(6) Во случаите од ставот (4) на овој член, инспекторот донесува писмено решение во рок од 48 часа од издавањето на усната наредба.

(7) Правното и физичко лице на кое му е одземен отпадот од ставот (1) точка 18 од овој член, трошоците за чување и складирање на отпадот ги сноси лицето од кое е одземен отпадот.

(8) За вршењето на работите од ставот (1) на овој член инспекторот за животна средина има право на преземање и на други мерки утврдени со Законот за животната средина.

Член 129 Делокруг на овластен инспектор за животна средина

(1) Во вршењето на надзор од својот делокруг, овластениот инспектор за животна средина на општините и овластениот инспектор на градот Скопје (во натамошниот текст: овластен инспектор за животна средина) има право:

1) да утврди дали се изработени програмите за управување со отпад за тековната година и дали ги доставиле до градоначалникот на општините и градот Скопје (член 21 став (2));

2) да утврди дали е доставен годишен извештај за спроведувањето на своите програми до градоначалникот на општините и градот Скопје (член 23 став (4));

3) да врши увид и контрола дали со неопасен отпад од инсталации со Б- интегрирана еколошка дозвола се постапува согласно со членот 24 на овој закон;

4) да врши увид и контрола дали правните и физички лица кои вршат собирање и транспортирање на неопасен отпад ги вршат со средства и опрема која е посебно конструирана и наменета исклучиво за собирање и транспортирање на неопасен отпад (член 27);

5) да врши увид и контрола дали неопасниот отпад се складира на места предвидени за таа намена согласно со членот 33 од овој закон;

6) да врши увид и контрола дали со неопасниот отпад (освен од инсталации со А-интегрирани еколошки дозволи) и со индустрискиот неопасен отпад создаден од инсталации со Б-интегрирана еколошка дозвола се постапува согласно со членот 34 од овој закон;

7) да утврди дали се води евидентија на начин пропишан со членот 39 од овој закон за неопасен отпад (освен од инсталации со А-интегрирани дозволи) и за индустрискиот неопасен отпад создаден од инсталации со Б интегрирана еколошка дозвола;

8) да утврди дали се доставува консолидиран извештај согласно со членот 39 став (7) од овој закон;

9) да врши увид и контрола дали податоците од евидентите за комунален неопасен отпад и за индустриски неопасен отпад од инсталациите со Б интегрирана еколошка дозвола се чуваат согласно со членот 39 став (10) од овој закон;

10) да утврди дали согласно со членот 40 од овој закон постои отпад на приватен имот кој може да ги предизвика последиците од членот 24 на овој закон;

11) да врши увид и контрола дали со комуналниот и со неопасниот отпад се постапува согласно со членот 43 од овој закон;

12) да утврди дали создавачите на комерцијален отпад имаат склучено договор за собирање и транспортирање на отпад со давателот на услугата согласно со членот 43 став (8) на овој закон;

13) да врши увид и контрола врз правни и физички лица дали комуналниот отпад го оставаат на места определени за собирање и селектирање согласно со членот 44 ставови (1) и (2) од овој закон;

14) да утврди дали давателите на услуги согласно со членот 44 став (1) поставиле садови за собирање и селектирање на комуналниот отпад од членот 44 став (3) од овој закон;

15) да врши увид и контрола на давателот на услуга најмалку еднаш годишно дали ги исполнува условите од дозволата за собирање и транспорт на комунален отпад согласно со членот 45 став (1) на овој закон;

16) да врши увид и контрола дали со интернетниот отпад се постапува во согласност со овој закон и дали самите го собрале и транспортирале инертниот отпад до местата определени од општините и градот Скопје (член 54);

17) да утврди дали правните и физички лица коишто поседуваат Б- интегрирана еколошка дозвола вршат мониторинг согласно со членот 111 од овој закон и

18) утврдува и други состојби во негова надлежност.

(2) Во случај кога е утврдено постоење на отпад на приватен имот согласно со ставот (1) точка 10 на овој член овластениот инспектор за животна средина е должен веднаш да го извести органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, заради спроведување на постапка за одземање на дозволата.

(3) Во случај кога е утврдено неисполнување на условите при контрола од ставот (1) точка 15 на овој член, овластениот инспектор за животна средина е должен веднаш да го извести органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, заради спроведување на постапка за одземање на дозволата.

(4) На барање на овластен инспектор за животна средина, овластено лице на органот надлежен за внатрешни работи е должно да учествува во извршувањето на работите од ставот (1) на овој член.

Член 130

Донесување на решенија на овластениот инспектор за животна средина

(1) При вршењето на инспекцискиот надзор овластениот инспектор за животна средина со решение:

1) ќе ги задолжи да изработат програми за управување со отпад во рок од најмногу 90 дена;

2) ќе ги задолжи да го достават годишниот извештај за спроведување на програмите во рок од најмногу 30 дена;

3) ќе ја ограничи или забрани работата на правното и физичко лице, доколку не се постапува со неопасниот отпад и индустрискиот неопасен отпад од инсталации со Б-интегрирана еколошка дозвола согласно со овој закон во траење од најмногу 30 дена, во кој рок треба да ги отстранат причините за настанатата состојба;

4) ќе ја ограничи и забрани работата на правното и физичко лице, доколку собирањето и транспортирањето на неопасен отпад се врши спротивно на одредбите од овој закон, во траење од 30 дена во кој рок треба да ги отстранат причините за настанатата состојба;

5) ќе ја забрани работата на правното и физичко лице, доколку врши складирање на неопасен отпад на места кои не се предвидени за таа намена во траење од 90 дена во кој рок треба да ги отстранат причините за настанатата состојба;

6) ќе ја ограничи или забрани работата на правните и физички лица, доколку податоците од евидентијата за неопасен отпад се водат, се чуваат и се постапува со нив на начин спротивно на одредбите од овој закон, во траење од 30 дена во кој рок треба да ги отстранат причините за настанатата состојба;

7) ќе ја ограничи или забрани работата на правните и физички лица, доколку не доставиле консолидирани извештаи согласно со членот 39 од овој закон, во траење од 30 дена во кој рок треба да ги отстранат причините за настанатата состојба;

8) ќе ја ограничи или забрани работата на правните и физички лица, доколку комуналниот отпад, комерцијалниот отпад и другите видови неопасен отпад не се постапува согласно не доставиле консолидирани извештаи согласно со членот 39 од овој закон, во траење од 30 дена во кој рок треба да ги отстранат причините за настанатата состојба;

9) ќе ја ограничи или забрани работата на правните и физички лица кои создаваат или поседуваат комерцијален отпад, доколку немаат склучено договор со давателот на услугата за собирање и транспортирање на комуналниот отпад, во траење од 30 дена во кој рок треба да ги отстранат причините за настанатата состојба;

10) ќе ја ограничи или забрани работата на давателот на услугата, доколку давателот на услугата не ги постави садовите за собирање и селектирање на комуналниот отпад, во траење од 30 дена во кој рок треба да ги отстранат причините за настанатата состојба и

11) ќе ја ограничи или забрани работата на правните и физички лица коишто поседуваат Б-интегрирана еколошка дозвола, доколку не вршат мониторинг согласно со одредбите од овој закон, во траење од 30 дена во кој рок треба да ги отстранат причините за настанатата состојба.

(2) Ако при вршењето на инспекцискиот надзор овластениот инспектор за животна средина утврди дека правните и физичките лица коишто управуваат со отпад не се придржуваат кон законите и другите прописи, техничките прописи, стандарди, препораки и други општи акти, со записник ќе ги констатира утврдените неисправности и неправилности и во решението ќе го определи рокот во кој треба да се отстранат.

(3) Доколку субјектите од ставот (1) на овој член не постапат согласно решението на овластениот инспектор за животна средина и не ги отстранат причините за настанатата состојба утврдени со решението, овла-

стениот инспектор за животна средина ќе поднесе прекршочна, односно кривична пријава пред надлежен суд, како и ќе отпочне постапка за одземање на добиените дозволи и овластувања.

(4) Во случај кога ќе се утврди постоење на непосредна опасност по животот и здравјето на луѓето, инспекторот ќе издаше усна наредба за итно и неодложно отстранување на утврдените недостатоци кои записнички ги констатира во соработка со Државниот санитарно-здравствен инспекторат, како и ќе го извести Државниот инспекторат за животна средина, како и другите надлежни инспектори или други државни органи за утврдените неправилности и ќе побара нивна интервенција.

(5) Ако констатираните неисправности и неправилности од ставот (4) на овој член, претставуваат опасност за загрозување на животната средина, животот и здравјето на луѓето, инспекторот веднаш ќе ја забрани работата на инсталацијата, објектот, постројката, уредот, како и употреба на средствата и опремата за вршење на дејноста.

(6) Во случаите од ставот (4) на овој член, инспекторот донесува писмено решение во рок од 48 часа од издавањето на усната наредба.

(7) За вршењето на работите од ставот (1) на овој член, инспекторот за животна средина има право на преземање и на други мерки утврдени со Законот за животната средина.

Член 131

Делокруг на државниот пазарен инспектор

(1) Во вршењето надзор од својот делокруг, државниот пазарен инспектор има право:

1) да утврди дали се пуштаат во промет производи и пакувања кои не содржат ознаки со податоци за повторна употреба на производот и на пакувањето, податоци за обновливоста на производот и пакувањето, како и за начинот на постапување во случај на крај на животниот циклус на производот и пакувањето согласно со членот 49 од овој закон;

2) да врши увид и контрола дали при продажба на производи и пакувања се наплатува и враќа кауција, дали се издава сметка или потврда за наплатената кауција, како и дали се примаат назад искористените производи и пакувања согласно со членот 50 од овој закон;

3) да утврди дали продавачот склучил договор за прием и/или за откуп на искористените производи и пакувања во произведувачот, увозникот или правно и физичко лице коешто поседува дозвола за преработка на отпад согласно со членот 52 од овој закон и

4) да утврди дали продавачите соодветно ги информираат продавачите за податоците за повторна употреба на производот, како и дали ги примаат вратените производи и пакувања согласно со членот 52 од овој закон.

(2) Државниот пазарен инспекторат вршењето на инспекцискиот надзор од ставот (1) на овој член го врши согласно со Законот за пазарната инспекција и овој закон.

Член 132

Делокруг на државниот санитарен и здравствен инспектор

(1) Во вршењето надзор од својот делокруг, државниот санитарен и здравствен инспектор има право:

1) да врши увид и надзор дали правните и физички лица го собираат, селектираат и пакуваат медицинскиот отпад согласно со овој закон.

(2) Државниот санитарен и здравствен инспекторат вршењето на инспекцискиот надзор од ставот (1) на овој член, го вршат согласно со Законот за санитарна и здравствена инспекција и овој закон.

Член 133

Други надлежности

(1) Инспекторот за животна средина и овластениот инспектор за животна средина се должни да поднесат кривична пријава и прекршочна пријава до надлежните судови за поведување на кривична, односно прекршочна постапка, доколку при вршењето на надзорот утврдат основа за истите.

(2) Инспекторот за животна средина и овластениот инспектор за животна средина се должни да го извештат органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина кога по инспекцискиот надзор ќе утврди дека правното или физичкото лице коешто управува со отпад со сторување или несторување направило битни повреди на условите и обврските од дозволата или акредитацијата.

(3) Ако инспекторот не поднесе кривична пријава, односно пријава за покренување постапка согласно со ставот (1) од овој член, ќе се смета дека сторил потешка повреда на работното место.

Член 134

Постапка за вршење на инспекциски надзор

(1) Инспекцискиот надзор над правните и физичките лица коишто управуваат со отпад се врши редовно и по добиена пријава и/или сознание од страна на други државни органи, организации, институции, правни и физички лица, како и од средствата за јавно информирање.

(2) Директорот на државниот инспекторат за животна средина, односно градоначалниците на општините и градот Скопје се должни секоја година да донесуваат програма за вршење на редовна инспекција од ставот (1) на овој член.

(3) Во вршењето на инспекциски надзор, инспектор за животна средина и овластениот инспектор за животна средина во рамките на својата надлежност, утврдена со овој и другите закони е самостоен и независен во вршењето на инспекцискиот надзор и во преземањето на управни и други мерки утврдени со закон.

(4) Инспектор за животна средина е овластен да врши инспекциски надзор во секое време и на лице место, без претходна најава во деловните простории, инсталациите, објектите, како и на средствата и опремата за вршење на дејноста собирање, транспортирање, складирање, третман, преработка и отстранување на отпад на правните и физичките лица за кои е издадена А-интегрирана еколошка дозвола и правните и физички лица за кои е издадена Б-интегрирана еколошка дозвола кои создаваат опасен отпад.

(5) Овластениот инспектор за животна средина на општините и на градот Скопје е овластен да врши инспекциски надзор во секое време и на лице место, без претходна најава во деловните простории, инсталациите, објектите, како и на средствата и опремата за вршење на дејноста собирање, транспортирање, складирање, третман, преработка и отстранување на отпад на правните и физичките лица кои создаваат неопасен отпад, како и на правните и физички лица за кои е издадена Б-интегрирана еколошка дозвола и управуваат со неопасен отпад, невклучувајќи ги инсталациите со А-интегрирана еколошка дозвола.

(6) Доколку овластениот инспектор за животна средина при вршењето на инспекцискиот надзор утврди дека има неправилности во управувањето со опасниот отпад во инсталациите кои имаат Б-интегрирани еколошки дозвола, или кај друго правно и физичко лице, должен е без одлагање да го информира инспекторот за животна средина.

(7) Против решението на Државниот инспектор за животна средина со кое се определува управна мерка, може да се изјави жалба до министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина во рок од осум дена од денот на приемот на решението.

(8) Против решението на инспекторот за животна средина на општините и градот Скопје со кое се определува управна мерка, може да се изјави жалба до органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, во рок од осум дена од денот на приемот на решението.

(9) Жалбата од ставовите (7) и (8) на овој член не го одлага извршувањето на решението, ако со одлагањето на извршувањето на решението би настанала опасност за загрозување на животната средина, животот и здравјето на луѓето.

Член 135

Обврски за инспекторите за животна средина и на овластените инспектори за животна средина

(1) При вршењето на инспекциски надзор, инспектор за животна средина и овластениот инспектор за животна средина е овластен да:

- ги проверува техничките средства и опрема за вршење на дејноста собирање, транспортирање, складирање, третман, преработка и отстранување на отпад дали се во согласност со пропишаните услови и дозволи;
- ги проверува инсталациите за складирање, третман, преработка и отстранување на отпад;
- ги проверува деловните книги, договорите, дозволите, програмите за управување со отпад и другите документи коишто овозможуваат увид во работењето на правните и физичките лица коишто управуваат со отпад;
- земе изјави од одговорни лица во правното лице, физички лица и од сведоци;
- да зема мостри од отпадот којшто е создаден, собран, транспортиран, складиран, третиран, преработен и отстранет;
- да зема мостри од почвата, водата и воздухот и
- користи услуги од стручни организации и лица.

(2) Кога инспекцискиот надзор е извршен на барање на правно и физичко лице, трошоците настанати при извршување на инспекцискиот надзор паѓаат на твар на правното и физичко лице.

(3) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работи од областа на животната средина, ќе ги пропиши висината на трошоците од ставот (2) на овој член и начинот на нивната наплата.

(4) Инспекторот за животна средина и овластениот инспектор се должни да го известат органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина за покренување на постапка за одземање на дозволата за вршење на дејност кога по инспекцискиот надзор ќе утврдат дека правното или физичкото лице коишто управува со отпад со сторување или несторување направило битни повреди на условите и обврските од дозволата.

(5) Инспекторот за животна средина и овластениот инспектор за животна средина е должен да води евидента за извршените прегледи и контроли на правните и физичките лица коишто управуваат со отпад.

(6) Инспекторот за животна средина и овластениот инспектор за животна средина е должен да ги чува како службена тајна податоците до кои ќе дојде при вршење на надзорот или што ќе му ги достават правните и физички лица во согласност со закон.

Член 136

Обврски за правни и физички лица

(1) Правните и физичките лица коишто управуваат со отпадот се должни на инспекторот за животна средина и на овластениот инспектор за животна средина да му овозможат непречено вршење на работите од надзорот и на негово барање да му ја достават целокупната документација, да му даде дополнителни објаснувања и информации и други податоци со кои располагаат, а се во интерес на спроведување на инспекцискиот надзор.

(2) За извршениот инспекциски надзор, инспектор за животна средина и овластениот инспектор за животна средина е должен да состави записник за констатираните наоди и примерок од записникот да достави до одговорното лице во правното лице коешто било предмет на надзор и до органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

Член 137

Надзор на законитоста на работата на органите на општината

(1) Надзор над законитоста на работата на органите на општината, односно градот Скопје се заснова на начелото на законитост, одговорност и самостојност во остварувањето на нивните надлежности.

(2) Надзорот од ставот (1) на овој член го врши органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(3) При вршењето на надзорот на работата на органите на општината и на градот Скопје, органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, ги врши следниве работи:

1) ја следи работата на органите на општината и на градот Скопје и презема мерки, активности и поднесува иницијативи за остварување на надлежностите на општината и градот Скопје што се однесува на изготвувањето, донесувањето и спроведувањето на плановите, програмите и другите акти (членови 22 и 24);

2) оценува дали органите на општината и на градот Скопје изготвувањето, донесувањето и спроведувањето на плановите и програмите, како и доставувањето на извештаите за нивно спроведување го извршуваат согласно со постапките утврдени со овој закон (членови 18, 19 и 23);

3) оценува дали градоначалникот на општините и на градот Скопје донеле акти за одржување на јавната чистота и постапуваат со напуштенот отпад на јавните и сообраќајните површини во урбаниите средини и во неурбанизираниот простор на своето подрачје и го следи начинот на нивното спроведување (членови 22 и 41);

4) оценува дали општините и градот Скопје донеле правила за постапување со комуналниот отпад и со другите видови неопасен отпад и го следи нивното спроведување (членови 22, 43 и 46);

5) Оценува дали градоначалниците на општините и градот Скопје ги определиле местата за собирање и селектирање на комуналниот отпад и го следи начинот на нивното спроведување (член 44);

6) го оценува спроведувањето на принципот на универзалност на услугите (член 47);

7) оценува дали градоначалникот на општините и градот Скопје ги определиле местата за собирање, третман и отстранување на инертен отпад и го следи начинот на нивното спроведување (член 54);

8) го следи начинот на основање и постапување со депонија за неопасен и инертен отпад и го оценува спроведувањето на договорот за основање на депонијата (член 80);

9) следи дали општините и градот Скопје воспоставиле мониторинг мрежа и дали вршат мониторинг на управувањето со неопасниот отпад и податоците од извршениот мониторинг ги доставуваат до надлежниот орган за вршење на стручни работи (член 108);

10) оценува дали општините и градот Скопје воспоставиле информативен систем за управувањето со неопасниот отпад и дали податоците од информативниот систем ги обработиле и доставиле до надлежниот орган за вршење на стручни работи (член 113);

11) оценува дали општините и градот Скопје воспоставиле Катастар на создавачи на отпад и го следи начинот на неговото водење (член 116);

12) оценува општините и градот Скопје ги објавиле плановите и програмите за управување со неопасниот отпад, информациите за количеството создаден отпад,

за мерките, активностите и начините на подобрување на општата состојбата во управувањето со отпадот (член 117);

13) го оценува начинот на кој општините и градот Скопје ги определиле цените за извршена услуга и на доместокот за управување со отпад (член 121);

14) укажува на органите на општината и на градот Скопје на пречекорувања на нивните надлежности утврдени со овој закон и предлагаат соодветни мерки за надминување на таа состојба;

15) укажува на определени материјални и процедурни недостатоци во работата на органите на општината и на градот Скопје, со кои би можеле да го оневозможат остварувањето на правото на јавноста за пристап до информации и учество во донесувањето на одлуките и други права и обврски утврдени со овој или друг закон;

16) дава препораки за доследно спроведување на надлежностите на општината и градот Скопје за работи кои треба да ги вршат согласно со овој закон, на барање на органите на општината и на градот Скопје;

17) го следат навременото донесување на планските документи и други акти од страна на општините и градот Скопје;

18) поднесува иницијативи и предлози да органите на општината и на градот Скопје, доколку констатираат неспроведување на овој закон, како резултат на судир на надлежностите меѓу нив;

19) ја следи законитоста на решенијата што градоначалникот ги донесува во управни работи, како обврските и интересите на правните и физички лица согласно со овој закон;

20) дава мислења и стручна помош на барање на органите на општината и на градот Скопје по предлог планските документи и други акти што произлегуваат од овој закон;

21) го следи остварувањето на претходниот надзор над акти за кој согласно со овој закон е надлежен да го донесува;

22) го следи остварувањето на јавноста во работата на органите на општината и на градот Скопје во оставувањето на надлежностите утврдени со овој закон од аспект на редовно, навремено, вистинито и потполно известување на граѓаните;

23) навремено ги известува органите на општината и на градот Скопје за констатираните состојби во нивната работа и за преземените мерки при вршењето на надзорот и

24) навремено ги известува органите на општината и на градот Скопје за констатираните состојби во нивната работа.

Член 138

Одземање на извршување на надлежности

(1) Доколку и покрај укажувањата и преземените мерки и активности, органите на општината и на градот Скопје не го обезбедат извршувањето на работите за кои тие се надлежни согласно со овој закон, им се одзема извршувањето на работите.

(2) Вршењето на работите од ставот (1) на овој член, ги презема органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, најмногу до една година од денот на нивното преземање, во име и за сметка на општината и градот Скопје.

(3) За преземање на работите од ставот (1) на овој член, се известува органот на државната управа надлежен за работите од областа на локалната самоуправа и органот на државната управа надлежен за работите од областа на финансите.

(4) Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, вршењето на работите од ставот (1) на овој член ги врши во име и за сметка на општините и на градот Скопје.

XIII КАЗНЕНИ ОДРЕДБИ

Член 139

Казнени одредби за правните и за физичките лица

(1) Со парична казна од 50.000 денари до 300.000 денари ќе се казни за прекршок правното лице, доколку:

1) не изработат програми за управување со отпад за тековната година и не ги достават до надлежните органи (член 21);

2) не достават годишен извештај за спроведувањето на своите програми за управување на отпад (член 23 став 5);

3) не постапува со должно внимание и ги предизвика последиците наведени во членот 24 од овој закон;

4) не го селектира и не го класифицира опасниот отпад, според видот и карактеристиките определени во Листата на видовите отпад и постапи спротивно на одредбите од членот 26 на овој закон;

5) предаде отпад на правно или физичко лице кое не поседува дозвола за собирање и транспортирање на отпад (член 27 став 2));

6) врши складирање на опасен отпад без дозвола (член 32);

7) не го складира опасниот отпад на местата, во објектите или во инсталациите предвидени за таа намена (член 33);

8) не обезбедува правилно складирање на опасниот отпад, на пропишаните места во близина на местото каде што е создаден (член 33);

9) пред отстранувањето, не го подложи опасниот отпад на третман (член 34 став (2));

10) го чува опасниот отпад во претоварни станици подолго од пропишаното (член 37 став (2));

11) не ангажираше управител со отпад (член 38);

12) не води и не ги чува податоците за евидентирање на отпадот (членови 39 и 60);

13) не го отстрани или одбие да го отстрани отпадот на начин предвиден со овој закон (член 40);

14) не го собираат, селектираат и предаваат комуналниот отпад (членови 43 и 44);

15) не склучиле договор за давателот на услуга или со овластено правно и физичко лице за собирање и транспортирање на отпадот (членови 43 и 65);

16) комуналниот отпад што го создава не го остава на местата за собирање на комунален отпад, определени од општините и од градот Скопје (член 44);

17) податоците за опасниот отпад не ги доставува еднаш годишно до органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина (членови 39 и 60);

18) не ги информира потрошувачите за повторната употреба и обновливоста на искористените производи и пакувањето (член 49);

19) не го означи производот или пакувањето на начин на кој се обезбедува податоци за повторната употреба и обновливоста на производот и пакувањето (членови 49 и 52);

20) не наплатува каузија за продадените производи и пакувања за кои е утврдена наплата и ако одбие да ја надомести наплатената каузија на потрошувачот (член 50);

21) не ги прими назад искористените производи и пакувања (член 50);

22) не го врати искористениот производ и пакување (членови 53 и 71);

23) не го собере и не го транспортира создадениот инертен отпад (градежен шут) до местата определени за тоа или не го предаде на правните и на физичките лица кои собираат и транспортираат отпад (член 54);

24) не водат соодветна евидентирања за индустриски-от неопасен отпад (член 56);

25) не постапува издвоено со опасниот отпад (член 57);

26) го истура и/или фрла опасниот отпад во водите, почвата, во садови кои не се предвидени за собирање на одредени видови отпад, во канализационите и во другите инфраструктурни системи и објекти (член 57);

27) го меша опасниот отпад со други видови опасен отпад и мешање на опасен со неопасен отпад (член 58);

28) не го извести надлежниот орган кога опасниот отпад е измешан со други видови отпад и отпочне постапка за негово издвојување без одобрение (член 59);

29) создавачот и/или поседувачот на опасен отпад не предаде/предадат идентификационен формулар со податоци за видот, местото на настанување, количеството и начинот на пакување на опасниот отпад (член 61);

30) создавачот, односно поседувачот на опасен отпад не достави точни податоци во идентификациониот формулар (член 61);

31) создавачот и/или поседувачот на опасен отпад со идентификациониот формулар не достави извештај за карактеристиките на отпадот (член 61);

32) не достави примерок од идентификациониот формулар за опасниот отпад до надлежниот орган (член 61);

33) не побарало процена на опасните карактеристики на создадениот отпад, иако постоело оправдано сомневање за тоа (член 62);

34) не го означува пакувањето на опасниот отпад со натписот "Опасен отпад", како и видот, физичките и хемиските карактеристики на отпадот (член 64);

35) не го пакува опасниот отпад во посебно конструирани садови, во зависност од видот, физичките и хемиските карактеристики на отпадот (член 64);

36) не склучат договор за собирање и транспортирање на опасен отпад (член 65);

37) врши повторна употреба и преработка на отпадни ПХБ/ПХТ (член 68);

38) врши производство, увоз и промет на ПХБ/ПХТ (член 69);

39) врши повторно полнење и дополнување на опремата со ПХБ/ПХТ (член 69);

40) врши производство, увоз и промет на батерии и акумулатори коишто содржат повеќе од 0,0005 масени проценти жива, вклучувајќи ги и оние батерии и акумулатори кои се вградени во апарати и опрема, како и необележани батерии и акумулатори коишто содржат повеќе од 25 мг жива по келија, освен алкалните мanganови батерии повеќе од 0,025 масени проценти кадмиум, повеќе од 0,4 масени проценти олово на другите алкални мanganови батерији кои содржат повеќе од 0,025 масени проценти жива (член 70);

41) не ги одвојуваат компонентите коишто претставуваат опасен отпад од искористените возила и/или содржат опасен отпад и истите не ги селектираат и не ги предаваат на овластени лица (член 72);

42) со медицинскиот отпад постапуваат спротивно на членот 73 од овој закон;

43) отстрануваат отпад од титаниумдиоксид (член 74);

44) не се постапува соодветно со отпадот од азбест и со производи кои содржат азбест, како и со отпадот создан при научно-истражувачките дејности (членови 75 и 76);

45) врши увоз на отпад заради складирање и отстранување (член 103);

46) врши извоз, увоз или транзит на отпад без дозвола (член 103);

47) се користи отпадот спротивно на намената за која е издадена дозволата (104) и

48) не врши мониторинг на опасниот отпад и не ги доставуваат податоците на надлежните органи (членови 108 и 111).

(2) Со парична казна од 100.000 денари до 300.000 денари, за извршени дејствија од ставот (1) за прекршок ќе се казни правното лице коишто постапува со неопасен отпад.

(3) Со парична казна од 50.000 денари до 250.000 денари, за извршени дејствија од ставот (1) за прекршок ќе се казни правното лице коишто постапува со неопасен отпад.

(4) Со парична казна од 10.000 денари до 50.000 денари ќе се казни, за прекршок на дејствијата од ставот (1) на овој член и одговорното лице во правното лице коишто постапува со опасен отпад.

(5) Со парична казна од 10.000 денари до 30.000 денари ќе се казни, за прекршок на дејствијата од ставот (1), и одговорното лице во правното лице коишто постапува со неопасен отпад.

(6) На одговорното лице од ставовите (3) и (4) на овој член, ќе му се изрече мерка за безбедност забрана за вршење на должноста, во траење од три месеци до една година.

(7) Со мандатна казна во износ од 50.000 денари до 100.000 денари ќе се казни правното лице коишто постапува со опасен отпад, за извршените дејствија од ставот (1) на овој член.

(8) Со мандатна казна во износ од 30.000 денари до 80.000 денари ќе се казни правното лице коишто постапува со неопасен отпад, за извршени дејствија од ставот (1), точки 1, 2, 7, 8, 9, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24 и 25 од овој член.

(9) Со мандатна казна во износ од 3.000 денари до 10.000 денари ќе се казни физичкото лице коишто постапува со опасен отпад, за извршени дејствија од ставот (1), точки 5, 25, 26, 27, 37, 39, 40, 41, 45 и 46 на овој член. (10) Со мандатна казна во износ од 1.000 денари до 8.000 денари ќе се казни физичкото лице коишто постапува со неопасен отпад, за извршени дејствија од ставот (1), точки 3, 5, 14, 16, 18, 20, 21, 22, 23, 45 и 46 од овој член.

(11) Доколку изречените мандатни казни од ставовите 7, 8, 9 и 10 правните и физички лица нема да се платат доброволно на самото место, висината на казната се зголемува трикратно, но не повеќе од максимално определената казна за сторениот прекршок.

(12) За дејствијата од ставот (1), точки 3, 5, 14, 16, 18, 20, 21, 22, 23, 25, 27, 37, 39, 40, 41, 45 и 46 на овој член, покрај инспекторите од членот 126, право и обврска за казнување има и работник на органот на државната управа надлежен за работите од внатрешни работи, надлежен за јавен ред и мир.

(13) Во случај кога правното и физичкото лице нема да ја платат мандатната казна на самото место, надлежниот инспектор за животна средина и овластениот инспектор за животна средина се должни да поднесат прекршочна пријава, врз основа на свој наод или по пријава од работникот од органот на државната управа надлежен за работите од внатрешни работи, надлежен за одржување ред и мир и чувар во заштитени подрачја националниот парк.

Член 140

Казнени одредби за собирачите и за транспортерите на отпад

(1) Со парична казна од 100.000 денари до 300.000 денари ќе се казни за прекршок, правното лице коишто собира и транспортира опасен отпад, доколку:

1) собирањето и транспортирањето го врши со средства и со опрема која не е соодветна за вршење на дејноста (член 27);

2) вршат собирање и транспортирање на комунален отпад без поседување на дозвола (член 45);

3) вршат неповратен собирање и прием на искористени производи и пакувања без да поседуваат дозвола (член 51);

4) не го собира и не го транспортира опасниот отпад одделно од другите видови отпад (член 57);

5) транспортира опасен отпад кој не е соодветно спакуван и обележан (член 64);

6) го транспортира опасниот отпад без идентификационен формулар (членови 60 и 55);

7) отпадот што се транспортира не одговара на податоците наведени во идентификациониот формулар (членови 60 и 56);

8) не достави примерок од идентификациониот формулар за опасниот отпад до органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина (член 60);

9) не води евиденција и не ги чува податоците од евиденцијата за видот, количеството, потеклото, почетната и крајната дестинација на транспортираниот отпад (членови 39 и 60);

10) податоците за опасниот отпад не ги доставува еднаш годишно до Министерството за животна средина и просторно планирање (членови 39 и 60) и

11) собирањето и транспортирањето на опасен отпад го врши без дозвола (член 66).

(2) Со парична казна од 100.000 денари до 200.000 денари, за извршени дејствија од ставот (1), ќе се казни за прекршок правното лице коешто собира и транспортира неопасен отпад.

(3) Со парична казна од 10.000 денари до 50.000 денари ќе се казни за прекршок на дејствијата од ставот (1) на овој член, и одговорното лице во правното лице коешто собира и транспортира опасен отпад.

(4) Со парична казна од 10.000 денари до 30.000 денари ќе се казни за прекршок на дејствијата од ставот (1) точки, и одговорното лице во правното лице коешто собира и транспортира неопасен отпад.

(5) На одговорното лице од ставовите (3) и (4) на овој член ќе му се изрече мерка за безбедност "забрана за вршење на должноста", во траење од три месеци до една година.

(6) Со мандатна казна во износ од 5.000 денари до 10.000 денари ќе се казни правното лице коешто собира и транспортира опасен отпад, за извршени дејствија од ставот (1) на овој член.

(7) Со мандатна казна во износ од 50.000 денари до 100.000 денари ќе се казни правното лице коешто собира и транспортира неопасен отпад, за извршени дејствија од став 1 на овој член.

(8) Доколку изречените мандатни казни од ставовите (6) и (7) правните и физички лица нема да се платат доброволно на самото место, висината на казната се зголемува трикратно, но не повеќе од максимално определената казна за сторениот прекршок.

(9) Во случај кога правното и физичкото лице нема да ја плати мандатната казна на самото место, надлежниот инспектор за животна средина и овластениот инспектор за животна средина е должен да поднесе прекршочна пријава, врз основа на свој наод или по пријава од работникот од органот на државната управа надлежен за работите од внатрешни работи, надлежен за одржување ред и мир и чувар во заштитени подрачја-националниот парк.

Член 141

Казнени одредби за преработувачите на отпад

(1) Со парична казна од 150.000 денари до 300.000 ќе се казни за прекршок, правното лице коешто преработува опасен отпад, доколку:

1) не подготви програма за управување со отпад (член 21);

2) преработката на отпадот ја вршат спротивно на членот 28 од овој закон и не ги применуваат операции од членот 29 од овој закон;

3) преработуваат отпад без поседување на дозвола (член 32);

4) преземе отпад, за преработка, кој не одговара на податоците наведени во идентификациониот формулар (членови 56 и 61);

5) не достави примерок од идентификациониот формулар за отпад до надлежните органи (членови 56 и 61);

6) не води и не ги чува податоците од евиденциите за видот и количеството на преработениот отпад (членови 39 и 60);

7) еднаш годишно не доставува податоци од евиденцијата до надлежните органи (членови 39 и 60) и

8) не врши мониторинг на преработувањето на отпадот (член 108).

(2) Со парична казна од 150.000 денари до 250.000 денари, за извршени дејствија од ставот (1) на овој член, за прекршок ќе се казни правното лице коешто преработува неопасен отпад.

(3) Со парична казна од 10.000 денари до 50.000 денари ќе се казни за прекршок на дејствијата од ставот (1) на овој член, и одговорното лице во правното лице коешто преработува опасен отпад и ќе му се изрече мерка за безбедност "забрана за вршење на дејноста", во траење од три до една година.

(4) Со парична казна од 10.000 денари до 30.000 денари ќе се казни за прекршок на дејствијата од ставот (1) на овој член и одговорното лице во правното лице коешто преработува неопасен отпад.

(5) На одговорното лице од ставот (4) на овој член ќе му се изрече мерка за безбедност "забрана за вршење на должноста", во траење од три до шест месеци.

(6) Со мандатна казна во износ од 50.000 денари до 100.000 денари ќе се казни правното лице коешто преработува опасен отпад, за извршени дејствија од ставот (1) на овој член.

(7) Со мандатна казна во износ од 50.000 денари до 80.000 денари ќе се казни правното лице коешто преработува неопасен отпад за извршени дејствија од ставот (1) на овој член.

Член 142

Казнени одредби за отстранувачите на отпад

(1) Со парична казна од 150.000 денари до 300.000 денари ќе се казни за прекршок, правното лице коешто отстранува опасен отпад, доколку:

1) не го отстранува опасниот отпад на местата, во објектите или во инсталациите предвидени за таа намена, како и отпадот што не бил подложен на третман (член 34);

2) го отстрануваат отпадот без примена на операции од членот 35 на овој закон;

3) го преземе опасниот отпад за отстранување, кој не одговара на податоците наведени во идентификациониот формулар (членови 56 и 61);

4) не достави примерок од идентификациониот формулар до надлежниот орган (членови 56 и 61);

5) не води евиденција и не ги чува податоците од евиденциите за видот и за количеството отстранет опасен отпад (членови 39 и 61);

6) еднаш годишно не доставува податоци од евиденцијата до надлежниот орган (членови 39 и 61);

7) не изработи програма за управување со отпад (член 21);

8) не ги исполнуваат пропишаните услови за депонија (членови 79 и 80);

9) не поседуваат дозвола за оператор на депонии (член 84);

10) отстрануваат отпад што не е прифатлив во депонија (член 87);

11) прифаќаат отпад што не соодветствува со класата на депонијата (член 88);

12) не го следат влијанието на работата на депонијата врз животната средина и не го извести надлежниот орган за тоа (член 91);

13) депонијата престане со работа без соодветното решение (член 92);

14) не се грижат за депонијата по нејзиното престане со работа (член 93);

15) не ги спроведува упатствата за затворање и за пријка за депонијата по нејзиното затворање (член 93);

16) врши горење и согорување на отпад без дозвола (член 98);

17) не поседуваат дозвола за горење и согорување (член 99);

(18) не одбие за согорување отпад кој не е соодветен и не ги чуваат примероците од отпад (член 100) и

(19) не ја спроведува програмата за работа, мониторинг и контрола на објектот или на постројката за отстранување на отпадот (членови 108 и 109).

(2) Со парична казна од 150.000 денари до 250.000 денари, за извршени дејствија од ставот (1) на овој член, за прекршок ќе се казни правното лице коешто отстранува неопасен отпад.

(3) Со парична казна од 10.000 денари до 50.000 денари ќе се казни за прекршок на дејствијата од ставот (1) на овој член и одговорното лице во правното лице коешто отстранува опасен отпад.

(4) Со парична казна од 10.000 денари до 30.000 ќе се казни за прекршок на дејствијата од ставот (1) на овој член и одговорното лице во правното лице коешто отстранува неопасен отпад.

(5) На одговорното лице од ставовите (3) и (4) на овој член, ќе му се изрече мерка за безбедност "забрана за вршење на должноста" во траење од три до шест месеци.

(6) Со мандатна казна во износ од 50.000 денари до 100.000 денари ќе се казни правното лице коешто отстранува опасен отпад, за извршени дејствија од ставот (1) на овој член.

(7) Со мандатна казна во износ од 30.000 денари до 80.000 денари ќе се казни правното лице коешто отстранува неопасен отпад, за извршени дејствија од ставот (1) на овој член.

(8) Со мандатна казна во износ од 3.000 денари до 10.000 денари ќе се казни физичко лице коешто отстранува опасен отпад, за извршени дејствија од ставот (1), точка 10 на овој член.

(9) Со мандатна казна во износ од 1.000 до 8.000 денари ќе се казни физичкото лице коешто отстранува неопасен отпад, за извршени дејствија од ставот (1), точка 10 на овој член.

(10) За дејствијата од ставот (1), точка 10 на овој член, покрај инспекторите од членот 126, право и обврска за казнување има и работникот на органот на државната управа надлежен за внатрешни работи, кој е надлежен за јавниот ред и мир.

(11) Доколку изречените мандатни казни од ставовите (6), (7), (8) и (9) правните и физички лица нема да се платат доброволно на самото место, висината на казната се зголемува трикратно, но не повеќе од максимално определената казна за сторениот прекршок.

(12) Во случај кога правното и физичкото лице нема да ја плати мандатната казна на самото место, надлежниот инспектор за животна средина и овластениот инспектор за животна средина е должен да поднесе прекршочна пријава, врз основа на свој наод или по пријава од работникот од органот на државната управа надлежен за работите од внатрешни работи, надлежен за одржување на ред и мир и чувар во заштитени подрачја-националниот парк.

XIV ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 143

(1) Стратегијата од членот 16 на овој закон ќе се донесе во рок од две години од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(2) Планот од членот 17 на овој закон ќе се донесе во рок од две години од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(3) Програмите за управување со отпад од членовите 19, 20 и 21 на овој закон ќе се донесат во рок од една година од денот на донесувањето на планот од ставот (2) на овој закон.

Член 144

(1) Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, градоначалниците на општините и градоначалникот на градот Скопје

је, ќе ги преземат сите неопходни мерки за затворање на депониите кои не поседуваат дозвола за вршење на дејноста отстранување на отпад.

(2) Градоначалникот на општините и градоначалникот на град Скопје во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон се должни да ги затворат и рекултивираат дивите депонии.

(3) Владата на Република Македонија на предлог на органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина со посебен акт ќе го уреди начинот на работа и постапување со постојните локации за отстранување на отпад, како и ќе ги определи временските локации за отстранување на отпад до периодот на изградба на депонии.

Член 145

(1) Правните и физичките лица кои ги вршат дејностите на управување со отпад се должни да го усогласат своето работење со одредбите од овој закон, во рок од три години од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(2) Правните и физичките лица кои се обврзани да поседуваат дозвола за вршење на дејноста, се должни да го усогласат своето работење со одредбите од овој закон, во рок од три години од денот на неговото влегување во сила.

Член 146

(1) Поблиските прописи за извршување на овој закон ќе се донесат во рок од две години од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(2) До денот на влегувањето во сила на прописите од ставот (1) на овој член ќе се применуваат постојните прописи.

Член 147

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престанува да важи Законот за отпад ("Службен весник на Република Македонија" број 37/98) и одредбите од членовите 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16 и 19 ставови 2, 3, 4, членови 20, 21 став (1) алинеи 3, 4 и 5 и членот 22 став (1) алинеи 2, 3 и 4 од Законот за одржување на јавната чистота, собирање и транспортирање на комуналниот цврст и технолошки отпад ("Службен весник на Република Македонија" број 37/98).

Член 148

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија", а се применува од денот на конституирањето на советите на општините и на градот Скопје и изборот на градоначалниците на општините и градоначалникот на Градот Скопје, по спроведувањето на првите наредни локални избори согласно со Законот за локалните избори ("Службен весник на Република Македонија" број 46/96, 12/2003, 35/2004, 52/2004 и 60/2004).

LIGJI PËR MENAXHIM ME HEDHURINAT

I. DISPOZITAT E PËRGJITHSHME

Neni 1 Lënda e rregullimit

Me këtë ligji rregullohet menaxhim me hedhurinat; planet dhe programet për menaxhim me hedhurinat; të drejtat dhe obligimet e personave juridikë dhe fizikë lidhur me menaxhimin me hedhurinat; mënyra dhe kushtet me të cilat mund të bëhet grumbullimi, transportimi, tretmani, përpunimi, vendosja dhe mënjanimi i hedhurinave; importi, eksporti dhe tranziti i hedhurinave, monitorimi, sistemi informativ dhe financimi.

Neni 2

Zbatimi i ligjit

Dispozitit e këtij ligji kanë të bëjnë me të gjitha llojet e hedhurinave në Listën e llojeve të hedhurinave, përvèç:

- 1) hedhurinës radioaktive;
- 2) hedhurinës e cila shkaktohet gjatë hulumtimit, akspluatimit, përpunimit dhe vendosjes së lëndëve të para minerale dhe puns së gurthyes;
- 3) gazrave që lëshohen në atmosferë;
- 4) ujëratë të ndotura, me përashtim të hedhurinës së lëngshme;
- 5) hedhurinave e kafshëve (stërvina, plehra, jashtëqitura etj.), si dhe llojet tjera të materialeve të parrezikshme me prejardhje natyrore, të cilat mund të shfrytëzohen në bujqësi, dhe
- 6) eksploziveve të deaktivizuara dhe mjeteve dhe materjeve shpërthyese.

Neni 3

Qëllimet e ligjit

- Qëllimet e këtij ligji janë që të sigurohet:
- 1) evitimi dhe, në masë më të madhe të mundshme, zvogëlimi i sasisë së hedhurinës së krijuar;
  - 2) shfrytëzimi i përbërjeve të përdorura të hedhurinës;
  - 3) zhvillimi i qëndrueshëm, përmes ruajtjes dhe kursimit të resurseve natyrore;
  - 4) pengimi i ndikimeve negative të hedhurinave në mjedisin jetësor, jetën dhe shëndetin e njerëzve;
  - 5) mënjanimi i hedhurinës, në mënyrë që eshtë e kapshme për mjedisin njerëzor, dhe
  - 6) shkalla e lartë e mbrojtjes së mjedisit jetësor, jetën dhe shëndetin e njerëzve.

Neni 4

Veprimtari me interes publik

Menaxhimi me hedhurinën eshtë veprimtari me interes publik, e cila bëhet në pajtim me dispozitat e këtij ligji dhe rregullave të nxerra në bazë të këtij ligji.

Neni 5

Zbatimi i dispozitave të ligjit

(1) Në menaxhimin me hedhurinën zbatohet edhe Ligji për mjedisin jetësor, nëse nuk eshtë rregulluar më ndryshe me këtë ligj.

(2) Ndaj procedurave të vërtetuara me këtë ligj zbatohet Ligji për procedurë të përgjithshme administrative, nëse me këtë ligj nuk eshtë rregulluar më ndryshe.

Neni 6

Definicione

Shprehjet e veçanta të përdorura në këtë ligj e kanë këtë kuptim:

1. Hedhurinë eshtë secura materje ose lëndë që krijuesi ose poseduesi e hedh, ka për qëllim ta hedhë ose nga ai kërkohet të hidhet

2. Hedhurinë e rrezikshme eshtë hedhurina që përbën substancë që kanë një ose më shumë cilësi të rrezikshme, siç janë: eksploziviteti, riaktivizimi (oksidanset), ndezja, ngacmimi, helmimi, infeksioni, kancerogenoziteti, mutagjenoza, helmimi për reproduksion, ekotoksiciteti dhe cilësi të lëshimit të gazrave helmuese gjatë kontaktit me ujin, ajrin ose thartirës, të vërtetuara në pajtim me këtë ligj ose rregull jetësor, ndërsa me këtë rast në Listën e llojeve të hedhurinave eshtë theksuar dhe shënuar veçanërisht si hedhurinë e rrezikshme, duke e përfshirë edhe secilën hedhurinë që eshtë përzier me hedhurinë të rezikshme;

3. Hedhurinë e parrezikshme që nuk i posedon karakteristikat e hedhurinës së rrezikshme;

4. Hedhurinë inerte eshtë hedhurina që eshtë rezistente dhe nuk i nënshtrohet asnjë transformimi të rëndësishëm fizik, kimik ose biologjik, nuk tretet, nuk digjet dhe nuk reagon në mënyrë jetësor fizike ose kimike, nuk bioshkaturrohet, ndërsa hedhurina dhe lëngu i saj nuk

ndikojnë në materje tjetër me të cilën vijnë në kontakt, në mënyrë më të cilën mund ta rezikojnë mjedisin jetësor dhe shëndetin e njerëzve;

5. Hedhurina komunale eshtë hedhurina e parrezikshme që krijohet nga personat fizikë në amvisëri dhe hedhurina komerciale;

6. Hedhurinë komerciale eshtë secila hedhurinë jetësor nga personat juridikë dhe fizikë gjatë kryerjes së veprimtarisë komerciale, industriale, zejtare, shërbysese, administrative etj, që sipas natyrës së tyre ose sipas përbërjes së tyre eshtë i ngashëm me hedhurinë e amvisërisë;

7. Hedhurina industriale e parrezikshme eshtë hedhurina që krijohet gjatë proceseve prodhuese në industri dhe nuk përbën karakteristika të rrezikshme, ndërsa sipas cilësisë, përbërjes dhe sasisë dallohen nga hedhurina komunale;

8. Hedhurinë bioshkaturuese eshtë secila hedhurinë që mund të jetë shkaterruese me procese shkaterruese anaerobe (pa praninë e oksigjenit) ose procese aerobe (me praninë e oksigjenit) shkaterruese;

9. Hedhurinë vajrash janë vajrat mineralë, sintetikë ose industrialë, në gjendjen e lëngët ose gjysëm të lëngët, të cilat janë bërë të papërshtetshëm për përdorimin për të cilën fillimisht kanë qenë të dedikuar, e veçanërisht vajrat e përdorur për motorët me djegje të brendshme, vajrat për kutitë e ndërrimit, si dhe vajrat për turbinat dhe vajrat hidraulikë;

10. Bifenilët e polikloruar bifenilët e polikloruar (në tekstin e mëtejmë: TPK), terfenili i polikloruar (në tekstin e mëtejmë: TPK), metani monometil-terakloro-difenil, metani monometil-dikloro-difenil, metani monometil-dibromo-difenil, si dhe çdo përzierje e cila përmban ndënjerën nga substancat e përmendura më lart, në sasi të përgjithshme prej mbi 0,005 përqindje të masës;

11. Pajisje e cila përbën TPK janë transformatorët, kondenzatorët, enët të cilat përbajnë të mbeturat prej TPK, si dhe pajisje tjetër që përbën ose ka përbajtur TPK dhe që nuk ka qenë e dekontaminuar;

12. TPK të shfrytëzuar janë të gjitha TPK të cilat krijuesi ose poseduesi i hedh, ka për qëllim t'i hedhë ose nga ai kërkohet t'i hedhë;

13. Bateri dhe akumulatorë janë burime të energjisë elektrike të fituar me transformimin e drejtpërdrejtë të energjisë kimike, të cilat përbëhen nga një ose më shumë qelizave të cilat serish nuk mund të mbushen ose nga qelizave sekundare të cilat mund të mbushen përsëri;

14. Bateri të shfrytëzuarë dhe akumulatorë janë të gjatha bateritë dhe akumulatorë të cilët serish nuk mund të shfrytëzohen dhe janë të dedikuara për përpunim ose përmëjanim;

15. Arapat elektrik ose elektronik hedhurinë eshtë secura pajisje elektrike ose elektronike të cilën pronari dhe /ose poseduesi e hedh, ka për qëllim ta hedhë ose nga ai kërkohet ta hedhë, duke i futur të gjitha pjesët dhe komponentat të cilat janë pjesë përbërëse e pajisjes në momentin e hidhjes;

16. Paketim janë të gjitha prodhimet të bëra nga cili do qoftë material që shfrytëzohen për magazinim, mbrojtje, përdorim, dërgim dhe për prezentimin e mallrave, prej prodhuesit deri te shfrytëzuesi ose deri te konsumuesi, pa marrë parasysh se mallrat a janë të lëndë të para ose të përpunuara;

17. Hedhurinë nga paketimi eshtë secili paketim ose material për paketim që krijuesi ose poseduesi i hedh, ka për qëllim t'i hedhë ose nga ai kërkohet t'i hedhë, përvëç mbeturinave nga prodhimi;

18. AutomjeteAutomjete të shfrytëzuara janë automjeteautomjetet funksioni përdorues i të cilave ka përfunduar dhe të cilat pronari i ka hedhur, ka për qëllim t'i hedhë ose nga ai kërkohet t'i hedhë;

19. Hedhurinë medicinale eshtë hedhurina që krijohet në institucionet medicinale dhe shëndetësore (stacionarë, spitale, poliklinika dhe ambulanca, ordinanca

stomatologjike, stacione veterinarie etj.), që shkaktohet si prodhim i mjeteve të përdorura dhe materialeve gjatë diagnostifikimit, shërimit, tretmanit dhe prevencës të sëmundjeve te njeriu dhe te kafshët;

20. Hedhurinë nga institucionet shkencoro-hulumtuese është hedhurina që është shkaktuar me përdorimin e mjeteve dhe materialeve gjatë veprimitarive hulumtuese dhe zhvilluese;

21. Titaniumdioksid i hedhur është secila mbeturinë e prodhimit, përpunimit dhe përdorimit të titaniumdioksidit, që krijuesi e hedh, ka për qëllim t'i hedhë ose nga ai kërkohet t'i hedhë;

22. Azbest i hedhur janë mbeturinat nga prodhimi, përpunimi dhe përdorimi i azbestit, si dhe substancat, materialet dhe prodhimet të cilat përbajnjë azbest, të cilat krijuesi i hedh, ka qëllim t'i hedhë ose nga ai kërkohet t'i hedhë;

23. Krijues është personi juridik ose fizik i cili krijon hedhurina si rezultat i veprimitarise ose aktivitetit që e bën (krijues i parë) dhe/o se cilësi person i cili bën operacione të trajtimit, përzierjes ose disa operacione tjera për shkak të së cilave ndryshon karakteri ose përbërja e hedhurinës së krijuar (krijues sekundar);

24. Posedues është personi juridik dhe fizik i cili ka hedhurinë në pronë të tij;

25. Veprimi me hedhurinën është grumbullimi, selektimi, transportimi, trajtimi, përpunimi, vendosja dhe mënjanimi i hedhurinës, duke përfshirë edhe mbikëqyerjen ndaj këtyre operacioneve, si dhe masat përmbrrojtjen e njedisit jetësor, jeta dhe shëndeti e njerëzve gjatë kohës së punës të objekteve dhe të instalimeve përmënjanimin e hedhurinës dhe kujdesi për të pas përfundimit të punës së tyre;

26. Dhënes i shërbimit është ndërmarrja publike e themeluar nga komunitati ose Qyteti i Shkupit dhe personi fizik dhe juridik, i cili ka lidhur marrëveshje përmë dhënen e shërbimit me interes publik me rëndësi lokale;

27. Menaxhim me hedhurina është largimi dhe zgjelimi i sasi së hedhurinës së krijuar dhe ndikimi i saj negativ ndaj njedisit jetësor, jetës dhe shëndetit të njerëzve, duke përfshirë edhe veprimin me hedhurinën;

28. Menaxhuesi me hedhurinë është personi i cili ka përgjegjësi përmë realizimin e programit përmë menaxhimmenaxhim me hedhurinën të prersonit fizik dhe juridik i cili krijon, përpunon ose e mënjanon hedhurinën;

29. Përpunimi i hedhurinës janë operacionet e caktuara me këtë ligj, të cilat kanë për qëllim që të shfrytëzohen materjet e përdorura dhe përbërjet e hedhurinës, kurse me këtë rast i përfshin procedurat përmë rishfrytëzim të hedhurinës, përmë reciklim dhe shfrytëzim të hedhurinës si burim i energjisë, duke përashtuar djegjen e hedhurinës përmë shkak të mënjanimit të saj definitiv;

30. Përpunues i hedhurinës është personi juridik ose fizik i cili e përpunon hedhurinën, pa marrë parasysh se a e ka krijuar hedhurinën ose përpunimin e bën përmë persona të tretë;

31. Trajtim i hedhurinës janë proceset mekanike, fizike, termike, kimike ose biologjike, duke e inkudruar edhe sortimin, me të cilin ndryshohen cilësitet e hedhurinës, me qëllim të zgjelohën vëllimi i tij ose natyra e tij e rrezikshme, të lehtësitet përdorimi me të ose të bëhet më i përshtatshëm përmë përpunim;

32. Reciklim i hedhurinës është fitimi i substancës nga hedhurina (lëndët e para sekundare) dhe shfrytëzimi i tyre si zëvendësim përmë lëndët e para primare ose shfrytëzimin e cilësive të substancave të përbajtura në hedhurina përmë dedikimin e tyre të parë ose përmë dedikime tjera, duke përashtuar shfrytëzimin e drejtëpërdrejtë të energjisë së hedhurinës;

33. Mënjanim i hedhurinës janë operacionet që sigurojnë vendim definitiv përmë hehurinë që serish nuk mund përdoret ose përpunohet, kurse me këtë rast nuk rrezikohet mëdisi jetësor, jeta dhe shëndeti i njerëzve;

34. Grumbullim i hedhurinës është përbledhja e veprimitarive të organizuara të cilat përfshinë procedura me të cilat hedhurina përgatitet përmë transport;

35. Stacioni ringarkues është objekti ku hedhurina shkarkohet përmë t'u mundësuar përgatitja e saj përmë transport të mëtejë deri te objektet dhe instalimet përmë depojim, përpunim, trajtim dhe mënjanim të hedhurinës;

36. Depojim është veprim i organizuar përmë depojim të hedhurinës së krijuar në objekte të cilat i plotësojnë kushtet e parapara përmë atë qëllim, përmë periudhë më të shkurtër se tre vjet, nëse hedhurina e depojuar është dedikuar përmë trajtim dhe përmë përpunim, ose përmë periudhë më të shkurtër se një vit, nëse hedhurina është dedikuar përmë mënjanim;

37. Plehërishtë është objekti i dedikuar përmë mënjanimin e hedhurinës, me hedhjen e saj mbi ose nën tokë;

38. Depojimi është operacion përmë mënjanimin e hedhurinës së deponive;

39. Instalimi përmë djegje është njësi teknike dhe pajisje e lëvizshme ose e palëvizshme përmë trajtim termik të hedhurinës, me ose pa shfrytëzimin e ngrohjes së fituar gjatë djegjes, duke e inkudruar edhe djegjen e hedhurinës përmës oksidimit, si dhe proceseve tjera përmë trajtim termik, siç janë piroliza, gasifikimi ose plazma-proceset, me atë që substancat e fituara me trajtimin më pas digjen. Instalimi i inkudron edhe lokacionin, të gjitha linjat përmë trajtim termik, objektet dhe fabrikat përmë pranim, depojim dhe përmë paratrajtim të hedhurinës në lokacion, sistemeve përmë shkarkim të hedhurinave, karburnatit dhe ajrit, kazanit, fabrikave përmë trajtimin e gazrave të hedhura, përmë trajtim dëshirat përmë depojim e ujërave të hedhura dhe mbeturinat nga djegja, si dhe oxaku, pajisjet dhe sistemet përmë kontroll, shënim dhe monitorim të kushteve përmë djegje.

40. Instalimi përmë djegje është çdo stabiliment lëvizës ose jolëvizes qëllim i të cilët kryesisht është krijimi i energjisë ose prodhimi i prodhimeve materiale, me ç'rast hedhurina shfrytëzohet si karburant i rregullt ose plotësues, përkatësisht fabrikë së cilën hedhurina trajtohet termikisht përmë shkak të mënjanimit, duke inkudruar edhe lokacionin, të gjitha linjat përmë trajtim termik, objektet dhe fabrikat përmë pranim, depojim dhe paratrajtim të hedhurinës në lokacion, sistemet përmë ngarkim të hedhurinës, karburnatit dhe ajrit, kazanit, aparateve përmë trajtim të gazrave të hedhura, përmë trajtim dëshirat përmë depojim e ujërave të hedhura dhe mbeturinat nga djegja, si dhe oxaku, aparatet dhe sistemet përmë kontroll, shënim dhe monitorim të kushteve të djegjes

41. Organ kompetent përmë kryerjen e punëve profesionale në lëmin e njedisit jetësor është organi i themeluar me Ligjin përmë mëdisin jetësor.

42. Person fizik, në kuptim të pikave 26, 28, 30 të këtij nen, është tregtar individ i cili në pajtim me Ligjin përmë shoqëritë tregtare është regjistruar në regjistrin e grykatës përmë kryerjen e veprimitarive përkatëse.

Neni 7

Përparësia gjatë menaxhimit me hedhurinë

(1) Krijuesit e hedhurinës janë të obliguar obliguar që, në masë të madhe të mundshme, t'i ikin krijimit të hedhurinës dëshirat përmë zvogëlojnë ndikimet e dëmshme të hedhurinës ndaj njedisit jetësor, jetës dhe shëndetit të njerëzve.

(2) Gjatë menaxhimit me hedhurina, pas seleksionimit të bërë paraprak, hedhurina duhet:

- të përpunohet përmës reciklimit, ripërdorimit ose një proces tjeter përmë ekstraksionin e lëndëve të para sekundare, ose

- të shfrytëzohet si burim i energjisë.

Neni 8

Parimi i mbrojtjes së njedisit jetësor gjatë menaxhimit me hedhurinë

(1) Gjatë ndërmarrjes së veprimitarive dhe aktiviteteve të caktuara lidhur me menaxhimin me hedhurinat, personat juridikë dhe fizikë janë të obliguar obliguar të sigurojnë shkallë të lartë të mbrojtjes së njedisit jetësor, jetës dhe shëndetit të njerëzve.

4) mënyrën për mënjanimin e hedhurinës që nuk mund t'i iket dhe të përpunohet;

5) përcaktimin e llojut dhe të sasisë së hedhurinës sipas të cilave përcaktohet obligimi për personat juridikë dhe fizikë të hartojnë programe për menaxhim me hedhurinë;

6) realizimin e sistemit për monitorim gjatë menaxhimit me hedhurinë;

7) masat konkrete dhe aktivitetet për zvogëlimin e përbërjes bioškatërruese në hedhurinë të dedikuar për mënjanimin dhe orarin dhe vëllimin e realizimit të tyre;

8) përcaktimin e nevojave të Republikës së Maqedonisë për ndërtimin e objekteve dhe instalimeve për përpunimin dhe përmënjanimin e hedhurinës;

9) lokacioneve dhe instalimeve përmënjanimin e hedhurinës;

10) të dhënat për rrjetin e integruar nacional përmënjanimin e hedhurinës dhe instalimet për përpunimin e hedhurinës;

11) kushtet teknike dhe tjera të cilat duhen të plotësohen gjatë menaxhimit me hedhurinë;

12) masat për sanim të deponive të egra dhe të rajoneve të ndotura;

13) aktivitetet të cilat ndërmerrin nga ana e njësive të vetmenaxhimit lokal lidhur me menaxhimin me hedhurinë;

14) masat për edukim dhe përgjegjësimin e vetëdijës publike përmenaxhim me hedhurinë;

15) vlerësimin e harxhimeve përmes operacionet e përpunimit dhe mënjanimit të hedhurinës, dhe

16) instrumentet financiare përmes planit përmenaxhim me hedhurinë.

(3) Organi i administratës shtetërore kompetent për çështjet nga lëmi i mjedisit jetësor eshtë përgjegjës përmes Planit nga paragrafi (1) i këtij neni.

(4) Organi i administratës shtetërore kompetent për çështjet e mjedisit jetësor që do të tretin vit nga fillimi i realizimit të planit përmenaxhim me hedhurinë në Republikën e Maqedonisë eshtë i obliguar t'i paraqesë raport përmes Planit Qeverisë së Republikës së Maqedonisë, përmes të cilin paraprakisht eshtë fituar pajtim nga Organi i administratës shtetërore kompetent për çështjet nga lëmi i mjedisit jetësor.

Neni 18

Planet përmenaxhim me hedhurinë e komunave dhe të Qytetit të Shkupit

(1) Përmes Planit përmenaxhim me hedhurinë e Republikës së Maqedonisë, këshilli komunës dhe Qytetit të Shkupit, miratojnë plan përmenaxhim me hedhurinë e komunës përkatësisht të Qytetit të Shkupit, me propozim të prefektit të komunës dhe të Qytetit të Shkupit.

(2) Plani nga paragrafi (1) i këtij neni miratohet përiudhën jo më të vogël se 3 vjet, por jo më gjatë së 6 vjet.

(3) Plani nga paragrafi (1) i këtij neni veçanërisht i përbën të dhënat e planit të Republikës së Maqedonisë nga neni 17 paragrafi (2) përmes territorin e komunës dhe Qytetit të Shkupit.

(4) Prefekti i komunës dhe Qytetit të Shkupit janë përgjegjës përmes Planit nga paragrafi (1) i këtij neni.

(5) Plani nga paragrafi (1) i këtij neni prefekti i komunave dhe Qytetit të Shkupit i paraqesin përmiratim në Organin e administratës shtetërore kompetent për çështjet e lëmisë së mjedisit jetësor.

Neni 19

Programe përmenaxhim me hedhurinë

(1) Realizimi i planit të Republikës së Maqedonisë përmenaxhim me hedhurinë të cilat i miratojnë:

1) Organi i administratës shtetërore kompetent për çështjet nga lëmi i mjedisit jetësor,

2) këshilli i komunave dhe Qytetit të Shkupit, me propozim të prefektit të komunave dhe Qytetit të Shkupit, dhe

3) personat juridikë dhe fizikë të cilët administrojnë me hedhurinë, të përcaktuara në pajtim me këtë ligj dhe dispozita tjera.

(2) Programet nga paragrafi (1) i këtij neni duhet të jenë në pajtim me Planin e Republikës së Maqedonisë përmenaxhim me hedhurinë, Planin përmenaxhim me hedhurinë të komunave dhe Qytetit të Shkupit, më ç'rast programet nga pikat 2 dhe 3 nga paragrafi (1) i këtij neni duhet të jenë në pajtim edhe me programin nga pikat 1 e paragrafit (1) i këtij neni.

(3) Në programet nga paragrafi (1) i këtij neni do të përcaktohen burimet e financimit të masave dhe aktivitetave, si dhe instrumentet përmes realizimin e programave përmenaxhim me hedhurinë.

(4) Programet nga paragrafi (1) pika 1 dhe 2 miratohen përiudhën prej një viti, ndërsa programet nga paragrafi (1) pika 3 miratohen përiudhën prej tre vjetësh.

(5) programet nga paragrafi (1) pika 2 të këtij neni veçanërisht i përfshinë të dhënat e Programit nga neni 20 paragrafi (2) të këtij ligji përvèç pikës 11.

Neni 20

Përbajtja e programit përmenaxhim me hedhurinë, të cilin e miraton organi kompetent përmes kryerjen e çështjeve profesionale në mjedisin jetësor

(1) Me programin përmenaxhim me hedhurinë, që e miraton Organi i administratës shtetërore kompetent për çështjet nga lëmi i mjedisit jetësor, përcaktohen masat dhe aktivitetet që duhet të ndërmerrin nga ana e subjekteve të cilat administrojnë me hedhurinë, si dhe masat konkrete përmirësimin e gjendjes së përgjithshme në menaxhimin me hedhurinë dhe mbrojtjen e mjedisit jetësor.

(2) Programi nga paragrafi (1) i këtij neni veçanërisht përbën:

1) vlerësimin e llojut dhe të sasisë së hedhurinë që krijohet në Republikën e Maqedonisë në nivel vjetor;

2) masat dhe aktivitetet përmenaxhimin dhe përzvogëlimin e sasisë së hedhurinë së krijuar;

3) mënyrën e realizimit të obligimeve të personave fizikë dhe juridikë, të cilët administrojnë me hedhurinë;

4) masat dhe aktivitetet përmes seleksionimin e hedhurinës, duke e inkluaduar edhe ndarjen e përbërjeve të rezikshme nga hedhuria;

5) masat dhe aktivitetet përmes nxitjen e kompostimit të hedhurinës bioshatërruese;

6) mënyrat përmes edukimin dhe ngritjen e vetëdijës publike të qytetarëve lidhur me menaxhimin e hedhurinës;

7) realizimin e obligimeve përmes zvogëlimin e sasisë së hedhurinës bioshatërruese që mënjanohet në deponitë;

8) mënyrën e punës së objekteve dhe instalimeve përpunimin dhe përmenaxhimin e hedhurinës;

9) mënyrën e funksionimit të rrjetit integrues përpunimin dhe përmenaxhimin e hedhurinës;

10) realizimin e monitorimit dhe të sistemit informativ në lëmin e menaxhimit me hedhurinë;

11) realizimin e masave përmes realizimin e importit, eksportit dhe tranzitit të hedhurinës nëpër territorin e Republikës së Maqedonisë, dhe

12) masat tjera të rendësishme përmes realizimin e planit përmenaxhim me hedhurinë.

(3) Programin nga paragrafi (1) i këtij neni përmes ardhshëm, Organi i administratës shtetërore kompetent për çështjet e mjedisit jetësor eshtë i obliguar ta bëjë të kapshëm përmes opinionin, gjatë muajit shtator në vijim.

Neni 21

Programet e personave fizikë dhe juridikë për menaxhim me hedhurinët

(1) Personat fizikë dhe juridikë të cilët gjatë vitit krijojnë hedhurinë, që sipas llojit dhe sasisë e tekalon të caktuarën në Planin e Republikës së Maqedonisë për menaxhim me hedhurinët, janë të obliguar të përgatisin programe për menaxhimin me hedhurinët, në pajtim me nenin 19 të këtij ligji.

(2) Personat fizikë dhe juridikë nga paragrafi (1) i këtij neni janë të obliguar që prefektëve të komunave dhe Qytetit të Shkupit t'u paraqesin programet për menaxhim me hedhurinët për periudhën e ardhshme më së shpejt gjatë muajit shtator në vitit në vijim.

(3) Personat fizikë dhe juridikë nga paragrafi (1) i këtij neni të cilët krijojnë, përpunojnë ose mënjanojnë hedhurinë industriale të rrezikshëm dhe të parrezikshme, programet për menaxhim me hedhurinët i paraqesin edhe në organin e administratës shtetërore kompetent për çështjet e lëmisë së mjedisit jetësor.

(4) Programi i personave fizikë dhe juridikë për menaxhim me hedhurinët veçanërisht përban:

1) nivelin konstant të krijimit të hedhurinës, sipas llojeve, sasive dhe burimeve të krijimit dhe parashikimit të llojit dhe sasisë së hedhurinës që krijohet gjatë vitit të ardhshëm;

2) masat ekzistuese dhe të planifikuara teknike, organizative dhe masa tjera përmenjanimin dhe përvogëlimin e krijimit të hedhurinës dhe zvogëlimin e dëmit të hedhurinës;

3) të dhënat përkapacitetet ekzistuese dhe të planifikuara organizativo-teknike të personave fizikë dhe juridikë;

4) masat ekzistuese dhe të planifikuara teknike, organizative dhe masat tjera (duke inkadruar edhe përfshirjen investuese) për veprim me hedhurinë (selektimin, trajtimin, përpunimin, shfrytëzimin e energjisë, depojimin dhe mënjanimin);

5) masat për mbrojtje nga ndikimi i dëmshëm i hedhurinës ndaj mjedisit jetësor, jetës dhe shëndetit të njerëzve;

6) aprovimin e sistemeve ndërkontrollare përmbrojtjen e mjedisit jetësor. (ISO 14000 etj.)

7) aktivitetet e planifikuara për edukimin dhe përaftësimin e kuadririt që administrohet me hedhurinë, dhe

8) masat tjera që kanë rëndësi për realizimin e programit për menaxhim me hedhurinët.

(5) Organet nga paragrafi (2) dhe (3) të këtij neni nga personat fizikë dhe juridikë nga paragrafi (1) të këtij neni mund të kërkojnë ndryshime dhe plotësimë të programeve të tyre, kur do të konstatojnë se ato janë në kundërshtim me Planin për menaxhim me hedhurinët të Republikës së Maqedonisë, si dhe me Programin për menaxhim me hedhurinët nga neni 20 paragrafi (1) pika 1 të këtij ligji.

Neni 22

Obligimet e komunave dhe Qytetit të Shkupit për menaxhim me hedhurinët komunale dhe hedhurinët tjetër të parrezikshme

(1) Këshilli i komunave dhe këshilli i Qytetit të Shkupit, në pajtim me planin e Republikës së Maqedonisë për menaxhim me hedhurinët, janë të obliguar të:

1) kujdesen për pastërtinë publike dhe përhedhurinë e lëshuar;

2) miratojnë akte me të cilat do ta rregullojnë selektimin, grumbullimin dhe transportimin e hedhurinës komunale dhe të llojeve tjera të hedhurinës të parrezikshëm;

3) bashkëpunojnë me komunat tjera dhe Qytetin e Shkupit lidhur me menaxhimin me hedhurinët komunale dhe me llojet tjera të hedhurinës të parrezikshme;

4) ralizojnë projekte dhe ndërmarrin aktivitete investuese përmirësimin e gjendjes së përgjithshme me menaxhimin me hedhurinët, dhe

5) veprojnë në pajtim me rregullat e përgjithshme për veprim me hedhurinët komunale dhe me llojet tjera të hedhurinës.

(2) Dy ose më tepër komuna, mund të miratojnë program të përbashkët për menaxhim me hedhurinët dhe me llojet e hedhurinave tjera.

Neni 23

Informimi për realizimin e programeve për menaxhim me hedhurinët

(1) Organi i administratës shtetërore kompetent përunët nga lëmi i mjedisit jetësor eshtë i obliguar që çdo vit gjatë muajit mars të vitit në vijim, Qeverisë së Republikës së Maqedonisë t'i japë raport për realizimin e Programit për menaxhim me hedhurinët përvitin e kaluar.

(2) Prefekti i komunave dhe prefekti i Qytetit të Shkupit janë të obliguar që çdo vit Organit të administratës shtetërore kompetent për çështjet nga lëmi i mjedisit jetësor t'i paraqesin raport për realizimin e programeve të veta për menaxhimin me hedhurinët përvit të cilat paraprakisht eshtë marrë pëlgjim nga këshilli i komunave dhe këshilli i Qytetit të Shkupit.

(3) Raportet nga paragrafi (2) të këtij neni dërgohen deri me 28 shkurt gjatë vitit në vijim për programin e vitit të kaluar.

(4) Personat juridikë dhe fizikë nga neni 21 paragrafi (1) janë të obliguar t'i paraqesin raport vjetor për realizimin e programeve të tyre prefektit të komunave dhe Qytetit të Shkupit, më së voni deri 31 janar gjatë vitit në vijim për programin e vitit të kaluar.

(5) Personat fizikë dhe juridikë nga neni 21 paragrafi (1) të cilët administrojnë me hedhurinë të rrezikshme raportet nga paragrafi (4) të këtij neni ia paraqesin organit të administratës shtetërore kompetent përunët nga lëmi i mjedisit jetësor.

(6) Në bazë të rezultateve të fituara nga raportet për realizimin e programeve për menaxhim me hedhurinë, Organi i administratës shtetërore nga lëmi i mjedisit jetësor mund të bëjë ndryshime dhe plotësimë të Planit për menaxhim me hedhurinët të Republikës së Maqedonisë.

III. VEPRIMI ME HEDHURINËN

Neni 24

Rregullat për veprim me hedhurinët

Veprimi me hedhurinë doemos duhet të realizohet me vëmendje të përkushtuar dhe në mënyrë me të cilën i iket:

1) rrezikimt të mjedisit jetësor, jetës dhe shëndetit të njerëzve;

2) ndotjes së ujërave, ajrit dhe tokës mbi kufijtë e përcaktuara;

3) krijimit të zhurmës dhe erës së pakëndshme;

4) zhdukjes së kushteve natyrore për jetën e kafshëve dhe të bimëve;

5) shkatërrimit të rajoneve të mbrojtura natyrore dhe të trashëgimisë së mbrojtur kulturore, dhe

6) fëlliqjes dhe mosrregullimit të objekteve dhe hapësirës në zonat urbane dhe në rajonet jashtë zonave urbane.

Neni 25 Lista e hedhurinave

(1) Kategoritë e hedhurinave, në aspekt të këtij ligji, janë:

1) mbeturinat nga prodhimi ose nga konsumimi i prodhimeve;

2) prodhimet të cilat nuk i përbashin specifikacionet e përcaktuara për kualitet;

3) prodhimet të cilave u ka kaluar afati për shfrytëzim;

4) materialet të cilat e derdhura, humbura ose që kanë pësuar fatkeqësi tjetër, duke përfshirë edhe të gjitha materialet, pajisjet etj., të cilat janë ndotur si rezultat i asaj fatkeqësie;

5) materialet tē cilat janē tē ndotur ose pērlyer si rezultat i veprimeve tē planifikuara (tē mbeturat nga operacioni i pastrimit, materialet pēr paketim, kontejneret etj.);

6) pjesët e papërdorura (bateritë e harxhuara, katalizatorët e harxhuara etj.);

7) substancat tē cilat nuk funksionojnë nē mēnyrë tē duhur (acide tē ndotura, tretës tē ndotur, kripërat e përdorura nga kalitja etj.);

8) mbeturinat nga proceset industriale (zgjyrat, mbeturinat nga destilimet etj.);

9) mbeturinat nga proceset pēr zvogëlimin e ndotjes (skruber-pastruesit e gazrave, pluhutit nga filtart e ajrit, filtrat e përdorura etj.);

10)mbeturinat nga përpunimi maqinerik/përfundimtar i mbeturinave(gdhendjeve laminerisë, farkatarisë, etj.);

11) mbeturinat nga eksploatimi dhe nga përpunimi i lëndëve tē para (mbeturinave nē xehtari etj.).

12)materialet e papastërtë (vajet tē ndotura me BPK/TPK etj.);

13)tē gjitha materialet, meterjet ose prodhimet përdorimi i tē cilave eshtë i ndaluar me ligj;

14) prodhimet tē cilat pronari mē nuk do t'i shfrytëzojë (buqësore, tē zyrave, hedhurinat komerciale dhe hedhurinat nga dyqanet dhe nga amvisëritë etj.);

15)materialet e ndotura, materjet ose prodhimet që dalin nga veprimet qëllimi i tē cilave eshtë rikultivimi i tokës, dhe

16)tē gjitha materialet, materjet ose prodhimet tē cilat nuk përfshihen nē kategoritë e përmendura mē lart.

(2) Në bazë tē kategorieve hedhurina nga paragafi (1) i këtij nen, ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent pēr çështjet nga lëmi i mjedisit jetësor e përcakton Listën e llojeve tē hedhurinave,

(3) Në Listën e hedhurinave nē mēnyrë tē veçantë do tē shënohen hedhurinat tē cilat, sipas karakteristikave tē saja, bien nē kategorinë e hedhurinave tē rrezikshme.

Neni 26

Obligimet e krijuesit dhe poseduesit tē hedhurinës

(1) Krijuesi dhe/ose poseduesi eshtë i obliguar që hedhurinën:

- 1) ta selektojë;
- 2) ta klasifikojë sipas Listës së hedhurinës;
- 3) t'i përcaktojë karakteristiket e hedhurinës;
- 4) tē bëjë kontrollin e ndikimeve tē hedhurinave ndaj mjedisit jetësor, jetës dhe shëndetit tē njerëzve;
- 5) ta deponojë hedhurinën nē vendet tē parapara pēr atë qëllim, dhe

6) ta përpunojë hedhurinën, e nëse përpunimi i saj teknikisht eshtë i pamundshëm dhe ekonomikisht i papaguar, t'ia dorëzojë personit fizik ose juridik që ka leje pēr grumbullimin dhe transportimin, përpunimin, mënjanimin dhe/ose eksportimin e hedhurinës.

(2) Nëse hedhurina ka një ose më shumë karakteristika tē rrezikshme, krijuesi dhe/ose poseduesi janë tē obliguar ta klasifikojnë hedhurinën nē kategorinë hedhurinë e rrezikshme dhe tē veprojë me atë si me hedhurin tē rrezikshëm.

(3) personat fizikë nē amvisëri janë tē obliguar t'i kryejnë obligimet nga paragafi (1) pika 1 dhe 5.

Neni 27

Grumbullimi dhe transportimi i hedhurinës

(1) Grumbullimi dhe transportimi i hedhurinës bëhet me mjete dhe me pajisje e cila veçanërisht eshtë e konstruktuar dhe dedikuar kryesisht pēr grumbullimin dhe transportimin e hedhurinës.

(2) Krijuesi dhe/ose poseduesi eshtë i obliguar t'u dorëzojë hedhurinën personave fizikë dhe juridikë tē cilët, nē bazë tē lejës tē lëshuar nē pajtim me ligjin, janë tē autorizuar pēr kryerjen e veprimitarive tē grumbullimit dhe/ose transportimit tē hedhurinës.

(3) Personat fizikë dhe juridikë tē autorizuar pēr grumbullimin dhe/ose pēr transportimin e hedhurinës janë përgjegjës pēr transportimin e siguruar tē hedhurinës nga vendi i grumbullimit tē sajëe deri nē vendin e dorëzimit tē sajëe.

(4) Ministri i Transportit dhe Lidhjeve, nē pajtim me ministrin e Mjedisit Jetësor dhe Planifikit Hapësinor, i përcakton kushtet minimale teknike që duhet t'i plotësojnë mjetet transportuese me tē cilat transportohet hedhurina.

Neni 28

Përpunimi i hedhurinës

(1) Hedhurina që përbën materje tē përdorura duhet tē përpunohet, nëse eshtë i mundshëm shfrytëzimi i saj i mëtejmë dhe përdorimi i mëtejmë i përbërjes së saj dhe nëse ekzistojnë kushte adekuate teknike dhe teknologjike.

(2) Përpunimi i hedhurinës doemos duhet tē bëhet pa zbatimin e proceseve ose metodave tē cilat e rrezikojnë mjedisin jetësor, jetën dhe shëndetin e njerëzve.

(3) Nëse përpunimi i hedhurinës mund tē shkaktojë rrezikim tē mjedisit jetësor, jetës dhe shëndetit tē njerëzve dhe/ose harxhimet për përpunim tē hedhurinës janë nē mēnyrë tē pakrahasueshme tē mëdha dhe ekonomikisht tē paqëndrueshme, hedhurina duhet përkohësisht ose përherë tē eksportohet nga Republika e Maqedonisë nē shtetet më tē afërtë ku hedhurina mund tē përpunohet ose tē mënjanohet.

(4) Obligimi pēr përpunimin e detyrueshëm tē hedhurinës nga paragafi 1 i këtij neni nuk do tē zbatohet nëse mënjanimi i hedhurinës shkaktan rrezikim më tē vogël tē mjedisit jetësor, jetës dhe shëndetit tē njerëzve se sa përpunimi, me q'rst duhet tē kihet parasysh:

- 1) konsumimi i resurseve natyrore;
- 2) energjija e cila do tē ishte përdorur pēr përpunim ose e fituar nga hedhurina, dhe
- 3) përbajtja e materjeve tē rrezikshme nē hedhurinë tē krijuar pas përpunimit
- 4) emisioni i supstancave dhe energjisë nē ajër, ujë dhe nē tokë.

Neni 29

Operacione pēr përpunimin e hedhurinës

(1) Hedhurina përpunohet me zbatimin e një ose më shumë operacioneve vijuese:

1) shfrytëzimin si lëndë djegëse pēr dedikim primar ose si ndonjë mjet tjeter pēr prodhimin e energjisë;

2) rigjenerimin/përmirësimin e cilësive tē tretësve;

3) riciklimin/përmirësimin e cilësive tē materjeve organike tē cilat nuk shfrytëzohen si tretës (duke inkuadruar këtu edhe kompostimin dhe proceset tjera tē transformimit biologjik);

4) riciklimin/përmirësimin e cilësive tē metaleve dhe tē bashkimëve tē metaleve;

5) riciklimin/përmirësimin e cilësive tē materialeve tjera joorganike;

6) rigjenerimin e acideve ose tē bazave;

7) përpunimin e përbërësve që shfrytëzohen pēr zvogëlimin e ndotjes;

8) përpunimin e përbërësve nga katalizatorët;

9) rirafinerimin e naftës së shfrytëzuar ose forma tjera tē rishfrytëzimit tē naftës;

10) trajtimin e tokës, nē dobi tē bujqësisë dhe tē mjedisit jetësor;

11)shfrytëzimin e hedhurinës tē fituar me ndonjë prej operacioneve tē theksuara nē pikat prej 1 deri 10 tē këtij paragafi;

12)shkëmbimin e hedhurinës pēr shkak tē nënshtrimit tē ndonjë prej operacioneve tē theksuara nē pikat prej 1 deri 11 tē këtij paragafi, dhe

13)deponimin e hedhurinës që duhet t'i nënshtrohet ndonjëri nga operacionet theksuara nē pikat prej 1 deri 12 nē këtë paragraf (me përjashtim tē deponimit tē përkohshëm, para grumbullimit, nē vendin ku eshtë krijuar hedhurina).

(2) Operacionet nga paragrafi (1) tē kētij neni gjatë importit, eksportit dhe tranzitit tē hedhurinës nē dokumentet shoqëruese shënohen me shkronjën latine (P) pas sē cilës pason numri i operacionit adekuat pēr pērpunim.

Neni 30

Leja pēr ndërtim tē institucioneve pēr pērpunim, trajtim, depojim dhe pēr mënjanimin e hedhurinës

(1) Kërkesa pēr marrjen e lejës pēr ndërtim tē instalimit pēr depojim, trajtim, pērpunim dhe pēr mënjanimin e hedhurinës, investitoria ia dorëzon organit kompetent pēr dhënen e lejes nē pajtim me ligjin pēr ndërtim.

(2) Në suazat e projektit pēr ndërtim tē instalimeve pēr depojim, trajtim, pērpunim dhe pēr mënjanimin e hedhurinës, zbatohet procedurë pēr vlerësimin e ndikimit ndaj mjedisit jetësor, nē mënyrë dhe nē procedurë tē pērcaktuar nē Ligjin pēr mjedisin jetësor.

(3) Leje pēr ndërtimin e instalimit pēr depojim, trajtim, pērpunim dhe pēr mënjanimin e hedhurinës nuk do tē jepet nēse investitoria nuk ka marrë vendim pēr lejimin e studimit pēr vlerësimin e ndikimit ndaj mjedisit jetësor nga organi kompetent pēr kryerjen e punëve profesionalë nga lëmi i mjedisit jetësor, nē mënyrë dhe me procedurë tē pērcaktuar me Ligjin pēr mjedisin jetësor.

(4) Investuesi eshtë i obliguar që me kërkesën pēr dhënen e lejes pēr ndërtim tē ofrojë dëshmi nga organi kompetent pēr procedurën e filluar pēr marrjen e lejes integruese ekologjike, nē pajtim me Ligjin pēr mjedisin jetësor.

(5) Vendimi pēr pērdorim tē instalimit pēr depojim, trajtim, pērpunim dhe pēr mënjanimin tē hedhurinës nuk do tē jepet deri sa nuk fitohet leje integruese ekologjike nga organi kompetent, nē pajtim me Ligjin pēr mjedisin jetësor.

Neni 31

Planet operative dhe revizioni ekologjik pēr instalimet pēr pērpunimin, depojimin dhe menjanimin e hedhurinës

(1) Instalimet ekzistuese pēr depojim, pērpunim dhe pēr mënjanimin tē hedhurinës, janë tē obliguar tē paraqesin kërkesë pēr marrjen e lejes pēr harmonizimin me plane operative nē pajtim me Ligjin pēr mjedisin jetësor.

(2) Nëse operatorët e instalimeve pēr depojim, pērpunim dhe pēr mënjanimin tē hedhurinës posedojnë A ose B leje integruese ekologjike, ato janë tē obliguar te sigurojnë revizion tē përgjithshëm ekologjik, nē pajtim me Ligjin pēr mjedisin jetësor.

Neni 32

Leja pēr depojimin, trajtimin dhe pērpunimin e hedhurinës

(1) Personat juridikë dhe fizikë tē cilët bëjnë depojim, trajtim dhe/ose pērpunim tē hedhurinës doemos duhet tē posedojnë leje pēr kryerjen e veprimitarise pērpunim, trajtim ose depojim tē hedhurinës.

(2) Subjektët nga paragrafi (1) i kētij neni i paraqesin kërkesë me shkrim pēr marrjen e lejes pēr depojim, trajtim dhe/ose pērpunim tē hedhurinës nē Organin e administratës shtetërore kompetent pēr çështjet nga lëmi i mjedisit jetësor.

(3) Për kryerjen e veprimitarise depojim tē hedhurinës sē rezikshme, trajtim dhe/ose pērpunimin e hedhurinës, subjektët nga paragrafi (1) i kētij neni doemos duhet tē kenë tē punësuar një person me shkallë tē lartë profesionalë nga lëmi i shkencave natyrore dhe/ose teknike, si dhe kushte adekuate teknike pēr kryerjen e veprimitarise, duke e inkuduar edhe veprimatin e depojimit tē hedhurinës joadekuante.

(4) Lejen nga paragrafi (1) i kētij neni e jep Organin e administratës shtetërore kompetent pēr punët nga lëmi i mjedisit jetësor, pēr periudhë kohore që nuk mund tē jetë më e gjatë sē 15 vjet.

(5) Kundër vendimit me tē cilin refuzohet kërkesa pēr marrjen e lejës pēr pērpunim tē hedhurinës, kërkesa mund t'i paraqesë ankesë komisionit Qeveriter tē Republikës së Maqedonisë pēr zgjidhjen e çështjeve administrative nga lëmi i mjedisit jetësor, nē afat prej 30 ditëve nga dita e marrjes sē vendimit.

(6) Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent pēr çështjet nga lëmi i mjedisit jetësor e përcakton formën dhe pērbajtjen e kërkesës pēr marrjen e lejës pēr pērpunim, trajtim dhe/ose pēr depojim tē hedhurinës nga paragrafi (2) i kētij neni, formën dhe pērbajtjen e lejës, si dhe kushtet minimale teknike pēr kryerjen e veprimitarise nga paragrafi (3) i kētij neni.

Neni 33

Depojimi i hedhurinës

(1) Hedhuria që mund përsëri tē përdoret, pērpunohet dhe/ose shfrytëzohet si burim i energjisë, mund tē depojohet nē vende tē veçanta tē parapara pēr atë dedikim, nēse depojimi nuk do tē shkaktojë rrezik pēr mjedisin jetësor, jetët dhe shëndetin e njerëzve.

(2) Personat fizikë dhe juridikë tē cilët krijojnë dhe/ose pērpunojnë hedhuria tē rrezikshme pērkohësish mund ta depojojnë hedhurinë e rrezikshme nē afërsi tē vendit ku krijohet, pas marrjes sē lejës paraprake nga organi i administratës shtetërore kompetent pēr çështjet nga lëmi i mjedisit jetësor.

(3) Prefekti i komunave dhe Qytetin e Shkupit i përcaktojnë lokacionet pēr depojimin e hedhurinës sē parrezikshme nē afërsi tē vendit ku krijohet.

(4) Depojimi i hedhurinës nuk guxon tē zgjasë më gjatë se tre vjet, nëse hedhuria eshtë pērcaktuar pēr trajtim dhe pēr pērpunim, pērkatësisht më gjatë se një vit, nëse hedhuria eshtë dedikuar pēr mënjanim.

(5) Mënyra dhe kushtet pēr depojinin e hedhurinës, si dhe kushtet që duhet t'i plotësojnë lokacionet tē cilëve u bëhet depojimi i hedhurinës, i përcakton ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent pēr çështjet nga lëmi i mjedisit jetësor,

Neni 34

Mënjanimi i hedhurinës

(1) Hedhuria që nuk mund tē përdoret, pērpunohet ose tē shfrytëzohet serish si burim i energjisë, mënjanohet me zbatimin e operacioneve tē veçanta pēr mënjanimin, tē pērcaktuar nē pajtim me nenin 35, paragrafi (1) nga ky ligj.

(2) Para se tē mënjanohet, hedhuria duhet t'i nënshtrohet trajtim mekanik, kimik, fizik, termik ose biologjik, me qëllim që tē zvogëlohet sasia e hedhurinës, vëllimi i saj dhe ndikimet negative ndaj mjedisit jetësor, jetës dhe shëndetit tē njerëzve.

(3) Para se tē merret me mënjanimin e hedhurinës, ajo duhet tē selektohet dhe klasifikohet nē pajtim me Listën e llojeve tē hedhurinës.

(4) Hedhuria e cila nuk mund tē selektohet dhe tē klasifikohet sipas Listës tē llojeve tē hedhurinës, detyrimisht bëhet vlerësimi i karakteristikave tē rezikshme, me qëllim që tē përcaktohet se si do tē veprohet me këtë hedhurinë.

(5) Mënjanimi i hedhurinës bëhet nē vende dhe lokacione tē veçanta tē pērcaktuara, si dhe nē objekte dhe instalime tē ndërtuara tē veçanta tē dedikuara pēr mënjanimin e hedhurinës, tē cilat kanë marrë A ose B – leje integruese ekologjike.

Neni 35

Operacione pēr mënjanimin e hedhurinës

(1) Operacionet pēr mënjanimin e hedhurinës janë:

1) Deponimi-lëshimi nē tokë ose mbi tokë (si p.sh., deponia, etj.);

2) Trajtimi i tokës (si p.sh., bioshkatërimi i hedhurinës sē lëngët dhe pështjellur nē tokë, etj.);

3) Injektimi i thellë (si p.sh., injektimi i hedhurinës e cila mund tē thithet nē puse ose nē shpella, gropë natyrore tē shprazëta etj.);

4) Kaptimi sipërfaqësor (si p.sh., vendosja e hedhurinës së lëngët ose të qulltë në gropë, liqene ose në kënetë, etj.);

5) Konstruktimi i veçantë i deponive (si p.sh., vendosjen në cili të veçantë të cilat janë të mbyllura dhe të izoluar njëra prej tjetërs dhe nga mjedisi jetësor, etj.);

6) Vendosja në trupa të mëdhenj të ujtit përvëce deteve/oqeaneve;

7) Vendosja në deta/oqeane duke përfshirë ngulitje në thellësinë e detit;

8) Trajtimi biologjik që nuk është definuar në vend tjeter në këtë ligj, ndërsa nga i cili dalin bashkëngjitur finale ose përzierje të cilat mënjanohen me ndonjë prej operacioneve të përmendura në pikat 1-12 të këtij paragrafi;

9) Trajtimi - kimik që nuk është definuar në vend tjeter në këtë ligj, ndërsa nga i cili dalin bashkëngjitur finale ose përzierje të cilat mënjanohen me ndonjë prej operacioneve të përmendura në pikat 1-12 të këtij paragrafi (si p.sh., tretje, tharje, kalcinim, etj.);

10) Djegja në tokë, në pajtim me dispozitat e këtij ligji dhe rregullat tjera që kanë të bëjnë në djegjen;

11) Djegje në det;

12) Deponim të përherershëm (sip.sh., vendosja e kontejnerëve në xeherore, etj.);

13) Përzierja para nënshtimit të ndonjë prej operacioneve të përmendura në pikat 1-12 të këtij paragrafi;

14) Ripaketimi para nënshtimit të ndonjë prej operacioneve të përmendura në pikat 1-12 të këtij paragrafi dhe

15) Deponimi deri në kryerjen e ndonjërit prej operacioneve të përmendura në pikat 1-14 të këtij paragrafi (me përashtim të deponimit me kohë, para grumbullimit, në vendin ku është krijuar hedhurina);

(2) Mënjanimi i hedhurinës me zbatimin e operacioneve nga paragrafi (1) nga ky neni do të konstatohet për zgjidhje të përherershme gjatë menaxhimit me hedhurinën.

(3) Operacionet nga paragrafi (1) të këtij neni gjatë importit, eksportit dhe tranzitit të hedhurinës në dokumentet shoqëruese shënohen me shkronjën latine (D) pas së cilës pason numri i operacionit adekuat përpunim.

Neni 36

Rrjeti integrues për mënjanimin e hedhurinës

(1) Me qëllim që të mundësohet mënjanimi më i sigurtë dhe ekonomik i hedhurinës në instalimet të cilat janë më të afërtë në vendin e krijimit të hedhurinës, si dhe shfrytëzimin e metodave dhe teknologjive më adekuate me të cilat sigurohet nivel i lartë i mbrojtjes së mjedisit jetësor, jetës dhe shëndetit të njerëzve, objektet dhe instalimet e dedikuara për mënjanimin e hedhurinës duhet të jenë të lidhura në mes tyre në rrjetin integrues për mënjanimin e hedhurinës.

(2) Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor, përcakton mënyrën dhe kushtet e funksionimit të rrjetit integrues për mënjanimin e hedhurinës, në pajtim me planin për menaxhim me hedhurinën në Republikën e Maqedonisë.

Neni 37

Stacionet ringarkuese për hedhurina

(1) Hedhurina e cila është e dedikuar për deponim, përpunim ose për menjanim, mund të transportohet nga vendi i krijimit të saj deri në stacionet ringarkuese, prej ku hedhurina transportohet deri te objektet dhe deri te instalimet për deponim, përpunim dhe për mënjanim.

(2) Hedhurina e parrezikshme mund të ruhet në stacionin ringarkues jo më gjatë se afati i caktuar në dispozitën nga paragrafi (5) i këtij nenit.

(3) Prefekti i komunave dhe Qytetit të Shkupit i caktojnë lokacionet ku mund të ndërtohen, përkatësisht vendosen stacionet ringarkuese.

(4) Stacionet ringarkuese janë pjesë integrale të rrjetit përmëjanim i hedhurinës.

(5) Ministri i Mjedisit Jetësor dhe Planifikimit Hapësinor, në pajtim me ministrin e Transportit dhe Lidhjeve, i përcakton kushtet minimale teknike dhe kushtet në drejtim të mbrojtjes së mjedisit jetësor të cilat duhet t'i plotësojnë stacionet ringarkuese, kushtet të cilat duhet t'i plotësojnë lokacionet në të cilat ndërtohen, përkatësisht vendosen stacionet ringarkuese, si dhe afatet përuajtje të hedhurinës në stacionin ringarkues sipas llojit të hedhurinës.

Neni 38

Menaxhuesi me hedhurinë

(1) Personat fizikë dhe juridikë nga neni 21 paragrafi (1) i këtij ligji janë të obliguar të angazhojnë persona të cilët posedojnë autorizim për menaxhues me hedhurina.

(2) Menaxxhuesi me hedhurinën është përgjegjës para organeve kompetente për realizimin e punëve të lidhura me menaxhimin me hedhurinën.

(3) Menaxhuesi i hedhurinës:

1) ndërmerr masa dhe aktivitete për largimin dhe përvogëlimin e sasisë së hedhurinës së krijuar;

2) i mbikëqyr procedurat që aplikohen gjatë trajtimit dhe gjatë përpunimit të hedhurinës - nga krijimi i saj deri në mënjanim;

3) e kontrollon krijimin e hedhurinës në proceset teknologjike;

4) e kontrollon zbatimin e procedurave përpunimin e hedhurinës;

5) e kontrollon llojin dhe sasinë e hedhurinës që krijohet, përpunohet dhe mënjanohet;

6) zbaton procedura dhe metoda përpunim dhe përvogëlimin e karakteristikave të rrezikshme të hedhurinës;

7) e përcjell gjendjen vijuese me hedhurinën;

8) i informon organet udhëheqëse të personave fizikë dhe juridikë nga neni 21 i këtij ligji, dhe

9) është përgjegjës për menaxhimin e rregullt me hedhurinë.

(4) Punët e menaxhuesit me hedhurinën mund t'i bëjë personi me arsimim sipëror nga lëmi i shkencave natyrore ose teknike, me 5vjet përvjetorë pune në menaxhimin me hedhurinë.

(5) Autorizimi për kryerjen e punëve të menaxhuesit me hedhurinë fitohet pas dhënies të provimit paraprak profesional, i cili jepet para komisionit të formuar nga ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për çështjet nga lëmi i mjedisit jetësor.

(6) Personit i cili e ka dhënë provimin profesional i jepet vërtetim për menaxhues me hedhurinë.

(7) Organi i administratës shtetërore kompetent për çështjet nga lëmi i mjedisit jetësor, mund ta marrë vërtetimin për kryerjen e veprimtarisë së menaxhuesit me hedhurinë, personit i cili i ka këçpërdorur autorizimet në pajtim me ligjin.

(8) Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për çështjet nga lëmi i mjedisit jetësor, miraton programin sipas të cilit jepet provimi profesional dhe përcakton mënyrën e dhënies së provimit profesional për kryerjen e punëve të menaxhuesit me hedhurinë, formulari i vërtetimit për menaxhues me hedhurinë, si dhe lartësia dhe mënyra e pagesës së kompensimit për dhënien e provimit profesional.

Neni 39

Obligimi pér mbajtjen e evidencës dhe informimit

(1) Personat fizikë dhe juridikë të cilët i bëjnë veprimitaritë e grumbullimit, transportit, deponimit, trajtimit, përpunimit, mënjanimit dhe qarkullimit (import, eksport dhe tranzit) të hedhurinës janë të obliguar të mbajnë evidencë pér:

- 1) llojin, sasinë dhe prejardhjen e hedhurinës me të cilën kanë të bëjnë;
- 2) hedhurinën e përkohshme të deponuar;
- 3) hedhurinën e cila i është dorëzuar grumbulluesit dhe transportuesit të hedhurinës;
- 4) hedhurinën e cila është shfrytëzuar ose përpunuar nga vetë krijuesit;
- 5) hedhurinën e cila është i dorëzuar personave tjere juridikë ose fizikë të cilët përpunojnë hedhurinë, nëse përpunimi nuk është bërë nga vetë krijuesi i hedhurinës;
- 6) të dhënat pér zbatimin e operacioneve pér përpunim nga neni 35, paragrafi 1 i këtij ligji;
- 7) hedhurinën e cila është dedikuar pér mënjanim;
- 8) hedhurinën e cila përpunohet ose mënjanohet në vend të huaj;
- 9) pér destinacionin fillestar dhe atë të fundit të transportit të hedhurinës, dhe

10) sasitë dhe lloji i hedhurinës e cila është importuar, eksportuar dhe tranzituar në/prej/nëpër Republikën e Maqedonisë.

(2) Evidencia nga paragrafi (1) i këtij neni udhëhiqet çdo ditë në ditar.

(3) Personat juridikë dhe fizikë nga paragrafi (1) i këtij neni janë të obliguar që personit të autorizuar pér transport të hedhurinës gjatë dorëzimit të hedhurinës pér transport t'i jepin formularë identifikimi dhe transporti pér hedhurinën.

(4) Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent pér çështjet nga lëmi i mjedisit jetësor e përcakton formën dhe përbajtjen e ditarit nga paragrafi (2) i këtij neni si dhe formën, përbajtjen dhe mënyrën e veprimit me formularët nga paragrafi (3) i këtij neni.

(5) Personat fizikë dhe juridikë nga paragrafi (1) i këtij neni janë të obliguar që formularët nga paragrafi (3) i këtij neni t'i ruajnë si pjesë përbërëse të evidentimit të plotë pér veprim me hedhurinën.

(6) Personat juridikë dhe fizikë nga paragrafi (1) i këtij neni janë të obliguar që, një herë në vit, të dhënat nga evidencat – në formë të raportit të konsoliduar në formular të përcaktuar – t'ia paraqesin organit kompetent pér kryerjen e punëve profesionale nga lëmi i mjedisit jetësor, më së voni deri më 31 janar në vitin në vijin pér vitin e kaluar.

(7) Me përashtim nga paragrafi (6) i këtij neni, personat fizikë dhe juridikë të cilët grumbullojnë dhe transportojnë hedhurinë komunale dhe lloj tjetër të hedhurinës të parrezikshme janë të obliguar që një herë në vit të dhënat nga evidencat t'ia dërgojnë prefektit të komunës dhe Qytetit të Shkupit, në formë të raportit të konsoliduar në formular të përcaktuar, më së voni deri më 31 janar në vitin në vijim pér vitin e kaluar.

(8) Prefekti i komunave dhe Qyteti i Shkupit janë të obliguar që të dhënat nga paragrafi 7 i këtij neni, në formë të raportit vjetor të konsoliduar të përgatitur në formular të përcaktuar, t'ia dërgojë organit kompetent pér kryerjen e punëve kompetente nga lëmi i mjedisit jetësor, më së voni deri më 31 mars gjatë vitit në vijim pér vitin e kaluar.

(9) Personat fizikë dhe juridikë janë të obliguar që të dhënat nga evidentimi nga paragrafi 1 i këtij neni t'i ruajnë më së paku pesë vjet, përvç operatorëvetë deponive të cilët kanë obligim t'i ruajnë të dhënat nga evidentimi deri në mbarim të afatit të caktuar pér punë të deponisë, si dhe në afatin e zgjatjes së fazës në përkujdesje të mëtejme pas mylljes së deponisë.

(10) Forma dhe përbajtja e formularëve nga paragrafët (6) dhe (8) të këtij neni i përcakton ministri, i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent pér çështjet nga lëmi i mjedisit jetësor.

Neni 40

Veprimi me hedhurinën që gjendet në pasuri private

(1) Veprimi me hedhurinën që gjendet në pasuri private me leje nga pronari ose shfrytëzuesi i pronës, por i cili mund t'i shkaktojë pasojat nga neni 24 të këtij ligji, është obligim i pronarit ose shfrytëzuesit të pasurisë.

(2) Nëse pronari ose shfrytëzuesi i pasurisë në të cilën gjendet hedhurina nuk e mënjanon hedhurinën në mënyrë të paraparë me këtë ligj, hedhurinën do ta largojë dhënësi i shërbimit, përkatesisht i personit fizik ose juridik i autorizuar pér grumbullimin dhe transportimin e hedhurinës në bazë të aktit juridik të dhënë nga prefekti i komunës, përkatesisht prefekti i Qytetit të Shkupit me shpenzimin e pronarit ose shfrytëzuesit të pasurisë.

(3) Nëse hedhurina është lënë në pronë private pa lejen e pronarit ose shfrytëzuesit të pronës, pronari ose shfrytëzuesi i pronës e informon prefektin e komunës dhe Qytetit të Shkupit, i cili duhet të ndërmarrë masa adekuate pér mënjanimin e hedhurinës, si dhe masa kundër krijuesit.

Neni 41

Mirëmbajtja e pastërtisë publike

(1) Prefekti i komunave dhe Qytetit të Shkupit janë të obliguar që ta mirëmbajnë pastërtinë publike dhe të veprojnë me hedhurinën e lëshuar në sipërfaqet publike dhe komunikacionit në mjediset urbane dhe në hapësirën e paurbanizuar të rajonit të vet.

(2) Kushtet dhe mënyrën e realizimit të obligimeve nga paragrafi 1 i këtij neni i përcakton këshilli i komunës dhe këshilli i Qytetit të Shkupit, me propozim të prefektit të komunave dhe Qytetit të Shkupit.

Neni 42

Autorizimi pér ndërmarrjen e masave të përkujdesit

Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent pér çështjet nga lëmi i mjedisit jetësor, në bashkëpunim me ministritë tjera kompetente, institucionet shtetërore, organizatat, persona fizikë dhe juridikë, i ndërmerr të gjitha masat e domosdoshme pér mënjanimin e rezikut të drejtëpërdrejtë, nëse në bazë të njohurive të cilat dalin nga niveli ekzistues i zhvillimit të shkencës dhe të teknikës mund të vlerësohet se disa veprimtari dhe aktiviteti lidhur me menaxhimin me hedhurinën mund të shkaktojnë pasojat të dëmshme ndaj mjedisit jetësor, jetës dhe shëndetit të njerëzve, para se të fitojtë dëshmi shkencore se do të vie deri te paraqitja e pasojave të dëmshme.

**IV. VEPRIMI ME HEDHURINËN E PARREZIKSHME
VEPRIMI ME HEDHURINËN E PARREZIKSHME****IV.1. Veprimi me hedhurinën komunale**

Neni 43

Rregullat pér veprim me hedhurinën komunale dhe me llojet tjera të hedhurinës së parrezikshme

(1) Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent pér çështjet nga lëmi i mjedisit jetësor i përcakton rregullat e përgjithshme pér veprim me hedhurinën komunale dhe me llojet tjera të hedhurinës së parrezikshme.

(2) Rregullat e veçanta pér veprim me hedhurinën komunale dhe me llojet tjera të parrezikshme në rajonin e vet i përcaktojnë, me rregullat të veçantë këshilli i komunave dhe Qytetit të Shkupit, me propozim të prefektit të komunave dhe Qytetit të Shkupit.

(3) Personat fizikë dhe juridikë të cilët krijojnë hedhurinë komunale dhe lloj tjetër të hedhurinës së parrezikshme janë të obliguar që ta selektojnë hedhurinën sipas llojit dhe sipas karakteristikave të saja, në pajtim me rregullat nga neni 1 dhe 2 të këtij neni dhe rregullat e miratuarë në bazë të këtij ligji.

(4) Personat fizikë dhe juridikë nga paragrafi (3) të këtij neni janë të obliguar që ta grumbullojnë hedhurinën e tyre dhe t'i dorëzojnë dhënësit të shërbimit për grumbullimin e hedhurinës komunale dhe të parrezikshme në rajonin e komunës ose të Qytetit të Shkupit.

(5) Para se ta dorëzojnë hedhurinën në pajtim me paragrafin (4) të këtij neni, personat fizikë dhe juridikë nga paragrafi (3) i këtij neni janë të obliguar që komponentat shfrytëzuese nga hedhurina komunale t'i dorëzojnë në vendet (qendrat grumbulluese) të përcaktuara për grumbullimin e hedhurinës së selektuar.

(6) Hedhurinat komunale dhe llojet tjera të parrezikshme grumbullohen dhe transportohen nga ana e personave fizikë dhe juridikë, të cilët posedojnë leje për grumbullimin dhe transportimin e hedhurinës, në pajtim me nenin 45 nga ky ligj.

(7) Personat fizikë dhe juridikë, të cilët krijojnë dhe/ose posedojnë hedhurinë komunale ose lloj tjetër të hedhurinës së parrezikshme në sasi më të vogla nga të caktuarat, të miratuarat në Planin e Republikës së Maqedonisë për menaxhim me hedhurinën, i shfrytëzojnë shërbimet e dhënësit të shërbimit në pajtim me paragrafin (4) të këtij neni.

(8) Krijuesit e hedhurinës komunale janë të obliguar të lidhin marrëveshje të veçantë për grumbullimin dhe transportimin e hedhurinës me dhënësin e shërbimit në rajonin e komunës ose Qytetit të Shkupit.

(9) Personat fizikë dhe juridikë, të cilët gjatë vitit krijojnë dhe/ose posedojnë hedhurinë komunale dhe lloj tjetër të parrezikshëm në sasi më të mëdha se sasitë e caktuarat të miratuarat në Planin e Republikës së Maqedonisë për menaxhim me hedhurinën, me përtjashtim nga paragrafi (4) i këtij neni, mund të lidhin marrëveshje për grumbullimin dhe për transportimin e hedhurinës komunale dhe të llojeve tjera hedhurinës së parrezikshme me persona fizikë dhe juridikë, të cilët kanë leje.

Neni 44

Grumbullimi dhe selektimi i hedhurinës komunale

(1) Personat fizikë dhe juridikë janë të obliguar që hedhurinë komunale që e krijojnë, ta lënë në vendet për grumbullimin dhe selektimin e hedhurinës komunale, të caktuar nga prefekti i komunave dhe Qyteti i shkupit.

(2) Personat fizikë dhe juridikë janë të obliguar ta ndajnë pjesën e rrezikshme të përbajtur në hedhurinë komunale dhe ta lënë në vendet për grumbullimin e pjesës së rrezikshme të hedhurinës komunale, të caktuar nga prefekti i komunave dhe Qytetit të Shkupit.

(3) Dhënësit e shërbimeve janë të obliguar që në vendet nga paragrafi (1) të këtij neni të vendosin enë për grumbullimin dhe selektimin e hedhurinës komunale, me të cilat mundësohet selektimi i hedhurinës para grumbullimit të saj, e veçanërisht grumbullimin e pjesës së rrezikshme të përfshirë në hedhurinë komunale.

(4) Kushtet që duhet t'i plotësojnë vendet nga paragrafi (1) i këtij neni, mënyrën e shënimit dhe kushtet minimale teknike që duhet t'i plotësojnë enët dhe paisja tjetër për grumbullimin e hedhurinës, i përcakton ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor.

(5) Prefekti i komunave dhe Qytetit të Shkupit kujdesen përmbrashjen e obligimit nga paragrafi (3) të këtij neni.

Neni 45

Lejet për grumbullimin dhe për transportimin e hedhurinës komunale dhe llojeve tjera të hedhurinës së parrezikshme

(1) Grumbullimin dhe transportimin e hedhurinës komunale dhe të llojeve tjera të hedhurinës së parrezikshme, mund ta bëjnë personat juridikë dhe fizikë, të cilët posedojnë leje të dhënë nga Organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor.

(2) Subjektet nga paragrafi (1) të këtij neni i paraqesin kërkesë për marrjen e lejës për grumbullimin dhe për transportimin e hedhurinës komunale dhe të llojeve tjera të hedhurinës së parrezikshme organit kompetent për kryerjen e punëve profesionale nga lëmi i mjedisit jetësor.

(3) Për kryerjen e veprimitarise grumbullim dhe transportim të hedhurinës komunale dhe të hedhurinave tjera të parrezikshme, subjektet nga paragrafi (1) i këtij neni doemos duhet të kenë të punësuar së paku një person me përgatitje sipërore profesionale të shkencave teknike, si dhe të disponojnë me mjete materiale teknike për kryerjen e veprimitarise.

(4) Personi juridik ose fizik, i cili e ka paraqitur kërkesën, ka të drejtë për ankesë në komisionin e Qeverisë së Republikës së Maqedonisë për zgjidhjen e çështjeve administrative nga lëmi i mjedisit jetësor, kundër vendimit me të cilin refuzohet dhënia e lejes, në afat prej 15 ditëve nga dita e pranimit të vendimit.

(5) Leja për grumbullimin dhe për transportimin e hedhurinës komunale dhe të llojeve tjera të hedhurinave të parrezikshme, jetet për periudhë kohore që nuk mund të jetë më e gjatë se 20 vjet.

(6) Në çdo 5 vjet personat juridikë dhe fizikë nga paragrafi (1) të këtij neni i paraqesin raport për përgatitjen e tyre teknike dhe kadrovike, si dhe për punën e tyre materialo-financiare Organit të administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor.

(7) Nëse vjen deri te ndryshimi në kushtet teknike dhe kadrovike për kryerjen e veprimitarise, personat juridikë dhe fizikë nga paragrafi (1) të këtij neni janë të obliguar të paraqesin kërkesë për përtëritjen e lejes.

(8) Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor, i përcakton formën dhe përbajtjen e kërkesës, formën dhe përbajtjen e lejës për grumbullimin dhe për transportimin e hedhurinës komunale dhe të llojeve tjera të hedhurinës së parrezikshme, si dhe kushtet minimale teknike për kryerjen e veprimitarise nga paragrafi (3) të këtij neni.

Neni 46

Mënyra e zbatimit të shërbimit publik nga ana e komunave dhe Qytetit të Shkupit

(1) Grumbullimi dhe transportimi i hedhurinës komunale, mbajtja pastërtisë publike dhe trajtimi i hedhurinës komunale, si dhe përdorimi dhe mirëmbajtja e vendeve për grumbullim selektiv të hedhurinës, paraqesin shërbime publike me rëndësi lokale.

(2) Me propozim të prefektëve të komunave dhe Qytetit të Shkupit, Këshilli i komunave dhe Këshilli i Qytetit të Shkupit mund të themelojnë ndërmarrje publike për grumbullimin dhe transportimin e hedhurinës komunale dhe të hedhurinës tjetër të parrezikshme.

(3) Dy e më shumë komuna, si dhe komuna dhe Qyteti i Shkupit mund të themelojnë ndërmarrje përbashkët publike për kryerjen e veprimitarise nga paragrafi (2) i këtij neni.

(4) Grumbullimin dhe transportimin e hedhurinës komunale dhe llojeve tjera të hedhurinës së parrezikshme, prefekti i komunave dhe Qytetit të Shkupit mund t'uua besojnë personave fizikë dhe juridikë, për çka lidhin marrëveshje për dhënien e shërbimit për kryerjen e veprimitarise me interes publik me rëndësi lokale për një e më shumë komuna ose Qytetin e Shkupit, në pajtim me procedurën e tenderit publik.

(5) Ndërmarrjet publike nga paragrafi (2) dhe (3) të këtij neni dhe personat fizikë dhe juridikë nga paragrafi (4) të këtij neni doemos duhet të posedojnë leje për grumbullimin dhe transportimin e hedhurinës, të dhënë në pajtim me nenin 45 nga ky ligj.

(6) Procedura dhe mënyra për ndarjen e marrëveshjes për kryerjen e veprimitarive nga paragrafi (4) të këtij neni, zbatohen në pajtim me dispozitat nga Ligji për koncesione.

(7) Marrëveshja nga paragrafi (4) i këtij neni hyn në fuqi nga dita e marrjes së lejës nga ana e këshillit të komunave dhe Qytetit të Shkupit.

(8) Me marrëveshjen nga paragrafi (4) të këtij neni detyrimisht përcaktohen kushtet dhe mënyra e punës së dhënësit të shërbimit, çmimi dhe mënyrë pagesës së shërbimit dhe rajoni në të cilin bëhet shërbimi.

(9) Në rastet nga paragrafi (3) të këtij neni dhe kur marrëveshja nga paragrafi (4) i këtij neni u dedikohet dy e më shumë komunave ose Qytetit të Shkupit, komunat ose Qyteti i Shkupit lidhin marrëveshje të përbashkët.

(10) Komunat dhe/ose Qyteti i Shkupit, të cilët kanë lidhur marrëveshje nga paragrafi (9), mund të tërhiqen nga marrëveshja veçanërisht nëse të gjitha palët nga marrëveshja pajtohen për tërheqje nga marrëveshja.

(11) Në rast kur është marrë leja për grumbullim dhe transportim të hedhurinës komunale, dhënësi i shërbimit, prefekti i komunës dhe Qytetit të Shkupit, ngen procedurë për prishjen e marrëveshjes nga paragrafi (4) të këtij neni, në pajtim me ligjin për koncesione.

Neni 47

Sigurimi i zbatimit të parimit të univerzalitetit në shërbimin e nivelit lokal

(1) Këshilli i komunave dhe Qytetit të Shkupit, me propozim të prefektit të komunave dhe Qytetit të Shkupit, në bazë të dispozitave të përgjithshme të miratuarës në pajtim të nenit 43 paragrafi (1) dhe (2) të këtij ligji, në pajtim me parimin e univerzalitetit të shërbimit, do t'i përcaktojnë kushtet, mënyrën dhe skemët për grumbullimin dhe për transportimin e hedhurinës komunale dhe të llojeve të hedhurinës së parrezikshme, si dhe procedurat për ndarjen e komponentave të rrezikshme nga hedhurina komunale.

(2) Me dispozitën nga paragrafi (1) i këtij neni do të përcaktohet edhe:

- 1) rajoni ku do të zbatohet shërbimi univerzal;
- 2) kushtet që duhet t'i plotësojë dhënësi i shërbimit;
- 3) rregullimi i mënyrave në të cilat do të shfrytëzohen shërbimet;
- 4) llojet e masave ndëshkuese dhe stimulative;
- 5) kërkasat teknike dhe tjera që kanë të bëjnë me sigurimin e shërbimeve për grumbullimin dhe transportimin e hedhurinës komunale dhe mirëmbajtjen e pastërtisë publike, dhe
- 6) mënyra e caktimit të kompensimit për shërbimet e kryera.

(3) Prefekti i komunave dhe i Qytetit të Shkupit janë të obliguar që, përvèç shpalljes në gazetat zyrtare të komunave dhe Qytetit të Shkupit, t'i informojnë shfrytëzuesit e shërbimeve për aktet e miratuarës nga paragrafi (1) i këtij neni.

IV.2. Veprimi me llojet e veçanta të hedhurinës së pa rrezikshme

1. Veprimi me hedhurinën nga prodhimet dhe paketimet

Neni 48

Obligimet e përgjithshme për prodhuesin

(1) Gjatë dizajnjimit të prodhimit, dhe të paketimit, prodhuesi është i obliguar të shfrytëzojë teknologji, e cila mundëson përdorimin më efikas të materialit dhe të energjisë, ta stimulojë ripërdorimin dhe përpunimin e prodhimit dhe të paketimit, kurse në ciklit e fundit të jetës së prodhimit dhe të paketimit prodhuesi duhet të mundësojë trajtim të qëndrueshmëri ekologjik, përdorimin, përpunimin ose mënjanimin e prodhimit të shfrytëzuar dhe të paketimit.

(2) Gjatë procesit të prodhimit, prodhuesi duhet të shfrytëzojë lëndë, materiale dhe gjysëmfabrikate me të cilat zgjelohet krijimi i hedhurinës dhe përdorimi i energjisë dhe materialeve.

Neni 49

Informimi i prodhuesve dhe i konsumatorëve

(1) Prodhesi dhe importuesi i prodhimit janë të obliguar që ta informojnë shitësin dhe konsumatorin me

karakteristikat e rëndësishme të prodhimit dhe të paketimit lidhur me menaxhimin me hedhurinën, si dhe me mënyrën e veprimit në rast e ciklit të fundit të jetës së prodhimit dhe të paketimit.

(2) Prodhesi dhe importuesi janë të obliguar që secilin prodhim ose paketim ta shënojë në mënyrën, me të cilën do të sigurojë të dhëna për ripërdorimin e prodhimit dhe të paketimit, të dhëna për përtëritjen e prodhimit dhe të paketimit, si dhe për mënyrën e veprimit në rast të ciklit të fundit të jetës së prodhimit dhe paketimit.

(3) Të dhënat nga paragrafi (2) të këtij neni duhet të jenë të shënuara në vend të dukshëm të prodhimit ose paketimit.

(4) Prodhesi dhe importuesi mund të themelojnë sistem për pranim të kthyeshëm të prodhimeve të shfrytëzuar dhe të paketimit.

(5) Zbatimi i dispozitave të këtij ligji që kanë të bëjnë me shënimin, nuk duhet t'i pengojë marrëdhëniet tregtarë dhe pozitën e barabartë të tregut midis prodhuesve dhe distribuesve të vendt dhe të huaj, në pajtim me parimet për barazi dhe mosdiskrimin.

(6) Mënyrën e shënimit të prodhimit dhe paketimit, llojin e shënimive dhe përbajtjen e tyre do t'i përcaktojë Ministria e ekonomisë, në pajtim me Organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor.

Neni 50

Grumbullimi dhe ripranimi i prodhimeve dhe paketimeve të shfrytëzuar

(1) Gjatë shitjes së prodhimeve dhe paketimeve për të cilat është caktuar pagesa e kaucionit, blerësi është i obliguar që ta paguajë kaucionin dhe për të t'i japë blerësit llogari adekuat ose vërtetim, i cili do të shërbejë si dëshmi për kaucionin e paguar.

(2) Shitësi nga paragrafi (1) i këtij neni është i obliguar t'ia kthejë kaucionin e paguar blerësit, nëse blerësi e kthen prodhimin dhe/ose paketimin e shfrytëzuar, për çka ofron dëshmi për kaucionin e paguar nga shitësi nga paragrafi (1) i këtij neni.

(3) Shitësi nga paragrafi (1) i këtij neni, si dhe prodhuesi ose importuesi janë të obliguar t'i rimarrin prodhimet dhe/ose paketimet e shfrytëzuar që i shesin përkatësisht që i prohjojnë ose importojnë.

(4) Prodhesi, importuesi dhe/ose shitësi, mund të themelojnë sistem të përbashkët për grumbullimin dhe depojimin e prodhimeve të shfrytëzuar dhe paketimin, si dhe sistem për kompensimin e kaucionit të paguar për prodhimin dhe paketimin.

(5) Qeveria e Republikës së Maqedonisë, me propozim të ministrit, i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor në pajtim me ministrin e Ekonomisë, i caktion listat e prodhimeve dhe paketimeve për të cilat detyrimisht paguhet kaucion, lartësinë e kaucionit, mënyrën e shënimit të prodhimit dhe paketimit përi ripranim dhe kaucion, si dhe mënyrën e informimit të opinionit për pagimin e deyrueshëm të kaucionit.

Neni 51

Leja për themelimin e sistemit për grumbullim dhe përi ripranimin e prodhimeve dhe paketimeve të shfrytëzuar

(1) Personat juridikë dhe fizikë të cilët duan të themelojnë sistem për grumbullim dhe përi ripranimin e të disa prodhimeve të shfrytëzuar dhe paketimeve doemos duhet të posedojnë leje.

(2) Lejen nga paragrafi (1) të këtij neni e jep organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor, në bazë të kërkësës me shkrim, e cila veçanërisht përbën:

1. identifikimin e kërkuesit;
2. llojin e prodhimit të shfrytëzuar dhe të paketimit që grumbullohet;

3. kushtet organizativo-teknike pér kryerjen e veprimirisë;

4. tē dhëna pér sistemin e grumbullimit dhe tē ripranimit prodhimeve të shfrytëzuara dhe hedhurinës nga paketimi;

5. periudhën kohore pér tē cilën kërkohet leja;

6. vërtetimin se nuk është shqiptuar masa e sigurisë ndalim pér kryerjen e veprimirisë.

(3) Leja nga paragrafi (1) jepet pér periudhë kohore e cila nuk mund tē jetë më e gjatë së 10 vjet.

(4) Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent pér punët nga lëmi i mjedisit jetësor, nē pajtim me ministrin e Ekonomisë, e përcakton formën dhe përbajtjen e lejes pér ripranimin e prodhimeve të shfrytëzuara dhe paketimeve.

Neni 52

Obligimi i shitësit, prodhuesit ose importuesit

(1) Prodhimet dhe paketimet, tē cilat shkaktojnë ndikim negativ ndaj mjedisit jetësor dhe tē cilat mund tē ripërdoren dhe/ose përpunoher, pas shfrytëzimit tē tyre detyrimisht i kthehen shitësit.

(2) Prodhimet dhe paketimet nga paragrafi (1) tē këtij neni shënohen me shenjë tē veçantë.

(3) Shitësi i prodhimeve nga paragrafi (2) është obliguar i t'i ripranojë prodhimet e shfrytëzuara dhe paketimet, nēse blerësi ia sjellë shitësit dhe ofron dëshmi se prodhimin dhe paketimin ia ka shitur i njëjtë shitës.

(4) Shitësi nga paragrafi (1) i këtij neni është i obliguar tē lidhë marrëveshje pér pranimin ose grumbullimin e prodhimeve të shfrytëzuara dhe paketimet me prodhuesin, importuesin ose me person tjetër tē autorizuar juridik dhe fizik, i cili mund t'i përpunojë edhe prodhimet e shfrytëzuara dhe paketimet, si dhe tē formojnë sistem tē përbashkët pér kthimin e prodhimeve dhe paketimeve.

(5) Prodhuesi ose importuesi i prodhimeve dhe paketimeve nga paragrafi (1) tē këtij neni, pér prodhimet dhe paketimet e veta mund tē formojnë sisteme tē pranimit dhe grumbullimit tē prodhimeve të shfrytëzuara dhe paketimeve nga paragrafit (1) tē këtij neni.

(6) Blerësi është i obliguar që pas shfrytëzimit tē prodhimit dhe paketimit nga paragrafi (1) tē këtij neni t'iа kthejë shitësit, përkatësisht prodhuesit ose importuesit ose personit fizik ose juridik tē autorizuar nga ata.

(7) Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent pér punët nga lëmi i mjedisit jetësor, nē pajtim me ministrin e Ekonomisë, e përcakton listën e prodhimeve dhe paketimeve nga paragarfi (1) tē këtij neni, mënyrën dhe formën pér shënimin e prodhimit dhe paketimit pér kthim tē detyrueshëm, si dhe mënyrën e informimit tē opinionit pér kthim tē detyrueshëm, si dhe mënyrën e informimit tē opinionit pér tē cilët është i detyrueshëm kthimi i prodhimit dhe paketimit shitësit.

Neni 53

Obligimi i konsumatorit

(1) Konsumatori është i obliguar ta shfrytëzojë prodhimin dhe paketimin sipas udhëzimit nga prodhuesi ose importuesit, nē mënyrën me tē cilën nuk do ta rrezikojë mjedisin jetësor, jetën dhe shëndetin e njerëzve.

(2) Konsumatori ka obligim ta selektojë hedhurinë deri nē shfrytëzimin e prodhimit dhe paktimit dhe tē njëjtë është i obliguari t'iа dorëzojë:

1) shitësit, i cili ia ka shitur prodhimin, ose prodhuesit ose importuesit, nēse nē prodhim qëndron shenja adekuate pér veprim me prodhimin e shfrytëzuar dhe paketimin;

2) personit juridik dhe fizik, tē cilët grumbullojnë hedhurina, ose

3) personit juridik dhe fizik, i cili ka leje pér përpunimin e hedhurinës.

2. Veprimi me hedhurinën interne

Neni 54

Rregullat pér veprim me hedhurinën interne

(1) Me hedhurinën interne veprohet nē pajtim me dispozitat nga ky ligj.

(2) Personat juridikë dhe fizikë, tē cilët veprojnë me hedhurinën interne, janë tē obliguar tē sigurojnë dëshmi se hedhurina interne nuk do tē tretet, digjet ose nē mënyrë tjetër fizikisht ose kimikisht tē reagojë, tē bioshkatërohet ose nē mënyrë tjetër tē ndikojë nē materje tjetër me tē cilën bie nē kontakt, me çka do tē shkaktohet rrezikim i mjedisit jetësor, jetës dhe shëndetit tē njerëzve.

(3) Personat fizikë dhe juridikë tē cilët gjatë realizimit tē punëve ndërtimore, përpunuese, zejtarisë dhe veprimirat tjetër krijojnë hedhurinë interne (hedhurinë ndërtimi), e cila nuk ka cilësi tē hedhurinës komunale, janë tē obliguar vetë ta grumbullojnë dhe ta transportojnë hedhurinën nē vendë tē caktura nga komunat dhe Qyteti i Shkupit ose tē njëjtë t'uad dorëzojnë personave tē autorizuar fizikë dhe juridikë, tē cilët grumbullojnë dhe transportojnë hedhurinë.

(4) Personat juridikë dhe fizikë nga paragrafi (3) tē këtij neni janë tē obliguar tē posedojnë dëshmi se hedhurina ndërtimore dhe hedhurina tjetër interne, që është krijuar gjatë realizimit tē aktiviteteve nga paragrafi (3) nga ky nen, ia kanë dorëzuar nē mënyrë tē caktuar me paragrafin (3) tē këtij neni.

(5) Këshilli i komunave dhe Qytetit tē Shkupit, me propozim tē prefektit tē komunave dhe Qytetit tē Shkupit, i caktojnë vendet pér trajtimin dhe mënjanimin e hedhurinës interne, nē pajtim me planet komunale, planin e Qytetit tē Shkupit, pér menaxhim me hedhurinën dhe nē pajtim me planet urbanistike hapësinore.

3. Vendosja me hedhurinën industriale tē parrezikshme

Neni 55

Rregullat pér veprim me hedhurinën industriale tē parrezikshme

(1) Krijuesi dhe/ose poseduesi i hedhurinës industriale tē parrezikshme është i obliguar ta përpunojë hedhurinën që krijohet me kryerjen e veprimirarive, nē mënyrë tē caktuar me këtë ligj.

(2) Me hedhurinën industriale tē parrezikshme veprohet nē pajtim me dispozitat e këtij ligji.

Neni 56

Formulari identifikues pér hedhurinën industriale tē parrezikshme

(1) Personat juridikë dhe fizikë, tē cilët veprojnë me hedhurinën industriale tē parrezikshme, janë tē obliguar tē dorëzojnë formular identifikues, nēse hedhurina është imponuar pér transportin, nē pajtim me nenin 39 tē këtij ligji.

(2) Personat juridikë dhe fizikë, tē cilët veprojnë me hedhurinën industriale tē parrezikshme, janë përgjegjës pér saktësinë e tē dhënave tē shkruara nē formularin identifikues nga paragrafi (1) i këtij neni.

(3) Personat juridikë dhe fizikë, tē cilët veprojnë me hedhurinën industriale tē parrezikshme, nuk guxojnë ta marrin hedhurinën pa e marrë formularin identifikues.

(4) Personat juridikë dhe fizikë, tē cilët veprojnë me hedhurinën industriale tē parrezikshme, janë tē obliguar t'i dorëzojnë ekzemplarë nga formularin identifikues prefektit tē komunave dhe tē Qytetit tē Shkupit.

V. Veprimi me hedhurinën e rrezikshme

V.1. Rregullat pér veprim me hedhurinën e rrezikshme

Neni 57

Rregullat pér veprim me hedhurinën e rrezikshme

(1) Veprimi me hedhurinën e rrezikshme bëhet nē mënyrë tē ndarë nga llojet tjera tē hedhurinave

(2) Ndaloher derdhja dhe hedhja e hedhurinës së rrezikshme në tokë, në ujë, në enë për hedhurina komunale, sisteme kanalizimi dhe të infrastrukturës dhe në objekte, si dhe deponimi i saj dhe mënjanimi në vende, të cilat nuk jame paraparë për atë qëllim.

(3) Ndaloher ndezja ose djegia e hedhurinës së rrezikshme në vendet që nuk jame paraparë për atë dedikim, si dhe shfrytëzimi i mjeteve dhe instalimeve gjatë djegjes, të cilat mund ta rrezikojnë njedisin jetësor, jetën dhe shëndetin e njerëzve.

(4) Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor, i përcaktan kushtet më të përafërtë për veprim me hedhurinë e rrezikshme.

Neni 58

Ndalimi i përzierjes së hedhurinës së rrezikshme

(1) Ndaloher përzierja e hedhurinës së rrezikshme me lloje tjera të hedhurinës së rrezikshme, si dhe përzierja e hedhurinës së rrezikshme me hedhurinë të parrezikshme.

(2) Me përgashtim të paragrafit (1) të këtij neni, organi kompetent për kryerjen e punëve profesionale nga lëmi i mjedisit jetësor, me kërkesë me shkrim nga personi i autorizuar për menaxhim me hedhurinë e rrezikshme, do të lejojë përzierjen e hedhurinës së rrezikshme me lloje tjera të hedhurinës së rrezikshme, si dhe përzierjen e hedhurinës së rrezikshme me hedhurinë të parrezikshme, nëse përcaktion se me atë do të përmirësohet siguria gjatë veprimit me hedhurinë e rrezikshme dhe se përzierja nuk e rezikon mjedisin jetësor, jetën dhe shëndetin e njerëzve.

Neni 59

Veprimi me hedhurinën e përzier

(1) Në rast kur hedhurina e rrezikshme është përzier me lloje tjera të hedhurinës, substanca dhe materiale, detyrimisht informohet organi kompetent për kryerjen e punëve profesionale nga lëmi i mjedisit jetësor.

(2) Për hedhurinën nga paragrafi (1) i këtij neni, doemus duhet të qaset drejt ndarjes së saj, nëse procedura e ndarjes është e mundshme teknikisht dhe e pagueshme ekonomikisht dhe e zvogëlon rrezikun ndaj mjedisit jetësor, jetës dhe shëndetit të njerëzve.

(3) Veprimi me hedhurinën e rrezikshme nga paragrafi (1) i këtij neni dhe fillimit të procedurës nga paragrafi (2) i këtij neni, bëhet në bazë të kërkesës përmarrjen e lejës nga organi kompetent për kryerjen e punëve profesionale nga lëmi i mjedisit jetësor.

(4) Me kërkesën për dhënen e lejes nga paragrafi (3) i këtij neni, kërkuesi është i obliguar të paraqesë edhe sertifikat për vlerësimin e bërë të karakteristikave të hedhurinës.

Neni 60

Evidentimi dhe klasifikimi i detyrueshëm i hedhurinës së rrezikshme

(1) Krijuesi i hedhurinës së rrezikshme dhe personat juridikë dhe fizikë të cilët veprojnë me hedhurinë e rrezikshme, janë të obliguar të mbajnë evidencë, në pajtim me nenin 39 nga ky ligji, veçanërisht evidencë të karakteristikave të rrezikshme të hedhurinës së rrezikshme të krijuar dhe ta klasifikojnë sipas Listës për llojet e hedhurinës.

(2) Krijuesi, poseduesi dhe përpunuvesi mbajnë evidencë për hedhurinë e rrezikshme që është deponuar në vendin ku është krijuar, përkatesisht dorëzuar personit fizik ose juridik të autorizuar përmirësojmin dhe për transportimin e hedhurinës së rrezikshme.

(3) Operatori i deponisë dhe operatori i instalimeve përmënjanimin e hedhurinës së rrezikshme, janë të obliguar ta evidentojnë dhe ta identifikojnë hedhurinë e rrezikshme që është pranuar përmenjanim.

(4) Të dhënat nga paragrafi (1), (2) dhe (3) nga ky nen, në formë të raportit, i dorëzohen një herë në vit organit kompetent për kryerjen e punëve profesionale nga lëmi i mjedisit jetësor në pajtim me nenin 39 nga ky ligji.

(5) Personat juridikë dhe fizikë nga paragrafët (1), (2) dhe (3) të këtij neni, të cilët menaxhojnë me hedhurinë e rrezikshme, janë të obliguar t'i ruajnë të dhënat në pajtim me nenin 39 nga ky ligji.

Neni 61

Formulari identifikues për hedhurinë të rrezikshme

(1) Personat juridikë dhe fizikë, të cilët veprojnë me hedhurinë e rrezikshme, janë të obliguar të jasin formular identifikues dhe t'i bashkangjesin raport për karakteristikat e hedhurinës, nëse hedhurina është e dedikuar për transport, në pajtim me nenin 39 nga ky ligji.

(2) Personat juridikë dhe fizikë, të cilët veprojnë me hedhurinë e rrezikshme, janë përgjegjës për saktësinë e të dhënavë të shkrura në formularin identifikues nga paragrafi (1) i këtij neni.

(3) Personat juridikë dhe fizikë, të cilët veprojnë me hedhurinë e rrezikshme, nuk guxojnë ta marrin hedhurinë pa e marrë formularin identifikues.

(4) Personat fizikë dhe juridikë, të cilët veprojnë me hedhurinë e rrezikshme, janë të obliguar t'i dorëzojnë ekzemplarë nga formulari identifikues organit kompetent për kryerjen e punëve profesionale nga lëmi i mjedisit jetësor.

Neni 62

Vlerësimi i karakteristikave të hedhurinës

(1) Secili që dyshon se hedhurina e krijuar përmban karakteristika të rrezikshme, përkatesisht se nuk u përgjigjet të dhënavetë deklaruara, është i obliguar t'i informojë organet kompetente.

(2) Vlerësimi i karakteristikave të hedhurinës bëhet nga ana e trupit të akredituar për vlerësimin e hedhurinës.

(3) Në rast kur dyshimi për karakteristikat e rrezikshme të hedhurinës është treguar si i arsyeshëm, harxhimet për vlerësimin e hedhurinës shkojnë në llogari të krijuesit dhe/ose të poseduesit të hedhurinës.

(4) Trupi i akredituar për vlerësimin e karakteristikave të hedhurinës, kërkuesit do t'i japë sertifikat për karakteristikat e hedhurinës.

(5) Trupi i akredituar për vlerësimin e karakteristikave të hedhurinës është i obliguar t'i paraqesë ekzemplar të sertifikatit organit kompetent për kryerjen e punëve profesionale nga lëmi i mjedisit jetësor.

Neni 63

Kushtet për marrjen e akreditimit për vlerësimin e karakteristikave të hedhurinës

(1) Për të marrë statusin trup i akredituar për vlerësimin e hedhurinës, personat juridikë duhet të kenë minimum dy të punësuar me arsim sipëror nga lëmi i shkencave natyrore (teknologjiko-metalurgjik, gjeologjik dhe fakultet të kimisë ose fakultet nga lëmi i mjedisit jetësor), me 5-vjet përvjetore pune në menaxhimin me hedhurinat me trajnime për vlerësimin e hedhurinave dhe të disponojnë me kushte adekuate teknike, mjetë, pajisje dhe objekte.

(2) Akreditimi nga paragrafi (3) i këtij neni jepet me vlerë prej më së shumti pesë vjetësh.

(3) Trupi i akredituar nuk guxon të japë sertifikat për karakteristikat e hedhurinës për të cilën përgjigjet - si dhënes osë posedues.

(4) Organit kompetent për kryerjen e punëve profesionale nga lëmi i mjedisit jetësor mban evidencë të personave juridikë dhe fizikë, të cilët kanë marrë akreditim për vlerësimin e hedhurinës, e cila është e kapshme për opinion.

(5) Ministri i cili administron me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor, do t'i përcaktojë kushtet më të përafërtë në pikëpamje të mjeteve teknike, pajisjes dhe objekteve, të cilat duhet t'i plotësojnë trupat e akredituar që të mund të bëjnë vlerësimin e hedhurinës.

Neni 64

Paketimi adekuat dhe shënimi i hedhurinës së rrezikshme

(1) Hedhurina e rrezikshme që është e dedikuar për transportim, përpunim, deponim dhe për mënjanim, doemos duhet të jetë e paketuar dhe shënuar në mënyrë të caktuar, me cka sigurohet mbrojtja e plotë e mjedisit jetësor, jetësor, dhe shëndetit të njerëzve.

(2) Mbeturina e rrezikshme paketohet në enë të veçanta, të konstruktuara varësisht nga lloji i hedhurinës (ndezi, eksplozues, infektues etj.), në të cilat detyrimisht duhet të qëndrojë shenja "Hedhurinë e rrezikshme".

(3) Ministri i Mjedisit jetësor dhe Planifikimit Hapësinor, e përcakton mënyrën e paketimit dhe shënimin e hedhurinës së rrezikshme.

(4) Ndalohet transportimi i hedhurinës së rrezikshme që nuk është e paketuar dhe shënuar në pajtim me këtë ligj dhe dispozitat e miratuara në bazë të këtij ligji.

Neni 65

Marrëveshja për grumbullimin dhe transportimin e hedhurinës së rrezikshme

(1) Personat fizikë dhe juridikë, të cilët krijojnë ose posedojnë hedhurinë të rrezikshme, mund të lidhin marrëveshje për grumbullimin dhe transportimin e hedhurinës së rrezikshme me persona juridikë, të cilët posedojnë leje për grumbullim dhe transportim të hedhurinës së rrezikshme.

(2) Transportimi i hedhurinës së rrezikshme bëhet në pajtim me Ligjin për transportimin e materjeve të rrezikshme, si dhe në bazë të konvantave ndërkombëtare, të cilat e rregullojnë këtë lëmi.

(3) Personat juridikë për grumbullimin dhe transportimin e hedhurinës së rrezikshme nga paragrafi 1 i këtij neni, themelojnë skemë për transportimin e hedhurinës së rrezikshme nga vendi i krijimit të saj në pajtim me planin për menaxhim me hedhurinën e Republikës së Maqedonisë.

(5) Organi i administratës shtetërore kompetent për çështjet nga lëmi i mjedisit jetësor, jep pëlqim për skemën e vendosur nga paragrafi (3) të këtij neni.

(6) Personat juridikë dhe fizikë, të cilët krijojnë sasi më të vogla hedhurinë të rrezikshme, mund ta deponojnë hedhurinën, në pajtim me ligjin dhe dispozitat tjera dhe janë të obliguar t'i informojnë personat juridikë për grumbullimin dhe transportimin e hedhurinës së rrezikshme nga paragrafi 1 i këtij neni se kur mund ta grumbullojnë dhe ta transportojnë hedhurinën e rrezikshme.

Neni 66

Leja për grumbullimin dhe transportimin e hedhurinës së rrezikshme

(1) Leja për grumbullimin dhe për transportimin e hedhurinës së rrezikshme fitohet në bazë të kërkesës me shkrim dërguar Organit të administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor, e cila kryesisht duhet të përbajë:

- 1) identifikimin e kërkuesit;
- 2) të dhënat për kapacitetet organizative dhe udhëheqëse të kërkuesit;
- 3) të dhënat përgatitjen teknike dhe përmjetet për grumbullim dhe për transportim të hedhurinës së rrezikshme;
- 4) specifikacionin e llojit dhe të sasisë së hedhurinës së rrezikshme që duhet të jetë grumbulluar dhe transportuar;

5) periudhën kohore për të cilën kërkohet dhënia e lejës; dhe

6) dëshminë se kërkuesit nuk i është shqiptuar masa e sigurisë, përkatësisht ndalim për kryerjen e veprimitarës.

(2) Organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor, ka të drejtë të kërkojë të dhëna plotësuese, nëse vlerëson se të dhënat e shënuara në kërkesë nuk janë të mjaftueshme për dhënen e lejës.

(3) Personi juridik i cili e ka paraqitur kërkesën nga paragrafi 1 të këtij neni, ka të drejtë të paraqesë ankesë në komisionin e Qeverisë së Republikës së Maqedonisë për zgjidhjen e punëve administrative nga lëmi i mjedisit jetësor, kundër vendimit me të cilin refuzohet dhënia e lejes, në afat prej 15 ditëve nga dita e pranimit të vendimit.

(4) Leja për grumbullimin dhe për transportimin e hedhurinës së rrezikshme, jetet për periudhë kohore që nuk mund të jetë më e gjatë se 15 vjet.

(5) Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor, në pajtim me ministrin e Transportit dhe Lidhjeve, përcakton formën dhe përbajtjen e lejes për grumbullimin dhe transportimin e hedhurinës së rrezikshme.

Neni 67

Marrja e masave në rast të rrezikut të madh

(1) Personat juridikë dhe fizikë, të cilët bëjnë veprimtarit të grumbullimit, transportimit, trajtimit, përpunimit, deponimit dhe mënjanimit të hedhurinës, janë të obliguar të përgatitin plan të brendshëm për gjendje të jashtëzakonshme, në pajtim me Ligjin për mjedisin jetësor.

(2) Personat juridikë dhe fizikë nga paragrafi (1) i këtij neni, detyrimisht e informojnë Organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor për masat e ndërmarra për siguri dhe mbrojtje nga avaritë, në pajtim me Ligjin për mjedisin jetësor.

(3) Në rast kur do të krijohet avaria, si pasojë e menaxhimit joadekuat me hedhurinën, personat juridikë dhe fizikë janë të obliguar t'i ndërmarrin të gjitha masat e domosdoshme për mënjanimin e pasojave ndaj mjedisit jetësor, jetës dhe shëndetit e njerëzve, që jame paraparë në planet e brendshme për gjendje të jashtëzakonshme, në pajtim me ligjin për mjedisin jetësor.

(4) Nëse avaria e krijuar është me përmasa më të mëdha dhe nëse është e sigurtë se personat juridik dhe fizik nga paragrafi (1) i këtij neni nuk mund të ballafaqohen dhe ti menjojnë pasojat negative ndaj mjedisit jetësor, jetës dhe shëndetin e njerëzve, Organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor do të ndërmerr të gjitha masat e domosdoshme për mënjanimin e rrezikut, në pajtim me Ligjin e mjedisit jetësor.

V 2 VEPRIMI ME LLOJET E VECANTA TE HEDHURINES SE RREZIKSHME

Neni 68

Veprimi me vajra të ndotur të rrezikshëm

(1) Ndalohet hedhja e vajrave të ndotur në tokë, në ujëra, në enë për hedhuria komunale, sisteme kanalizimi dhe të infrastrukturës dhe objekte, si dhe deponimi i saj dhe mënjanimin e vajrave të ndotur në vende, të cilat nuk jame paraparë për atë dedikim.

(2) Ndalohet përzierja e vajrave të ndotur me hedhurinë të rrezikshme dhe të parrezikshme, e veçanërisht përzierja e vajrave të ndotur me BPK/TPK gjatë grumbullimit, transportimit, deponimit, trajtimit, përpunimit dhe mënjanimi të tyre.

(3) Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor, i përcakton procedurat dhe mënyrën e grumbullimit, transportimit, përpunimit, depojimit, trajtimit dhe mënjanimit të vajrave të ndotur, mënyrën e mbajtjes së evidentimit dhe dorëzimin e të dhënavë.

Neni 69

Veprimi me BPK

(1) Ndalohet:

- 1) prodhimi, importi dhe përpunimi i BPK;
- 2) ripërdorimi dhe përpunimi i BPK hedhurinat, dhe
- 3) rimbushja dhe plotësimi i pajisjes me BPK.

(2) Personat juridikë dhe fizikë, të cilët posedojnë BPK, BPK e shfrytëzuar dhe pajisjen janë të obliguar t'i paraqesin sasinë, prejardhjen, natyrën dhe përbajtjen e

BPK, BPK e shfrytëzuar dhe paisjen, e cila përmban BPK, organit kompetent pér kryerjen e punëve profesionale në mjedisin jetësor, në afat prej një viti nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

(3) Personat juridikë dhe fizikë janë tē obliguar ta shënojnë pajisjen që përban ose ka përbajtur BPK.

(4) Personat fizikë dhe juridikë, tē cilët veprojnë me BPK, me BPK e shfrytëzara dhe me pajisjen, janë tē obliguar tē mbajnë evidencë nē pajtim me këtë ligj dhe me dispozita tjetra.

(5) Ministri i Mjedisit Jetësor dhe Planifikit Hapësinor do t'i përcaktojë mënyrën dhe kushtet pér veprim me BPK, mënyrën dhe kushtet që duhet t'i plotësojnë instalimet dhe objektet pér mënjanimin dhe pér dekontaminimin e BPK, BPK e shfrytëzara, mënyrën e shënimit tē pajisjes, e cila përbën BPK.

Neni 70

Veprimi me bateritë dhe akumulatorët e harxhuar

(1) Ndalohet prodhimi, importi dhe qarkullimi i baterive dhe akumulatorëve, tē cilët përbajnjë më shumë se 0,0005 përqindje tē masës së zhivës, duke i përfshire edhe ato bateri dhe akumulatorë, tē cilët janë instaluar nē aparate dhe pajisje.

(2) Ndalimi nga paragrafi (1) tē këtij neni nuk ka tē bëjë pér qelitë nē formë tē pullës dhe pér bateritë që përbëhen prej qelive nē formë tē pullës, tē cilat nuk përbajnjë më shumë se 2 përqindje tē masës së zhivës.

(3) Ndalohet prodhimi, importi dhe qarkullimi i baterive dhe akumullatërvëve tē pashënuar, tē cilët përbajnjë

1) më shumë se 25 mg zhivë pér qeli, përvëç baterive alkale mangani;

2) më shumë se 0,025 përqindje tē masës kadmium;

3) më shumë se 0,4 përqindje tē masës plumb.

(4) Ndaleza nga paragrafi (3) i këtij neni nuk ka tē bëjë mr bateritë dhe akumulatorët tē cilët janë shënuar nē pajtim me ligjin dhe dispozitat tjetra.

(5) Personat juridikë dhe fizikë, tē cilët veprojnë me bateritë dhe akumulatorët e shfrytëzuar, janë tē obliguar tē sigurojnë grumbullimin, deponimin dhe mënjanimin e tyre tē ndarë.

(6) Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent pér punët nga lëmi i mjedisit jetësor, përcakton mënyrën e organizimit tē grumbullimit dhe ripranimin e baterive tē harxhuara dhe akumulatorëve, si dhe mënyrën e shënimit tē baterive dhe tē akumulatorëve.

Neni 71

Veprimi me hedhurinën nga mjetet elektrike dhe elektronike

(1) Blerësi është i obliguar t'ia kthejë pajisjen e shfrytëzuar elektrike dhe elektronike shitësit ose prodhuesit, nē pajtim me dispozitat e neni 52 nga ky ligj tē cilët i rregullojnë grumbullimin dhe ripranimin e prodhimeve tē shfrytëzuar dhe paketimeve dhe ninjët 53 nga ky ligj.

(2) Shitësi dhe prodhuesi është i obliguar t'i informojë blerësit pér funksionimin e sistemit pér ripranimin dhe pér skemat pér grumbullimin e mjetave elektrike dhe elektronike.

(3) Shitësi ose prodhuesi është i obliguar t'i selektojë mjetet e grumbulluara elektrike dhe elektronike dhe t'u dorëzojë personave juridikë dhe fizikë tē autorizuar pér trajtimin dhe pér përpunimin e mjetave elektrike dhe elektronike.

(4) Personat juridikë dhe fizikë, tē cilët bëjnë trajtimin dhe përpunimin e mjetave tē shfrytëzuar elektrike dhe elektronike, duhet tē posedojnë leje, nē pajtim me ninjët 32 nga ky ligj.

(5) Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent pér punët nga lëmi i mjedisit jetësor, nē pajtim me ministrin e Ekonomisë, do t'i përcaktojë llojet e mjetave elektrike dhe elektronike pér tē cilat do tē bëhet grumbullimi, ripranimi, trajtimi dhe përpunimi selektiv.

Neni 72

Veprimi me automjetet automjetet shfrytëzara

(1) Personat juridikë dhe fizikë, tē cilët bëjnë grumbullimin, transportimin, trajtimin, përpunimin, depojimin dhe mënjanimin e automjetet tē shfrytëzara dhe komponenteve dhe materialet e tyre, janë tē obliguar tē veprojnë nē pajtim me këtë ligj dhe me dispozitat tjetra.

(2) Personat juridikë dhe fizikë nga paragrafi (1) i këtij nenit janë tē obliguar që nga vetuarat e shfrytëzara t'i ndajnë komponentet tē cilat paraqesin hedhurinë tē rezikshme dhe/ose përbajnjë hedhurinë tē rezikshme, tē njëjtat t'i selektojnë dhe t'u dorëzojnë ndërmarrjeve që posedojnë leje pér grumbullimin dhe transportimin e hedhurinës së rezikshme.

(3) Personat juridikë dhe fizikë, tē cilët bëjnë grumbullimin, transportimin, depojimin, trajtimin, përpunimin dhe mënjanimin e automjetet tē shfrytëzara dhe tē komponenteve tē tyre, duhet tē posedojnë leje, tē dhënë nē pajtim me këtë ligj.

(4) Personat juridikë dhe fizikë, tē cilët grumbullojnë automjetet tē shfrytëzara dhe komponenteve dhe materialete tē tyre, mund tē themelojnë sistem pér grumbullimin e automjetet tē pjesëve tē tyre.

(5) Subjektet nga paragrafi (1) i këtij neni janë tē obliguar që pronarit tē automjetit tē shfrytëzuar t'i japin vërtetim se e ka dorëzuar automjetin.

(6) Kushtet e veçanta dhe mënyra e veprimit me automjetet e shfrytëzara, do t'i përcaktojë ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent pér punët nga lëmi i mjedisit jetësor.

Neni 73

Veprimi me hedhurinën medicinale

(1) Me hedhurinën medicinale veprohet sipas dispozitave pér hedhurinë tē rezikshme nga ky ligj.

(2) Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent pér punët nga lëmi i mjedisit jetësor, nē pajtim me ministrin e Shëndetësisë, pér së afërmë do t'a përcaktojë mënyrën e veprimit me hedhurinën medicinale, shënimin dhe formularin pér veprim me hedhurinën medicinale, si dhe llojet e hedhurinës medicinale, përpunimi i tē cilës është i ndaluar.

Neni 74

Veprimi me titaniumdioksidin

(1) Ndalohet mënjanimi i hedhurinës nga titaniumdioksidit dhe hedhurina e krijuar gjatë prodhimit tē titaniumdioksidit, si dhe përpunimet e saja, nē sipërfaqet e ujit.

(2) Personat juridikë dhe fizikë, tē cilët krijojnë, prodhojnë ose përpunjnë titaniumdioksid, janë tē obliguar që organit kompetent pér kryerjen e punëve profesionale nga lëmi i mjedisit jetësor t'i paraqesin tē dhëna pér hedhurinën nga titaniumdioksidit, që është e dedikuar pér mënjanim.

(3) Të dhënat nga paragrafi (2) tē këtij neni veçanërisht përbajnjë:

1) cilësitet fizike, kimike, biokimike dhe biologjike tē hedhurinës;

2) gjendjen fizike;

3) stabilitetin fizik, kimik dhe biologjik tē hedhurinës;

4) akumulacionin dhe biotransformimin tē organizmat e gjallë ose sedimentet;

5) predispozitat e hedhurinës drejt transformimeve fizike, kimike dhe biokimike dhe sjelljen e tyre gjatë kontaktit me ndonjë medium tē caktuar ose me substancë tjetra organike dhe joorganike;

6) mënyrën e paketimit dhe metodat me tē cilat do tē mbrohet shkatërrimi i hedhurinës; dhe

7) masat e kujdesit pér mbrojtjen e mjedisit jetësor, jetës dhe shëndetit tē njerëzve.

(4) Krijuesi, poseduesi dhe përpunuesi i titaniumdioksidit dhe tē hedhurinës së titaniumdioksidit, janë tē obliguar tē bëjnë monitorimin e tokës, ujëratë dhe

тë ajrit në vendet ku përpunohet, depojohet dhe mënjanohet hedhurina nga titaniumdioksid, si dhe në zonën përrreth, e cila konsiderohet si e pandotur.

(5) Personat juridikë dhe fizikë, të cilët prodhojnë titaniumdioksid janë të obliguar që në raportet të cilat ia dorëzojnë organit kompetent për kryerjen e punëve profesionale në mjedisin jetësor të inkluadrojnë edhe informata plotësuese për përbajtjen e sulfateve dhe klorideve në hedhurinë, për secilin tonelatë të prodhuar të titaniumdioksidit.

(6) Nëse në bazë të dhënave të marra nga monitorimi konstatohet se cilesitë e rrezikshme dhe efektet nga mënjanimi i hedhurinës nga titaniumdioksid mund t'i shkaktojnë pasoja të dëmshme dhe afatgjate mjedisit jetësor, jetëa dhe shëndetit të njerëzve, ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor, në pajtim me ministrin e Ekonomisë mund ta ndalojë prodhimin dhe përpunimin e titaniumdioksidit, si dhe mënjanimin e hedhurinës nga titaniumdioksidit.

(7) Personat juridikë dhe fizikë, të cilët prodhojnë dhe përpunojnë titaniumdioksid, janë të obliguar të bëjnë analiza plotësuese për hedhurinë e titaniumdioksidit dhe të efekteve të tij ndaj ujërave, tokës, ajrit, si dhe kushteve për monitorim të deponive dhe të depove për hedhurina nga titaniumdioksidit.

(8) Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor, do ta përcaktojë mënyrën e veprimit me hedhurinë nga titaniumdioksidit, si dhe formën, përbajtjen dhe mënyrën e dorëzimit të dhënave.

Neni 75

Rregullat për veprim me hedhurinë nga asbestosbesti dhe me prodhime të cilat përbajnjnë asbest

(1) Personat juridikë dhe fizikë, të cilët veprojnë me hedhurinë nga asbesti dhe me hedhurinë nga prodhimet të cilët përbajnjnë asbest, janë të obliguar të veprojnë me kujdes dhe t'i ndërmarrin të gjitha masat e duhura për mbrojtje me të cilat pengohen lirimi i grimcave, qimeve dhe pluhurit të asbestit në ajër, si dhe pengimi i derdhjes së lëngjeve që përbajnjnë qime asbesti.

(2) Hedhurina që përban dhe liron grimca, qime ose pluhur asbesti, mund të depojohet dhe të mënjanohet në vende të parapara kryesish për atë qëllim, si dhe të jetë i ndarë nga llojet tjera të hedhurinës, të selektuar dhe të paketuar në mënyrë adekuate.

(3) Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor, do të përcaktojë mënyrën e veprimit me hedhurinën nga asbesti dhe me hedhurinën nga prodhimet që përbajnjnë asbest.

(4) Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor në pajtim me ministrin e Ekonomisë, i përcaktion llojin e prodhimeve nga asbesti dhe kushetet dhe mënyrën e shfrytëzimit të prodhimeve nga asbesti, të cilët negativisht ndikojnë ndaj mjedisit jetësor, jetës dhe shëndetit të njerëzve.

Neni 76

Rregulla për veprimin me hedhurina që krijohet gjatë veprimtarive shkencore-hulumtuese

(1) Hedhurina që krijohet gjatë veprimtarive hulumtuese-shkencore duhet të jetë e përpunuar dhe pastruar nga substancat e dëmshme, nëse është e mundur, me qëllim që të mënjanohet ndikimi i dëmshëm ndaj mjedisit jetësor, jetës dhe shëndetit të njerëzve.

(2) Me hedhurinën që krijohet gjatë veprimtarive hulumtuese-shkencore, veprohet në pajtim me dispozitat nga ky ligj dhe dispozitat tjera që kanë të bëjnë me hedhurinën e rrezikshme.

Neni 77

Veprimi me lloje tjera të hedhurinave

Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor në pajtim me ministrin e Ekonomisë dhe të Ministrisë së Shëndetësisë, do të përcaktojë lloje tjera të hedhurinës, si dhe veprimin me llojet tjera të hedhurinave, për të cilat si rezultat i zhvillimit të njohurive shkencore, do të përcaktohet se paraqesin a kërcënim për mjedisin jetësor dhe jetën dhe shëndetin e njerëzve.

VI. Plehërishta

Neni 78

Klasat e plehërishtave

Sipas llojit të hedhurinës që mënjanohet, plehërishtat klasifikohen në:

- 1) plehërishta për hedhurina të rrezikshme
- 2) plehërishta për hedhurina të parrezikshme, dhe
- 3) plehërishta për hedhurina interne

Neni 79

Kushtet që duhet t'i plotësojë plehërishta

Për shkak të pengimit dhe zvogëlimit të ndikimeve të dëmshme të hedhurinës dhe të plehërishtave ndaj mjedisit jetësor, jetës dhe shëndetit të njerëzve, ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor për së afërmë i përcakton kushtet që duhet t'i përbushë plehërishta, e veçanërisht në raport me:

- 1) vendpozitës, përkatesisht lokacionit;
- 2) kontrollin e ujërave që hyjnë në plehërishtë;
- 3) kontrollin e lengut rrjedhës;
- 4) mbrojtjen e tokës dhe ujtit nga ndotja;
- 5) kontrollin e gazit të plehërishtës;
- 6) zvogëlimin e rreziqeve që dalin nga plehërishta, përmes emitimit të pluhurit, ajrit të keq, zhurmës, komunikacionit, bartjes së materialeve, zjarreve, krijimit të aerokripave;
- 7) stabilitetit të hedhurinës në plehërishtë, dhe
- 8) sigurimit fizik të plehërishtës.

Neni 80

Kushtet për themelimin e plehërishtës

(1) Plehërishtë për hedhurinë të rrezikshme mund të themelojë Qeveria e Republikës së Maqedonisë, në pajtim me Planin e Republikës së Maqedonisë për menaxhim me hedhurinën, nga neni 17 nga ky ligj.

(2) Plehërishtë për hedhurinë të parrezikshme dhe hedhurinë inerte, mund të themelojnë një ose më shumë komuna ose Qyteti i Shkupit ose personi i vendit dhe/ose i huaj, nëse themelimi i plehërishtes është në pajtim me Planin e Republikës së Maqedonisë për menaxhim me hedhurinën, nga neni 17 i këtij neni, me dorëzimin e kërkesës për themelimin e plehërishtes Organitë administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor.

(3) Organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor është i obliguar t'i përgjigjet kërkesës në afat prej 90 ditëve nga dita e dorëzimit.

(4) Kur plehërishta nga paragrafi (2) e këtij neni themelohet nga dy e më shumë komuna dhe/ose Qyteti i Shkupit, kërkesës i bashkangjitet marrëveshja për themelimin e plehërishtes së përbashkët.

(5) Kur plehërishta nga paragrafi (2) të këtij neni themelohet nga personi juridik i huaj dhe/ose i vendit, kërkesës i bashkangjitet pëlqimi në formë të marrëveshjes me komunat dhe/ose Qyteti i Shkupit me të cilën rregullohen obligimet mes tyre për menaxhim me hedhurinën.

(6) Kërkesa për themelimin e plehërishtes nga paragrafi (2) të këtij neni përban edhe të dhënat për lokacionin e planifikuar për ndërtimin e plehërishtes, mjetet financiare

тë nevojshme për ndërtimin e plehërishtes, numrin e banorëve prej të cilëve do të grumbullohet hedhurina, si dhe të dhëna tjera, të cilat janë të domosdoshme që të përcaktohet nevoja e ndërtimit të plehërishtes.

(7) Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor me dispozitë të veçantë përcakton formën dhe përbajtjen e kërkesës për themelimin e plehërishtes nga paragrafi (2) i këtij neni.

(8) Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor si kusht për dhëni e lejes për themelimin e plehërishtes mund të kërkjojë që themeluesi t'i bashkangjesë marrëveshjes edhe komuna tjera, nëse në atë mënyrë kontribuohet në menaxhimin më të mirë dhe më ekonomik me hedhurinë, në pajtim me Planin për menaxhim me hedhurinë të Republikës së Maqedonisë.

(9) Kërkesa për themelimin e plehërishtes dorëzohet para dërgimit të kërkesës për ndërtimin e plehërishtes.

(10) Pa lejen nga paragrafi (3) të këtij neni nuk mund të fillojë procedura për ndërtimin e plehërishtes.

(11) Komunat dhe/ose Qyteti i Shkupit të cilët i kanë lidhur marrëveshjet nga paragrafi (5) dhe (6), mund të tërhojnë nga marrëveshja vetëm nëse të gjitha palët nga marrëveshja pajtohen në tërheqjen dhe kushtet e tërheqjes nga marrëveshja.

(12) Për shkak të mbrojtjes së mjedisit jetësor, jetës dhe shëndetit të njerëzve, nëse komunat dhe Qyteti i Shkupit nuk pajtohen ose nuk themelojnë plehërishte, Qeveria e Republikës së Maqedonisë mund të themeloj pëlehrishtë në llogari të komunave dhe/ose Qytetit të Shkuit, të cilët në pajtim me planin për menaxhim me hedhurinë të Republikës së Maqedonisë janë paraparë të themelojnë deponi.

Neni 81

Planet operative dhe revizionë ekologjik për plehërishtet

(1) Operatorët e plehërishteve ekzistuese, janë të obliguar të paraqesin kërkesë për marrjen e lejes për harmonizim me planet operative në pajtim me Ligjin për mjedisin jetësor.

(2) Nëse operatorët e plehërishteve posedojnë leje integrale ekologjike, ato janë të obliguar të sigurojnë revizion të përgjithshëm ekologjik, në pajtim me Ligjin për mjedisin jetësor.

Neni 82

Personat të cilët mund të bëjnë veprimtarit grumbullim të hedhurinës

(1) Veprimtarinë grumbullimit t hedhurinës, mund ta bëjnë:

1) ndërmarrjet publike ose shërbimet tjera publike, në pajtim me ligjin, dhe

2) personat juridikë, në bazë të lejes dhe marrëveshjes së lidhur për kryerjen e punëve me interes publik me rëndësi lokale me komunat dhe/ose Qytetin e Shkupit.

(në tekstin e mëtejmë: operatorët e plehërishtes)

(2) Subjektet nga paragrafi (1) pika 2 i këtij neni, veprimtaria nga paragrafi (1) i këtij neni mund të bëhet edhe në bazë të marrëveshjes së lidhur për koncesion.

(3) Operatorë i plehërishtes për hedhurinë të rezikshme është ndërmarrja publike e themeluar nga Qeveria e Republikës së Maqedonisë.

Neni 83

Sigurimi i marrëveshjeve

(1) Kur operatori i plehërishtes nuk është në gjendje t'i mbulojë harxhimet për punë, mirëmbajtje, përcjellje dhe kontrollimin e plehërishtes në fazën operative dhe në fazën e mylljies dhe kujdesit pas mylljies, harxhimet do të mbulohen me garancinë financiare të caktuar në marrëveshjen për kryerjen e punëve me interes publik dhe në marrëveshjen e koncesionit.

(2) Afati për të cilin lidhet marrëveshja për kryerjen e punëve me interes publik dhe marrëveshja e koncesionit në vete përfshin kohën e nevojshme për ndërtimin, punën dhe kujdesin për plehërishten pas mylljies së saj.

(3) Nëse marrëveshja për kryerjen e punëve me interes publik dhe marrëveshja e koncesionit prishen para kohe nga ana e operatorit të plehërishtes, mjetet për sigurimin e marrëveshjes sigurohen nga garancia financiare.

Neni 84

Leja për operator të plehërishtet

(1) Operatori i plehërishtes duhet të posedojë leje për kryerjen e veprimtarisë grumbullim të hedhurinës të cilën e jep Organji i administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor.

(2) Kërkesa për marrjen lejes për kryerjen e veprimtarisë grumbullim të hedhurinës, operatori i plehërishtes ia dorëzon Organit të administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor.

(3) Pas pranimit të kërkesës për marrjes së lejës, Organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor eshtë i obliguar të konstatojë se:

1) operatori a është i përgatitur teknikisht dhe materialisht për kryerjen e veprimtarisë;

2) kapacitetet organizative dhe udhëheqëse të operatorit a mundësojnë menaxhim të ndërgjegjshëm me plehërishten;

3) Ekipimi kadrovik dhe tranimi i të punësuarve të cilët veprojnë me hedhurinat a mundësojnë punë të papenguar dhe të sigurtë të plehërishtes;

4) përgatitja teknike dhe mjetet (kompaktorët, buldozherë, mjetet për matjen e peshës së hedhurinës, mjetet për dezinfektim, mjetet për transport etj.) a janë të mjaftueshëm për veprimtarit.

5) kapaciteti i plehërishtes a është përkatës me periudhën kohore për të cilën kërkohet leja;

6) lloji dhe sasia e hedhurinës që duhet të mënjanohet në plehërishte a është përkatëse me klasën dhe kapacitetin e plehërishtes;

7) a është i përegatitur programi për punë, monitorim dhe për kontrollin e punës së plehërishtes dhe a është ai në pajtim me dispozitat e këtij ligji dhe me rregullat e miratuarë në bazë të këtij ligji;

8) persani i caktuar për udhëheqës me hedhurinë e plehërishtes a i plotëson kushtet e caktuara me këtë ligji;

9) a janë përgatitur programe për përsosjen e vazhdueshme profesionale dhe shkencore të personave të punësuar në plehërishte;

10) a janë miratuar dhe aprovar plane dhe programe për mënjanimin dhe për zvogëlimin e pasojave nga avaritë;

11) shuma e garancive financiare a mundet t'i mbulojë harxhimet për realizimin e obligimeve të plehërishtes gjatë punës, mylljies dhe përkujdesit të mëtejmë pas mylljies së plehërishtes;

12) projekt i plehërishtes a është në pajtim me planet për menaxhim me hedhurinë, të miratuar në pajtim me këtë ligji, dhe

13) a ekziston dëshmi se kërkuesit nuk i është shqiptuar masa e sigurisë, ndalim për kryerjen e veprimtarisë.

(4) Që të mund të kryhet veprimtaria e depojimit të hedhurinës, operatori i hedhurishtes duhet të ketë të punësuar më së paku tre persona me përgatitje sipërlore profesionale nga lëmi i shkencave natyrore dhe teknike, si dhe të disponojë me pajisje adekuate dhe mjetë teknike.

(5) Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor i përcakton kushtet lidhur me mjetet teknike dhe pajisjen për kryerjen e veprimtarisë mënjanim të hedhurinës, si dhe kushtet dhe mënyrën përfshirë ato që përfshijnë trajnimin programi për punësuarit.

(6) Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor i përcakton formën dhe përbajtjen e kërkesës për marrjen e lejës, si dhe formën dhe përbajtjen e lejës për operator të plehërishtes.

(7) Personi juridik ose fizik, i cili e ka paraqitur kérkesën ka të drejtë t'i paraqesë ankesë komisionit të Qeverisë së Republikës të Maqedonisë për zgjidhjen e punëve administrative nga lëmi i mjedisit jetësor, kundër vendimit me të cilën refuzohet dhënia e lejes, në afat prej 15 ditëve nga dita e pranimit të vendimit.

Neni 85

Ndërtimi i plehërishtes

Ndërtimi i plehërishtes bëhet në pajtim me dispozitat e nenit 30 nga ky ligj.

Neni 86

Hedhurinat të cilat nuk janë të kashme në plehërishte

Në plehërishte për hedhurina është e ndaluar depojimi i:

- 1) hedhurinës së lëngët;
- 2) hedhurinës që në kushtet e plehërishtes, është eksplodues, i ndryshkur, oksiduar, lehtë ndezës ose ndezës;
- 3) hedhurinës medicinale dhe hedhurinë tjetër klinike, që rrjedh nga institucionet medicinale ose veterinare, që është infektiv;
- 4) hedhurinë e krijuar si rezultat i hulumtimit shkencor, që është e re ose që nuk mund të identifikohet, ndërsa cilësitet e saja mund ta rrezikojnë mjedisin jetësor, jetën dhe shëndetin e njerëzve;
- 5) goma tërësisht të shfrytëzuara, përveç gomave të shfrytëzuara si material makinerik në inxhinieri, ose goma të copëzuara dhe të shfrytëzuara (me përjashtim të gomave të bicikletave dhe gomave me diametër të jashtëm mbi 1.400 mm);
- 6) hedhurinë që është e përzier me substanca tjera, me qëllim që t'i realizojë kriteret për pranimin e hedhurinës në plehërishte dhe
- 7) hedhurinë që përbën shkallë të lartë të përbërësve bioshkaterruese (psh. letër, hedhurinë kopshtesh, etj.).

Neni 87

Mënjanimi i hedhurinës që nuk është i pranueshëm në plehërishte

(1) Operacionet përmendura në mënjanimin e hedhurinës duhet të zbatohen në mënyrë përkatëse, në bazë të llojit dhe karakteristikave të hedhurinës që mënjanohet me qëllim që të sigurohet mbrojtja e mjedisit jetësor, jeta dhe shëndeti i njerëzve.

(2) Mënjanimi u hedhurinës që nuk pranohet në plehërishte do të bëhet me pranim adekuat në operacionet e përmendura në nenin 35, paragrafi 1 nga ky ligj.

(3) Mënjanimi i hedhurinës nga nenii 86 i këtij neni, mund të bëhet vetëm pas dhënies së lejes paraprake nga organi kompetent për kryerjen e punëve profesionale në mjedisin jetësor.

(4) Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor, e përcakton sasinë e përbërësve bioshkaterruese në hedhurinë që guxon të depojohet.

(5) Gjatë pranimit të hedhurinës në plehërishte, operatorët e plehërishteve janë të obliguar të veprojnë në pajtim me Planin e Republikës së Maqedonisë përmenaxhim me hedhurinën, në drejtim të zvogëlimit të sasisë së hedhurinës bioshkaterruese që pranohet në plehërishte.

Neni 88

Pranimi i hedhurinës në klasa të ndryshme në plehërishte

(1) Ndalohet të menjanohet hedhurina në plehërishte të klasës joadekuate, si dhe mënjanimi i hehurinës që nuk është i nënshtuar trajtimit.

(2) Plehërishtet për hedhurinë inerte do të shfrytëzohen vetëm për depojimin e hedhurinës inerte.

(3) Me përjashtim, hedhurina inerte mund të menjanohet në deponitë për hedhurina të parrezikshme, nëse trajtimi dhe përpunimi i saj është teknikisht parealizueshëm ose ekonomikisht jo profitabil.

(4) Plehërishtja për hedhurina të parrezikshme mund të shfrytëzohet përfundim:

- 1) hedhurina komunale;
- 2) hedhurinë të parrezikshme prej çfarëdo prejardhjeje, kush i plotëson kriteret për pranimin e hedhurinës në plehërishte për hedhurinë të parrezikshme;
- 3) hedhurinat stabile, joreaktive (psh. të ngurta, hedhurina të shndërruar në zgjyrë), me cilësi të kullimit e barabartë me atë të hedhurinës së parrezikshme të përmendur në pikën 2, të cilët i plotësojnë kriteret relevante për pranim, me kusht që të mos depojojen në qeli të dedikuara për hedhurinë bioshkaterruese të parrezikshme.

(5) Hedhurina që në Listën e llojeve të hedhurinës është theksuar si e rrezikshme, depojohet ekskluzivisht në plehërishte për hedhurinë të rrezikshme.

(6) Hedhurina e rrezikshme, e cili sipas trajtimit fizik dhe kimik nuk reagon me llojet tjera të hedhurinës, mund të depojohet në pjesë të veçanta të plehërishteve për hedhurinë të parrezikshme, pas sigurimit paraprak të pëlgjimit nga organi kompetent për kryerjen e punëve profesionale në mjedisin jetësor.

(7) Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor, do t'i përcaktojë kriteret për pranimin e hedhurinës në plehërishte prej se cilës klasë, procedurat përgatitore për pranimin e hedhurinës, procedurat e përgjithshme për testim, marrjen e mostrave dhe pranimin e hedhurinës.

Neni 89

Harxhimet e operatorëve të plehërishteve

Organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor, kujdeset që të gjitha harxhimet, të cilat janë përfshirë në formimin dhe në punën e një plehërishtje, duke i përfshirë edhe harxhimet e garancisë financiare ose ekuivalentin e saj edhe harxhimet e llogaritura përmbylli dhe për kujdesin e mëtejmë për lokacionin pas mbylljes së plehërishtes, për një periudhë prej së paku 30 vjetësh, do të mbulohen me çmimin që operatori do ta arketojë përmenjanimin e secilit lloj të hedhurinës së plehërishtes, dhe me propozim nga organi kompetent për kryerjen e punëve profesionale në mjedisin jetësor, ndërmerr masa adekuate për sigurimin e të gjitha harximeve.

Neni 90

Çmimi përmenjanimin e hedhurinës së plehërishteve

(1) Çmimin për depojimin e hedhurinës e përcakton operatori i plehërishtes, në Librin tarifor për depojimin e hedhurinës.

(2) Libri tarifor për depojimin e hehurinës formohet në bazë të llogarisë së harximeve të plota për investimin, ndërtimin, punën, mirëmbajtjen e plehërishtes, si dhe harximeve për kujdesin për plehërishtet pas mbylljes së tyre.

(3) Qeveria e Republikës së Maqedonisë e lejon lartësinë e çmimit nga Libri tarifor për depojimin e hedhurinës së rrezikshme.

(4) Këshilli i komunave ose Qytetit të Shkupit e lejojnë lartësinë e çmimit nga Libri tarifor për depojimin e hedhurinave komunale dhe hedhurinave tjera të parrezikshme.

(5) Libri tarifor nga paragrafi (3) i këtij neni shpallet në "Gazeten zyrtare të Republikës së Maqedonisë", ndërsa libri tarifor nga paragrafi (4) i këtij neni shallet në fletën zyrtare të komunave ose Qytetit të Shkupit.

Neni 91

Obligimi për përcjelljen dhe për informimin e organeve kompetente

(1) Operatori i plehërishtes është i obliguar ta realizojë Programin përmenaxhim me hedhurinën, si dhe të bëjë monitorimin dhe kontrollin e ndikimit të plehërishtes ndaj mjedisit jetësor.

(2) Operatori ёштë i obliguar që me shkrim ta informojë organin kompetent pér kryerjen e punëve profesionale në mjedisin jetësor pér të gjitha ndikimet e rëndësishme negative ndaj mjedisit jetësor, të përcaktuara me zbatimin e procedurës pér kontroll dhe pér përcjellje.

(3) Laboratoritë e akredituara bëjnë kontroll të procedurave analitike dhe të metodave që i zbaton operatori i plehërishtes gjatë kryerjes së analizave pér cilësitet fiziko-kimike të hedhurinës.

(4) Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent pér punët nga lëmi i mjedisit jetësor, përcaktori mënyrën dhe procedurën pér punën, përcjelljen dhe kontrollin e plehërishtes gjatë kohës së punës, si dhe përcjelljen dhe kontrollin e plehërishtes në fazën e mbylljes dhe kujdesit të mëtejme pér plehërishten pas mbylljes.

Neni 92

Pushimi nga punai plehërishtes

Plehërishtja ose pjesë nga e saj pushon të punoje kur:

1) me vendimin e Organit të administratës shtetërore kompetent pér punët nga lëmi i mjedisit jetësor, kur janë përmbyllohet kushtet dhe/ose afatet pér mbyllje të theksuara në lejen pér punë të plehërishtes,

2) me vendimin e Organit të administratës shtetërore kompetent pér punët nga lëmi i mjedisit jetësor, në bazë të kërkesës së paraqitur pér mbylljen e plehërishtes nga ana e themeluesit ose operatorit; dhe

3) me vendimin e Organit të administratës shtetërore kompetent pér punët nga lëmi i mjedisit jetësor, kur konstatohet se puna e mëtejme e plehërishtes ose pjesa e saj paraqet rrezik pér mjedisin jetësor, jetën dhe shëndetin e njerëzve.

Neni 93

Përujdesi pasi që plehërishtja të pushojë të punoje

(1) Për plehërishten ose pér pjesën e saj mund të konsiderohet se ka përfunduar të punoje vetëm pasi që Organit i administratës shtetërore kompetent pér punët nga lëmi i mjedisit jetësor ka bërë inspektime përfundimtar në vetë vendin, i ka vlerësuar të gjitha raportet e dërguara nga ana e operatorit dhe i ka dorëzuar vendim pér ndërprenjen me punë të plehërishtes. Pasi që plehërishtja të përfundojë të punoje, operatori do të jetë përgjegjës pér mirëmbajtjen e saj, pér përcjelljen dhe pér kontrollin në fazën e kujdesit të mëtejmë pér plehërishten, në afatin që ёштë përcaktuar në lejen pér punë.

(2) Operatori i plehërishtes ёштë i obliguar t'i përcjelle dhe t'i analizojë sasinë dhe gjendjen e gazit që lirohet nga plehërishtja dhe të lengut nga plehërishtja, si dhe gjendjen e ujërave nëntokësorë dhe sipërfaqësor në afërsinë e plehërishtes.

(3) Operatori ёштë i obliguar ta informojë organin kompetent pér kryerjen e punëve profesionale në mjedisin jetësor pér të gjitha ndikimet e rëndësishme negative ndaj mjedisit jetësor, të zbuluar me procedurën pér kontroll dhe pér përcjellje.

(4) Organi kompetent pér kryerjen e punëve profesionale në mjedisin jetësor ёштë i obliguar që, për shkak të përashtimit të mundësisë që plehërishtja të paraqesë rrezik potencional pér mjedisin jetësor, të bëjë vlerësimin e gjendjes vijuese të plehërishteve nga aspekti teknik, administrativ dhe shakllës së mbushjes së plehërishtes dhe t'i japë udhëzim operatorit pér marrjen e masave korriguese, pér çka e informon Organin e administratës shtetërore kompetent pér punën nga lëmi i mjedisit jetësor.

(5) Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent pér punët nga lëmi i mjedisit jetësor, përcaktori mënyrën dhe kushtet pér kujdesin pér plehërishteve pasi që ato do të pushojnë të punojnë.

VII. NDEZJA OSE DJEGJA E HEDHURINËS

Neni 94

Rregullat pér ndezjen dhe pér djegjen e hedhurinës

(1) Mëngjanimi i hedhurinës përmes ndezjes ose djegjes bëhet në instalimet të veçanta të konstruktuara, varësish nga lloji i hedhurinës.

(2) Instalimi pér ndezje ose djegje, duke përfshirë edhe të gjitha objektet përgatitëse ndihmëse dhe servisit, aparateve dhe paisjeve, të cilat janë në funksion të aparatit dhe pajisjes pér ndezje dhe pér djegje, duhet të konstruktohen dhe të punojnë ashtu që do të pengohen të vie në tejkelimin e kufijëve të vlerës së substancave ndotëse, të cilat lironin në ajër, tokë dhe ujëra, lirimë i aromave dhe zhurmës, si dhe të sigurohet mbrojtja e jetës dhe shëndetit të njerëzve.

(3) Nëse instalimi pér ndezje ose djegje nuk punon në pajtim me kushtet e përcaktuara në lejen, duke përfshirë edhe vlerat kufitare të emitimeve në ajër, ujë dhe në tokë, Organi i administratës shtetërore kompetent pér punët nga lëmi i mjedisit jetësor, mund ta marrë lejen pér punë të stabilimentit dhe ta ndalojë kryerjen e veprimitarisenë.

(4) Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent pér punët nga lëmi i mjedisit jetësor, i përcaktori kushtet teknike minimale, të cilat duhet t'i plotësojnë instalimet pér ndezje ose pér djegje, kushtet pér mbrojtjen e mjedisit jetësor nga puna e instalimeve pér ndezje dhe djegje të hedhurinës, si dhe kushtet dhe mënyrën e punës së instalimit.

Neni 95

Ndërtimi i instalimeve pér ndezje dhe djegje

Ndërtimi i instalimeve pér ndezje ose djegje të hedhurinës bëhet në pajtim me dispozitat e nenit 30 nga ky ligj.

Neni 96

Zgjedhja e lokacionit pér ndërtim

Gjatë zgjedhjes së lokacionit pér ndërtim të instalimit pér ndezje ose djegje, veçanërisht do të mbahet llogari pér:

- 1) karakteristikat klimatike të rajonit;
- 2) karakteristikat gjeologjike, hidrologjike, hidrogjeologjike, topografike, seismologjike dhe pedologjike të tokës;
- 3) "trëndafilit" të erërave përreth rajonit ku duhet të ndërtohen stabilimenti, dhe
- 4) afërsinë deri te vendbanimi.

Neni 97

Planet operative dhe revizioni ekologjik pér instalimet pér ndezje ose djegje të hedhurinës

(1) Operatorët e instalimeve ekzistuese pér ndezje ose djegje të hedhurinës, janë të obliguar të paraqesin kërkesë pér marrjen e lejës pér harmonizimin me plane operative në pajtim me Ligjin pér mjedisin jetësor.

(2) Nëse operatorët e instalimeve pér ndezje ose djegje të hedhurinës posedojnë leje integruese ekologjike, ata janë të obliguar të sigurojnë revizion të përgjithshëm ekologjik, në pajtim me Ligjin pér mjedisin jetësor.

Neni 98

Lejet pér punë të instalimeve pér ndezje ose djegje të hedhurinës

Peronat juridikë, të cilët menaxhojnë me instalimet pér ndezje ose djegje të hedhurinës (në tekstin e mëtejme: operatori i instalimeve) janë të obliguar të posedojnë leje integruese ekologjike pér punën e stabilimentit, të dhënë në pajtim me Ligjin pér mjedisin jetësor.

Neni 99

Leja pér operator të instalimeve pér ndezje dhe djegje

(1) Për kryerjen e veprimitarisë ndezje ose djegje të hedhurinës, operatori i instalimit duhet të posedojë leje të cilën e jep Organit i administratës shtetërore kompetent pér punët nga lëmi i mjedisit jetësor, në pajtim me planin pér menaxhim me hedhurinat në Republikën e Maqedonisë.

(2) Operatori i instalimit i paraqet kërkesë për marrjen e lejës Organit të administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor.

(3) Pas pranimit të kërkesës për marrjen e lejës, Organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor eshtë i obliguar të konstatojë se:

1) operatori a eshtë i përgatitur teknikisht dhe materialisht për kryerjen e veprimitarës;

2) kapacitet organizative dhe udhëheqëse të operatorit a mundësojnë menaxhim të ndërgjegjshëm me instalimin për ndezje dhe djegje;

3) ekipimi kadrovik dhe trajnimi i të punësuarve të cilët veprojnë me hedhurinat, a mundësojnë punë të papenguar dhe të sigurtë të instalimit për ndezje dhe djegje;

4) përgatitja teknike dhe mjetet a janë të mjaftueshme për kryerjen e veprimitarës;

5) periudha kohore për të cilën kërkohet leja, a përshtatet me kapacitetin e instalimit për ndezje dhe djegje;

6) lloji dhe sasia e hedhurinës që duhet të mënjanohet në instalimin për ndezjen dhe djegjen, a përshtatet me klasën dhe me kapacitetin e instalimit për ndezje dhe djegje;

7) a eshtë i përgatitur programi për punë, monitorim dhe për kontrollin e punës së instalimit për ndezje dhe djegje dhe a eshtë ai në pajtim me dispozitat e këtij ligji dhe me rregullat e miratuara në bazë të këtij ligji;

8) persani i caktuar të jetë menaxhues me hedhurinën e instalimit për ndezje dhe djegje, a i plotëson kushtet e caktuara me këtë ligj;

9) a janë miratuar programe për përsosjen e vazhdueshme profesionale dhe teknike të personave të punësuar në instalimin për ndezje dhe djegje;

10) a janë nxjerrë dhe aprovar plane dhe programe për mënjanimin dhe për zvogëlimin e pasojave nga avaritë;

11) shuma e garancive financiare a mundet t'i mbulojë herxhitmet gjatë kohës së punës;

12) projekti i instalimit për ndezje dhe djegje a eshtë në pajtim me planet për menaxhim me hedhurinën, të miratuar në pajtim me këtë ligj.

13) a ekziston dëshmi se kërkuesit nuk i eshtë shqiptuar masa e sigurisë, përkatësisht ndalim për kryerjen e veprimitarës.

(4) Që të mund të kryehet veprimitaria e ndezjes ose djegjes së hedhurinës, operatori i instalimit duhet të ketë të punësuar më së paku tre persona me përgatitje sipërrore profesionale nga lëmi i shkencave natyrore dhe teknike, si dhe të disponojë me pajisje adekuate dhe mjete teknike adekuate.

(5) Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor, përcakton kushtet lidhur me mjetet teknike dhe pajisjen për kryerjen e veprimitarës së ndezjes ose djegjes së hedhurinës, si dhe kushtet dhe mënyrën për aftësim dhe trajnim-programi për të punësuarit.

(6) Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor, përcakton formën dhe përbajtjen e kërkesës për marrjen e lejes, si dhe formën dhe përbajtjen e lejes për operator të instalimit për ndezje ose djegje.

(7) Personi juridik, i cili e ka paraqitur kërkesën ka të drejtë të paraqesë ankesë në komisionin e Qeverisë së Republikës të Maqedonisë për zgjidhjen e punëve administrative nga lëmi i mjedisit jetësor, kundër vendimit me të cilën refuzohet dhënia e lejes, në asfat prej 15 ditëve nga dita e pranimit të vendimit.

Neni 100

Dërgimi dhe pranimi i hedhurinës për ndezje dhe djegje

(1) Para ndezjes ose djegjes së hedhurinës, operatori i instalimit eshtë i obliguar të bëjë krahasimin e hedhurinës që e pranon me të dhënat e theksuara në formularin identifikues, me marrjen e ekzemplarëve për shikim për shkak të përcaktimit të:

1) llojit dhe sasisë së hedhurinës që duhet t'i nënshtrohet ndezjes;

2) përbërjes kimike të hedhurinës;

3) karakteristikave të hedhurinës

4) përshtatshmërisë së hedhurinës për ndezje ose djegje;

5) hedhurinave me të cilat nuk guxon të përzihet, përkatësisht përcaktimin se hedhurina a eshtë e përzier me hedhurinë tjetër, dhe

6) saktësisë së hedhurinave nga formulari identifikues, me marrjen e ekzemplarit nga hedhurina.

(2) Operatori i instalimit eshtë i obliguar ta refuzojë ndezjen ose djegjen e hedhurinës, nëse lloji i hedhurinës nuk përpunet me kushtet me lejen ekologjike integruuese.

(3) Operatori i instalimit eshtë i obliguar t'i ruajë ekzemplarët nga shikimi i kryer nga paragrafi (1) i këtij nenit më së paku 1 muaj pas ndezjes ose djegjes së hedhurinës.

Neni 101

Veprimi me mbeturinat nga ndezja dhe djegja

Pas ndezjes dhe djegjes së hedhurinës, operatori i instalimit eshtë i obliguar që:

1) t'i përcaktojë karakteristikat e hedhurinës së fituar me ndezje dhe djegje, duke inkuadruar edhe fraksionet e metaleve të rënda;

2) ta grumbullojë hirine fituar si rezultat i ndezjes dhe djegjes në enë të myllur, dhe

3) të sigurojë transport të sigurtë të hedhurinës, të fituar me ndezje dhe djegje, që nuk mund të përpunohet, deri në vendin e mënjanimit të saj.

VIII. IMPORTI, EKSPORTI DHE TRANZITI I HEDHURINËS PËR MES TERRITORIT TË REPUBLIKËS SË MAQEDONISË

Neni 102

Lëvizja tejkufitare e hedhurinës

Lëvizja tejkufitare e hedhurinës përbëhet nga importi i hedhurinës që rrijedh nga shteti i huaj në territorin e Republikës së Maqedonisë, eksportin e hedhurinës nga territori i Republikës së Maqedonisë në shtetin tjetër të huaj dhe tranzitin e hedhurinës përmes territorit të Republikës së Maqedonisë.

Neni 103

Importi i hedhurinës në territorin e Republikës së Maqedonisë

(1) Ndalohet importi i hedhurinës në territorin e Republikës së Maqedonisë, për deponim për shkak mënjanimit dhe për mënjanim.

(2) Ndalohet importi i hedhurinës së rrezikshme që eshtë e përzier me hedhurinë të parrezikshme ose me komponente tjera, të cilat e zvogëlojnë dëmin dhe karakteristikat e rrezikshme të hedhurinës.

(3) Eshtë i lejueshëm importi i hedhurinës që me siguri mund:

1) të përpunohet, pa rrezik për rrezikimin e mjedisit jetësor, jetën dhe shëndetin e njerëzve;

2) të përdoret si lëndë e parë, ose

3) të shfrytëzohet si burim i energjisë.

Neni 104

Eksporti i hedhurinës

Lejohet eksporti i hedhurinës, e cila mund të përpunohet dhe mënjanohet pa rrezik ndaj mjedisit jetësor, jetës dhe shëndetit të njerëzve në vendin importues.

Neni 105

Importi, eksporti dhe tranziti i hedhurinës së rrezikshme përmes territorit të Republikës së Maqedonisë

Importi, eksporti dhe tranziti i hedhurinës së rrezikshme në Republikën e Maqedonisë bëhet sipas Konventës të Bazelit për kontroll të bartjes së hedhurinës së rrezikshme tej kufirit dhe vendosjes së saj.

Neni 106

Lejet pér eksport, import dhe tranzit tē hedhurinës

(1) Eksporti, importi dhe tranziti i hedhurinës bëhet në bazë të lejes të cilën e jep Organi i administratës shtetërore kompetent pér punët nga lëmi i mjedisit jetësor.

(2) Leja nga paragrafi (1) e këtij nenii jepet pas dorëzimit paraprak Organit të administratës shtetërore kompetent pér punët nga lëmi i mjedisit jetësor, e cila veçanërisht duhet të përbajë:

1) emrin, mbiemrin dhe selinë e personit juridik dhe fizik që kërkon eksport, import ose tranzit tē hedhurinës;

2) marrëveshjen midis palëve të interesuarë (eksportuesin, importuesin ose personit i cili kërkon tranzit tē hedhurinës);

3) marrëveshjen midis importuesit dhe përpunuesit, nëse ata janë persona të ndryshëm;

4) arsyetimin pse kërkohet eksporti, importi dhe tranziti i hedhurinës;

5) dëshminë se është dhënë leje nga organet shtetëror përmjet territorit të cilit do të bëhet eksporti, importi dhe tranziti i hedhurinës;

6) të dhënat pér pranuesin dhe pér dërguesin e hedhurinës;

7) vlerësimin e karakteristikave tē hedhurinës;

8) të dhënat pér vëllimin e eksportit, importit ose tranzitit tē hedhurinës;

9) të dhënat pér personin, i cili bën transportin e hedhurinës;

10)dëshminë pér posedimin e teknologjisë përkatëse pér përpunim tē sigurtë tē hedhurinës (vetëm pér importuesin);

11)dëshminë pér sigurimin ose garancinë bankare në shumë të duhur pér mbulimin e harxhimeve pér përpunimin e hedhurinës, pa u shkaktuar dëmi ndaj mjedisit jetësor, jetës dhe shëndetit e njerëzve (vetëm pér importuesin);

12)të dhënat pér lokacionin ku bëhet përpunimi ose mënjanimi i hedhurinës;

13)përshkrimin dhe mënyrën e hedhurinës dhe mënyrën në të cilën vprohet me të;

14)llojin dhe sasinë e hedhurinës që krijohet me përpunimin;

15)llojin dhe sasinë e hedhurinës që eksportohet si rezultat i përpunimit;

16)të dhënat pér numrin tarifor tē hedhurinës, mënyrës së transportit dhe pér paketimin;

17)informatrat pér hyrjen, daljen dhe skemën pagesore tē transportimit tē hedhurinës;

18)të dhënat pér përpunimin dhe pér mënjanimin e hedhurinës jashtë vendit.

(3) Organi i administratës shtetërore kompetent pér punët nga lëmi i mjedisit jetësor, ka të drejtë tē kërkojë të dhëna plotësuese, nëse vlerëson se të dhënat e shënuara në kërkesë nuk janë tē mjaftueshme pér dhënen e lejës.

(4) Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent pér punët nga lëmi i mjedisit jetësor, përshkruan llojet e hedhurinës nga paragrafi (1) i këtij neni; kushtet pér eksport, import dhe tranzit tē hedhurinës; metodat e mbikëqyerjes ndaj eksportit, importit dhe tranzitit tē hedhurinës, si dhe formën dhe përbajtjen e formularit tē lejës pér eksport, import dhe tranzit tē hedhurinës.

(5) Kundër vendimit me të cilin refuzohet kërkesa pér marrjen e lejes pér eksport, import ose tranzit tē hedhurinës, kërkuesi mund të paraqesë ankesë në komisionin e Qeverisë së Republikës së Maqedonisë pér zgjidhjen e çështjeve administrative nga lëmi i mjedisit jetësor, në afat prej 15 ditëve nga dita e pranimit të vendimit.

(6) Organi i administratës shtetërore kompetent pér punët nga lëmi i mjedisit jetësor në fund të muajit janar gjatë vitit në vijim përgatit report vjetor pér llojin dhe sasinë e hedhurinës, e cila është importuar, eksportuar dhe tranzituar në/nga/nëpër Republikën e Maqedonisë.

(7) Raporti nga paragrafi (6) i këtij nenii Organi i administratës shtetërore kompetent pér punët nga lëmi i mjedisit jetësor e publikën në opinion.

Neni 107

Dispozitat e përbashkëta pér eksport, import dhe tranzit tē hedhurinës

Nëse leja pér eksport, import dhe tranzit tē hedhurinës shfrytëzohet në kundërshtim nga dedikimi pér të cilin është dhënë, përkatësisht nëse zbulohen cënime tē rëndësishme dhe keqpërdorime tē së njejtës, Organi i administratës shtetërore kompetent pér punët nga lëmi i mjedisit jetësor, mund ta prishë lejennë dëm tē personit, të cilit i është dhënë, pa të drejtë e kompenzimit pér dëmin e pësuar, humbjen materiale dhe jomateriale.

IX MONITORIMI

Neni 108

Organizimi i monitorimit tē menaxhimit me hedhurina

(1) Organi i administratës shtetërore kompetent pér punët nga lëmi i mjedisit jetësor dhe komunave dhe Qytetit të Shkupit, në pajtim me kompetencat e tyre tē përcaktuara me ligjin ose me dispozita tjera, janë tē obliguar të sigurojnë monitorim tē përhershëm tē menaxhimit me hedhurinë, monitorimin e gjendjes së mjedisit jetësor dhe tē ndikimit ndaj jetës dhe shëndetit tē njerëzve, përmes vendosjes tē rrejtit shtetëror pér monitorim tē menaxhimit me hedhurinë, që është pjesë përbërëse e rrejtit shtetëror pér monitorim tē mjedisit jetësor.

(2) Organi kompetent pér kryerjen e punëve profesionale në mjedisin jetësor bën monitorimin e hedhurinës së rrezikshme në territorin e Republikës së Maqedonisë, ndërsa komunat dhe Qyteti i Shkupit zhvillojnë dhe zbatojnë monitorim në nivelin lokal, pér menaxhim me hedhurinë e parrezikshme.

(3) Të dhënat nga monitorimi i kryer nga ana e njësive të vetadministritim lokal i dërgohen organit kompetent pér kryerjen e punëve profesionale në mjedisin jetësor, në pajtim me ligjin dhe me dispozitat tjera.

(4) Organi kompetent pér kryerjen e punëve profesionale në mjedisin jetësor administrojn me punët e rrejtit shtetëror, duke e miratuar Programin pér monitorim tē menaxhimit me hedhurina.

(5) Organi kompetent pér kryerjen e punëve profesionale në mjedisin jetësor së paku njëherë në vit, ministrit i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent pér punët nga lëmi i mjedisit jetësor i dorëzon raport nga të dhënat e fituara nga monitorimi i menaxhimit me hedhurina.

(6) Dy ose më shumë komuna dhe/ose Qyteti i Shkupit mund tē themelojnë administratë tē përbashkët, e cila do të bëjë monitorimin e territorit tē komunave dhe/ose Qytetit të Shkupit, ose t'iia besojnë personit juridik ose fizik ta bëjnë monitorimin në emër dhe në llogari të tyre, që rregullohet me marrëveshje të veçantë.

Neni 109

Vëllimi dhe përbajtja e monitorimit dhe menaxhimit me të dhënat

(1) Monitorimi i menaxhimit me hedhurinat përbëhet prej:

- 1) përcjelljes së gjendjes me menaxhim me hedhurinat;
- 2) grumbullimit dhe dërgimittë tē dhënavë pér llojin; sasinë dhe pér prejardhjen e hedhurinës së krijuar, përpunuar dhe mënjanuar;
- 3) marrjes dhe hulumtimittë mostrave;
- 4) të dhënavë pér eksportin, importin dhe tranzitin e hedhurinës;
- 5) kontrollit, përpunimit dhe analizës s tē dhënavë;
- 6) informimit dhe paralajmërimit tē organeve kompetente pér rrezikun e mundshëm
- 7) sigurimittë informatave pér ndikimin e hedhurinës së krijuar ndaj mjedisit jetësor;

8) bashkëpunimit dhe këmbimittë të dhënave dhe informatave me rrjetin ndërkombëtar informativ.

(2) Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor, përcaktan metodologjinë për kryerjen e monitorimit.

Neni 110

Sigurimi i monitorimit

Rrjeti shtetëror për monitorim ka për qëllim të sigurojë të dhëna për menaxhimin me hedhurinë, për ndikimin e hedhurinës ndaj gjendjes së mjedisit jetësor, t'i zbulojë proceset dhe praktikat negative, ta parashohë zhvillimin, ta vlerësojë efikasitetin e masave për mbrojtje dhe për informimin e organeve kompetente për secilin ndryshim të gjendjes.

Neni 111

Monitorimin të cilin e bëjnë personat fizikë dhe juridikë

(1) Personat juridikë dhe fizikë, të cilët janë pronarë, përkatësish shfrytëzues të instalimeve të caktuara që krijojnë, përpunojnë dhe mënjanojnë hedhurinë, janë të detyruar që monitorin e menaxhimit me hedhurina ta bëjnë në pajtim me kushtet e përcaktura në lejen integrale ekologjike ose lejet për punë.

(2) Monitorimin e hedhurinave mund ta bëjnë subjektet nga paragrafi (1) i këtij neni, si dhe organizatat shkencore dhe profesionale dhe persona tjerë juridikë, nëse janë të akredituar për kryerjen e monitorimit, në pajtim me ligjin dhe dispozitive tjera.

(3) Të dhënat nga monitorimi nga paragrafi (1) i këtij neni, personat juridikë dhe fizikë janë të obliguar t'ia dorëzojnë organit kompetent për kryerjen e punëve profesionale nga lëmi i mjedisit jetësor në pajtim me Ligjin për mjedisin jetësor.

Neni 112

Kushtet për kryerjen e monitorimit

(1) Për kryerjen e monitorimit të hedhurinave, subjektet nga neni 111 paragrafi (2) i këtij ligji duhet t'i plotësojnë këto kushte:

1) të kenë të punësuar së paku tre persona me përgatitje profesionale sipërre dhe tre vjet përvjohje pune në lëmin e menaxhimit me hedhurina, dhe

2) të disponojë me pajisjen e duhur, aparate, instrumente dhe të kenë lokale adekuate afariste për kryerjen e veprimitarës.

(2) Kushtet më të përaferta për punët e nevojshme profesionale, pajisjen, aparatet, instrumentet dhe lokale afariste adekuate, të cilat duhet t'i plotësojnë subjektit nga paragrafi (1) i këtij neni, i përcaktion ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor.

X. SISTEMI INFORMATIV

Neni 113

Organizimi i sistemit informativ

(1) Organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor, organizon sistem informativ për menaxhim me hedhurinat e rezikshme, si pjesë përbërëse e Sistemit të përgjithshëm informativ maqedonas për mjedisin jetësor (në tekstin e mëtejmë: qendra informative), përmes vendosjes së rrjetit përfitimin e të dhënave për menaxhim me hedhurinat nga ministritë, organizatat, institucionet shkencore-hulumtuese, personat juridikë dhe fizikë, të cilët menaxhojnë me hedhurinat dhe subjektit tjera.

(2) Komunat dhe Qyteti i Shkupit janë të obliguar ta organizojnë sistemin informativ në nivelin lokal, me çka sigurohet grumbullimi dhe prezentimi i të dhënave për gjendjen e përgjithshme lidhur me menaxhimin me hedhurinën e parrezikshme.

(3) Komunat dhe Qyteti i Shkupit janë të obliguar të që dhënat e marra t'i përpunojnë dhe t'ia dorëzonë organit kompetent për kryerjen e punëve profesionale në mjedisin jetësor.

(4) Organi kompetent për kryerjen e punëve profesionale në mjedisin jetësor është i obliguar që të dhënat e grumbulluara nga menaxhimin me hedhurinat, të përpunuara, t'ia dorëzojë Organit të administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor.

(5) Organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor, e organizon funksionimin e sistemit informativ, në mënyrë me të cilën do të sigurohet grumbullimi i informatave shpejtë, saktë dhe me kohë lidhur me menaxhimin me hedhurina dhe është i obliguar t'i selektojë, klasifikojë, përpunojë, azhurojë dhe t'i ruajë në bazën e të dhënave.

(6) Organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mbrojtjes së mjedisit jetësor, e organizon sistemini informativ, në atë mënyrë që do të sigurohet:

1) qasje, në çdo kohë, deri te informatat palëve lidhur me menaxhimin me hedhurinat dhe mbrojtjen e mjedisit jetësor në Republikën e Maqedonisë;

2) publikimi i të dhënave, raporteve, masave dhe aktiviteteve të Ministrisë për përmirësimin e gjendjes së përgjithshme në menaxhimin me hedhurinat;

3) transparensa e të dhënave nga lëmi i menaxhimit me hedhurinat.

Neni 114

Përbajtja e sistemit informativ

Sistemi informativ për menaxhim me hedhurinat përban:

1) të dhëna nga monitorimi i menaxhimit me hedhurinat nga ana e rrjeteve shtetërore dhe rrjeteve lokale;

2) të dhëna për monitorimin nga burimet e ndotjes së mjedisit jetësor, të shkaktuar nga menaxhimi me hedhurinat;

3) të dhëna nga monitorimi nga burime të veçanta;

4) të dhëna për llojin dhe përsasinë e hedhurinës;

5) të dhënat nga organizatat shkencore dhe profesionale dhe nga personat juridikë, të cilët e përcjellin gjendjen e menaxhimit me hedhurinat, të dhëna nga organizatat ndërkombëtare për monitorimin e menaxhimit me hedhurinën, dhe

6) të dhëna nga Kadastri i ndotësve.

Neni 115

Ruajtja e të dhënave

(1) Organi kompetent për kryerjen e punëve profesionale në mjedisin jetësor është i obliguar të ruajë të dhëna për personat juridikë dhe fizikë, të cilët krijojnë, grumbullojnë, transportojnë, përpunojnë, deponojnë dhe mënjanojnë hedhurinat, si dhe të dhëna për personat juridikë dhe fizikë, të cilët bëjnë import, eksport dhe tranzit të hedhurinës.

(2) Të dhënat do të përbajnë:

1) emrin dhe mbiemrin e personave juridikë dhe fizikë, të cilët menaxhojnë me hedhurinën;

2) adresën dhe selinë e personave juridikë dhe fizikë, të cilët menaxhojnë me hedhurinën;

3) llojin dhe sasinë e hedhurinës me të cilën menaxhojnë;

4) informatat për lejet e personave juridikë dhe fizikë.

Neni 116

Kadastri i krijuesve të hedhurinave

(1) Kadastri i krijuesve të hedhurinave është pjesë e Kadastrit për mjedisin jetësor që e vendos dhe e mban organi kompetent për kryerjen e punëve profesionale në mjedisin jetësor.

(2) Në Kadastrin e krijuesve të hedhurinave regjistrohen krijuesit e hedhurinave të parrezikshme dhe të rezikshme, llojeve dhe sasive të hedhurinës që e krijojnë, si dhe mënyrat për depojim, trajtim, përpunim dhe mënjanim të hedhurinave.

(3) Komunat dhe Qyteti i Shkupit mund të mbajnë Kadastër për rajonin e vet, në të cilin do të evidentohen krijuesit e hedhurinës së parrezikshme.

(4) Mënyrën dhe procedurën për regjistrimin e të dhënavë nga paragrafi 1 i këtij neni në Kadastrin e krijuar të hedhurinave, i përcaktok ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor.

(5) Të dhënat nga kadastro nga paragrafi (1) i këtij neni paraqesin pjesë përbërëse të Sistemit informativ për mjedisin jetësor.

Neni 117

Obligimi për shpalljen e të dhënavë

(1) Organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor, përmes Sistemit informativ për mjedisin jetësor, përgatit dhe shpall raporte vjetore për emitiesit e substancave ndotëse nga hedhurinat, raporte vjetore për menaxhimin me hedhurinën, si dhe lloje tjera të raporteve në pajtim me obligimet nga marrëveshjet ndërkombëtare, të cilat i ka ratifikuar ose të cilave i është qasur Republika e Maqedonisë.

(2) Organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor është e obliguar t'i shpalle planet dhe programet për menaxhimin me hedhurinën, raportet inspektuese, raportet nga evidencat e personave juridikë dhe fizikë, të cilët menaxhojnë me hedhurinën, raportet e monitorimit dhe për menaxhimin me të dhënat, si dhe të dhënat tjera statistikore.

(3) Komunat dhe Qyteti i Shkupit janë të obliguar t'i shpallin programet për menaxhimin me hedhurinat e parrezikshme, informata për sasitë e krijuara të hedhurinave, informatave për sasinë e krijuar të hedhurinave, për masat, aktivitetet dhe mënyrat e përmirësimit të gjendjes së përgjithshme në menaxhimin me hedhurinën.

(4) Ministri e përcakton mënyrën, formën dhe transferin e të dhënavë dhe informatave nga përcellja e gjendjes në menaxhimin me hedhurinën.

Neni 118

Obligimi për informimin e opinionit

Organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor, prefekti i komunave dhe Qytetit të Shkupit janë të obliguar që gjatë vitit ta informojnë opinionin për gjendjen momentale në menaxhimin me hedhurinën, për përparrimin e arritur, për planet dhe kahjet e ardhshme për përmirësimin e gjendjes në menaxhimin e gjendjes në menaxhimin me hedhurinën dhe të bëjë krasasimin dhe vlerësimin e gjendjes së tanishme dhe të kaluar në menaxhimin e hedhurinës.

Neni 119

Qasja në informatat për menaxhimin me hedhurinën

Organi i administratës shtetërore kompetent për punët e mjedisit jetësor dhe organi kompetent për kryerjen e punëve profesionale në mjedisin jetësor, janë të obliguar që subjektive të interesuar t'u sigurojnë qasje në informatat në lidhje me menaxhimin me hedhurinën, në pajtim me Ligjin për mjedisin jetësor.

XI. FINANCIMI

Neni 120

Burimet e financimit

(1) Realizimi i planeve dhe programeve të Republikës së Maqedonisë për menaxhim me hedhurinat, financohet me mjetet e siguruara nga Buxheti i Republikës së Maqedonisë, kreditet, donacionet, mjetet e personave juridikë dhe fizikë, të cilët menaxhojnë me hedhurinën, kompensimet dhe burimet tjera të mjeteve, të përcaktuara me ligjin.

(2) Realizimi i planeve dhe programeve të komunave dhe Qytetit të Shkupit për menaxhim me hedhurinën, financohet me mjetet e siguruara nga buxheti i komunave dhe Qytetit të Shkupit, kredive, donacioneve, kompensimeve, dënimive, nga kundërvajtjet e bëra të shqiptuara në rajonin e komunave dhe Qytetit të Shkupit dhe burimeve tjera të mjeteve, të përcaktuara me ligjin.

(3) Mjetet për ndërtimin e lokaleve, objekteve dhe instalimeve për depojimin, përpunimin dhe për mënjanimin e hedhurinës së rrezikshme sigurohen nga Buxheti i Republikës së Maqedonisë, nga personat juridikë dhe fizikë, të cilët menaxhojnë me hedhurinat, prej kredive, donacioneve dhe burimeve tjera të mjeteve, të përcaktuara me ligjin.

(4) Mjetet për ndërtimin e plehërishteve përmënjanimin e hedhurinës së parrezikshme dhe hedhurinës inerte, kompenzohen nga Buxhetet e komunave dhe Qyteti i Shkupit, nga personat juridikë dhe fizikë, të cilët menaxhojnë me hedhurinat, prej kredive, donacioneve dhe burimeve tjera të mjeteve, të përcaktuara me ligjin.

Neni 121

Çmimi për shërbimin e kryer

(1) Lartësinë e çmimit për grumbullimin dhe për transportimin e hehurinave komunale, e lejojnë këshilli i komunave dhe Qyteti i Shkupit, me propozimin e prefektit të komunave dhe Qytetit të Shkupit, kur dhënesi i shërbimit është ndërmarrje publike e themeluar nga komunat dhe Qyteti i Shkupit në pajtim me nenin 46 paragrafi (3) të këtij ligji.

(2) Lartësia e çmimit për grumbullimin dhe për transportimin e hedhurinave komunale, përcaktohet me marrëveshje nga neni 46 paragrafi (4) kur dhënesi i shërbimit është person juridik dhe fizik.

(3) Çmimi nga paragrafët (1) dhe (2) të këtij neni do të përcaktohet në bazë të sasisë dhe llojit të hedhurinës që mund të përcaktohet sipas njësisë si: denarë për metër katror; denarë për metër kub dhe denarë për kilogram.

(4) Personat juridikë dhe fizikë, të cilët krijojnë hedhurinë komerciale, lartësinë e çmimit për grumbullimin dhe për transportimin e hedhurinës e përcaktojnë me lidhjen e marrëveshjes së veçantë nga neni 43 paragrafi (8) i këtij neni, me dhënesin e shërbimit në bazë të sasisë dhe llojit të hedhurinës së krijuar të shprehur në denarë për kilogram ose denar për metër kub hedhurinë, në pajtim me çmimin e përcaktuar me paragrin (1) ose (2) nga ky nen.

(5) Personat juridikë dhe fizikë nga neni 20 paragrafi (1) i këtij ligji, çmimin për grumbullimin dhe transportimin e hedhurinës së parrezikshme dhe të rrezikshme, e përcaktojnë me marrëveshje të lidhur me personat juridikë dhe fizikë të autorizuar për grumbullimin dhe për transportimin e hedhurinës, në bazë të sasisë dhe llojit të hedhurinave të krijuara të shprehur në denarë për metër kub ose denarë për tonelatë hedhurina.

(6) Në përcaktimin e çmimit të shërbimit në pajtim me paragrin (1) dhe (2) të këtij neni, me propozim të prefektit të komunave dhe Qytetit të Shkupit, këshillit të komunave dhe Qytetit të Shkupit, janë të obliguar të përcaktojnë çmime stimulative për amvisëritë, personat juridikë dhe fizikë, të cilët në bazë të sistemeve të vendosura për selektimin e hedhurinave e zvogëlojnë sasinë e përgjithshme të hedhurinave komunale të dedikuar përmënjanim në plehërishtë.

(7) Çmimi për mënjanimin e hedhurinave përcaktohet në pajtim me nenin 90 nga ky ligj, në bazë të sasisë së hedhurinave të dorëzuara përmënjanim të shprehur me denarë për tonelatë të hedhurinave të krijuara.

(8) Gjatë përcaktimit të çmimit për shërbimet e kryera duhet të mbahet llogari që në të përmbytë harxhimet për shërmimin e kryer.

Neni 122

Kompensimi për menaxhim me hedhurinat

Personat juridikë, të cilët prodhojnë dhe importojnë prodhimet dhe paketimet të cilat pas përdorimit krijojnë sasi të mëdha hedhurine, nga prodhimet dhe paketimet paguajnë kompenzim për menaxhim me hedhurinat të përcaktuar me ligj të veçantë.

Neni 123

Kompensimi pér menaxhim me hedhurinat e komunave dhe tē Qytetit tē Shkupit

(1) Me vendim tē këshillit tē komunave, mund tē përcaktohet kompensim pér menaxhim me hedhurinat nē lartësi prej 1% deri 2% prej çmimit pér shërbimin e kryer pér grumbullimin dhe pér transportimin e hedhurinave komunale.

(2) Kompensimi nga paragrafi (1) i këtij neni inkasohet gjatë pagesës së çmimit pér shërbimin e kryer nga neni 121 tē këtij ligji dhe tregohet ndaras nē llogarinë pér shërbimin e kryer.

(3) Kompensimi nga paragrafi (1) tē këtij neni paguhet nē Buxhetin e komunave dhe tē Qytetit tē Shkupit dhe shfrytëzohet pér financimin e dedikimeve tē përcaktuara me programin pér menaxhim me hedhurinat nga neni 19 paragrafi (1) pika 2 nga ky ligj.

Neni 124

Mjetet nga dënimite arkëtuara tē inspektorëve tē autorizuar pér mjedisin jetësor

Mjetet nga dënimet me para tē shqiptuara nga inspektorët e autorizuar komunalë dhe inspektorët e autorizuar tē Qytetit tē Shkupit janë tē hyra tē komunave dhe Qytetit tē Shkupit.

Neni 125

Garancitë financiare dhe sigurimet

(1) Personat juridikë dhe fizikë, tē cilët menaxhojnë me hedhurinat janë tē obliguar tē sigurojnë garanci financiare ose sigurim tjetër adekuat, e cila mjafton pér mbulimin e harxhimeve nē lidhje me menaxhimin me hedhurinat dhe harxhimet pér mënjanimin e pasojave tē dëmshme tē krijuara gjatë menaxhimit me hedhurinat.

(2) Nëse ekziston dyshim i arsyeshëm se garanca financiare është e pamjaftueshme pér t'i mbuluar harxhimet pér menaxhim me hedhurinat ose se sigurimi i caktuar nuk i mbulon rreziqet e arsyeshme, Organi i administratës shtetërore kompetent pér punët nga lëmi i mjedisit jetësor pér kryerjen e punëve profesionale nē mjedisin jetësor, do tē përcaktojë lartësi tjetër dhe mënyrë pér sigurimin e garancisë financiare, përkatesisht do tē caktojë lloj tjetër dhe mënyrë tē sigurimit pér atë qëllim.

(3) Personat juridikë dhe fizikë, tē cilët merren me importin, eksportin dhe tranzitin e hedhurinave, janë tē obliguar që, nē pajtim me ligjin, tē lidhin marrëveshje pér sigurimin e hedhurinës, si dhe pér përgjegjësinë pér dëmin e bërë ndaj palëve tē treta dhe përgjegjësinë pér dëmin e bërë nga pala e tretë.

XII. MIKËQYRJA DHE ORGANET KOMPETENTE

Neni 126

Organet kompetente

(1) Mbikëqyrje pér zbatimin e këtij ligji dhe rregullave tē miratuarë nē bazë tē këtij ligji, bën organi i administratës shtetërore kompetent pér punët nga lëmi i mjedisit jetësor.

(2) Mbikëqyrjen inspektuese ndaj zbatimit tē këtij ligji dhe tē dispozitive tē miratuarë nē bazë tē këtij ligji e bën Inspektorati shtetëror pér mjedisin jetësor.

(3) Pér punët nē kompetencë tē komunave dhe Qytetit tē Shkupit tē përcaktaur me këtë ligj, mbikëqyrjen inspektuese ndaj zbatimit tē këtij ligji e bëjnë inspektorët e autorizuar pér mjedisin jetësor tē komunave dhe inspektorët e autorizuar pér mjedisin jetësor tē Qytetit tē Shkupit.

(4) Mbikëqyrjen inspektuese ndaj zbatimit tē këtij ligji nē pjesën e krijimit, selektimit dhe paketimit tē hedhurinës medicinale, e bën Inspektorati shtetëror sanitari dhe shëndetësor, nē bashkëpumim me Inspektoratin shtetëror pér mjedisin jetësor.

(5) Mbikëqyrjen inspektuese ndaj zbatimit tē këtij ligji nē pjesën e qarkullimit me prodhimet dhe paketimeve, shënimin e prodhimeve dhe paketimeve dhe informimin e konsumatorëve, bën Inspektorati shtetëror i tregut.

Neni 127

Fushëveprimi i Inspektoratit shtetëror pér mjedisin jetësor

(1) Në kryerjen e mbikëqyrjes nga fushëveprimi i tij, inspektorati shtetëror pér mjedisin jetësor (në tekstin e mëtejmë: inspektori pér mjedisin jetësor) ka tē drejtë:

1) tē konstatojë se a janë përpunuar programe pér menaxhim me hedhurinat pér vitin nē vijim dhe a ia kanë dorëzuar organit kompetent pér kryerjen e punëve profesionale nga lëmi i mjedisit jetësor (neni 21 paragrafi 3);

2) tē konstatojë se a i kanë dorëzuar raport vjetor pér zbatimin e programeve tē tyre organit kompetent pér kryerjen e punëve profesionale nga lëmi i mjedisit jetësor (neni 23 paragrafi 5);

3) tē kryejë shikim dhe kontroll me hedhurinën e rrezikshme dhe hedhurinën industriale tē parrezikshme nga instalimet me A leje integrale ekologjike dhe me hedhurinë tē rrezikshme nē instalime me B leje integrale veprohet nē pajtim me nenin 24 tē këtij ligj;

4) tē bëjë shikim dhe kontroll se grumbullimi dhe transportimi i hedhurinës së rrezikshme a bëhet me mjete dhe pajisje, e cila është veçanërisht e konstituar dhe dedikuar ekskluzivisht pér grumbullimin dhe transportimin e hedhurinës së rrezikshme (neni 27);

5) tē bëjë shikim dhe kontroll se a janë përpunuar hedhurinat nē pajtim me nenin 29 tē këtij ligj;

6) tē konstatojë se a posedohet leje pér depojimin, trajtimin dhe përpumimin e hedhurinave nē pajtim me nenin 32 tē këtij ligj dhe a kryejnë veprimtarinë nē pajtim me lejen;

7) tē bëjë shikim dhe kontroll se hedhurina e rrezikshme a depojohet nē vendet e parapara pér atë dedikim nē pajtim me nenin 33 nga ky ligj;

8) tē bëjë shikim dhe kontroll se me hedhurinën e rrezikshme dhe hedhurinën industriale tē parrezikshme nga instalimet me A leje integrale ekologjike dhe me hedhurinë tē rrezikshme nga instalimet me B leje integrale a veprohet nē pajtim me nenin 34 tē këtij ligj;

9) tē bëjë shikim dhe kontroll se a është mënjanuar hedhurina nē pajtim me operacionet e theksuara nē nenin 35 tē këtij ligj;

10)tē konstatojë se personat juridikë dhe fizikë nga neni 21 i këtij ligji a kanë angazhuar udhëheqës me hehurinat, si dhe i njëjtë a posedon vërtetim pér udhëheqës me hedhurinat nē pajtim me nenin 38 tē këtij ligj;

11)tē bëjë shikim dhe kontroll se evidenca a mbahet nē mënyrë tē përcaktuar me nenin 39 tē këtij ligji pér hedhurinat e rrezikshme dhe pér hedhurinën e krijuar nga instalimet me A leje integrale ekologjike.

12)tē konstatojë se a dorëzohet raport konsolidues nē pajtim me nenin 39 paragrafi 6 tē këtij ligj;

13)tē bëjë shikim dhe kontroll nē tē dhënat nga evidencat pér hedhurinë tē rrezikshme dhe pér hedhurinë industriale tē parrezikshme nga instalimet me A leje ekologjike integrale dhe pér hedhurinë tē rrezikshme nga instalimet me B leje ekologjike integrale, si dhe tē konstatojë se tē dhënat a mbahen nē pajtim me nenin 39 paragrafi (10) nga ky ligj;

14)tē konstatojë se tē dhënat nga evidencat pér depojim a ruhen nē pajtim me nenin 39 paragarfi 10 nga ky ligj;

15)tē bëjë shikim dhe kontroll se instalimet me A leje ekologjike integrale a veprojnë me hedhurinën industriale e parrezikshëm nē pajtim me nenin 43 nga ky ligj;

16)tē konstatojë se a posedohet leje pér grumbullimin dhe transportimin e hedhurinave komunale nē pajtim me nenin 45 paragrafi (1) nga ky ligj dhe veprimtarinë a e kryejnë nē pajtim me lejen;

17)tē konstatojë se a posedohen leje pér themelimin e sistemit pér grumbullim dhe ripranim tē prodhimeve dhe paketimeve tē shfrytëzuara nē pajtim me nenin 51 nga ky ligj dhe se veprimtarinë a e kryejnë nē pajtim me lejen;

18)tē bëjë shikim dhe kontroll nē plotësimin e obligimeve pér dhënen e formularit identifikues pér hedhurinat industriale tē parrezikshme nē pajtim me nenin 55 dhe 56 nga ky ligj;

19)të bëjë shikim dhe kontroll se me hedhurinat e rrezikshme a veprohet në pajtim me nenin 57 nga ky ligj;

20)të bëjë shikim dhe kontroll se hedhurina e rrezikshme a përzihen me lloje tjera të hedhurinave të rrezikshme dhe a përzihen hedhurinat e rrezikshme me hedhurinat e parrezikshme (neni 58);

21)të konstatojë se sa organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor është informuar kur është bërë përzierja e hedhurinave të rrezikshme me lloje tjera të hedhurinave, substancave dhe materialeve (neni 59);

22)të bëjë shikimin dhe kontrollin në mbajtjen e evidencës në pajtim nenin 60 nga ky ligj;

23)të konstatojë se a janë plotësuar obligimet për dhënien e formularit identifikues për hedhurina të rrezikshme (neni 61);

24)të konstatojë se trupi i akredituar a i ka dorëzuar ekzemplarë nga sertifikati organit kompetent për kryerjen e punëve profesionale nga lëmi i mjedisit jetësor (neni 62, paragrafi 5);

25)të bëjë shikimin dhe kontrollin se trupi i akredituar a jep sertifikatë për karakteristikat e hedhurinave për të cilat përgjigjet si krijues ose posedues (neni 63, paragrafi 3);

26)të bëjë shikimin dhe kontrollin se hedhurina e rrezikshme që është dedikuar për transportimin, deponimin, përpunimin dhe largimin a është e paketuar dhe shënuar në mënyrë adekuate (neni 64);

27)të konstatojë se a është lidhur marrëveshje me personat juridikë, të cilët posedojnë leje për grumbullimin dhe transportimin e hedhurinave të rrezikshme (neni 65);

28)të bëjë shikim dhe kontroll se me vajrat e hedhura veprohet në pajtim me (nenin 68);

29)të bëjë shikim dhe kontroll se me BPK a veprohet në pajtim me (nenin 69);

30)të bëjë shikim dhe kontroll se me bateritë e shfrytëzuara dhe me akumulatorë a veprohet në pajtim me (nenin 70);

31)të bëjë shikim dhe kontroll se me aparatin elektrik dhe elektronik a veprohet në pajtim me (nenin 71);

32)të bëjë shikim dhe kontroll se me automjetet e shfrytëzuara a veprohet në pajtim me (nenin 72);

33)të bëjë shikim dhe kontroll se me hedhurinën nga titaniumdioksidi a veprohet në pajtim me (nenin 74);

34)të bëjë shikim dhe kontroll se me hedhurinën nga asbesti dhe me prodhimet, të cilat përbajnjë asbest a veprohet në pajtim me (nenin 75);

35)të bëjë shikim dhe kontroll se me hedhurinën nga veprimtarisë shkencore-hulumtuese a veprohet në pajtim me (nenin 68);

36)të konstatojë se a posedohet leje për kryerjen e veprimtarisë depojim të hedhurinave (neni 84);

37)të bëjë shikim dhe kontroll se a mënjanohen hedhurinat që nuk janë të pranueshme në plehërishtë (neni 86);

38)të bëjë shikim dhe kontroll se hedhurinat që nuk janë të pranueshme në plehërishta a mënjanohen në pajtim me operacionet nga nenin 35, paragrafi (1) të këtij ligji;

39)të bëjë shikim dhe kontroll se mënjanimi i hedhurinave a bëhet në klasa adekuate të plehërishteve (neni 88);

40)të konstatojë se a bëhen monitorimet dhe kontrolllet e ndikimeve të plehërishteve ndaj mjedisin jetësor (neni 91);

41)të konstatojë se për plehërishten pas mbylljes së saj se a veprohet në pajtim me (nenin 93);

42)të bëjë shikim dhe kontroll se mënjanimi i hedhurinave përmes ndezjes ose djegjes a bëhet në instalime të veçanta të konstruara dhe se të njëjta i plotësojnë kushtet e përcaktuara me lejen, duke i përfshirë edhe vlerat kufitare të emitimit në ajër, ujë dhe tokë (neni 94);

43)të konstatojë se a posedohet leje për kryerjen e veprimtarisë ndezja ose djegja e hedhurinës (neni 98);

44)të bëjë shikim dhe kontroll se para pranimit të hedhurinës për ndezje ose djegje a veprohet në pajtim me (nenin 100);

45)të bëjë shikim dhe kontroll se pas ndezjes ose djegjes së hedhurinës a veprohet në pajtim me (nenin 101);

46)të bëjë shikim dhe kontroll se gjatë importit të hedhurinave a veprohet në pajtim me nenin 103 të këtij ligji;

47)të konstatojë se a posedohet leje për import, eksport dhe tranzit dhe të konstatojë se importi, eksporti ose tranziti i hedhurinave a bëhet në pajtim me kushtet e lejes (neni 106 dhe 107);

48)të bëjë shikim dhe kontroll se instalimet me A lejen ekologjike integruese a bëjnë monitorim në pajtim me (neni 111);

49)të konstatojë a janë plotësuar dhe kënaqur kushtet nga lejet në pajtim me nenin 32, 45, 51 dhe 66 nga ky ligj dhe kushtet për akreditim nga neni 63 të këtij ligji, dhe

50)konstaton edhe gjendje tjera nga kompetencat e tij.

(2) Me kërkesë të inspektorit për mjedisin jetësor, personit të autorizuar të organit kompetent për punë të brendshme është i obliguar të marrë pjesë në kryerjen e punëve nga paragrafi 1 të këtij neni.

Neni 128

Marrja e vendimeve të Inspektoriatit shtetëror për mjedisin jetësor

(1) Gjatë kryerjes së mbikqyerjes inspektuese inspektori për mjedisin jetësor me vendim:

1) do t'i obligojë të zgjedhin programe për menaxhim me hedhurinat në afat prej më së shumti 90 ditëve;

2) do t'i obligojë ta paraqesin raportin vjetor për realizimin e programeve në afat prej më së shumti 30 ditëve;

3) do ta kufizojë ose ndalojë punën e personit juridik dhe fizik nëse nuk veprohet me hedhurinën në pajtim me nenin 24 të këtij ligji në kohëzgjatje prej më së shumti 30 ditëve, afat në të cilin duhet t'i mënjanojnë shkaqet për gjendjen e krijuar;

4) do ta kufizojë dhe ndalojë punën e personit juridik dhe fizik nëse grumbullimi, transportimi, trajtimi, selektimi, depojimi dhe përpunimi i hedhurinave bëhet në kundërshtim me dispozitat e këtij ligji, në kohëzgjatje prej 30 ditëve afat në të cilin duhet t'i mënjanojnë shkaqet për gjendjen e krijuar;

5) do ta ndalojë punën e personit juridik dhe fizik nëse bën grumbullimin, transportimin, trajtimin, selektimin, depojimin dhe përpunimin e hedhurinave pa leje, në kohëzgjatje prej 90 ditëve afat në të cilin duhet t'i mënjanojnë shkaqet për gjendjen e krijuar;

6) do ta kufizojë dhe ndalojë punën e personit juridik nëse me hedhurinat veprohet në kundërshtim me dispozitat e këtij ligji në kohëzgjatje më shumë se 30 ditëve aftë gjatë të cilit duhet të mënjanohen shkaqet për gjendjen e krijuar;

7) do ta kufizojë ose ndalojë punën e personit juridik dhe fizik nëse bën mënjanimin e hedhurinave në kundërshtim me nenin 35 të këtij ligji në kohëzgjatje prej 30 ditëve, afat gjatë të cilit duhet të mënjanohen shkaqet për gjendjen e krijuar;

8) do ta kufizojë ose ndalojë punën e personave juridikë dhe fizikë nëse nuk kanë angazhuar menaxhues për hedhurina, në afat prej 30 ditëve afat gjatë të afat duhet t'i mënjanojnë shkaqet për gjendjen e krijuar;

9) do ta kufizojë ose ndalojë punën e personave juridikë dhe fizikë nëse të dhënat nga evidentimi për hedhurinat mbahen, ruhen dhe veprohet me to në mënyrë në kundërshtim me dispozitat e këtij ligji, në kohëzgjatje prej 30 ditëve afat në të cilin duhet t'i mënjanojnë shkaqet për gjendjen e krijuar;

10)do ta kufizojë ose ndalojë punën e personave juridikë dhe fizikë nëse nuk kanë paraqitur raporte të konsoliduara në pajtim me nenin 39 të këtij ligji në kohëzgjatje prej 30 ditëve, afat gjatë të cilit duhet t'i mënjanojnë arsyet për gjendjen e krijuar;

11) do ta kufizojë ose ndalojë punën e personave juridikë dhe fizikë nëse hedhurina e rrezikshme përzihet me lloje tjera hedhurinave të rrezikshme dhe me lloje tjera

тë hedhurinave të parrezikshme pa posedimin e lejes, dhe nëse për këtë nuk është informuar organi kompetent në kohëzgjatje prej 30 ditëve afat në të cilin duhet t'i mënjanjojë shkaqet për gjendjen e krijuar;

12)do ta kufizojë ose ndalojë punën e personave juridikë dhe fizikë nëse japid sertifikata përkarakteristikat e hedhurinave në kundërshtim me dispozitat e ligjit, në kohëzgjatje prej 30 ditëve;

13)do ta kufizojë ose ndalojë punën e prsonave juridikë dhe fizikë nëse nuk kanë lidhur marrëveshje me persona të auorizuar juridikë, të cilët posedojnë leje për veprim me hedhurina, në afat prej 30 ditëve, afat gjatë të cilil duhet t'i mënjanjojnë arsyet për gjendjen e krijuar;

14)do ta ndalojë punën e personit juridik dhe fizik nëse bën depojimin e hedhurinave pa leje, në kohëzgjatje prej 90 ditëve, afat në të cilin duhet t'i mënjanjojnë shkaqet përgjendjen e krijuar;

15)do ta kufizojë ose ndalojë punën e personit juridik dhe fizik nëse bën mënjanimin e hedhurinave të papranueshme për plehërishtën, në kohëzgjatje prej 90 ditëve, afat në të cilin duhet t'i mënjanjojnë shkaqet përgjendjen e krijuar;

16)do ta kufizojë ose ndalojë punën e personave juridikë dhe fizikë nëse nuk bëjnë monitorim në pajtim me dispozitat nga ky ligji, në kohëzgjatje prej 30 ditëve, afat gjatë të cilil duhet t'i mënjanjojnë shkaqet përgjendjen e krijuar;

17)do ta kufizojë ose ndalojë punën e personave juridikë dhe fizikë nëse bëjnë import, eksport ose tranzit të hedhurinave për çka nuk posedojnë leje në kohëzgjatje prej 30 ditëve, afat në të cilin duhet t'i mënjanjojnë shkaqet përgjendjen e krijuar;

18)do t'i sekuestrojë hedhurinat me të cilën është bërë import, eksport ose tranzit për çka nuk është siguruar leja deri në realizimin e kushteve përkryerjen e importit, eksportit ose tranzitit, dhe

19)do ta ndalojë ose kufizojë punën e personave juridikë dhe fizikë nëse kryejnë veprimitari të veprimit me hedhurinat pa u siguruar leja adekuat;

(2) Nëse gjatë kryerjes së mbikëqyrjes inspektuese inspektori përmjedisin jetësor konstaton se personat juridikë dhe fizikë, të cilët menaxhojnë me hedhurina nuk u përbahen ligjeve dhe dispozitative tjera, dispozitative teknike, standardeve, rekomandimeve dhe akteve tjera të përgjithshme, me procesverbal do t'i konstatojë parregullsitë dhe padrejtësitë konstatuara dhe në vendim do t'i caktojë afatin gjatë të cilil duhet t'i mënjanohen.

(3) Nëse subjektet nga paragrafi 1 të këtij neni nuk veprojnë në pajtim me vendimin e inspektitorit përmjedisin jetësor dhe nuk i mënjanjojnë shkaqet përgjendjen e krijuar të përcaktuar me vendimin, inspektori i mjedisit jetësor do t'i paraqesë fletëparaqitje kundërvajtëse ose penale gjykatës kompetente.

(4) Në rasat kur do t'i konstatohet ekzistimi i irrezikut të drejtëpërdrejtë ndaj jetës dhe shëndetit të njerëzve, inspektori do t'i japë urdhër me gojë përmjénimin urgjent dhe pa shtyrje të mangësive të caktuara, të cilat me procesverbal i konstaton në bashkëpunim me Inspektoratin shtetëror sanitario-shëndetësor, si dhe do t'i informojë edhe inspektoret tjere kompetentë ose organet tjera shtetërore për parregullsitë e konstatuara dhe do t'i kërkojë intervenimin e tyre;

(5) Nëse parregullsitë dhe padrejtësitë e konstatuara nga paragrafi 4 të këtij neni, paraqesin rrëzik përrrezikimin e mjedisit jetësor, jetën dhe shëndetin e njerëzve, inspektori menjëherë do ta ndalojë punën e instalimit, objektit, stabilimentit, aparatit, si dhe përdorimin e mjeteve dhe paisjes përkryerjen e veprimitarës.

(6) Në rastet e paragrafit 4 të këtij neni, inspektori merr vendim me shkrim në afat prej 48 orëve nga dhënia e urdhërit me gojë;

(7) Personi juridik dhe fizik, të cilil i janë marrë hedhurinat nga paragrafi (1) pika 18 nga ky nen, harxhimet përuajtje dhe depojim të hedhurinave i bart personi prej të cilil janë marrë hedhurinat.

(8) Për kryerjen e punëve nga paragrafi (1) të këtij neni inspektori përmjedisin jetësor ka të drejtë të marrë edhe masa të tjera të përcaktuara me Ligjin përmjedisin jetësor.

Neni 129 Fushëveprimi i inspektorisë autorizuar përmjedisin jetësor

(1) Në kryerjen e mbikëqyrjes nga fushëveprimi i tij, inspektori i autorizuar përmjedisin jetësor të komunave dhe inspektori i autorizuar për Qytetin e Shkupit (në tekstin e mëtejmë: inspektori i autorizuar përmjedisin jetësor) ka të drejtë:

1) të konstatojë se a janë përpunuar programet përmenaxhim me hedhurina për vitin në vijim dhe a ia kanë paraqitur prefektit të komunave dhe Qytetit të Shkupit (nëni 21 paragrafi 2);

2) të konstatojë se a është i është paraqitur raporti vjetor për realizimin e programeve të veta prefektit të komunave dhe Qytetit të Shkupit (nëni 23 paragrafi 4);

3) të bëjë shikim dhe kontroll se me hedhurinat e parrezikshme nga instalimet me B leje ekologjike integrueset a veprohet në pajtim me nenin 24 të këtij ligji;

4) të bëjë shikim dhe kontroll se personat juridikë dhe fizikë, të cilët bëjnë transportimin dhe grumbullimin e heurinës së parrezikshme a i bëjnë me mjete dhe pajisje, e cila është konstituar veçmas dhe dedikuar përm grumbullimin dhe transportimin e hedhurinës së parrezikshme (nëni 27);

5) të bëjë shikim dhe kontroll se hedhurina e parrezikshme a depojohet në vendet e parapara për atë dedikim në pajtim me nenin 33 nga ky ligji;

6) të bëjë shikim dhe kontroll se me hedhurinat e parrezikshme (përvëç nga instalimet me A leje ekologjike integrueset) dhe me heurinën industriale të parrezikshme prej instalimeve me B leje ekologjike integrueset a veprohet në pajtim me nenin 34 nga ky ligji;

7) të konstatojë se a mbahet evidencë në mënyrë të përcaktuar me nenin 39 nga ky ligji përm hedhurinat e parrezikshme (përvëç nga instalimet me A leje integrueset) dhe përm hedhurinat industriale e parrezikshme të krijuar nga instalimet me B leje ekologjike integrueset;

8) të konstatojë se a paraqitet raport konsolidues në pajtim me nenin 39 paragrafi 7 të këtij ligji;

9) të bëjë shikim dhe kontroll se të dhënat nga evidencat përm hedhurinat komunale të parrezikshme dhe përm hedhurinat e parrezikshme industriale nga instalimet me B leje ekologjike integrueset a ruhen në pajtim me nenin 39 paragrafi (10) nga ky ligji;

10)të konstatojë se në pajtim me nenin 40 nga ky ligji a ekzistonjë hedhurina në pronësi private që mund të shkaktojnë pasoja nga nenin 24 i këtij ligji;

11)të bëjë shikim dhe kontroll se me hedhurinat komunale dhe hedhurinat e parrezikshme a veprohet në pajtim me nenin 43 nga ky ligji;

12)të konstatojë se krijuesit e hedhurinave komerciale a kanë lidhur marrëveshje përm grumbullimin dhe transportimin e hedhurinave me dhënsin e shërbimit në pajtim me nenin 43 paragrafi (8);

13)të bëjë shikim dhe kontroll ndaj personave juridikë dhe fizikë se hedhurinat komunale a i vendosin në vendet e caktuara përm grumbullim dhe selektim në pajtim me nenin 44 paragrafi (1) dhe (2) nga ky ligji;

14)të konstatojë se dhënsit e shërbimeve në pajtim me nenin 44 paragrafi (1) a kanë vendosur enë përm grumbullimin dhe selektimin e hedhurinat komunale nga nenin 44 paragrafi (3) nga ky ligji;

15)të bëjë shikim dhe kontroll se dhënsit e shërbimit së pakut një herë në vit a i plotësojnë kushtet nga leja përm grumbullim dhe transport të hedhurinave komunale në pajtim me nenin 45 paragrafi (1) nga ky ligji;

16)të bëjë shikim dhe kontroll se me hedhurinë interne a veprohet në pajtim me këtë ligj dhe se vetë a i kanë grumbulluar dhe transportuar hedhurinë interne deri te vendet e caktuara nga komunitat dhe Qyteti i Shkupit (nëni 54);

17) tē konstatojē se personat juridikē dhe fizikē, tē cilēt posedojnē leje B ekologjike integruese a bējnē monitorimin nē pajtim me nenin 111 tē kētij ligji; dhe

18) konstaton edhe gjendje tjera nga kompetencat e tij.

(2) Nē rast kur ūshtē pēraktuar ekzistimi i hedhurinave nē pronē private nē pajtim me paragrafin (1) pika 10 tē kētij neni, inspektori i autorizuar pēr mjedisin jetēsor ūshtē i obliguar qē menjēherē ta informojē prefektin e komunēs dhe tē Qytetit tē Shkupit.

(3) Nē rast kur ūshtē caktuar mosplotēsimi i kushteve gjatē kontrollit nga paragrafi (1) pika 15 i kētij neni, inspektori i autorizuar pēr mjedisin jetēsor ūshtē i obliguar qē menjēherē ta informojē Organin e administratēs shtetēre kompetent pēr punēt nga lēmi i mjedisit jetēsor pēr shkak zbatimit tē procedurēs pēr marrjen e lejes.

(4) Me kērkesē tē inspektorit tē autorizuar pēr mjedisin jetēsor, personi i autorizuar i organit kompetent pēr punēt tē brendēshme ūshtē i obliguar tē marrē pjesē nē kryerjen e punēve nga paragrafi (1) i kētij neni.

Neni 130

Marrja e vendimeve tē inspektorit tē autorizuar pēr mjedisin jetēsor

(1) Gjatē kryerjen sē mbikēqyteres inspektuese inspektori i autorizuar pēr mjedisin jetēsor me vendim:

1) do tē obligojē tē pērgatisin programe pēr menaxhim me hedhurinat nē afat prej mē sē shumti 90 ditēve;

2) do tē obligojēta paraqesin reportin vjetor pēr realizimin e programeve nē afat prej mē sē shumti 30 ditēve;

3) do ta kufizojē ose ndalojē punēn e personit juridik dhe fizik nēse nuk veprohet me hedhurinēn e parrezikshme dhe hedhurinēn industriale tē parrezikshme nga instalimet me B leje ekologjike integruese nē pajtim me kētē ligj nē kohēzgjatje prej mē sē shumti 30 ditēve, afat gjatē tē cilit duhet tē mēnjanojnē shkaqet pēr gjendjen e krijuar;

4) do ta kufizojē dhe ndalojē punēn e personit juridik dhe fizik nēse grumbullimi dhe transportimi i hedhurinave tē parrezikshme bēhet nē kundērshtim me dispozitat e kētij ligji, nē kohēzgjatje prej 30 ditēve, afat nē tē cilin duhet tē mēnjanojnē shkaqet pēr gjendjen e krijuar;

5) do ta ndalojē punēn e personit juridik dhe fizik nēse bēn depojimin e hedhurinave tē parrezikshme nē vende tē cilat nuk jame paraparē pēr atē dedikim nē kohēzgjatje prej 90 ditēve, afat nē tē cilin duhet tē mēnjanojnē shkaqet pēr gjendjen e krijuar;

6) do ta kufizojē ose ndalojē punēn e personave juridikē dhe fizikē nēse tē dhēnat nga evidentimi pēr hedhurinat e parrezikshme mbahen, ruhen dhe veprohet me to nē mēnyrē nē kundērshtim me dispozitat e kētij ligji, nē kohēzgjatje prej 30 ditēve, afat nē tē cilin duhet tē mēnjanojnē shkaqet pēr gjendjen e krijuar;

7) do ta kufizojē ose ndalojē punēn e personave juridikē dhe fizikē nēse nuk kanē paraqitir raporte tē konsoliduara nē pajtim me nenin 39 tē kētij ligji nē kohēzgjatje prej 30 ditēve, afat gjatē tē cilit duhet tē mēnjanojnē shkaqet pēr gjendjen e krijuar;

8) do ta kufizojē ose ndalojē punēn e personave juridikē dhe fizikē nēse me hedhurinat komunale, hedhurinat komerciale dhe llojet tjera tē hedhurinave tē parrezikshme nuk veprohet nē pajtim, nuk kanē dorēzuar raporte tē konsoliduara nē pajtim me nenin 39 tē kētij ligji, nē kohēzgjatje prej 30 ditēve, afat gjatē tē cilit duhet tē mēnjanojnē shkaqet pēr gjendjen e krijuar;

9) do ta kufizojē ose ndalojē punēn e prsonave juridikē dhe fizikē, tē cilēt krijojnē ose posedojnē hedhurina komerciale nēse nuk kanē lidhur marrēveshje me dhēnēsin e shērbimit pēr grumbullim dhe transportim tē hedhurinave komunale, nē afat prej 30 ditēve afat gjatē tē cilit duhet tē mēnjanojnē shkaqet pēr gjendjen e krijuar;

10) do ta kufizojē ose ndalojē punēn e dhēnēsit tē shērbimit nēse dhēnēsi i shērbimit nuk i vendos enēt pēr grumbullim dhe selektim tē hedhurinave komunale, nē kohēzgjatje prej 30 ditēve, afat gjatē tē cilit duhet tē mēnjanojnē shkaqet pēr gjendjen e krijuar;

11) do ta kufizojē ose ndalojē punēn e personave juridikē dhe fizikē, tē cilēt posedojnē B leje ekologjike integruese nēse nuk bējnē monitorim nē pajtim me dispozitat e kētij ligji, nē kohēzgjatje prej 30 ditēve, afat gjatē tē cilit duhet tē mēnjanojnē shkaqet pēr gjendjen e krijuar;

(2) Nēse gjatē kryerjen sē mbikēqyteres inspektuese inspektori i autorizuar pēr mjedisin jetēsor konstaton se personat juridikē dhe fizikē, tē cilēt administrojnē me hedhurinat nuk u pērmbahen ligjeve dhe dispozitave tjera, dispozitave teknike, standardeve, rekamandimeve dhe akteve tjera tē pērgjithshme, me procesverbal do tē konstatojē parregullsitē e caktuara dhe padrejtēsitē dhe nē vendim do tē caktotē afatin gjatē tē cilit duhet tē mēnjanohne.

(3) Nēse subjektēt nga paragrafi (1) tē kētij neni nuk veprojnē nē pajtim me vendimin e inspektorit tē autorizuar pēr mjedisin jetēsor dhe nuk i mēnjanojnē shkaqet pēr gjendjen e krijuar tē pēraktuar me vendimin, inspektori i autorizuar i mjedisit jetēsor do tē paraqesē fletēparaqitje kundērvajtēse ose penale gjykates kompetente, si dhe do tē fillojē procedurē pēr marrjen e lejeve dhe autorizimeve tē fituara.

(4) Nē rast kur do tē konstatohet ekzistimi i rrezikut tē drejtpērdrejtē ndaj jetēs dhe shēndetit tē njerēzve, inspektori do tē japē urdhēr me gojē pēr mēnjanimin urgjent dhe pa shtyrje tē mangēsive tē caktuara tē cilat me procesverbal i konstaton nē bashkēpunim me Inspektoratin shtetēr sanitaro-shēndetēsor, si dhe do ta informojē edhe Inspektoratin shtetēr pēr mjedisin jetēsor si dhe inspektoretē tērē kompetentē ose organet tjera shtetēre pēr parregullsitē e konstataura dhe do tē kērkojē intervenim e tyre;

(5) Nēse parregullsitē dhe padrejtēsitē e konstataura nga paragrafi 4 i kētij neni, paraqesin rrezik pēr rrezikimin e mjedisit jetēsor, jetēn dhe shēndetin e njerēzve, inspektori menjēherē do ta ndalojē punēn e instalimit, objektit, stabilimentit, aparatit, si dhe pērdomimin e mjeteve dhe pajisjes pēr kryerjen e veprimtarisē.

(6) Nē rastet e paragrafit (4) tē kētij neni, inspektori merr vendim me shkrim nē afat prej 48 orēve nga dhēnia e urdhērit me gojē;

(7) Pēr kryerjen e punēve nga paragrafi (1) tē kētij neni, inspektori pēr mjedisin jetēsor ka tē drejtē tē marrē edhe masa tē tjera tē pēraktuara me Ligjin pēr mjedisin jetēsor;

Neni 131

Fushëveprimi i inspektoratit shtetēror tē tregut

(1) Nē kryerjen e mbikēqyteres nga fushëveprimi i vet, inspektorati shtetēror i tregut ka tē drejtē:

1) tē konstatojē se a lēshohen nē qarkullim prodhime dhe paketime, tē cilat nuk pērmbajnē shenja me tē dhēnat pēr ripērdomim tē prodhimit dhe tē paketimit, tē dhēna pēr ripērtēritjen e prodhimit dhe paketimit, si dhe pēr mēnyrēn e veprimit nē rast tē fundit tē ciklit jetēsor tē prodhimit dhe paketimit nē pajtim me nenin 49 tē kētij ligji;

2) tē bējē shikim dhe kontroll se gjatē shitjes sē prodhimeve dhe paketimeve a inkasohet dhe ktheth kaucion, a jepet llogari ose vërtetim pēr kaucionin e inkasuar, si dhe a ripranojen prodhimet dhe paketimet e shfrytēzuara nē pajtim me nenin 50 nga ky ligji;

3) tē konstatojē se shitēsi a ka lidhur marrēveshje pēr pranim dhe/ose pēr grumbullim tē prodhimeve tē shfrytēzuara dhe paketimeve tē prodhuesit, importesit ose personit fizik dhe juridik, i cili posedon leje pēr pērpnim tē hedhurinave nē pajtim me nenin 52 nga ky ligji;

4) tē konstatojē se prodhuesit nē mēnyrē adekuate a i informojnē prodhuesit pēr tē dhēnat pēr ripērdomim tē prodhimit, si dhe a i ripranojnē prodhimet dhe paketimet nē pajtim me nenin 52 nga ky ligji.

(2) Inspektorati shtetēror i tregut kryerjen e mbikēqyteres inspektuese nga paragrafi (1) tē kētij neni e bēn nē pajtim me ligjin pēr inspeksion tē tregut dhe me kētē ligji.

Neni 136

Obligimet pér personat juridikë dhe fizikë

(1) Personat juridikë dhe fizikë, të cilët menaxhojnë me hedhurinat, janë të obliguar që inspektorit pér mjedisin jetësor dhe inspektorit të autorizuar pér mjedisin jetësor t'i munësojnë të kryejë punë të papenguar të mbikëqyrjes dhe me kërkesë të tij t'ia me paraqesini dokumentacionin e plotë, t'i jasin informata dhe sqarime plotësuese dhe të dhëna tjera me të cilat disponojnë, e që janë në interes të realizimit të mbikëqyrjes inspektuese.

(2) Pér kryerjen e mbikëqyrjes inspektuese, inspektori pér mjedisin jetësor dhe inspektori i autorizuar pér mjedisin jetësor është i obliguar të bëjë procesverbal pér konstatimin e gjendjes dhe ekzemplarë nga procesvebal t'i dërgojë personit përgjegjës në personin juridik që ka qenë lëndë e mbikëqyrjes dhe organit të administratës shtetërore kompetent pér çështjet nga lëmi i mjedisit jetësor.

Neni 137

Mbikëqyrja në legislaturën e punës së organeve komunale

(1) Mbikëqyja në legislaturën e punës së organeve komunale përkatësisht Qytetit të Shkupit, themelohet në parimin e legislaturës, përgjegjësisë dhe pavarësisë në realizimin e kompetencave të tyre.

(2) Mbikëqyrjen nga paragrafi (1) të këtij neni e bën organi i administratës shtetërore kompetent pér punët nga lëmi i mjedisit jetësor.

(3) Gjatë kryerjes së mbikëqyrjes në punën e organeve të komunës dhet Qytetit të Shkupit, organi i administratës shtetërore kompetent pér punët nga lëmi i mjedisit jetësor, i bën punët si vijon:

1) e përcjell punën e organeve të komunës dhe të Qytetit të Shkupit dhe ndërmerr masa, aktivitete dhe paraqet iniciativë pér realizimin e kompetencave të komunës dhe Qytetit të Shkupit që ka të bëjë në përgatitjen, miratimin dhe realizimin e planeve, programeve dhe akteve tjera (neni 22 dhe 24);

2) vlerëson se organet e komunave dhe Qytetit të Shkupit përgatitjen dhe realizimin e planeve dhe programeve, si dhe paraqitjen e raporteve pér realizimin e tyre a e bëjnë në pajtim me procedurat e përcaktuara me këtë ligj (neni 18, 19 dhe 23);

3) vlerëson se prefekti i komunave dhe Qytetit të Shkupit a kanë miratuar akte pér mirembajtjen e higjienës publike dhe a veprojnë me hedhurinën e lëshuar në sipërsaqet publike dhe komunikacionit në mjediset urbane dhe në sipërfaqen të paurbanizuar në rajonin e vet dhe e përcjell mënyrën e realizimit të tyre (neni 22 dhe 41).

4) vlerëson se komunat dhe Qyteti i Shkupit a kanë miratuar rregulla pér veprim me hedhurinën komunale dhe me llojet tjera të hedhurinave të parrezikshme dhe e përcjell realizimin e tyre (neni 22, 43 dhe 46);

5) vlerëson se prefektët e komunave dhe Qytetit të Shkupit a i kanë caktuar vendet pér grumbullimin dhe selektimin e hedhurinës komunale dhe e përcjell mënyrën e realizimit të tyre (neni 44);

6) e vlerëson realizimin e parimit të universalitetit të shërbimeve (neni 47);

7) vlerëson se prefektët e komunave dhe Qytetit të Shkupit a i kanë caktuar vendet pér grumbullimin, trajtim dhe mënjanim të hedhurinave inerte dhe e përcjell mënyrën e realizimit të tyre (neni 54);

8) e përcjell mënyrën e themelimit dhe veprimit të plehërishtës pér hedhurina të parrezikshme dhe inerte dhe e vlerëson realizimin e marrëveshjes pér themelim të plehërishtës (neni 80);

9) e përcjell se komunat dhe Qyteti i Shkupit a kanë vendosur rrjet monitorimi dhe a bëjnë monitorim në menaxhimin me hedhurinat e parrezikshme dhe të dhënat nga monitorimi i bërrë a ia paraqesin organit kompetent pér kryerjen e punëve profesionale (neni 108);

10) vlerëson se komunat dhe Qyteti i Shkupit a kanë vendosur sistem informativ pér menaxhim me hedhurinat e

parrezikshme dhe të dhënat nga sistemi informativ a i kanë përpunuar dhe a ia kanë paraqitur organit kompetent pér kryerjen e punëve profesionale (neni 113);

11) vlerëson se komunat dhe Qyteti i Shkupit a kanë vendosur Kadastër të krijuesve të hedhurinave dhe e përcjell mënyrën e mbajtjes së tij (neni 116);

12) vlerëson se komunat dhe Qyteti i Shkupit a i kanë shpallur planet dhe programet pér menaxhim me hedhurinat e rrezikshme, informatat pér sasitë e hedhurinave të krijuara, pér masat, aktivitetet dhe mënyrat e përmirësimit të gjendjes së përgjithshme në menaxhim me hedhurinë (neni 117);

13) e vlerëson mënyrën me të cilën komunat dhe Qyteti i Shkupit i kanë caktuar çmimet pér shërbimet e kryera dhe kompenzacioni pér menaxhim me hedhurinat (neni 121);

14) i paralajmëron organete komunës dhe Qytetit të Shkupit pér tejkalinin e kompetencave të tyre të përcaktuara me këtë ligj dhe propozojnë masa adekuate pér tejkalinin e kësaj gjendjeje;

15) i paralajmëron pér mangesitë e caktuara materiale dhe procedurale në punën e organeve të komunave dhe Qytetit të Shkupit, me të cilat do të mund ta pengonin realizimin e të drejtës së opinionit në qasjen te informatat dhe pjesëmarrjen në marrijen e vendimeve dhe të drejtave dhe obligimeve tjera të caktuara me këtë ose me ligj tjetër;

16) u jep rekomandime pér realizimin e përipiktë të kompetencave komunës dhe Qytetit të Shkupit pér punët të cilat duhet t'i bëjnë në pajtim me këtë ligj, me kërkesë të organeve të komunave dhe Qytetit të Shkupit;

17) e përcjellin miratimin në kohë të dokumenteve planore dhe akteve tjera nga ana e komunave dhe Qytetit të Shkupit;

18) paraqet iniciativa dhe porpozime që organet e komunës dhe Qytetit të Shkupit nëse konstatojnë mosrealizimin e këtij ligji si rezultat të ndeshjes së kompetencave midis tyre;

19) e përcjell legjisacionin e vendimeve që i merr prefekti gjatë punëve administrative, si obligimet dhe intereset e personave juridikë dhe fizikë në pajtim me këtë ligj;

20) jep mendime dhe ndihmë profesionale me kërkesën e organeve të komunës dhe Qytetit të Shkupit me propozim sipas dokumenteve planore dhe akteve tjera që dalin nga ky ligj;

21) e përcjell realizimin e mbikëqyrjes paraprake në aktet pér çka në pajtim me këtë ligj, është kompetent ta miratojë;

22) e përcjell realizimin e transparencës në punën e organeve të komunës dhe të Qytetit të Shkupit në realizimin e kompetencave të caktuara me këtë ligj në aspektin e informimit të qytetarëve të rregullt, në kohë, drejt dhe të plotë;

23) i informon në kohë organet e komunës dhe të Qytetit të Shkupit pér gjendjet e konstataura në punën e tyre dhe pér masat e marra gjatë kryerjes së mbikëqyrjes;

24) i informon në kohë organet e komunës dhe të Qytetit të Shkupit pér gjendjet e konstataura në punën e tyre;

Neni 138

Marrja e kryerjes së kompetencave

(1) Nëse edhe pas vërejtjes dhe masave dhe aktivitetave të ndërmarra, organet e komunës dhe Qytetit të Shkupit nuk e sigurojnë realizimin e punëve pér të cilat ato janë kompetent në pajtim me këtë ligj, u merret kryerja e punëve;

(2) Kryerjen e punëve nga paragrafi 1 i këtij neni i merr organi i administratës shtetërore kompetent pér kryerjen e punëve nga lëmi i mjedisit jetësor më së shumti deri në një vit nga dita e marjes së tyre, në emër dhe në llogari të komunës dhe Qytetit të Shkupit.

(3) Për marrijen e punëve nga paragrafi 1 të këtij neni informohet organi i administratës shtetërore kompetent pér punët nga lëmi i vetadministrimit lokal dhe organit të administratës shtetërore kompetent pér punët nga lëmi i financave.

(4) Organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor kryerjen e punëve nga paragrafi 1 të këtij neni, i bën në emër dhe në llogari të komunave dhe të Qytetit të Shkupit.

XIII. DISPOZITAT NDËSHKUESE

Neni 139

Dispozitat ndëshkuese për personat juridikë dhe fizikë

(1) Me dënim me para prej 50.000 denarë deri 300.000 denarë do të dënohet, për kundërvajtje, personi juridik nëse:

1) nuk hartojnë programe për menaxhim me hedhurinat për vitin në vijim dhe nuk ua paraqesin organeve kompetente (neni 21);

2) nuk paraqesin raport vjetor për realizimin e programeve të tyre për menaxhim me hedhurinat (neni 23 paragrafi 5);

3) nuk vepron me vëmendje të kujdeshme dhe i shkakteton pasojat e theksuara në ninjen 24 të këtij ligji;

4) nuk e selekton dhe nuk e klasifikon hedhurinën e rrezikshme, sipas llojit dhe karakteristikave të përcaktuara në Listën e llojeve të hedhurinave dhe vepron në kundërshtim me dispozitat e nenit 26 të këtij ligji;

5) dorëzon hedhurinë personit juridik dhe fizik, i cili nuk posedon leje për grumbullim dhe transportim të hedhurinave (neni 27, paragrafi 2);

6) bën depojimin e hedhurinave të rrezikshme pa leje (neni 32);

7) nuk e depojon hedhurinën e rrezikshme në vendet, në objektet ose në instalimet e parapara për atë qëllim (neni 33);

8) nuk siguron depojim të drejtë te hedhurinave të rrezikshme, në vende të caktuara në afërsi të vendit ku është krijuar (neni 33);

9) para largimit, nuk i nënshton hedhurinat në trajtim (neni 34, paragrafi 2);

10) i ruan hedhurinat në stacione ngarkuese më shumë se e përcaktuara (neni 37, paragrafi 2);

11) nuk kanë angazhuar menaxhues me hedhurinat (neni 38);

12) nuk mban dhe nuk i ruan të dhënat për evidencë të hedhurinave (neni 39 dhe 60);

13) nuk i mënjanon ose refuzon ta mënjanojë hedhurinën sipas mënyrës së përcaktuar me këtë ligj (neni 40);

14) nuk i grumbullojnë, selektojnë dhe dorëzojnë hedhurinat komunale (neni 43 dhe 44);

15) nuk kanë lidhur marrëveshje me dhënësin e shërbimit ose me personin e autorizuar juridik dhe fizik për grumbullimin dhe transportimin e hedhurinave (neni 43 dhe 65);

16) hedhurinën komunale që e krijon, nuk e lë në vendet për grumbullimin e hedhurinave komunale, të përcaktuar nga komunat dhe nga Qyteti i Shkupit (neni 44);

17) të dhënat për hedhurinat e rrezikshme nuk ia dorëzon një herë në vit Organittë administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor (neni 39 dhe 60);

18) nuk i informon konsumatorët përi ripërdorimin dhe përtëritjen e prodhimeve të shfrytëzuara dhe paketimit (neni 49);

19) nuk e shënon prodhimin ose paketimin në mënyrë me të cilën sigurohen të dhënat përi ripërdorimin dhe përtëritjen e prodhimit dhe paketimit (neni 49 dhe 52);

20) nuk paguan kaucion për prodhimet e shitura dhe paketimet për të cilat është caktuar pagesë dhe nëse refuzon ta kompensojë kaucionin e arkëtuar konsumatorit (neni 50);

21) nuk i rimerr prodhimet e shfrytëzuara dhe paketimet (neni 50);

22) nuk e kthen prodhimin e shfrytëzuar dhe paketimin (neni 53 dhe 71);

23) nuk e grumbullon dhe nuk e transporton hedhurinë e krijuara inerte (mbeturinat ndërtimore) deri në vendet e përcaktuara për atë ose nuk ua dorëzon personave juridikë dhe fizikë, të cilët grumbullojnë dhe transportojnë hedhurin (neni 54);

24) nuk mbajnë evidencë për hedhurinat industriale të parrezikshme (neni 56);

25) nuk vepron ndaras me hedhurinat e rrezikshme (neni 57)

26) i derdh dhe/ose hedh hedhurinat e rrezikshme në ujëra, tokë, në enë të cilat nuk janë paraparë për grumbullim të hedhurinave të llojeve të caktuara, në sistemet dhe objektet e kanalizimit dhe në objekte tjera infrastrukturore (neni 57);

27) i përzien hedhurinat e rrezikshme me lloje tjera hedhurinave të rrezikshme dhe përzierjen e hedhurinave të rrezikshme dhe të parrezikshme (neni 58);

28) nuk e informon organin kompetent kur hedhurinat e rrezikshme përzihen me lloje tjera hedhurinash dhe fillon procedura për ndarjen e saj pa leje (neni 59);

29) krijuesi dhe/ose poseduesi i hedhurinave të rrezikshme nuk dorëzon/dorëzojnë formular identifikues me të dhëna për llojin, vendin e krijimit, sasinë dhe mënyrën e paketimit të hedhurinave të rrezikshme (neni 61);

30) krijuesi, përkatësisht poseduesi i hedhurinave të rrezikshme nuk paraqet të dhëna të sakta në formularin identifikues (neni 61);

31) krijuesi dhe/ose poseduesi i hedhurinave të rrezikshme me formularin identifikues nuk paraqet raport për karakteristikat e hedhurinave (neni 61);

32) nuk i paraqet ekzemplar nga formulari identifikues për hedhurinat e rrezikshme organit kompetent (neni 61);

33) nuk ka kërkuar vlerësimin e karakteristikave të rrezikshme të hedhurinave të krijuara, edhe pse ka ekzistuar dyshim i arsyeshëm për atë (neni 62);

34) nuk e shënon paketimin e hedhurinave të rrezikshme me mbishkrimin "Hedhurinë e rrezikshme", si dhe llojin, karakteristikat fizike dhe kimike të hedhurinave (neni 64);

35) nuk i paketon hedhurinat e rrezikshme në enë të veçanta të konstruara, varësisht prej llojit, karakteristikave fizike dhe kimike të hedhurinës (neni 64);

36) nuk lidhin marrëveshje për grumbullimin dhe transportimin e hedhurinave të rrezikshme (neni 65);

37) bën ripërdorimin dhe ripërpunimin e BPK/TPK hedhurinave (neni 68);

38) bën prodhimi, importin dhe qarkullimin e BPK/TPK (neni 69);

39) bën rimbushjen dhe plotësimin pajisjes me BPK/TPK (neni 69);

40) bën prodhimin, importin dhe qarkullimin e baterive dhe akumulatorëve, të cilët përbajnë më shumë se 0,0005 përqind të masës zhivë, duke inkuduar edhe ato bateri dhe akumulatorë të cilët janë inkorporuar në aparate dhe pajisje, si dhe bateri dhe akumulatorë të pashënuar, të cilët përbajnë më shumë se 25 mg zhivë në një qeli, përvëç baterive alkale mangane; më shumë se 0,025 përqind të masës kadmium; më shumë prej 0,4 përqind të masës plumb në bateritë tjera alkale mangane, të cilat përbëjnë më shumë se 0,025 përqind të masës zhivë (neni 70);

41) nuk i ndajnë komponentat të cilat paraqesin hedhurinë të rrezikshme nga automjetet e shfrytëzuara dhe/ose përbëjnë hedhurinë të rrezikshme dhe të njëjtat nuk i selektojnë dhe nuk ua dorëzojnë personave të autorizuar (neni 72);

42) me hedhurinën medicinale veprojnë në kundërshtim me nenin 73 nga ky ligj;

43) mënjanojnë hedhurinë nga titaniumdioksid (neni 74);

44) nuk veprohet në mënyrë adekuate me hedhurinë nga asbesti dhe me prodhime të cilat përbëjnë asbest si dhe me hedhurinat e krijuara gjatë veprimit tarisë shkencoruhulumtuese (neni 75 dhe 76);

(45) bën importin e hedhurinave Maradi depojim dhe mënjanim (neni 103);

(46) bën importin, eksportin ose tranzitin pa leje (neni 103);

(47) shfrytëzohen hedhurinat në kundërshtim me qëllimin për të cilin është dhënë leja (neni 104);

(48) nuk bën monitorim të hedhurinave të rrezikshme dhe nuk ua dorëzojnë të dhënat organeve kompetente (neni 108 dhe 111);

(2) Me dënim me para prej 100.000 denarë deri më 300.000 denarë, për veprimet e kryera nga paragrafi 1 për kundërvajtje, do të dënohet personi juridik i cili vepron me hedhurinat e parrezikshme.

(3) Me dënim me para prej 50.000 denarë deri më 250.000 denarë, për veprimet e kryera nga paragrafi (1) për kundërvajtje, do të dënohet personi juridik i cili vepron me hedhurinat e parrezikshme.

(4) Me dënim me para prej 10.000 denarë deri në 50.000 denarë do të dënohet, për kundërvajtje të veprimeve nga paragrafi (1) i këtij neni, edhe personi përgjegjës në personin juridik, i cili vepron me hedhurinat e rrezikshme.

(5) Me dënim me para prej 10.000 denarë deri në 30.000 denarë do të dënohet, për kundërvajtje të veprimeve nga paragrafi (1) i këtij neni, edhe personi përgjegjës në personin juridik, i cili vepron me hedhurinat e parrezikshme.

(6) Personit përgjegjës nga paragrafi (3) dhe (4) nga ky nen do t'i shqiptohet masa për siguri ndalim për kryerjen e detyrës, në kohëzgjatje prej tre muajve deri në një vit.

(7) Me dënim mandator në shumë prej 50.000 denarë deri 100.000 denarë do të dënohet personi juridik, i cili vepron me hedhurinat e rrezikshme, për veprimet e kryera nga paragrafi (1) i këtij neni.

(8) Me dënim mandator në shumë prej 30.000 deri 80.000 denarë do të dënohet personi juridik, i cili vepron me hedhurina të parrezikshme, për veprimet e kryera nga paragrafi (1), pikat 1, 2, 7, 8, 9, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24 dhe 25 nga ky nen.

(9) Me dënim mandator do të dënohet në shumë prej 3.000 denarë deri 10.000 denarë do të dënohet personi fizik, i cili vepron me hedhurina të rrezikshme, për veprimet e kryera nga paragrafi (1), pika 5, 25, 26, 27, 37, 39, 40, 41, 45 dhe 46 të këtij neni.

(10) Me dënim mandator në shumë prej 1.000 denarë deri 8.000 denarë do të dënohet personi fizik, i cili vepron me hedhurina të parrezikshme, për veprimet e kryera nga paragrafi (1), pika 3, 5, 14, 16, 18, 20, 21, 22, 23, 45 dhe 46 të këtij neni.

(11) Nëse dënimet mandatore të shqiptuara nga paragrafi 7, 8, 9 dhe 10 personat juridik dhe fizik, nuk do ta paguajnë vullnetarisht aty për aty, lartësia e dënimit smadhohet tresh, por jo më shumë se shuma maksimale e caktuar për kundërvajtjen e bërë.

(12) Për veprimet nga paragrafi (1), pikat 3, 5, 14, 16, 18, 20, 21, 22, 23, 25, 27, 37, 39, 40, 41, 45 dhe 46 të këtij neni, përveç inspektorëve nga neni 126, të drejtë dhe obligim për dënim ka edhe punëtori i organit të administratës shtetërore kompetent për punët nga punët e brendshme, kompetent për rendin dhe qetësinë publike.

(13) Në rast kur personi juridik dhe fizik nuk do ta paguajnë dënimin mandator aty për aty, inspektori kompetent për mjedisin jetësor dhe inspektori i autorizuar për mjedisin jetësor është i obliguar të paraqesë fletëparaqitje kundërvajtëse, në bazë të konstatimit të tij ose sipas fletëparaqitjes nga punëtori nga organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga punët e brendshme, kompetent për mbajtjen e rendit dhe qetësisë dhe rojtarit në rajonet e mbrojtura të parkut nacional.

Neni 140

Dispozitat ndëshkuese grumbulluesit edhe për transportuesit e hedhurinave

(1) Me dënim me para prej 100.000 denarë deri 300.000 denarë do të dënohet, për kundërvajtje, personi juridik i cili grumbullon dhe transporton hedhurina të rrezikshme, nëse:

1) grumbullimin dhe transportimin e bën me mjete dhe me pajisje të cila nuk janë adekuate për kryerjen e veprimtarisë (neni 27);

2) kryejnë grumbullimin dhe transportimin e hedhurinave komunale pa posedimin e lejes (neni 45);

3) kryejnë pakthim grumbullimin dhe pranimin e prodhimeve të shfrytëzuara dhe paketimeve pa poseduar leje (neni 51);

4) nuk e grumbullon dhe nuk e transporton hedhurinë e rrezikshme veçmas nga llojet tjera të hedhurinave (neni 57);

5) transporton hedhurina të rrezikshme që nuk janë në mënyrë adekuate të paketuara dhe shënuara (neni 64);

6) i transporton hedhurinat e rrezikshme pa formular identifikues (neni 60 dhe 55);

7) hedhurinat që transportohen nuk përgjigjen me të dhënat e shënuara në formularin identifikues (neni 60 dhe 56);

8) nuk i paraqet ekzemplar nga formulari identifikues për hedhurinat e rrezikshme organit të administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit shtetëror (neni 60);

9) nuk mban evidencë dhe nuk i ruan të dhënat nga evidenca për llojin, sasinë, prejardhjes, destinimit të parë dhe të fundit të hedhurinave të transportuara (neni 39 dhe 60);

10) të dhënat për hedhurinat e rrezikshme nuk ia paraqet një herë në vit Ministrisë së Mjedisit Jetësor dhe Planifikit Hapësinor (neni 39 dhe 60);

11) grumbullimin dhe transportimin e hedhurinave të rrezikshme e bën pa leje (neni 66).

(2) Me dënim me para prej 100.000 denarë deri më 200.000 denarë, për veprimet e kryera nga paragrafi (1) për kundërvajtje do të dënohet personi juridik, i cili grumbullon dhe transpoarton hedhurina të parrezikshme.

(3) Me dënim me para prej 10.000 denarë deri në 50.000 denarë do të dënohet, për kundërvajtje të veprimeve nga paragrafi (1) i këtij neni, edhe personi përgjegjës në personin juridik, i cili grumbullon dhe transporton hedhurina të rrezikshme.

(4) Me dënim me para prej 10.000 denarë deri në 30.000 denarë do të dënohet, për kundërvajtje të veprimeve nga paragrafi 1 i këtij neni, edhe personi përgjegjës në personin juridik i cili grumbullon dhe transporton hedhurina të parrezikshme.

(5) Personit përgjegjës nga paragrafi (3) dhe (4) nga ky nen do t'i shqiptohet masa e sigurisë "ndalim për kryerjen e detyrës", në kohëzgjatje prej tre muajve deri në një vit.

(6) Me dënim mandator në shumë prej 5.000 denarë deri 10.000 denarë do të dënohet personi juridik, i cili grumbullon dhe transporton hedhurina të rrezikshme, për veprime të kryera nga paragrafi (1) i këtij neni.

(7) Me dënim mandator në shumë prej 100.000 denarë deri 100.000 denarë do të dënohet personi juridik, i cili grumbullon dhe transporton hedhurina të parrezikshme, për veprime të kryera nga paragrafi (1) i këtij neni.

(8) Nëse dënimet mandatore të shqiptuara nga paragrafi (6) dhe (7) personat juridik dhe fizik nuk do ta paguhen vullnetarisht aty për aty, lartësia e dënimit smadhohet tresh, por jo më shumë se shuma maksimale e dënimit të caktuar për kundërvajtjen e kryer.

(9) Në rast kur personi juridik dhe fizik nuk do ta paguajë dënimin mandator aty për aty, inspektori kompetent për mjedisin jetësor dhe inspektori i autorizuar për mjedisin jetësor është i obliguar t'i paraqesë fletëparaqitje kundërvajtëse, në bazë të konstatimit të tij ose sipas fletëparaqitjes nga punëtori organit të administratës shtetërore kompetent për punët nga punët e brendshme, kompetent për mbajtjen e rendit dhe qetësisë dhe rojtarit në rajonin e mbrojtur të parkut nacional.

Neni 141

Dënimet ndëshkuese për përpunuesit e hedhurinave

(1) Me dënim me para prej 150.000 denarë deri 300.000 denarë do të dënohet, për kundërvajtje, personi juridik i cili përpunon hedhurina të rrezikshme, nëse:

1) nuk përgatit program për menaxhim me hedhurinat (neni 21);

2) përpunimi i hedhurinave e bëjnë në kundërshtim të nenit 28 nga ky ligj dhe nuk i zbatojnë operacionet nga neni 29 nga ky ligj;

3) përpunojnë hedhurina pa posedimin e lejes (neni 32);

4) merr hedhurina, për përpunim që nuk përgjigjen me të dhënat e shënuara në formularin identifikues (neni 56 dhe 61);

5) nuk i paraqet ekzemplar nga formulari identifikues për hedhurina organit kompetent (neni 56 dhe 61);

6) nuk mban dhe nuk i ruan të dhënat nga evidencat për llojin dhe sasinë e hedhurinave të përpunuara (neni 39 dhe 60);

7) një herë në vit nuk u paraqet të dhëna nga evidentimi organeve kompetente (neni 39 dhe 60);

8) nuk bën monitorimin e përpunimit të hedhurinave (neni 108);

(2) Me dënim me para prej 150.000 denarë deri në 250.000 denarë, për veprimet e kryera nga paragrafi 1 të këtij neni, për kundërvajtje do të dënohet personi juridik, i cili përpunon hedhurina të parrezikshme.

(3) Me dënim me para prej 10.000 denarë deri 50.000 denarë do të dënohet, për kundërvajtje të veprimeve nga paragrafi (1) i këtij neni, edhe personi përgjegjës në personin juridik, i cili përpunon hedhurina të rrezikshme dhe do t'i shqiptohet masa e sigurisë "ndalimi për kryerjen e veprimtarisë", në kohëzgjatje prej tre deri në një vit.

(4) Me dënim me para prej 10.000 denarë deri në 30.000 denarë do të dënohet, për kundërvajtje të veprimeve nga paragrafi (1) i këtij neni, edhe personi përgjegjës në personin juridik, i cili vepron me hedhurina të parrezikshme.

(5) Personit përgjegjës nga paragrafi (4) nga ky nen do t'i shqiptohet masa e sigurisë "ndalim për kryerjen e detyrës", në kohëzgjatje prej tre muajve deri gjashtë muaj.

(6) Me dënim mandator në shumë prej 50.000 denarë deri 100.000 denarë do të dënohet personi juridik, i cili përpunon hedhurina të rrezikshme, për veprimet e kryera nga paragrafi (1) i këtij neni.

(7) Me dënim mandator në shumë prej 50.000 denarë deri 80.000 denarë do të dënohet personi juridik, i cili përpunon hedhurina të parrezikshme, për veprimet e kryera nga paragrafi (1) të këtij neni.

Neni 142

Dënimet ndëshkuese për mënjanuesit e hedhurinave

(1) Me dënim me para prej 150.000 denarë deri 300.000 denarë do të dënohet, për kundërvajtje, personi juridik i cili mënjanon hedhurina të rrezikshme, nëse:

1) nuk i mënjanon hedhurinat e rrezikshme në vendet, në objektet ose në instalimet e parapara për atë qëllim, si dhe hedhurinat që nuk kanë u janë nënshtruar trajtimit (neni 34);

2) i mënjanojnë hedhurinat pa zbatimin e operacioneve nga neni 35 të këtij ligji.

3) i merr hedhurinat e rrezikshme për mënjanim, që nuk përgjigjen me të dhënat e shënuara në formularin identifikues (neni 56 dhe 61);

4) nuk i paraqet ekzemplar nga formulari identifikues organit kompetent (neni 56 dhe 61);

5) nuk mban evidence dhe nuk i ruan të dhënat nga evidencat për llojin dhe sasinë e hedhurinave të mënjanuara (neni 39 dhe 61);

6) një herë në vit nuk u paraqet të dhëna nga evidentimi organeve kompetente (neni 39 dhe 61);

7) nuk përgatit program për menaxhim me hedhurinat (neni 21);

8) nuk i plotësojnë kushtet e përcaktuara për plehërishtë (neni 79 dhe 80);

9) nuk posedojnë leje për operatorë të plehërishtes (neni 84);

10)mënjanojnë hedhurina që nuk janë të pranueshme për plehërishten (neni 87);

11)pranojnë hedhurina që nuk përpulhen me klasën e plehërishtes (neni 88);

12)nuk e përcjellin ndikimin e punës e mjedisit jetësor dhe nuk e informon organin kompetent për atë (neni 91);

13)plehërishta pushon me punën pa vendim adekuat (neni 92);

14)nuk kujdesen për plehërishten pas pushimit të saj me punë (neni 93);

15)nuk i zbaton udhëzimet për mbylljen dhe për kujdesje pas mbylljes së saj (neni 93);

16)bën djegjen dhe ndezjen e hedhurinave pa leje (neni 98);

17)nuk posedojnë leje për djegje dhe ndezje (neni 99);

18)nuk refuzon për djegjen e hedhurinave që nuk janë adekuate dhe nuk i ruajnë ekzemplarët e hedhurinave (neni 100);

19)nuk e zbaton programin për punë, monitorim dhe kontroll të objektit ose të stabilimentit për mënjanimin e hedhurinave (neni 108 dhe 109);

(2) Me dënim me para prej 150.000 denarë deri në 250.000 denarë, për veprimet ekryera nga paragrafi 1 të këtij neni, për kundërvajtje do të dënohet personi juridik, i cili mënjanon hedhurina të parrezikshme.

(3) Me dënim me para prej 10.000 denarë deri në 50.000 denarë do të dënohet, për kundërvajtje të veprimeve nga paragrafi (1) të këtij neni, edhe personi përgjegjës në personin juridik, i cili mënjanon hedhurina të rrezikshme.

(4) Me dënim me para prej 10.000 denarë deri në 30.000 denarë do të dënohet, për kundërvajtje të veprimeve nga paragrafi (1) i këtij neni, edhe personi përgjegjës në personin juridik, i cili mënjanon hedhurina të parrezikshme.

(5) Personit përgjegjës nga paragrafi (3) dhe (4) nga ky nen do t'i shqiptohet masa e sigurisë "ndalim për kryerjen e detyrës", në kohëzgjatje prej tre deri në gjashtë muaj.

(6) Me dënim mandator në shumë prej 50.000 denarë deri 100.000 denarë do të dënohet personi juridik, i cili mënjanon hedhurina të rrezikshme, për veprimet e kryera nga paragrafi (1) i këtij neni.

(7) Me dënim mandator në shumë prej 30.000 denarë deri 80.000 denarë do të dënohet personi juridik, i cili mënjanon hedhurina të parrezikshme, për veprimet e kryera nga paragrafi (1) i këtij neni.

(8) Me dënim mandator në shumë prej 3.000 denarë deri 10.000 denarë do të dënohet personi fizik, i cili mënjanon hedhurina të rrezikshme, për veprimet e kryera nga paragrafi (1) pika 10 e këtij neni.

(9) Me dënim mandator në shumë prej 1.000 denarë deri 8.000 denarë do të dënohet personi fizik, i cili mënjanon hedhurina të parrezikshme, për veprimet e kryera nga paragrafi (1) pika 10 e këtij neni.

(10) për veprimet nga paragrafi (1), pika 10 e këtij neni, përvèç inspektoreve nga neni 126, të drejtë dhe obligim për dënim ka edhe punëtori i organit të administratës shtetërore kompetent për punë të brendshme, i cili është kompetent për rendin dhe qetësinë publike.

(11) Nëse dënimet mandatore të shqiptuara nga paragrafi (6), (7), (8) dhe (9) personat juridikë dhe fizikë nuk do ta paguajnë vullnetarisht aty për aty, lartësia e dënimit smadhohet tresh, por jo më shumë se shuma maksimale e caktuar përmendur kundërvajtjen e bërë.

(12) Në rast kur personi juridik dhe fizik nuk do ta paguajnë dënimin mandator aty për aty, inspektorë kompetent për mjedisin jetësor dhe inspektorë i autorizuar për mjedisin jetësor është e obliguar të paraqesë fletëparaqitje kundërvajtëse, në bazë të konstatimit të tij ose sipas fletëparaqitjes nga punëtori nga organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga punët e brendshme, kompetent për mbajtjen e rendit dhe qetësisë dhe rojtarit në rajonin e mbrojtur të parkut nacional.

XIV DISPOZIAT KALIMTARE DHE PËRFUNDIMTARE

Neni 143

(1) Startegjia nga neni 16 i këtij ligji do të miratohet në afat prej dy viteve nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

(2) Plani nga neni 17 i këtij ligji do të miratohet në afat prej dy viteve nga dita e hyrjes në fuqi e këtij ligji.

(3) Programet për menaxhim me hedhurinat nga nenet 19, 20 dhe 21 të këtij ligji miratohen në afat prej një viti nga dita e miratimit të planit nga paragrafi (2) të këtij ligji.

Neni 144

(1) Organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor, prefektët e komunave dhe prefekti i Qytetit të Shkupit, do t'i marrin të gjitha masat e domosdoshme përmbylljen e plehërishteve, të cilat nuk posedojnë leje përmbylljen e kryerjen e veprimitarës së mënjanimit të hedhurinave.

(2) Prefekti i komunave dhe prefekti i Qytetit të Shkupit në afat prej një viti nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji, janë të obliguar t'i mbyllin dhe rikultivojnë plehërishtet e egra.

(3) Qeveria e Republikës së Maqedonisë me propozim të organit të administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mjedisit jetësor, me akt të veçantë do ta rregullojë mënyrën e punës dhe veprimit me lokacionet ekzistuese përmenjanimin e hedhurinave, si dhe do t'i përcaktojë lokacionet e përkohshme përmenjanimin e hedhurinave deri në periudhën e ndërtimit të plehërishteve.

Neni 145

(1) Personat juridikë dhe fizikë, të cilët i kryejnë veprimitaritë e menaxhimit me hedhurinat, janë të obliguar ta harmonizojnë punën e tyre me dispozitat e këtij ligji, në afat prej tre viteve nga dita e hyrjes në fuqi e këtij ligji.

(2) Personat juridikë dhe fizikë, të cilët janë të obliguar të posedojnë leje përmbylljen e kryerjen e veprimitarës, janë të obliguar ta harmonizojnë punën e tyre me dispozitat e këtij ligji, në afat prej tre viteve nga dita e hyrjes në fuqi e këtij ligji.

Neni 146

(1) Dispozitat më të përaferta përmbylljen e këtij ligji do të miratohen në afat prej dy viteve nga dita e hyrjes në fuqi e këtij ligji.

(2) Deri në ditën e hyrjes në fuqi të dispozitave nga paragrafi 1 i këtij neni, do të zbatohen dispozitat ekzistuese.

Neni 147

Me ditën e hyrjes në fuqi të këtij ligji, pushon të vlejë Ligji përmbylljen e kryerjen e veprimitarës së Maqedonisë” 37/98) dhe dispozitat e neneve 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 19 paragrafi 2, 3, 4 neni 20, 21 paragrafi (1) alineja 3,4 dhe 5 dhe neni 22 paragrafi (1) alineja 2, 3 dhe 4 nga Ligji përmbylljen e higjienës publike, grumbullimin dhe transportimin e hedhurinës së fortë komunale dhe teknologjike (“Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë” 37/98).

Neni 148

Ky ligj hyn në fuqi ditën e tetë nga dita e shpalljes në “Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë”, ndërsa zbatohet nga dita e konstituimit të këshillave të komunave dhe të Qytetit të Shkupit dhe zgjedhjes së prefektive të komunave dhe prefektit të Qytetit të Shkupit, pas zbatimit të zgjedhjeve të para të ardhshme lokale në pajtim me Ligjin përmbylljen e kryerjen e veprimitarës së Maqedonisë” numër 46/96, 12/2003, 35/2004, 52/2004 dhe 60/2004).

1275.

Врз основа на член 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија, издаваат

УКАЗ ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ЈАВНИ ПАТИШТА

Се прогласува Законот за изменување и дополнување на Законот за јавни патишта, што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 16 септември 2004 година.

Бр. 07-3740/1
16 септември 2004 година на Република Македонија,
Скопје Претседател
Бранко Црвенковски, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
д-р Љупчо Јордановски, с.р.

ЗАКОН ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ЈАВНИ ПАТИШТА

Член 1

Во Законот за јавни патишта (“Службен весник на Република Македонија” број 26/96, 40/99, 96/2000 и 29/2002), во членот 109 став 1 по точката 2 се додава нова точка 2-а, која гласи:

“2-а. Министерство за финансии - Царинска управа”.

Член 2

Членот 112 се менува и гласи:

“Надзор над состојбата на автопатиштата, магистралите и регионалните патишта во извршувањето на одредбите од овој закон и на условите на сообраќајот, примената на поблиските прописи, техничките нормативи и стандардите при изведувањето на работите и употребата на материјалот при изградбата, реконструкцијата, одржувањето и заштитата на тие патишта, врши инспекторот за патишта на Државниот инспекторат за транспорт (во натамошниот текст: инспектор на Државниот инспекторат за транспорт).

Надзор над состојбата на локалните патишта и улици во извршувањето на одредбите од овој закон и на условите на сообраќајот, примената на поблиските прописи, техничките нормативи и стандардите при изведувањето на работите и употребата на материјалот при изградбата, реконструкцијата, одржувањето и заштитата на локалните патишта и улици на подрачјето на градот Скопје, врши овластен инспектор за патишта на градот Скопје (во натамошниот текст: овластен инспектор на општината).

Надзор над состојбата на локалните патишта и улици во извршувањето на одредбите од овој закон и условите на сообраќајот, примената на поблиските прописи, техничките нормативи и стандардите при изведувањето на работите и употребата на материјалот при изградбата, реконструкцијата, одржувањето и заштитата на локалните патишта и улици на подрачјето на градот Скопје, врши овластен инспектор за патишта на градот Скопје (во натамошниот текст: овластен инспектор на градот Скопје).

Член 3

Членот 113 се брише.

Член 4

Во членот 114 став 1 воведната реченица се менува и гласи:

“Во вршењето на надзорот инспекторите за патишта од членот 112 на овој закон во рамките на своите надлежности се овластени да:”.

Во ставот 2 зборовите: “инспекторот за патишта ќе нареди” се заменуваат со зборовите: “инспекторите за патишта од членот 112 на овој закон ќе наредат.”.

Во ставот 3 зборовите: “инспекторот за патишта во вршењето на инспекцијата најде” се заменуваат со зборовите: “инспекторите за патишта од членот 112 на овој закон во вршењето на инспекцијата најдат”.

Член 5

Во членот 115 зборовите: “инспекторот за патишта да му овозможат непречено вршење на инспекција, да му даваат потребни известувања и да му” се заменуваат со зборовите: “инспекторите за патишта од членот 112 на овој закон да им овозможат непречено вршење на инспекција, да им даваат потребни известувања и да им”.

Член 6

Членот 116 се менува и гласи:

“Инспекторите за патишта од членот 112 на овој закон ги вршат работите на инспекцијата самостојно и донесуваат решенија во рамките на овластувањата определени со овој закон.

Против решението на инспекторот на Државниот инспекторат за транспорт може во рок од осум дена од денот на приемот на решението да се поднесе жалба до министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на транспортот.

Против решението на овластениот инспектор на општината и овластениот инспектор на градот Скопје може во рок од осум дена од денот на приемот на решението да се поднесе жалба до министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на транспортот.

Жалбата од ставовите 2 и 3 на овој член не го одлага извршувањето на решението, ако тоа го бара итноста на мерките одредени во решението.”

Член 7

Членот 117 се менува и гласи:

“Инспектор на Државниот инспекторат за транспорт може да биде дипломиран граѓен инженер или дипломиран сообраќаен инженер со најмалку три години работно искуство во струката.

Овластен инспектор на општината и овластен инспектор на градот Скопје може да биде дипломиран граѓен инженер или дипломиран сообраќаен инженер со најмалку две години работно искуство во струката.

Инспекторите од ставовите 1 и 2 на овој член имаат легитимации.

Легитимацијата на инспекторот на Државниот инспекторат за транспорт ја издава министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на транспортот.

Легитимацијата на овластениот инспектор на општината ја издава градоначалникот на општината.

Легитимацијата на овластениот инспектор на градот Скопје ја издава градоначалникот на градот Скопје.

Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на транспортот ги пропишува формата и содржината на обрасците на легитимациите од ставот 3 на овој член, како и начинот на нивното издавање и одземање.”

Член 8

По членот 117 се додаваат три нови члена 117-а, 117-б и 117-в, кои гласат:

“Член 117-а

Надзорот над законитоста на работата на органите на општината и на органите на градот Скопје кои се однесуваат на изградбата, одржувањето, реконструкцијата и заштитата на локалните патишта и улици на општините и на локалните патишта и улици на подрачјето на градот Скопје, го врши органот на државната управа надлежен за работите од областа на транспортот.

Член 117-б

При вршењето на надзорот над законитоста на работата на органите на општината и на органите на градот Скопје, органот на државната управа надлежен за работите од областа на транспортот ги врши следниве работи:

1)ја следи законитоста на работата на органите на општината и на органите на градот Скопје и презема мерки, активности и поднесува иницијативи за остварување на надлежностите на општината и на градот Скопје кои се однесуваат на изградбата, одржувањето, реконструкцијата и заштитата на локалните патишта и улици;

2)оценува дали органите на општината и органите на градот Скопје своите надлежности во поглед на изградбата, одржувањето, реконструкцијата и заштитата на локалните патишта и улици ги извршуваат согласно со стандардите и постапките утврдени согласно со овој закон;

3)оказува на органите на општината и органите на градот Скопје на пречекорувањето на нивните надлежности утврдени со овој закон и друг пропис донесен врз основа на овој закон и предлага соодветни мерки за надминување на таа состојба;

4)укажува на определени материјални и процедурални недостатоци во работата на органите на општината и органите на градот Скопје кои би можеле да го оневозможат вршењето на работите утврдени со овој закон, а кои се од јавен интерес од локално значење;

5)дава препораки за доследно спроведување на надлежностите на општината и градот Скопје за работите кои треба да ги вршат согласно со овој закон на барање на органите на општината и на органите на градот Скопје;

6)го следи навременото донесување на прописите од страна на општините и на градот Скопје утврдени со овој закон;

7)поднесува иницијативи и предлози до органите на општината и до органите на градот Скопје, доколку констатира неспроведување на овој закон како резултат на судир на надлежностите меѓу нив;

8)ја следи законитоста на решенијата што градоначалникот ги донесува во решавањето на управни работи за права, обврски и интереси на правните и физичките лица донесени врз основа на овој закон и презема мерки во согласност со закон;

9)дава мислење и стручна помош на барање на органите на општината и на градот Скопје на предлог на прописите кои произлегуваат од овој закон;

10)го следи остварувањето на јавноста во работата на органите на општината и на органите на градот Скопје особено од аспект на редовно, навремено донесување, вистинито и потполно известување на граѓаниТЕ за работите утврдени со овој закон;

11)го следи остварувањето на претходниот надзор на прописите на органите на општината и на органите на градот Скопје за кои согласно со овој закон се надлежни да ги донесуваат и

12)навремено ги известува органите на општината и органите на градот Скопје за констатираните состојби во нивната работа, односно за работите што се одне-

сугубаат на изградбата, одржувањето, реконструкцијата и заштита на локалните патишта, улици и други инфраструктурни објекти и за преземените мерки при вршењето на надзорот.

Член 117-в

Доколку и покрај укажувањата и преземените мерки и активности органите на општината и органите на градот Скопје не го обезбедат извршувањето на работите за кои тие се надлежни согласно со овој закон, им се одзема вршењето на работите.

Вршењето на одземените работи го презема органот на државната управа надлежен за работите од областа на транспортот, но најмногу до една година од денот на нивното преземање, во име и за сметка на општината и градот Скопје.

Органот на државната управа надлежен за работите од областа на транспортот за преземените работи од ставот 1 на овој член, писмено ги известува органот на државната управа надлежен за работите од областа на локалната самоуправа и органот на државната управа надлежен за работите од областа на финансите.”

Член 9

Во текстот на законот зборовите: “Министерство за транспорт и врски” се заменуваат со зборовите: “органот на државната управа надлежен за работите од областа на транспортот”, а зборовите: “министерот за транспорт и врски” се заменуваат со зборовите: “министрот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на транспортот”.

Член 10

Се овластува Законодавно-правната комисија на Собранието на Република Македонија да утврди пречистен текст на Законот за јавни патишта.

Член 11

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во “Службен весник на Република Македонија”, а ќе се применува од денот на конституирањето на советите на општините и на градот Скопје и изборот на градоначалниците на општините и градоначалникот на градот Скопје по спроведувањето на првите наредни локални избори согласно со Законот за локалните избори (“Службен весник на Република Македонија” број 46/96, 12/2003, 36/2004, 52/2004 и 60/2004).

L I G J I PËR NDRYSHIMIN DHE PLOTËSIMIN E LIGJIT PËR RRUGËT PUBLIKE

Neni 1

“Në Ligjin për rrugët publike (“Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë” nr. 26/96; 40/99, 96/2000 dhe 29/2002), në nenin 109 paragrafi 1 pas pikës 2, shtohet pikë e re 2-a si vijon:

“2-a, Ministria e Financave – Drejtoria doganore”.

Neni 2

Neni 112 ndryshon si vijon:

“Mbikëqyrjen për gjendjen e autostradave, rrugëve magjistrale dhe regionalne në zbatimin e dispozitave nga ky ligj dhe për kushtet e komunikacionit, zbatimin e dispozitave më të afërta, normave dhe standardeve teknike gjatë realizimit të punëve dhe përdorimit të materialit gjatë ndërtimit, rindërtimit, mirëmbajtjes dhe mbrojtjes së këtyre rrugëve, e kryen inspektor i përrugë i Inspektoratit shtetëror për transport (në teksitn e mëtejmë: inspektor i Inspektoratit shtetëror për transport).

Mbikëqyrjen për gjendjen e rrugëve lokale dhe rrugëve në zbatimin e dispozitave nga ky ligj dhe për kushtet e komunikacionit, zbatimin e dispozitave më të afërta, normave dhe standardeve teknike gjatë realizimit të punëve

dhe përdorimit të materialit gjatë ndërtimit, rindërtimit, mirëmbajtjes dhe mbrojtjes së këtyre rrugëve dhe rrugëve, e kryen inspektor i autorizuar përrugë lokale të komunës (në teksitn e mëtejmë: inspektor i autorizuar i komunës).

Mbikëqyrjen për gjendjen e rrugëve lokale dhe rrugëve në zbatimin e dispozitave nga ky ligj dhe përrugë e komunikacionit, zbatimin e dispozitave më të afërta, normave dhe standardeve teknike gjatë realizimit të punëve dhe përdorimit të materialit gjatë ndërtimit, rindërtimit, mirëmbajtjes dhe mbrojtjes së rrugëve lokale dhe rrugëve në rajonin e Qytetit të Shkupit, e kryen inspektor i përrugë i Qytetit të Shkupit (në teksitn e mëtejmë: inspektor i autorizuar i Qytetit të Shkupit”).

Neni 3

Neni 113 fshihet.

Neni 4

Në nenin 114 paragrafi 1, fjalia hyrëse ndryshon si vijon:

“Në kryerjen e mbikëqyrjes së inspektorëve përrugë nga neni 112 nga ky ligj në kuadrin e kompetencave të veta autorizohet të:“

Në paragrafin 2 fjalët “inspektori përrugët do të urdhërojnë” zëvendësohen me fjalët “inspektorët përrugët” nga neni 112 i këtij ligji do të urdhërojnë:“

Në paragrafin 3 fjalët “inspektori përrugët” në kryerjen e inspektionit gjen” zëvendësohen me fjalët “inspektorët përrugët” nga neni 112 i këtij ligji në kryerjen e inspektionit gjejnë”.

Neni 5

Në nenim 115 fjalët: “inspektorit përrugë t'i mundësojnë kryerjen pa pengesa të inspektimit, t'i jep informata të nevojshme dhe t'i” zëvendësohen me fjalët “inspektorët përrugët” nga neni 112 i këtij nenit t'u mundësojnë kryerjen pa pengesa të inspektimit, t'u jep informata të nevojshme dhe t'u”.

Neni 6

Neni 116 ndryshon si vijon:

“Inspektorët përrugët” nga neni 112 nga ky ligj i kryejnë punët e inspektimit në mënyrë të pavarrur dhe marrin vendime në kuadrin e autorizimeve të përcaktuara me këtë ligj.

Kundër vendimit të inspektorit të Inspektoratit shtetëror për transport në afat prej tetë ditësh nga dita e pranimit të vendimit, mund t'i paraqesë ankesë ministrit i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i transportit.

Kundër vendimit të inspektorit të komunës dhe inspektorit të autorizuar të Qytetit të Shkupit në afat prej tetë ditësh nga dita e pranimit të vendimit mund t'i paraqesë ankesë ministrit i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i transportit.

Ankesa nga paragrafi 2 dhe 3 i këtij neni nuk e shtynë ekzekutimin e vendimit, nëse këtë e kërkon urgjencia e masave të përcaktura në vendim”.

Neni 7

Neni 117 ndryshon si vijon:

“Inspektori i Inspektoratit shtetëror për transport mund të jetë inxhinier i diplomuar i ndërtimtarisë ose inxhinier i diplomuar i komunikacionit me së paku tri vjet përvojë pune në profesion.

“Inspektori i autorizuar i komunës dhe inspektor i autorizuar i Qytetit të Shkupit mund të jetë inxhinier i diplomuar i ndërtimtarisë ose inxhinier i diplomuar i komunikacionit me së paku dy vjet përvojë pune në profesion.

Inspektorët nga paragrafi 1 dhe 2 i këtij neni kanë legjimitacione.

Legjitimacin e Inspektoratit shtetëror për transport e jep ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i transportit.

Legjitimacionin e inspektorit të autorizuar të komunës e jep prefekti i komunës.

Член 2

Превозот на патници и стоки во меѓународниот патен сообраќај се врши согласно со овој закон и меѓународни договори и спогодби што ги ратификувала Република Македонија.

Ако со одделни држави не е склучен договор или спогодба од ставот 1 на овој член, превозот меѓу тие држави и Република Македонија се врши во согласност со овој закон и мултилатералните меѓународни договори ратификувани од Република Македонија почитувајќи го принципот на реципроцитет.

Член 3

Одделни изрази употребени во овој закон го имаат следнovo значење:

1. Јавен превоз на патници и стока е превоз кој под еднакви услови им е достапен на сите корисници;

2. Превоз во внатрешен патен сообраќај е секој патен превоз на територија на Република Македонија;

3. Превоз во меѓународен патен сообраќај е секој патен превоз преку најмалку една државна граница;

4. Лиценца е документ со кој се одобрува вршење на дејност јавен превоз во патниот сообраќај;

5. Превоз за сопствени потреби е превоз кој физичко или правно лице го врши за задоволување на потребите при вршење на својата дејност, односно задачи од својот делокруг;

6. Домашен превозник е правно или физичко лице со седиште во Република Македонија кое поседува лиценца за вршење на превоз на патници или стоки во внатрешниот или меѓународниот патен сообраќај и правно или физичко лице со седиште во Република Македонија кое врши превоз на патници или стоки во внатрешниот и меѓународниот патен сообраќај за кои согласно со одредбите од овој закон не е потребна лиценца;

7. Странски превозник е странско правно или физичко лице кое врши превоз на патници или стоки во меѓународниот патен сообраќај и чие седиште е надвор од границите на Република Македонија;

8. Меѓународен договор е секоја меѓународна мултилатерална или билатерална спогодба со кој се уредува меѓународниот превоз и кој ја обврзува Република Македонија;

9. Билатерален превоз на патници и стоки е меѓународен превоз при кој патниците и стоките се превезуваат меѓу територијата на Република Македонија и територијата на некоја друга држава;

10. Транзитен превоз на патници и стоки е меѓународен превоз при кој патниците и стоките се превезуваат преку територијата на одредена држава без притоа да се истовараат или товараат на територијата на таа држава;

11. Превоз на стоки за и од трета земја е меѓународен превоз што го врши превозник кој нема седиште во земјата во која започнува, односно завршува превозот;

12. Каботажа е секој превоз на патници или стоки меѓу две места во Република Македонија извршен од страна на странски превозник;

13. Вонреден превоз е превоз на стока кај кој димензиите на возилото или возилото заедно со стоката на него или вкупната маса на возилото или негово осно оптоварување се поголеми од пропишаните;

14. Линија е одредена релација и правец на возење од почетната до крајната автобуска станица или стојалиште на која се превезуваат патници во линискиот патен превоз, согласно со однапред утврден, регистриран и објавен возен ред и цена на превозот;

15. Релација е оддалеченост меѓу било кои две места на линијата, наведени во возниот ред како станица или постојка;

16. Возен ред е документ со кој се утврдува линијата, видот на превозот, релациите на кои се врши превозот, редоследот на станиците и постојките, нивната

оддалеченост од почетната станица или постојка, времето на пристигнување, застанување и заминување на секоја автобуска станица и постојка, периодот во кој превозникот го врши превозот на линијата и времето на важење;

17. Меѓународен линиски превоз на патници е превоз на определена линија кај која првата станица или постојка се наоѓа на територијата на Република Македонија, а последната на територијата на странска земја, како и превоз на определена линија која транзитира преку странска земја при што последната станица или постојка е на територијата на Република Македонија;

18. Меѓуопштински линиски превоз на патници е јавен превоз што се врши на линии меѓу две или повеќе општини, односно меѓу градот Скопје и определени општини;

19. Општински превоз на патници е јавен превоз кој се врши на подрачјето на една општина, односно градот Скопје;

20. Слободен превоз на патници во внатрешниот и меѓународниот сообраќај е превоз за кој релацијата и другите услови се утврдуваат посебно за секој превоз меѓу превозникот и корисникот на услугата;

21. Авто такси превоз на патници е превоз што се врши со патнички возила со најмногу пет седишта сметајќи го и седиштето на возачот;

22. Игинерер означува одреден правец на движење на превозното средство на определена линија;

23. Патнички превоз е превоз на патници кај кој патниците согласно возниот ред влегуваат и излегуваат на сите автобуски станици и постојки;

24. Брз превоз е превоз на патници кај кој патниците согласно со возниот ред влегуваат и излегуваат на автобуски станици;

25. Директен превоз е превоз на патници кај кој патниците согласно со возниот ред влегуваат само на почетната и излегуваат само на крајната автобуска станица;

26. Автобуска станица е простор одреден за прием и испраќање на автобуси и патници кој треба да има покриени перони, уредени за безбедно влегување и излегување на патниците, простории за задржување на патниците и на возниот персонал, за чување на багажот, санитарии, сообраќајно биро и со посебни прописи утврдена опрема;

27. Автобуско стојалиште е простор одреден за застанување на автобуси согласно со возниот ред и за безбедно влегување, односно излегување на патниците;

28. Автобуски терминал е уреден простор наменет за трансфер на патниците во општинскиот линиски превоз наменет за качување и слегување на патниците и служби за свртување на возилата заради промена на насоката на движење;

29. Автобуско свртувалиште е уреден простор на крајните точки (термикус) во општинскиот линиски превоз наменет за качување и слегување на патниците и служби за свртување на возилата заради промена на насоката на движење;

30. Паркинг за товарни возила, односно автобуси е уреден простор за паркирање кој исполнува минимални безбедносни и хигиенски услови;

31. Станица за товарни возила е уреден простор со соодветни објекти за паркирање или гаражирање на товарни возила;

32. Такси станица е уреден простор наменет за паркирање на патнички такси возила кои чекаат позив на превоз;

33. Странско возило е возило со кое се врши превоз во патниот сообраќај, кое не е регистрирано во Република Македонија;

34. Домашно возило е возило со кое се врши превоз во патниот сообраќај и е регистрирано на територијата на Република Македонија;

35. Дозвола за превоз е заедничко име за повеќе видови документи утврдени со овој закон или меѓуна-

роден договор, со кој на возилото со странска регистрација му се дозволува пристап на македонските патишта и возење по нив, односно на возило со македонска регистрација пристап на патиштата на земјата чиј орган ја издал дозволата и возење по нив;

36. **ЦЕМТ ДОЗВОЛА** е годишна мултилатерална дозвола за меѓународен превоз на стока издадена од Секретаријатот на Европската конференција на министрите за транспорт;

37. **Патен лист** е образец кој го користи превозник при вршење на јавен превоз на патници во слободен меѓународен превоз на патници;

38. **Меѓународен товарен лист** е документ во кој се содржани податоци за видот на превозот, фирмата, односно името и седиштето на превозникот, името и презимето на возачот, главните податоци за правецот на возење и регистарски број на возилото, а се употребува во меѓународниот патен сообраќај и

39. **Патен налог** е документ кој содржи податоци за видот на превозот, фирмата, односно името и седиштето на превозникот, името и презимето на возачот, главните податоци за правецот на возење, регистарски број на возилото, состојба на броилото на почетокот и на крајот на возењето и потпис на овластеното лице кое го издало налогот.

II УСЛОВИ ЗА ВРШЕЊЕ НА ПРЕВОЗ ВО ПАТНИОТ СООБРАЌАЈ

Член 4

Домашен превозник може да врши превоз на патници и стока во внатрешниот и меѓународниот патен сообраќај врз основа на лиценца.

Лиценцата за вршење на превоз на патници и стока во меѓународниот патен сообраќај се издава и на еден од светските јазици.

Трошоците настанати во врска со издавање на лиценците и другата потребна документација за вршење на превоз во патниот сообраќај ги сноси превозникот.

Член 5

Превозот во патниот сообраќај се врши со моторни и приклучни возила што ги исполнуваат условите утврдени со прописите за безбедноста на сообраќајот на патиштата и посебните техничко-експлоатациони услови пропишани за одделните видови на превоз.

Посебните техничко-експлоатациони услови за возилата за одделни видови на превоз ги пропишува министерот за транспорт и врски.

Потврдата за исполнување на посебни техничко-експлоатациони услови за возилата со кои се вршат одделни видови превоз во патниот сообраќај ја издава станица за технички преглед или друга специјализирана институција овластена од министерот за транспорт и врски.

Член 6

При вршењето на превоз на патници и стока во внатрешниот патен сообраќај превозникот во возилото мора да има патен налог.

Одредбите од ставот 1 на овој член не се однесуваат на авто-такси превозот.

За издадените патни налози превозникот задолжително води евиденција и истите е должен да ги чува најмалку една година.

Формата и содржината на патниот налог ја пропишува министерот за транспорт и врски.

Член 7

За вршење на одделни видови на јавен превоз во патен сообраќај се издаваат следниве видови лиценци:

1) во внатрешниот патен сообраќај за:

- општински линиски превоз на патници, односно за линиски превоз на патници за градот Скопје,

- меѓуопштински линиски превоз на патници,
  - слободен превоз на патници,
  - превоз на патници за сопствени потреби,
  - авто-такси превоз на патници,
  - јавен превоз на стоки и
  - превоз на стоки за сопствени потреби.
- 2) во меѓународниот патен сообраќај за:
- меѓународен линиски превоз на патници,
  - меѓународен слободен превоз на патници,
  - меѓународен превоз на патници за сопствени потреби,
  - меѓународен јавен превоз на стоки и
  - меѓународен превоз на стоки за сопствени потреби.

Лиценца од ставот 1 од овој член не е потребна ако станува збор за вршење на превоз со возила наменети за потребите на јавната безбедност, одбраната и потребите на државните органи, за превоз со поштенски возила или на возила за интервенции, за медицински и хуманитарен превоз, за превоз за сопствени потреби кој правни и физички лица го вршат со возила чија најголема носивост не надминува 3.500 кг и за превоз со специјални возила кои дополнително се адаптирани за посебна намена и со нив не може да се врши превоз како со стандардните возила и служат за превоз за сопствени потреби.

Формата и содржината на лиценците од ставот 1 на овој член ги пропишува министерот за транспорт и врски.

Член 8

Лиценца може да добие домашно правно или физичко лице (во натамошниот текст: превозник), ако ги исполнува следниве услови:

1) да е вписано во трговскиот регистар за вршењето на превоз во патниот сообраќај и да има решение за вршење на претежна дејност за одделен вид на превоз освен лиценци за сопствени потреби;

2) да е сопственик на едно или повеќе возила за одделни видови превози што ги исполнуваат посебните техничко-експлоатациони услови пропишани за возила за вршење на одделни видови на превоз, а за меѓународен линиски превоз на патници да е сопственик на најмалку две возила;

3) да има вработено возачи во зависност од бројот на моторните возила (автобуси, моторни товарни возила и друго) што ги исполнуваат условите предвидени со прописите за безбедност на сообраќајот на патиштата;

4) да има вработено авто-такси возачи;

5) во возилото за вршење на авто-такси превоз на патници да има вградено фискален апарат;

6) управителот или овластеното лице одговорно за превоз да има успешно поминато проверка за професионална компетентност;

7) да располага со сопствен капитал од најмалку 2000 ЕВРА во денарска противвредност по возило или 50 ЕВРА во денарска противвредност по тон на најголема дозволена маса на товарно возило односно по седиште во автобус;

8) да не е во сила правосилна судска пресуда за кривично дело против имотот, стопанството или безбедноста во јавниот сообраќај;

9) да има во сопственост капацитет за паркирање и одржување на возилата или доказ за користење на таков капацитет со рок на важење од најмалку четири години;

10) во возилата за вршење на општински линиски превоз на патници да има вградено фискален апарат и

11) да има вработено возачи кои имаат сертификат за вршење на меѓународен превоз на патници и стока.

Одредбите од ставот 1 точка 7 на овој член не се однесуваат за добивање на лиценца за вршење на превоз во внатрешниот патен сообраќај.

Програмата за проверка на професионалната компетентност на управителот или овластеното лице одговорно за превоз ја пропишува министерот за транспорт и врски.

Од полагање на испит за професионална компетентност се ослободуваат лицата кои поседуваат доказ за практично искуство од најмалку пет години во транспортот на ниво на управување.

Проверката за професионалната компетентност се врши пред комисија формирана од министерот за транспорт и врски.

Програмата за проверка на возачите за добивање на сертификат за учество во меѓународниот превоз на патници и стока ја пропишува министерот за транспорт и врски.

Проверката се врши пред комисија формирана од министерот за транспорт и врски.

Начинот и постапката за добивање и одземање на лиценца за одделни видови на превоз ги пропишува министерот за транспорт и врски.

Член 9

Лиценците предвидени со членот 7 од овој закон ги издава Министерството за транспорт и врски, освен лиценците за општински превоз и авто-такси превоз на патници кои ги издава градоначалникот на општината, а за градот Скопје градоначалникот на градот Скопје.

Лиценците се издаваат со период на важење од четири години.

Член 10

Превозникот поднесува барање за добивање на лиценца до Министерството за транспорт и врски или до градоначалникот на општината или до градоначалникот на градот Скопје, со точно наведување на видот на превозот за кој сака да добие лиценца и писмени докази за исполнување на условите пропишани со овој закон.

Органот од ставот 1 на овој член ја издава лиценцата најдоцна во рок од 30 дена од денот на приемот на комплетното барање за издавање на лиценца.

Против решението на Министерството за транспорт и врски со кое барањето за издавање на лиценца се одбива може да се изјави жалба во рок од осум дена од денот на приемот на решението до Комисијата на Владата на Република Македонија за решавање на управни работи во втор степен од областа на сообраќајот.

Против решението на градоначалникот на општината или против решението на градоначалникот на градот Скопје со кое се одбива барањето за издавање на лиценца може да се изјави жалба во рок од осум дена од денот на приемот на решението до министерот за транспорт и врски.

Член 11

Превозникот може да започне да врши превоз на патници и стоки во внатрешниот и меѓународниот патен сообраќај откако ќе добие лиценца.

Лиценцата се издава на име на превозникот и не може да се пренесе на друг превозник.

Член 12

Органот надлежен за издавање на лиценци на превозникот со решение ќе му ја одземе лиценцата ако утврди дека тој повеќе не ги исполнува условите за добивање на лиценца или дека превозот го врши во спротивност со издадената лиценца. Со решението за одземање на лиценцата издавачот на лиценцата го повикува превозникот во рок од осум дена од денот на приемот на решението да му ја врати лиценцата. Издавачот на лиценца веднаш ги известува надлежните инспекциски служби за одземање на лиценцата.

Против решението од ставот 1 на овој член на Министерството за транспорт и врски може да се изјави жалба во рок од осум дена од денот на приемот на ре-

шението до Комисијата на Владата на Република Македонија за решавање на управни работи во втор степен од областа на сообраќајот.

Против решението од ставот 1 на овој член на градоначалникот на општината или на градоначалникот на градот Скопје за одземање на лиценцата може да се изјави жалба во рок од осум дена од денот на приемот на решението до министерот за транспорт и врски.

Жалбата не го одлага извршувањето на решението.

III ЕВИДЕНЦИЈА

Член 13

Министерството за транспорт и врски е должно да води евиденција за превозници и моторни возила регистрирани за превоз на патници и стоки во патниот сообраќај во зависност од видот на превозот.

Евиденцијата од ставот 1 на овој член може да се води како централна информативна база, врз основа на податоците кои ги обезбедуваат и користат Министерството за транспорт и врски, Министерството за финансии, Министерството за внатрешни работи, надлежниот првостепен суд и Фондот за пензиско и инвалидско осигурување.

Член 14

Евиденцијата од членот 13 на овој закон се дели на евиденција на меѓународни и евиденција на внатрешни превозници.

Министерството за транспорт и врски е должно да прибира, обработува, чува, посредува и користи податоци потребни за издавање на лиценци за вршење на одделни видови превози во патниот сообраќај и регистрација на автобуски возни редови, како и податоци потребни за распределба на дозволи за превоз на патници и стоки.

Евиденцијата ги опфаќа следниве податоци:

- матичен број, даночен број, назив и седиште на превозникот,
- име и презиме на одговорното лице за превоз,
- број и важност на издадената лиценца, вид на превози за кои лиценцата е издадена, марка, тип и регистарски број и други податоци за возилата за кои е издадена лиценцата,
- име и презиме, единствен матичен број (ЕМБ) и образование на вработените возачи,
- дали е во сила правосилна судска одлука за кривични дела против имотот, стопанството или безбедноста во сообраќајот,
- податоци за намирени обврски по основ на јавни давачки и
- изречени мерки против превозници врз основа на овој закон, односно на меѓународни договори.

Податоците од ставот 3 на овој член можат да се прибираат и од евиденциите на Министерството за внатрешни работи, Министерството за финансии, надлежниот првостепен суд и на Фондот за пензиско и инвалидско осигурување. При прибирање на податоците за превозникот во веќе постојните збирки на податоци, Министерството за транспорт и врски не е должно да го извести превозникот за кој податоците се однесуваат.

Органите, организациите и поединците кои располагаат со податоците, односно збирките на податоците од ставот 3 на овој член, се должни по претходно барање овие податоци да му ги достават на Министерството за транспорт и врски.

За обезбедување на достапноста на податоците од овој член Министерството за транспорт и врски може да воспостави непосредна компјутерска врска со сите наведени органи и организации кои водат такви податоци или збирки на податоци.

Член 15

Податоците од членот 14 на овој закон се водат за цело време додека превозникот е вписан во евиденцијата на превозниците.

Податоците се чуваат уште пет години од денот кога превозникот е избришан од евиденцијата на превозниците.

Податоците од членот 14 на овој закон можат да се даваат на други државни органи, ако тие тоа го бараат и ако нивното барање е поврзано исклучиво со превозничката дејност со која се занимаваат превозниците.

Член 16

Министерството за транспорт и врски ќе го брише превозникот од евиденцијата на превозници ако:

- на превозникот му престане важноста на лиценцата за вршење на превоз во патниот сообраќај и тоа од денот на престанокот на важноста на лиценцата и
- превозникот е избришан од трговскиот регистар и тоа од денот на бришењето.

IV ПРЕВОЗ НА ПАТНИЦИ

Член 17

Превозот на патници во внатрешниот и меѓународниот патен сообраќај може да се врши како линиски и слободен превоз на патници.

Линискиот превоз на патници може да се врши како општински, меѓуопштински, меѓународен и посебен линиски превоз.

1. ЛИНИСКИ ПРЕВОЗ НА ПАТНИЦИ

1.1. Општински линиски превоз на патници

Член 18

Општински линиски превоз на патници можат да вршат превозници кои ќе добијат лиценца за вршење на таков вид превоз.

Член 19

Општински линиски превоз на патници се врши врз основа на дозвола за определена линија што ја издава градоначалникот на општината, односно градоначалникот на градот Скопје.

Превозник кој има лиценца за вршење на општински линиски превоз на патници може да отпочне со вршење на превоз, откако ќе добие дозвола и ќе регистрира возен ред за определена линија кај градоначалникот на општината, односно градоначалникот на градот Скопје.

Дозволата и возниот ред од ставот 2 на овој член се издаваат со рок на важење од четири години.

Член 20

При вршење на општински линиски превоз на патници превозникот е должен во возилото да има лиценца, дозвола и регистриран возен ред во оригинал.

Превозникот е должен да се придржува на регистрираниот возен ред и редовно да ја одржува линијата.

Член 21

Качување и слегување на патници во општински линиски превоз се врши на автобуските стојалишта согласно со утврдениот и регистриран возен ред.

Автобусите на предната и бочната десна страна на видно место треба да го содржат бројот на линијата, почетното и крајното стојалиште.

Член 22

Советот на општината освен советите на општините од градот Скопје го уредуваат општинскиот линиски превоз на патници на подрачјето на општината, а линискиот превоз на патници на подрачјето на сите општини на градот Скопје го уредува Советот на градот Скопје, при што особено утврдуваат:

- единствена мрежа на линии,
- единствен возен ред, начин на негово истакнување, одржување и менување,

- начин на организирање на контролата на сообраќајот на автобусите и линиите, како и евиденција за тоа,

- тарифен систем и систем на наплата,
- локација на автобуските терминали, свртувалишта, стојалишта и постапка за нивна измена,
- изградба, обележување, опремување, одржување и користење на автобуските терминали, свртувалишта и стојалишта,

- одредување на релација и место на превоз со комби возила со најмалку девет седишта (8+1) и

- критериуми за начинот и постапката за издавање и одземање на дозволата за вршење на општински линиски превоз и распределувањето на линиите на превозниците во општинскиот линиски превоз.

Член 23

Две или повеќе соседни општини можат да формираат заедничка јавна служба за заедничко организирање и вршење на општинскиот линиски превоз на патници.

1.2. Меѓуопштински линиски превоз на патници

Член 24

Меѓуопштинскиот линиски превоз на патници се врши на одредена линија по однапред утврден возен ред, утврдена и објавена цена и други услови на превозот.

Меѓуопштинскиот линиски превоз на патници може да се врши како патнички, директен и брз.

Член 25

Превозник може да врши меѓуопштински линиски превоз на патници врз основа на дозвола што ја издава Министерството за транспорт и врски.

Дозволата од ставот 1 на овој член се издава со рок на важење од четири години.

Дозволата од ставот 1 на овој член може да ја користи само превозник на кој што му е издадена.

Дозволата за вршење на меѓуопштински линиски превоз содржи: назив на линијата, назив и седиште на превозникот, како и рок на важење.

Составен дел на дозволата е и одобрениот возен ред за линијата регистриран во Министерството за транспорт и врски.

Член 26

За издадените дозволи се води евиденција.

Евиденцијата на издадените дозволи ја води Министерството за транспорт и врски.

Министерството е должно да ги известува автобуските станици за издадените дозволи и за секоја извршена промена.

Превозникот е должен да го извршува меѓуопштинскиот линиски превоз на линијата во согласност со издадената дозвола и заверениот возен ред.

За време на вршењето на меѓуопштинскиот линиски превоз на патници во возилото мора да се наоѓа дозволата и заверен возен ред во оригинал.

Член 27

Превозникот самостојно ја утврдува цената на превозот.

Превозникот е должен да го достави ценовникот до автобуските станици што ги користи согласно со утврдениот возен ред.

Превозникот е должен преку средствата за јавно информирање да го објави започнувањето на меѓуопштинскиот линиски превоз според возниот ред.

Член 28

Возниот ред и правецот на движење (итинерер) не можат да се менуваат пред истекот на важење на дозволата.

По исклучок, возниот ред и правецот на движење (итинерерот) можат да се изменат ако е тоа потребно заради промени кои настанале поради виша сила, ако тие промени се предизвикани поради реконструкција и пуштање во сообраќај на нови патишта или поради други вонредни настани.

Член 29

За време на важење на дозволата превозот може привремено да се запре, ако настанат и додека траат причините кои превозникот не можел да ги предвиди и чии последици не можел да ги отстрани (виша сила).

Привременото запирање од ставот 1 на овој член превозникот е должен да го пријави до Министерството за транспорт и врски, веднаш по настанувањето на причините кои го предизвикале.

Член 30

Ако превозникот не може да го врши меѓуопштинскиот линиски превоз на патници, за кој има добиено дозвола, должен е до Министерството за транспорт и врски да поднесе барање за одобрување за привремен прекин или за трајно запирање на превозот.

Превозот може привремено да се прекине најдолго за период од шест месеца или трајно да се запре врз основа на решение на министерот за транспорт и врски.

Со донесувањето на решението за трајно запирање на превозот на патници на одредена линија, се врши и бришење на возниот ред од евидентацијата на регистрирани возни редови.

Член 31

Превозникот е должен привремениот прекин или трајното запирање на превозот и измената на возниот ред на определена линија да го објави во средствата за јавно информирање и во автобуските станици, кои се наоѓаат во возниот ред.

Член 32

Превозникот не може на одредена линија за која има дозвола да го запре превозот од неоправдани причини и без одобрение на министерот за транспорт и врски.

Ако превозникот од неоправдани причини не го врши меѓуопштинскиот линиски превоз на определена линија повеќе од седум дена непрекинато или со прекин во период од два месеца во текот на годината, министерот за транспорт и врски ќе донесе решение за одземање на дозволата.

Против решението од ставот 2 на овој член може да се изјави жалба во рок од осум дена од денот на приемот на решението до Комисијата на Владата на Република Македонија за решавање на управни работи во втор степен од областа на сообраќајот.

Член 33

Превозникот мора да продава возни билети на организирани места за продавање како што се автобуски станици, агенции и претставништва.

По исклучок од ставот 1 на овој член превозникот може да продава возни билети и во автобусот, таму каде што нема организирани места за продажба.

Превозникот, автобуската станица, агенцијата и претставништвото можат да продаваат возни билети само за одобрениите линии во согласност со одобрениот возен ред и цената.

Превозникот може на целата линија да врши превоз и со повеќе возила.

Член 34

Во меѓуопштинскиот линиски превоз на патници, качување и слегување на патниците, односно товарање и истоварање на багаж, може да се врши само на автобуски станици и автобуски стојалишта што се внесени во дозволата и возниот ред за линијата.

Во местата каде што постојат автобуски станици, превозникот кој има дозвола за вршење на меѓуопштинскиот линиски превоз на патници, качување и слегување на патниците може да врши само на тие автобуски станици.

Член 35

Превозникот е должен да застане на автобуската станица, односно автобуското стојалиште во согласност со дозволата и возниот ред за линијата, условите на станицата и прописите за безбедност.

1.3. Меѓународен линиски превоз на патници

Член 36

Меѓународен линиски превоз на патници меѓу Република Македонија и друга држава (билиateralен) и транзитен превоз преку територијата на Република Македонија се воспоставува во согласност со меѓународните договори, а врз основа на претходна согласност на министерствата надлежни за транспорт на државите низ кои линијата поминува.

Превозот од ставот 1 на овој член се врши врз основа на дозвола што ја издава Министерството за транспорт и врски.

Член 37

Дозволата од членот 36 став 2 на овој закон се издава на барање на заинтересиран домашен или странски превозник.

Барањето од ставот 1 на овој член се поднесува до Министерството за транспорт и врски. Кон барањето превозникот е должен да приложи возен ред, итинерер, ценовник, договор склучен со странски превозник и други прилози предвидени со меѓународен договор.

Странскиот превозник барањето за издавање на дозвола го поднесува преку надлежниот орган на државата во која возилото е регистрирано.

Член 38

Меѓународниот линиски превоз на патници во меѓународниот патен сообраќај мора да се врши во согласност со возниот ред, итинерер и ценовникот што ги завериле министерствата за транспорт каде што се седиштата на превозниците.

Дозволата, возниот ред, итинерер и ценовникот во оригинал мора да се наоѓаат во возилото со кое се врши превозот.

Член 39

Странски превозник не може да врши каботажа во меѓународниот линиски превоз на патници, доколку со меѓународна спогодба поинаку не е определено.

Член 40

Странски превозник може да врши линиски превоз на патници во транзит преку територијата на Република Македонија само врз основа на дозвола што ја издава Министерството за транспорт и врски.

Со дозволата за транзит не може да се дозволи качување и слегување на патници на територијата на Република Македонија доколку со меѓународната спогодба поинаку не е определено.

Член 41

Домашниот превозник на одобрена меѓународна линија мора да извршува најмалку половина од вкупниот број на одобрениите превози.

Ако домашниот превозник извршува превоз спротивно од ставот 1 на овој член, министерот за транспорт и врски ќе донесе решение со кое на домашниот превозник ќе му ја одземе дозволата и ќе побара од странскиот превозник со посредство на надлежниот орган да склучи договор за соработка во меѓународниот превоз со друг македонски превозник.

Домашниот превозник е должен до Министерство за транспорт и врски за секое тримесечје да доставува извештај за бројот на извршените превози и превезени патници во едната и другата насока, најдоцна во рок од 15 дена од денот на истекот на тримесечјето за кое се поднесува извештајот. Како доказ за извршените превози и превезени патници се приложува фотокопија од дописот за продадени возни билети од двете насоки на превозот заверени од надлежните царински служби на граничниот премин.

Член 42

Одредбите од членовите 24 до 35 на овој закон што се однесуваат на меѓуопштинскиот линиски превоз на патници се однесуваат и на меѓународниот линиски превоз на патници, доколку со меѓународна спогодба поинаку не е определено.

Министерот за транспорт и врски ги пропишува начинот и постапката за добивање и одземање на дозволата, образецот на дозволата, како и критериумите и начин на утврдување и одобрување на возниот ред во меѓуопштинскиот и меѓународниот линиски превоз на патници.

Постапката за одобрување на возните редови во меѓуопштинскиот и меѓународниот линиски превоз на патници ја спроведува комисија формирана од министерот за транспорт и врски.

Комисијата се состои од претседател и два члена. Членовите и претседателот на Комисијата се именуваат за период од четири години.

1.4. Посебен линиски превоз на патници

Член 43

Посебен линиски превоз е превоз на одреден вид патници со исклучување на другите патници ако таквиот превоз се врши по утврден возен ред и на определена релација за: превоз на работници до местото на работа и назад до местото на живеење или превоз на ученици до училиште и назад до местото на живеење, превоз на корисници до аеродром и назад и слично.

Возниот ред го утврдува превозникот и го прилагодува на потребите на нарачувајќите на превозот (корисникот на превозот).

Патниците во текот на патувањето можат да се качуваат и симнуваат од автобусот само на одобрени стоялишта.

Член 44

Дозволата за посебен линиски превоз на патници ја издава градоначалникот на општината ако превозот се врши на подрачјето на општината или градоначалникот на градот Скопје ако превозот се врши на подрачјето на градот Скопје или Министерството за транспорт и врски ако превозот се врши на подрачјето на две или повеќе општини или меѓу одредена општина и градот Скопје.

Член 45

Превозникот и нарачувајќите на посебен линиски превоз склучуваат договор за превоз за период во кој ќе се врши превозот и за патниците кои ќе го користат овој превоз.

Патниците кои се превезуваат при овој вид на превоз мораат да имаат доказ за идентификација издаден од нарачувајќите на превозот.

2. СЛОБОДЕН ПРЕВОЗ НА ПАТНИЦИ

Член 46

Слободниот превоз на патници може да се врши во внатрешниот и меѓународниот патен сообраќај.

Слободниот превоз на патници во внатрешниот и меѓународниот патен сообраќај е превоз на однапред организирана група на патници, без попатно качување

и слегување на патници, за кои релацијата, цената на превозот и другите услови се утврдуваат со договор меѓу превозникот и нарачаторот на превозот.

Превозот од ставот 1 на овој член може да се врши како повремен и наизменичен.

Член 47

Повремениот превоз може да се врши како:

- "кружно возење" - систем затворени врати (експулзии, туристички патувања и слично) кое почнува и завршува во местото на поаѓање, при што истата група на патници се превезува со истото возило на целиот пат,

- превоз на патници со полно возило во заминување и празно возило во враќање и

- превоз на патници со празно возило во заминување и полно возило при враќање.

Член 48

Наизменичен превоз е превоз на претходно организирани групи патници за повеќе патувања од исто место на поаѓање до исто место на пристигнување.

Секоја група на патници која го извршила патувањето во заминување се враќа во местото на тргнување со некое подоцнежно возење во ист состав според термините од циклусот на патувањето согласно со програмата. Првото возење при враќање и последното возење во заминување се извршуваат со празно возило.

Член 49

При вршењето на слободен превоз на патници во внатрешниот патен сообраќај во автобусот мора да се наоѓа договор склучен меѓу превозникот и нарачувајќите на услугата и правилно и точно пополнет патен лист на пропишан образец, потписан и заверен од превозникот и заверен од надлежните царински служби на Република Македонија (во натамошниот текст: Царинска управа).

Царинската управа е должна за извршените слободни превози на патници до Министерството за транспорт и врски да доставува копии од патните листи еднаш месечно и тоа најдоцна до 15 во месецот за изминатиот месец.

Образецот на патниот лист од ставот 2 на овој член и начинот на неговото пополнување го пропишува министерот за транспорт и врски, доколку со меѓународна спогодба поинаку не е предвидено.

Член 50

Слободниот превоз на патници во меѓународниот патен сообраќај од членот 47 на овој закон, може да се врши без дозвола, а превозот од членот 48 на овој закон се врши со дозвола, ако со меѓународен договор или спогодба поинаку не е определено.

Дозволата од ставот 1 на овој член на барање на превозникот ја издава Министерството за транспорт и врски.

Образецот на дозволата од ставот 1 на овој член го пропишува министерот за транспорт и врски.

Член 51

Ако меѓународниот слободен превоз на патници се извршува со дозвола во возилото мора да ја има и дозволата во оригинал.

2.1. Авто-такси превоз на патници

Член 52

Авто-такси превоз на патници можат да вршат правни и физички лица ако добијат лиценца за вршење на овој вид превоз.

Член 53

Покрај условите за вршење на авто-такси превоз на патници пропишани со одредбите на овој закон, авто-такси превозниците мораат да ги исполнуваат и условите пропишани од страна на советот на општината или на Советот на градот Скопје.

Член 54

Со актот на советот на општината или на советот на градот Скопје особено се утврдуваат условите во врска со:

- локацијата и капацитетите на такси станиците,
- обележувањето и опремувањето на такси станиците,
- бојата на возилата и
- тарифата и начинот на користење на такси станиците.

Член 55

При вршење на авто-такси превоз, во возилото мора да има вградено исправен, пломбiran и баждарен таксиметар.

При вршењето на превозот задолжително мора да биде вклучен таксиметарот и цената на превозот да се наплатува врз основа на износот утврден во таксиметарот.

На покривот на возилото и на бочните страни со кое се врши авто-такси превоз на патници мора да биде истакнат називот "TAXI", а на бочните страни покрај називот такси и бројот од регистарот на такси превозниците.

3. АВТОБУСКИ СТАНИЦИ**Член 56**

Автобуската станица е должна да врши прием и исправање на автобуси во време предвидено со возниот ред на патници и багаж, продажба на билети, преземање и чување на багаж, да дава информации на патници и превозниците и да врши други услуги во врска со превозот на патници.

Член 57

Автобуската станица мора да дава услуги под еднакви услови на сите превозници кои вршат линиски превоз на патници, по цена утврдена за определена категорија на автобуската станица.

Категоризацијата на автобуските станици, нивната опременост и висината на надоместокот за користење ги пропишува министерот за транспорт и врски.

Член 58

Автобуската станица може да прифаќа и отпремува и автобуси со кои се врши слободен превоз на патници во согласност со расположливиот број посебни перони за оваа намена што мораат да бидат посебно обележани.

Член 59

Работното време на автобуската станица мора да биде усогласено со времето на поаѓање и доаѓање на автобусите и тоа најмалку 15 минути пред поаѓањето и 15 минути по доаѓањето на автобусот на последната линија.

Член 60

Автобуската станица е должна да води дневник за доаѓањето и поаѓањето на автобусите.

Автобуската станица е должна еднаш неделно да ги пропиши Министерството за транспорт и врски за неизвршување на превозот на определена линија.

Возачот на автобусот е должен да го пријави времето на секое доаѓање и поаѓање на автобусот на автобуската станица, при што во патниот налог автобуската станица го потврдува времето на поаѓање и доаѓање на возилото.

Формата, содржината и начинот на водење на дневникот од ставот 1 на овој член го пропишува министерот за транспорт и врски.

Член 61

Превозникот мора да ја извести најблиската автобуска станица ако за време на превозот дојде до пречки поради кои се предвидува доцнење подолго од 60 минути.

Автобуската станица која ќе го прими таквото известување е должна за тоа веднаш да ја извести наредната автобуска станица на линијата.

V ПРЕВОЗ НА СТОКИ**Член 62**

Превозот на стоки може да се врши како внатрешен и меѓународен превоз на стоки во патниот сообраќај.

Член 63

Превоз на стоки во внатрешниот сообраќај може да се врши како јавен превоз на стоки и како превоз на стоки за сопствени потреби.

Член 64

Јавен превоз на стоки во патниот сообраќај е превоз за кој релацијата, цената на превозот и други услови на превозот се определуваат со договор меѓу превозникот и нарачувачот на превозот.

Превозникот може да започне со вршење на превозот откако ќе добие лиценца.

Превозникот е должен лиценцата секогаш да ја носи во возилото.

При вршење на внатрешен превоз на стока покрај лиценцата превозникот е должен во возилото да има и патен налог и товарен лист.

Член 65

Меѓународниот превоз на стоки во патниот сообраќај може да се врши како билатерален, транзитен и превоз за и од трети земји.

Член 66

Домашен превозник може да врши меѓународен превоз на стоки ако претходно има добиено лиценца за меѓународен превоз на стоки.

Покрај лиценцата превозникот мора да има и меѓународен товарен лист и дозвола за меѓународен превоз на стока доколку таа се бара согласно со меѓународната спогодба за патен сообраќај склучена меѓу Република Македонија и земјата до, од или преку чија територија се извршува превозот.

Меѓународниот превоз на стоки може да се врши и врз основа на годишна дозвола од мултилатералната квота на дозволи од Европската конференција на министрите за транспорт (ЦЕМТ дозвола).

Член 67

Министерството за транспорт и врски ги добива дозволите за меѓународен превоз на стоки од надлежниот орган на другата земја врз основа на склучена меѓународна спогодба.

Годишните мултилатерални дозволи (ЦЕМТ) Министерството за транспорт и врски ги добива од Секретаријатот на Европската конференција на министрите за транспорт.

Член 68

Распределбата на дозволите од членот 67 на овој закон ја врши Министерството за транспорт и врски.

Постапката, критериумите и начинот на распределба на дозволите ги пропишува министерот за транспорт и врски.

Член 69

Дозвола за меѓународен превоз на стока може да добие превозник кој има лиценца за вршење на меѓународен превоз на стоки и кој ги исполнува критериумите пропишани со актот од членот 68 став 2 на овој закон.

Барањето за добивање на дозвола од ставот 1 на овој член се поднесува до Министерството за транспорт и врски.

Член 70

Странски превозник регистриран во земјата со која Република Македонија има склучено спогодба за меѓународен превоз на стоки во патниот сообраќај врши меѓународен превоз на стоки во Република Македонија врз основа на дозвола за превоз на стоки издадена од Министерството за транспорт и врски, ако со меѓународната спогодба не е предвидено превозот да се врши без дозвола.

Министерството за транспорт и врски, дозволите за меѓународен превоз на стока му ги предава на надлежниот орган на земјата во која странскиот превозник е регистриран.

Меѓународен превоз на стоки со странско моторно возило и приклучно возило (група возила) се врши врз основа на една дозвола.

Ако странското моторно возило и приклучното возило, во група возила, имаат регистарски ознаки на различни земји потребна е дозвола само за моторното возило.

Дозволата за меѓународен превоз на стоки мора да се наоѓа во странското возило за цело време додека се наоѓа на територијата на Република Македонија, а контролата ја вршат царинската управа, инспекторите за патен сообраќај и полицијата.

Странскиот превозник е должен меѓународниот превоз на стоки да го врши согласно со издадената дозвола за меѓународен превоз и условите пропишани од Секретаријатот на Европската конференција на министрите за транспорт за користење на ЦЕМТ дозволите.

Формата и содржината на дозволите за меѓународен превоз на стока ги пропишува министерот за транспорт и врски.

Член 71

Ако странскиот превозник е од земја со која Република Македонија не склучила спогодба за меѓународен превоз на стоки, царинската управа на граничниот премин каде што се врши царинскиот надзор, на превозникот ќе му издаде посебна дозвола по претходно добиена согласност од Министерството за транспорт и врски со наплата на административна такса.

За издадените дозволи од ставот 1 на овој член царинскиот орган доставува извештај до Министерството за транспорт и врски до 15 во месецот за изминатиот месец.

Член 72

Ако царинската управа утврди дека странскиот превозник при влез или излез од Република Македонија не поседува дозвола за меѓународен превоз на стоки, ќе го забрани влегувањето, односно излегувањето на возилото од територијата на Република Македонија и за тоа ќе го извести Министерството за транспорт и врски.

Министерството за транспорт и врски може да го одобри движењето на возилото со издавање на посебна дозвола за која се плаќа такса согласно со прописите за административни такси.

Дозволата од ставот 2 на овој член по добиена согласност од Министерството за транспорт и врски ја издава царинскиот орган на граничниот премин.

Член 73

По исклучок на одредбите од членот 66 на овој закон, дозвола не е потребна за:

1) превоз на стоки од јавен аеродром и до јавен аеродром ако дојде до хаварија или друга несреќа на авион или ако авионот треба да слета поради изменетиот правец на принудно летање или ако се откажани авионските линии;

2) превоз на оштетено моторно возило и на негова приколка;

3) превоз на посмртни останки;

4) превоз на предмети при селење со соодветни специјални возила;

5) превоз на поштенски пратки;

6) превоз на експонати наменети за саеми и изложби;

7) превоз на помагала и други потреби за театарски, музички и други културни приредби, циркуски претстави или за филмски, радио и ТВ снимања;

8) превоз на мртви животни, освен ако станува збор за индустриска преработка;

9) превоз на пчели и на подмладок на риби;

10) превоз на медицински и друг материјал, како помош во случај на природни несреќи и превоз на стоки за хуманитарни цели;

11) празни возила со кои се заменуваат расипани возила и кои за превоз ги преземаат стоките од расипаните возила во Република Македонија или трета земја;

12) возила за техничка помош за поправка на расипани возила (сервисно-ремонтни возила);

13) превоз на товари исклучиво во пропагандни цели или за настава и

14) возила со максимална носивост до 3.500 кг, вклучувајќи ја и носивоста на приклучните возила или вкупна маса до 6.000 кг, вклучувајќи ја и масата на приклучните возила.

За превозите од ставот 1 на овој член возачот во возилото треба да има документи и други исправи од кои може да се види дека станува збор за еден од наведените превози.

Член 74

Странски превозник може да изврши внатрешен превоз на стоки меѓу одделни места во Република Македонија (каботажа) само ако за таков превоз добие посебна дозвола. Странскиот превозник барањето за дозвола го поднесува кај органот надлежен за транспорт во земјата во која има седиште, а истиот го доставува до Министерството за транспорт и врски во Република Македонија.

Дозволата од ставот 1 на овој член може да се издае ако поради недостиг на соодветни транспортни капацитети во земјата е неопходно превозот да го изврши странски превозник.

Дозволата од ставот 1 на овој член ја издава министерот за транспорт и врски.

Член 75

Домашен и странски превозник со возило на јавен пат кое празно или заедно со товарот ги надминува пропишаните услови во поглед на димензиите, вкупната маса, осното оптоварување, може да врши превоз са-мо врз основа на дозвола за вонреден превоз.

Дозволата за вонреден превоз на барање на домашниот и странски превозник ја издава јавното претпријатие за одржување и заштита на јавните патишта по прибавено мислење од Министерството за внатрешни работи.

Во дозволата за вонреден превоз се определуваат начинот и условите за извршување на превозот и рокот на важење на дозволата.

Постапката за издавање на дозволата е итна.

Дозволата за вонреден превоз мора да се наоѓа на возилото.

Член 76

На моторно возило кое врши меѓународен превоз и кое празно или заедно со товарот ги надминува пропишаните услови во поглед на димензиите, вкупната маса, осното оптоварување нема да му се дозволи влез, односно излез во и од Република Македонија доколку не поседува дозвола за вонреден превоз.

VI ПРЕВОЗ ЗА СОПСТВЕНИ ПОТРЕБИ

Член 77

Превоз за сопствени потреби на патници и стока во патниот сообраќај е превоз што го вршат правни и физички лица заради задоволување на производните или услужните потреби во рамките на својата дејност.

Како превоз на стоки за сопствени потреби што го вршат превозници се смета превозот при кој се превезуваат исклучиво стоки кои се во врска со вршење на нивната основна дејност, при што стоките што се превезуваат се во нивна сопственост или се од нив произведени и продадени, дадени во обработка или доработка, поправка или од нив се дадени на складирање и слично.

При извршувањето на превозот на стоки за сопствени потреби сопственикот на возилото воедно е и сопственик на стоките кои се превезуваат, а возачот е вработен кај него.

Правните и физичките лица превозот од ставот 1 на овој член мораат да го вршат со возила кои ги исполнуваат условите пропишани со прописот од членот 5 став 2 на овој закон.

Член 78

При извршувањето на превозот на патници за сопствени потреби, патниците кои се превезуваат мораат да имаат доказ за идентификација издаден од оној кој го извршува превозот за сопствени потреби, односно доказ за уплата на туристичка услуга во која е пресметана и цената на превозот, кога превозот се извршува заради услужни потреби во рамките на дејноста.

При извршувањето на меѓународниот превоз на патници за сопствени потреби, освен доказот за идентификација или доказот за уплата на туристичките услуги во возилото мора да се наоѓа патен лист од членот 49 став 2 на овој закон.

Член 79

При извршувањето на превозот на стоки за сопствени потреби во меѓународниот патен сообраќај во возилото мора да се наоѓа:

- товарен лист и
- доказ од кој може да се утврди дека се работи за превоз од членот 77 став 2 на овој закон.

VII НАДОМЕСТОК ЗА ПАТИШТА

Член 80

Домашните и странските возила за користење на патишта во Република Македонија плаќаат надоместок согласно со Законот за јавни патишта.

За домашните возила надоместокот се наплаќа при регистрација на возилата, додека на странските возила им се наплаќа при влез во Република Македонија.

VIII ОВЛАСТУВАЊЕ НА ЦАРИНСКАТА УПРАВА

Член 81

Царинската управа, на граничниот премин, односно на друго место каде што се врши царински надзор проверува дали домашниот и странскиот превозник имаат дозвола и други исправи или документи, пропишани со овој закон, други прописи и меѓународни договори и дали превозникот го врши превозот во согласност со тие документи.

Ако царинската управа утврди дека странски или домашен превозник нема во возилото дозвола и другите потребни исправи или истите не ги користи на пропишан начин, ќе забрани влез на возилото во Република Македонија, односно излез од неа и за тоа ќе го извести Министерството за транспорт и врски.

Министерството за транспорт и врски може да го одобри движењето на возилото со посебна дозвола.

IX ОДЗЕМАЊЕ И СТАВАЊЕ ВОН СИЛА НА ДОЗВОЛАТА И ПРИВРЕМЕНА ЗАБРНАНА НА ПРИСТАП НА ПАТИШТАТА НА ТЕРИТОРИЈАТА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Член 82

Министерот за транспорт и врски може да донесе решение за одземање и ставање вон сила на дозволите од членот 25 став 1, членот 36 став 2 и членот 66 ставови 2 и 3 на овој закон, ако превозот не се врши во согласност со издадената дозвола.

Дозволата за превоз од членот 36 став 2 и членот 66 ставови 2 и 3 на овој закон издадена на странски превозник може да се одземе и стави вон сила и во случај ако надлежниот орган во државата во која превозникот е регистриран одбие да издаје соодветна дозвола за македонскиот превозник.

Со решението од ставот 1 на овој член дозволата може да се одземе и стави вон сила во траење од еден до 12 месеца, додека со решението од ставот 2 на овој член дозволата може да се одземе и трајно.

Со решението на министерот за транспорт и врски со кое се одзема дозволата и се става вон сила на превозникот му се одземаат сите примероци на дозволи за предметната линија.

Член 83

Министерот за транспорт и врски со решение привремено ќе забрани пристап на патиштата на територијата на Република Македонија на странски превозник во случај на тешки или повторно сторени прекршици врз основа на овој закон.

Привремената забрана од ставот 1 на овој член може да се изрече во траење од еден до 12 месеца.

Член 84

Решението од членовите 82 и 83 на овој закон, ако се работи за меѓународен превоз го спроведува Царинската управа на Република Македонија на граничните премини.

Член 85

Против решението од членовите 82 и 83 на овој закон може да се изјави жалба во рок од осум дена од денот на приемот на решението до Комисијата на Владата на Република Македонија за решавање на управни работи во втор степен од областа на сообраќајот.

Жалбата не го одлага извршувањето на решението.

X НАДЗОР

Член 86

Надзор над спроведувањето на овој закон и прописите донесени врз основа на него врши Министерството за транспорт и врски.

Член 87

Инспекцискиот надзор над примената на одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон што се однесуваат на меѓуопштинскиот, посебниот линиски превоз на патници меѓу две и повеќе општини и меѓународниот превоз на патници и превозот на стока во внатрешниот и меѓународниот патен сообраќај го врши Државниот инспекторат за транспорт, преку државни инспектори за патен сообраќај.

Инспекцискиот надзор над примената на одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон што се однесуваат на општинскиот превоз на патници, авто-такси превозот на патници и посебниот линиски превоз на патници што се врши на подрачјето на општината го вршат овластени инспектори за патен сообраќај на општината.

Инспекцискиот надзор над примената на одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон што се однесуваат на општинскиот превоз на

патници, авто-такси превозот на патници и посебниот линиски превоз на патници што се врши на подрачјето на градот Скопје го вршат овластени инспектори за патен сообраќај на градот Скопје.

За државен инспектор, за овластен инспектор за патен сообраќај за општината и за овластен инспектор за патен сообраќај за градот Скопје може да се назначи дипломиран сообраќаен инженер, со најмалку две години работно искуство во струката.

Член 88

Државните инспектори за патен сообраќај вршат надзор на:

- превозот на патници во меѓуопштинскиот патен сообраќај,
- превозот на стоки во внатрешниот патен сообраќај,
- превозот на патници и стоки во меѓународниот патен сообраќај,
- посебниот линиски превоз на патници што се врши меѓу две и повеќе општини и
- автобуските станици и постојки.

Овластениот инспектор на општината или овластените инспектори на градот Скопје за патен сообраќај вршат надзор на:

- општинскиот линиски превоз на патници,
- авто-такси превозот на патници,
- посебниот линиски превоз на патници што се врши на подрачјето на општината или на подрачјето на градот Скопје,
- такси станиците,
- автобуските терминални и автобуските свртувалишта и
- паркинг просторите за товарни моторни возила и автобуси.

Доколку општината или градот Скопје не го обезбеди вршењето на инспекциското надзор од ставот 2 на овој член, истиот ќе го вршат државните инспектори за патен сообраќај на сметка на општината или на градот Скопје.

Член 89

Државниот инспектор за патен сообраќај има право да донесе решение за:

- исклучување на возило од сообраќај со одземање на регистарски таблици и сообраќајна дозвола, доколку превозникот не располага со лиценца за вршење на соодветен вид на превоз,
- исклучување на возило од сообраќај, со одземање на регистарските таблици и сообраќајната дозвола, доколку превозникот врши линиски превоз на патници без соодветна дозвола или без регистриран возен ред,
- привремено одземање на дозвола на домашниот превозник ако не се придржува на одобрениот и регистриран возен ред при вршење на меѓуопштинскиот превоз на патници, со предлог за бришење на возниот ред од евидентицата,
- привремено одземање на дозвола на домашен или странски превозник за вршење на меѓународен линиски превоз на патници ако не се придржува на одобрениот и регистриран возен ред и игинерерот,
- одземање на дозвола на превозник, за посебен линиски превоз на патници што се врши меѓу две општини, доколку патниците што се превезуваат не располагаат со доказ за идентификација од нарачувајчот на превозот,
- забрана на натамошно движење на странско возило на територијата на Република Македонија со упатување на возилото до еден од граничните премини, заради напуштање на земјата, ако во возилото не се наоѓа пропишана документација за соодветниот вид на превоз предвидена со овој закон и меѓународен договор,
- одземање на дозволата на домашен и странски превозник за вршење на меѓународен превоз на стока, доколку превозникот не се придржува на условите од

истата и условите пропишани од Секретаријатот на Европската конференција на министрите за транспорт ако превозот се врши со ЦЕМТ дозволи,

- отстранување на недостатоците во определен рок во поглед на исполнувањето на пропишаните услови за вршење превоз во патниот сообраќај, условите за работа на автобуските станици и придржување на возниот ред и

- времена забрана за употреба на автобуските станици и автобуските стојалишта ако во определен рок не се отстранат недостатоците што ги утврдил инспекторот за патен сообраќај.

Под одземање на дозвола за линиски превоз на патници, се подразбира одземање на сите примероци на дозволи со кои располага превозникот за одржување на конкретната линија за која е сторен прекршокот.

Привременото одземање на дозволата од ставот 1 алинеи 3 и 4 на овој член изнесува 30 дена, а доколку во рок од една година превозникот го повтори прекршокот инспекторот ќе поднесе предлог за одземање на дозволата до Министерството за транспорт и врски .

За привременото одземање на дозволата од ставот 1 алинеја 4 на овој член се известува Царинската управа на Република Македонија на граничниот премин.

Одземената сообраќајна дозвола и регистарски таблици од ставот 1 алинеи 1 и 2 на овој член се предаваат во Министерството за внатрешни работи.

За одземената сообраќајна дозвола и регистарски таблици на превозникот му се издава потврда.

Исклучувањето на возилото од сообраќај со одземање на регистарските таблици и сообраќајната дозвола од ставот 1 алинеи 1 и 2 на овој член трае 30 дена.

Времената забрана од ставот 1 алинеја 8 на овој член, може да се изрече во траење од десет дена до 30 дена.

Член 90

Овластениот инспектор за патен сообраќај на општината или овластениот инспектор за патен сообраќај на градот Скопје има право да донесе решение за:

- исклучување на возило од сообраќај со одземање на регистарски таблици и сообраќајната дозвола, доколку превозникот врши општински линиски превоз на патници и авто-такси превоз на патници без лиценца,

- исклучување на возило од сообраќај со одземање на регистарските таблици и сообраќајната дозвола доколку превозникот врши општински линиски превоз на патници без лиценца, дозвола и регистриран возен ред,

- исклучување на авто-такси возило од сообраќај со одземање на регистарски таблици и сообраќајна дозвола, доколку превозот се врши без соодветна лиценца, доколку нема вграден исправен, пломбиран и баждарен таксиметар или доколку истиот не е вклучен,

- одземање на дозвола на превозник за посебен линиски превоз на патници што се врши на подрачјето на општината, доколку патниците што се превезуваат немаат доказ за идентификација од нарачувајчот на превозот,

- отстранување на недостатоците во определен рок во поглед на исполнувањето на пропишаните услови за вршење на општински линиски превоз на патници и придржување на возниот ред и авто-такси превоз на патници и

- времена забрана за употреба на автобуските терминални и свртувалишта и такси станиците ако во определен рок не се отстранат недостатоците што ги утврдил инспекторот.

Одземената сообраќајна дозвола и регистарските таблици од ставот 1 алинеи 1, 2 и 3 на овој член се предаваат во Министерството за внатрешни работи .

За одземената сообраќајна дозвола и регистарски таблици на превозникот му се издава потврда.

Исклучувањето на возилото од сообраќај со одземање на сообраќајната дозвола и регистарските таблици трае 30 дена.

Времената забрана од ставот 1 алинеја 6 на овој член може да се изрече во траење од десет дена до 30 дена.

Член 91

Ако при вршење на надзорот државниот инспектор, овластениот инспектор на општината или на градот Скопје за патен сообраќај дојдат до сознание дека постои основа на сомневање дека е извршен прекршок со кој е сторена повреда на овој закон или друг пропис, должни се без одлагање да поднесат барање за поведување на прекршочна постапка.

Член 92

Против решението на државниот инспектор за патен сообраќај може да се изјави жалба во рок од осум дена од денот на приемот на решението до министерот за транспорт и врски.

Против решението на овластениот инспектор на општината или на овластениот инспектор на градот Скопје за патен сообраќај, може да се изјави жалба во рок од осум дена од денот на приемот на решението до министерот за транспорт и врски.

Жалбата не го одлага извршувањето на решението.

Член 93

Превозниците, имателите на моторни возила, правното лице кое управува со автобуската станица и корисниците на превозот се должни на инспекторите од членот 87 на овој закон да им овозможат вршење на инспекцискиот надзор, да им ги даваат потребните известувања и да им ја стават на увид потребната документација.

Член 94

Инспекторите од членот 87 на овој закон имаат легитимација што ја издава органот што ги назначува.

Формата и содржината на образецот на легитимацијата од ставот 1 на овој член и начинот на нејзиното издавање и одземање ги пропишува министерот за транспорт и врски.

Член 95

Министерството за транспорт и врски врши надзор над законитоста на работата на органите на општината и на органите на градот Скопје.

При вршењето на надзорот од ставот 1 на овој член Министерството за транспорт и врски ги врши следниве работи:

- оценува дали органите на општината го организираат превозот на подрачјето на општината, согласно со постапките утврдени со закон,

- укажува на определени материјални и процедурилни недостатоци во работата на органите на општината кои би можеле да го оновозможат вршењето на превозот во патниот сообраќај,

- им дава препораки на органите на општината на нивно барање за доследно спроведување на работите кои треба да ги вршат согласно со овој закон,

- ја следи законитоста на решенијата што ги донесува градоначалникот во решавање на поединечни права, обврски и интереси на правни и физички лица, донесени врз основа на овој закон, и во случај кога ќе утврди дека се донесени спротивно на овој закон, презема мерки по право на надзор согласно со правилата на општата управна постапка,

- дава мислење и стручна помош по предлогот на прописите од областа на патниот сообраќај на барање на општината и

- навремено ги известува органите на општината за констатирани состојби во нивната работа и за преземените мерки при вршењето на надзорот.

XI КАЗНЕНИ ОДРЕДБИ

Член 96

Со парична казна од 20.000 до 200.000 денари ќе се казни за прекршок правно лице, ако:

- 1) врши јавен превоз на патници и стока во внатрешниот и меѓународниот патен сообраќај без лиценца (член 4 став 1);

- 2) врши линиски превоз на патници во меѓународниот и меѓународниот патен сообраќај без дозвола (член 25 став 2 и член 36 став 2);

- 3) врши каботажа во меѓународниот линиски превоз на патници (член 39);

- 4) врши превоз на патници во транзит преку територијата на Република Македонија без дозвола односно спротивно на издадената дозвола (член 40);

- 5) врши наизменичен превоз на патници во меѓународниот патен сообраќај без дозвола доколку со меѓународен договор е предвидено тој превоз да се врши со дозвола (член 50 став 1);

- 6) врши меѓународен превоз на стока без дозвола (член 66 став 2) и

- 7) странски превозник врши превоз на стока во внатрешниот патен сообраќај без дозвола (член 74 став 1).

За прекршокот од ставот 1 точка 1 на овој член покрај паричната казна на правното лице ќе му се изрече и мерка на безбедност одземање на имотната корист стекната со прекршокот.

За ист прекршок од ставот 1 на овој член направен по втор пат, на правното лице кое врши дејност согласно со одредбите од овој закон, покрај паричната казна, ќе му се изрече и мерка на безбедност забрана на вршење на дејност во траење од шест месеци до една година.

За прекршокот од ставот 1 на овој член ќе се казни и одговорното лице во правното лице со парична казна од 5.000 до 50.000 денари и ќе му се изрече мерка на безбедност забрана на вршење на одговорни работи во рок од три месеци до една година.

Член 97

Со парична казна од 15.000 до 150.000 денари ќе се казни за прекршок правно лице, ако:

- 1) врши превоз во патниот сообраќај со моторни возила што не ги исполнуваат условите утврдени со прописите за безбедност на сообраќајот на патиштата и пропишаните посебни техничко експлоатациони услови (член 5 став 1);

- 2) започне да врши превоз на патници и стока во внатрешниот и меѓународниот патен сообраќај пред да добие лиценца (член 11 став 1);

- 3) при вршењето на општински линиски превоз на патници во возилото нема лиценца и регистриран возен ред во оригинал или заверен препис (член 20 став 1);

- 4) превозникот не се придржува на возниот ред и редовно не ја одржува линијата (член 20 став 2);

- 5) превозот не го извршува во согласност со издадената дозвола и заверилиот возен ред (член 26 став 4);

- 6) го изменети возниот ред и правецот на движење (итинерерот) пред истекот на важноста на дозволата (член 28 став 1);

- 7) без оправдани причини и без одобрение на надлежен орган го запре превозот на одредена линија (член 32 став 1);

- 8) возните билети не ги издава согласно со членот 33 од овој закон;

- 9) врши посебен линиски превоз од членот 43 на овој закон без дозвола издадена од надлежен орган (член 44);

- 10) врши линиски превоз на патници во меѓународниот патен сообраќај спротивно на возниот ред, итинерерот и ценовникот (член 38 став 1);

11) во возилото со кое се врши превозот не се наоѓа оригинал или заверен препис од дозволата, возниот ред, итinerерот и ценовникот (член 38 став 2);

12) при вршењето на слободен превоз на патници во внатрешниот патен сообраќај во автобусот не се наоѓа договор склучен меѓу превозникот и корисникот на услугата и список на патниците што се превезуваат заверен од превозникот (член 49 став 1);

13) при извршувањето на меѓународен слободен превоз на патници во возилото не се наоѓа патен лист и договор склучен меѓу превозникот и нарачуваат на услугата (член 49 став 2);

14) во возилото нема дозвола доколку е предвидено превозот да се врши со дозвола;

15) не дава услуги под еднакви услови на сите превозници кои вршат линиски превоз на патници (член 57 став 1);

16) во возилото нема лиценца, патен налог и товарен лист (член 64) и

17) во возилото нема товарен лист и дозвола доколку таа се бара (член 66 став 2).

За прекршок од ставот 1 на овој член ќе се казни и одговорното лице во правното лице со парична казна од 3.000 до 30.000 денари.

Член 98

Со парична казна од 10.000 до 100.000 денари ќе се казни за прекршок правно лице, ако:

1) при извршување на превозот на патници и стока во внатрешниот патен сообраќај во возилото нема патен налог (член 6 став 1);

2) не води евидентија за издадените патни налози и истите не ги чува најмалку една година (член 6 став 3);

3) при вршење на превозот во возилото не се наоѓа дозволата и заверен возен ред(член 26 став 5);

4) не го пријави привременото запирање на превозот до органот што ја издал дозволата (член 29 став 2);

5) кај надлежниот орган што ја издал дозволата не поднесе барање за привремен прекин или трајно запирање на превозот (член 30 став 1);

6) привремениот прекин или трајното запирање на превозот и измената на возниот ред на определена линија не го објави во средствата за јавно информирање и во автобуската станица (член 31);

7) врши качување и слегување на патници, односно товарање и истоварање на багаж, на автобуски станици и стојалишта што не се внесени во дозволата и возниот ред за линијата (член 34);

8) не застанува на автобуска станица, односно автобуско стојалиште наведени во дозволата и возниот ред за линијата (член 35);

9) до Министерството за транспорт и врски не доставува податоци за бројот на извршени превози и превезените патници во едната и другата насока најдоцна во рок од 15 дена од денот на истекот на тримесечето за кое се поднесува извештајот (член 41 став 3);

10) врши авто -такси превоз на патници без лиценца (член 52);

11) при вршење на авто такси превозот во возилото нема вградено исправен , пломбиран и баждарен таксиметар (член 54 став 1);

12) при вршење на превозот не е вклучен таксиметарот и цената на превозот не се наплатува врз основа на износот утврден во таксиметарот (член 54 став 2);

13) на покривот на возилото со кое се врши авто такси превозот не е истакнато називот "TAXI" (член 54 став 3);

14) автобуската станица не го усогласила работното време согласно со членот 59 од овој закон;

15) автобуската станица не води дневник за доаѓањето и поаѓањето на автобусите и во патниот налог не го потврдува времето на доаѓање и поаѓање на автобусите (член 60 ставови 1 и 3);

16) автобуската станица не го извести Министерството за транспорт и врски за неизвршување на превозот на определена линија (член 60 став 2);

17) доколку превозникот во возилото кое ги надминува пропишаните услови во поглед на димензиите, вкупната маса, основот оптоварување нема дозвола за вонреден превоз (член 75);

18) врши превоз за сопствени потреби спротивно на условите од членот 77 на овој закон;

19) при извршувањето на меѓународниот превоз на стоки за сопствени потреби во возилото нема товарен лист (член 79);

20) не постапи по решението на инспекторот (членови 89 и 90) и

21) на инспекторот за патен сообраќај не му овозможи вршење на инспекциски надзор, не му дава потребни известувања и не му ја стави на увид потребната документација (член 93).

За прекршок од ставот 1 на овој член ќе се казни и одговорното лице во правното лице со парична казна од 2.000 до 20.000 денари.

Член 99

Со парична казна од 5.000 до 40.000 денари ќе се казни за прекршок физичко лице, ако:

1) врши јавен превоз без лиценца (член 4 став 1);

2) врши превоз во патниот сообраќај со возила што не ги исполнуваат условите утврдени со прописите за безбедност на сообраќајот на патиштата и пропишаните посебни техничко-експлоатациони услови (член 5 став 1);

3) врши општински превоз на патници без лиценца (член 18);

4) во возилото со кое се врши општински превоз на патници нема лиценца, дозвола и регистриран возен ред во оригинал или заверен препис (член 20 став 1);

5) врши качување и слегување на патници во линискот општински превоз на автобуски стојалишта спротивно на регистрираниот возен ред (член 21 став 1);

6) врши меѓуопштински превоз на патници без дозвола (член 25 став 1);

7) врши меѓуопштински линиски превоз на патници спротивно на издадената дозвола и заверионот возен ред (член 26 став 4);

8) за време на вршење на превозот во возилото нема дозвола и возен ред (член 26 став 5);

9) не го пријави привременото запирање на превозот до органот што ја издал дозволата (член 29 став 2);

10) кај надлежниот орган што ја издал дозволата не поднесе барање за привремен прекин или трајно запирање на превозот (член 30 став 1);

11) привремениот прекин или трајното запирање на превозот и измената на возниот ред на определена линија не го објави во средствата за јавно информирање и во автобуската станица (член 31);

12) врши качување и слегување на патници, односно товарање и истоварање на багаж, на автобуски станици и стојалишта што не се внесени во дозволата и возниот ред за линијата (член 34);

13) не застанува на автобуска станица, односно автобуско стојалиште наведени во дозволата и возниот ред за линијата (член 35);

14) врши посебен линиски превоз без дозвола (член 44);

15) врши слободен превоз на патници во внатрешниот патен сообраќај спротивно на членот 49 став 1 од овој закон;

16) врши авто-такси превоз на патници без лиценца (член 52);

17) во возилото со кое се врши авто такси превоз, нема на видно место вграден, исправен пломбиран и баждарен таксиметар (член 54 став 1);

18) при вршење на превозот не е вклучен таксиметарот и цената на превозот не се наплатува врз основа на износот утврден во таксиметарот (член 54 став 2);

19) на покривот на возилото и на бочните страни со кое се врши авто- такси превозот не е истакнато називот "TAXI" (член 54 став 3);

20) возачот на автобусот не го пријави времето на секое доаѓање и поаѓање на автобусот на автобуската станица (член 60 став 3);

21) возилото со кое врши превоз за сопствени потреби не ги исполнува условите пропишани со прописот од членот 5 став 2 на овој закон (член 77 став 4);

22) во возилото нема товарен лист и доказ од кој може да се утврди дека се врши превоз за сопствени потреби (член 79);

23) не постапи по решението на инспекторот (членови 89 и 90) и

24) на инспекторот за патен сообраќај не му овозможи вршење на инспекциски надзор, не му дава потребни известувања и не му ја стави на увид потребната документација (член 93).

За прекршокот од ставот 1 точки 1, 3, 4, 7 и 8 на овој член покрај паричната казна на сторителот може да му се изрече и мерка на безбедност забрана за вршење на јавен превоз во траење од три месеца до една година.

XII ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДЕИ

Член 100

Правните и физичките лица што вршат јавен превоз на патници и стока во внатрешниот и меѓународниот патен сообраќај се должни во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон да поднесат барање за добивање на лиценца.

Доколку лицата во рокот од ставот 1 на овој член не поднесат барање за добивање на лиценца, надлежниот орган ќе донесе решение за престанок на дејноста.

Лиценците што се издадени пред влегувањето во сила на овој закон продолжуваат да важат до истекот на рокот за кој се издадени.

Член 101

Линискиот превоз на патници во внатрешниот патен сообраќај ќе се врши согласно со постојните регистрирани возни редови, најдоцна во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Дозволите за вршење на меѓународен линиски превоз на патници и дозволите за превоз на стока издадени пред влегувањето во сила на овој закон ќе важат до истекот на времето за кое се издадени.

Член 102

Поблиските прописи според овој закон ќе се донесат во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон.

До влегувањето во сила на прописите од ставот 1 на овој член ќе се применуваат прописите што важеле до денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 103

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престанува да важи Законот за превоз во патниот сообраќај ("Службен весник на Република Македонија" број 63/95 и 29/98).

Член 104

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

LIGJI PËR TRANSPORT NË KOMUNAKCIONIN RRUGOR

I. DISPOZITAT E PËRGJITHSHME

Neni 1

Me këtë ligj rregullohen kushtet dhe mënyra përkryerjen e transportit të udhëtarëve dhe mallrave në komunikacionin rrugor të brendshëm dhe të atij ndërkombe tar.

Neni 2

Transporti i udhëtarëve dhe mallrave në komunikacionin rrugor ndërkombe tar bëhet në pajtim me këtë ligj dhe marrëveshjet ndërkombe tar që i ka ratifikuar Republika e Maqedonisë.

Nëse me shtete të caktuara nuk është lidhur marrëveshje nga paragrafi (1) i këtij neni, transporti midis atyre shteteve dhe Republikës së Maqedonisë bëhet në pajtim me këtë ligj dhe marrëveshjet ndërkombe tarate multilaterale të ratifikuara nga Republika e Maqedonisë duke e respektuar parimin e reciprocitetit.

Neni 3

Shprehjet e caktuara të përdorura në këtë ligj e kanë këtë kuptim:

1. Transporti publik, i udhëtarëve dhe mallit është transport i cili me kushte të njëjtë u është i arritshëm të gjithë shfrytëzuesve;

2. Transporti në komunikacionin e brendshëm rrugor, është çdo transport rrugor në territorin e Republikës së Maqedonisë;

3. Transporti në komunikacionin rrugor ndërkombe tar, është çdo transport rrugor së paku përtëj një kufiri shtetëror;

4. Licenca, është dokument me të cilin lejohet kryerja e veprimtarisë - transport publik në komunikacionin rrugor;

5. Transporti për nevoja vetjake, është transporti të cilin personi juridik ose fizik e bën për përbushjen e nevojave gjatë kryerjes së veprimitarise së vet gjegjësisht detyrave nga fushëveprimi i tij;

6. Transportues i vendit, është personi juridik ose fizik me seli në Republikën e Maqedonisë i cili posedon licencë për kryerjen e transportit të udhëtarëve ose mallrave në komunikacionin rrugor të brendshëm dhe ndërkombe tar dhe personi juridik dhe fizik me seli në Republikën e Maqedonisë i cili bën transportin e udhëtarëve ose mallrave në komunikacionin rrugor të brendshëm dhe ndërkombe tar për të cilat në pajtim me dispozitat të këtij ligji nuk nevojitet licence;

7. Transportuesi i huaj, është person i huaj juridik ose fizik i cili bën transportin e udhëtarëve ose mallrave në komunikacionin rrugor ndërkombe tar dhe selia e të cilës gjindet jashtë kufijve të Republikës së Maqedonisë;

8. Marrëveshja ndërkombe tarate ose bilaterale, me të cilën rregullohet transporti ndërkombe tar dhe e cila e obligon Republikën e Maqedonisë;

9. Transporti bilateral i udhëtarëve dhe mallrave, është transporti ndërkombe tar gjatë të cilët udhëtarët dhe mallrat transportohen përmes territorit të ndonjë shtetit të huaj;

10. Transporti transit i udhëtarëve dhe mallrave, është transporti ndërkombe tar gjatë të cilët udhëtarët dhe mallrat transportohen përmes territorit të ndonjë shtetit të caktuar pa u shkarkuar paraprakisht ose ngarkuar në territorin e atij shteti;

11. Transporti i mallrave për dhe prej vendeve të treta, është transporti ndërkombe tar që e bën transportuesi i cili nuk ka seli në vendin në të cilin fillon gjegjësisht mbaron transporti;

12. Kabotazh, është çdo transport i udhëtarëve ose mallrave midis dy vendeve në Republikën e Maqedonisë të bërë nga ana e transportuesit të huaj;

13. Transporti i jashtëzakonshëm, është transportimi i mallrave te të cilat dimensionet e automjetit së bashku me mallin ose masa e përgjithshme e automjetit ose ngarkimit boshtor të tij janë më të mëdha se të përcaktuarat;

14. Linja, ёштë relaciioni i caktuar dhe drejtimi i vozitjes nga stacioni fillestar deri te stacioni i fundit i autobusit ose stacion në të cilin transportohen udhëtarë në transportin rrugor në linjë, në pajtim me orarin e udhëtimit që më parë të përcaktuar, të regjistruar dhe shpallur dhe çmimi i transportit;

15. Relacioni, ёштë largësia midis cilavedo dy vendeve të linjës, të cekur në orarin e udhëtimit si stacion ose ndalesë;

16. Orari i udhëtimit, ёштë dokument me të cilin përcaktohet linja, lloji i transportit, relaciioni në të cilin bëhet transporti, radha e stacioneve dhe ndalesave, largësia midis tyre nga stacioni fillestar ose ndalesa, koha e arritjes, ndalimi dhe shkuarja në çdo stacion autobusi dhe ndalesë, periudha gjatë së cilës transportuesi e bën transportin e linjës dhe koha e vlefshmërisë;

17. Transporti në linjë ndërkombe të udhëtarëve, ёштë transporti në një linjë të caktuar te e cila stacioni ose ndalesa e parë gjendet në territorin e Republikës së Maqedonisë, ndërsa e fundit në territorin e vendit të huaj, si dhe transporti në një linjë të caktuar e cila transiton nëpër vendin e huaj gjatë të cilës stacioni ose ndalesa e fundit ёштë në Republikën e Maqedonisë;

18. Transporti në linjë ndërkombëtar, të udhëtarëve ёштë transporti publik që bëhet në linjë midis dy ose më tepër komunave, gjegjësisht midis qytetit të Shkupit dhe komunës së caktuar;

19. Transporti komunal i udhëtarëve, ёштë transporti publik që bëhet në territorin e një komune, gjegjësisht qytetin e Shkupit;

20. Transporti i lirë i udhëtarëve, në komunikacionin e brendshëm dhe ndërkombe të udhëtarëve, ёштë transporti për të cilin relacioni dhe kushtet tjera përcaktohen veçmës për secilin transport midis transportuesit dhe shfrytëzuesit të shërbimit;

21. Transporti auto-taksi i udhëtarëve, ёштë transporti që bëhet më vetura udhëtarësh me më së paku pesë karrige duke illogaritur edhe karrigen e vozitësit;

22. Itinerari, shënon një drejtim të caktuar të lëvizjes së mjetit transportues në linjë të caktuar;

23. Transporti i udhëtarëve, ёштë transporti i udhëtarëve te i cili udhëtarët në pajtim me orarin e udhëtimit hipin dhe zbrasin në të gjitha stacionet e autobusëve dhe ndalesat;

24. Transporti i shpejtë, ёштë transporti i udhëtarëve te i cili udhëtarët në pajtim me orarin e udhëtimit hipin dhe zbrasin në stacionet e autobusëve;

25. Transporti direkt, ёштë transporti i udhëtarëve te i cili udhëtarët në pajtim me orarin e udhëtimit hipin vetëm në stacionin e parë dhe zbrasin vetëm në stacionin e fundit të autobusëve;

26. Stacioni i autobusëve, ёштë sipërfaqja e caktuar për pranimin dhe përcjelljen e autobusëve dhe udhëtarëve, e cila duhet të ketë peronë të mbuluar, të rregulluar për hipje dhe zbritime të sigurt të udhëtarëve, lokale për qëndrim të udhëtarëve dhe të personelit vozitës, për ruajtjen e bagazhit, sanitarië, biro komunikacioni dhe me paisje të veçantë sipas rregullave të përcaktuara;

27. Ndalesa e autobusëve, ёштë hapësira e caktuar për ndalesë autobusësh në pajtim me orarin e udhëtimit dhe për hipje të sigurt gjegjësisht zbriten e udhëtarëve;

28. Terminali i autobusëve, ёштë hapësira e rregulluar e dedikuar për transferimin e udhëtarëve në transportin komunal të udhëtarëve dhe shërben për kthimin e automjeteve për shkak të ndërrimit të kahjes së lëvizjes;

29. Vendqarkimi i autobusit, ёштë hapësira e rregulluar në pikat e fundit (termikus) në linjat e transportit komunal të dedikuar për hipje dhe zbritime të udhëtarëve dhe shërben për kthimin e automjeteve për shkak të ndërrimit të kahjes së lëvizjes;

30. Parkingu për automjete e ngarkimit gjegjësisht autobusëve, ёштë hapësira e rregulluar për parkim që i plotëson kushtet minimale të sigurisë dhe higjienës;

31. Stacioni i automjeteve të ngarkimit, ёштë hapësira e rregulluar me objekte adekuate për parkim ose garazhim të automjeteve të ngarkimit;

32. Taksi stacioni, ёштë hapësira e rregulluar e dedikuar për parkimin e taksi automjeteve për udhëtarë të cilët presin thirre për vozitje;

33. Automjeti i huaj, ёштë automjeti me të cilin bëhet transporti në komunikacionin rrugor, i cili nuk ёштë i regjistruar në Republikën e Maqedonisë;

34. Automjet i vendit, ёштë automjeti me të cilin bëhet transporti në komunikacionin rrugor, dhe ёштë i regjistruar në territorin e Republikës së Maqedonisë;

35. Leja për transport, ёштë emri i përbashkët për më shumë lloje të dokumenteve të përcaktuara me këtë ligj ose marrëveshje ndërkombe të, me të cilën automjetit me regjistrim të huaj i lejohet qasje në rrugët maqedonase dhe vozitje nëpër to, gjegjësisht veturës me regjistrim maqedonas qasje në rrugët e vendit, organi i cili e ka dhënë lejen dhe vozitjen nëpër to;

36. TNEQ leja, ёштë leja multilaterale vjetore për transport ndërkombe të mallit e lëshuar nga Sekretariati i Konferencës Evropiane i ministrave të transportit;

37. Fletudhëtimi, ёштë formulari të cilin e shfrytëzon transportuesi gjatë kryerjes së transportit publik të udhëtarëve në transportin e lirë ndërkombe të udhëtarëve;

38. Fletengarkesa ndërkombe, ёштë dokumenti në të cilin janë shënuar të dhënat për llojin e transportit, firmën, gjegjësisht emrin dhe selinë e transportuesit, emrin dhe mbiemrin e vozitësit, të dhënat kryesore për kahjen e vozitjes dhe numrin regjistruar të automjetit, ndërsa përdoret në komunikacionin rrugor ndërkombe, dhe

39. Urdhërudhëtimi, ёштë dokument që përmban të dhëna për llojin e transportit, firmën gjegjësisht emrin dhe selinë e transportuesit, emrin dhe mbiemrin e vozitësit, të dhënat kryesore për kahjen e vozitjes, numrin e regjistrimit të automjetit, gjendjen e matësit në fillim dhe në fund të vozitjes dhe nënshkrimin e personit të autorizuar që e ka lëshuar urdhëresën.

II. KUSHTET PËR KRYERJEN E TRANSPORTIT NË KOMUNIKACIONIN RRUGOR

Neni 4

Transportuesi i vendit mund të kryejë transport të udhëtarëve dhe mallrave në komunikacionin rrugor të brendshëm dhe ndërkombe në bazë të licencës.

Licenca për kryerjen e transportit të udhëtarëve dhe mallrave në komunikacionin rrugor ndërkombe lëshohet edhe në njëren nga gjuhët botërore.

Harxhimet e krijuara në lidhje me lëshimin e licencës dhe dokumentacionit tjetër të duhur për kryerjen e transportit në komunikacionin rrugor i bart transportuesi.

Neni 5

Transporti në komunikacionin rrugor bëhet me automjete motorike dhe me rimorkio që i plotësojnë kushtet e përcaktuara me rregullat për sigurinë në komunikacionin rrugor dhe kushtet e veçanta ekspluatuese-teknike të përcaktuara për lloje të caktuara të transportit.

Kushtet e veçanta ekspluatuese-teknike për automjetet e llojeve të caktuara të transportit i përcaktion ministri i Transportit dhe Lidhjeve.

Vërtetimin për plotësimin e kushteve të veçanta ekspluatuese-teknike për automjetet me të cilat bëhet transporti i llojeve të caktuara në komunikacionin rrugor e lëshon stacioni për kontroll teknik ose institucion tjetër special i autorizuar nga ministri i Transportit dhe Lidhjeve.

Neni 6

Gjatë kryerjes së transportit të udhëtarëve dhe mallrave në komunikacionin e brendshëm rrugor, transportuesi në automjet doemos të ketë urdhërudhëtimin.

Dispozitat nga paragafi 1 të këtij neni nuk kanë të bëjnë për transportin auto-taksi.

Për urdhërudhëtimet e lëshuara, transportuesi doemos mban evidencë dhe të njëjtat ёштë i obliguar t'i ruajë më së paku një vit.

Formën dhe përbajtjen e urdhërudhëmit e përcakton ministri i Transportit dhe Lidhjeve.

Neni 7

Për kryerjen e llojeve të caktuara të transportit publik në komunikacionin rrugor lëshohen këto lloje licencash:

- 1) në komunikacionin e brendshëm rrugor për:
- transport në linjë komunale të udhëtarëve, gjegjësisht për transportin e udhëtarëve në linjë për qytetin e Shkupit,
  - transport në linjë ndërkombëtare të udhëtarëve,
  - transport të lirë të udhëtarëve,
  - transport të nevoja personale,
  - auto-taksi transport të udhëtarëve,
  - transport publik të mallrave, dhe
  - transport të mallrave për nevoja personale.
- 2) në komunikacionin ndërkombëtar rrugor për:
- transport në linjë ndërkombëtare të udhëtarëve,
  - transport të lirë ndërkombëtar të udhëtarëve,
  - transport ndërkombëtar të nevoja personale,
  - transport publik ndërkombëtar të mallrave, dhe
  - transport ndërkombëtar të mallrave për nevoja personale.

Licenca nga paragrafi 1 e këtij neni nuk është e nevojshme nëse bëhet fjalë për kryerjen e transportit me automjete të dedikuara për nevojet e sigurisë publike, mbrojtjen dhe nevojave të organeve shtetërore, për transport me automjete postale ose të vetravave përvetësimi, për transport medicinal ose humanitar, për transport të nevojave personale të cilat i bëjnë personat juridikë dhe fizikë që i bëjnë me automjete te të cilat bartja më e madhe nuk tekkalon 3.500 kg dhe për transport me automjete speciale, të cilat në mënyrë plotësuese janë adaptuar për dedikim të veçantë dhe me ato nuk mund të bëhet transport si me automjetet standarde dhe shërbejnë për transport të nevojave personale.

Formën dhe përbajtjen e licencës nga paragrafi 1 të këtij neni e përcakton ministri i Transportit dhe Lidhjeve.

Neni 8

Licencë mund të marrë personi juridik ose fizik i vendit (në tekstin e mëtejmë: transportuesi), nëse i plotëson kushtet si vijon:

1) të jetë i regjistruar në librin tregtar për kryerjen e veprimitarës në komunikacionin rrugor dhe të ketë vendim për kryerjen e veprimitarës për lloj të caktuar transporti përvëc licencave për nevoja personale;

2) të jetë pronar i një ose më shumë automjeteve për lloje të caktuar transporti që i plotësojnë kushtet e veçanta ekspluatuese-teknike të përcaktuara për automjete për kryerjen e llojeve të caktuara të transportit, ndërsa për transport në linjë ndërkombëtare të udhëtarëve, të jetë pronar më së paku i dy automjeteve;

3) të ketë të punësuar vozitës, varësish nga numri i automjeteve (autobusëve, automjeteve motorike për ngarkim etj.). që i plotësojnë kushtet e parapara me rregullat për sigurinë në komunikacionin në rrugë;

4) të ketë të punësuar auto-taksi vozitës;

5) në automjetin auto-taksi për kryerje të bartjes së udhëtarëve të ketë të instaluar aparat fiskal;

6) administruesi ose personi i autorizuar përgjegjës për transport ta ketë kaluar me sukses kontrollin për kompetentshmëri profesionale;

7) të disponojë me kapital personal prej së paku 2000 EURO në kundërvlerë në denarë për automjet ose 50 EURO në kundërvlerë në denarë për ton për masë më të madhe të tejkaluar në automjetin për ngarkim, gjegjësisht për karrige në autobus;

8) të mos jetë në fuqi aktvendimi gjyqësor për vepër penale kundër pronës, ekonomisë ose sigurisë në komunikacionin rrugor;

9) të ketë në pronësi kapacitet për parkim dhe mirëmbajtje të automjeteve ose dëshmi për shfrytëzimin e kapacitetit të tillë me afat prej më së paku katër vjetësh;

10) në automjetet për kryerjen e transportit në linjë komunale të udhëtarëve të ketë të instaluar aparat fiskal, dhe

11) të ketë të punësuar vozitës të cilët kanë certifikat për kryerjen e transportit ndërkombëtar të udhëtarëve dhe mallrave.

Dispozitat nga paragrafi 1 pika 7 e këtij neni nuk kanë të bëjnë për marrje të licencës për kryerjen e transportit në komunikacionin e brendshëm rrugor.

Programin për kontrollin e kompetentshmërisë profesionale të menaxhuesit ose personit të autorizuar përgjegjës për transport e përcakton ministri i Transportit dhe Lidhjeve.

Nga dhënia e provimit për kompetentshmëri profesionale lirohen personat të cilët posedojnë dëshmi për përvjoje praktike prej së paku pesë vjetësh në transportin në nivel menaxhimi.

Kontrolli për kompetentshmëri profesionale bëhet para komisionit të formuar nga ministri i Transportit dhe Lidhjeve..

Programin për kontrollin e vozitësve për marrjen e certifikatës për pjesmarje në transportin ndërkombëtar të udhëtarëve dhe mallrave e përcakton ministri i Transportit dhe Lidhjeve.

Kontrolli bëhet para komisionit të formuar nga ministri i Transportit dhe Lidhjeve.

Mënyrën dhe procedurën për marrjen dhe heqjen e licencës për lloje të caktuara të transportit i përcakton ministri i Transportit dhe Lidhjeve.

Neni 9

Licencat e parapara me nenin 7 të këtij ligji i lëshon Ministria e Transportit dhe Lidhjeve, përvëc licencave për transport komunal dhe auto-taksi transport të udhëtarëve të cilat i lëshon prefekti i komunës, ndërsa për qytetin e Shkupit prefekti i Qytetit të Shkupit.

Licencat lëshohen për periudhë vlefshmërie prej katër vjetësh.

Neni 10

Transportuesi paraqet kërkesë për fitimin e licencës në Ministrinë e Transportit dhe Lidhjeve ose te prefekti i komunës ose te prefekti i Qytetit të Shkupit, me theksimin e saktë për llojin e transportit për të cilën don të fitojë licencë dhe dëshmi me shkrim për plotësimin e kushteve të përcaktuara me këtë ligj.

Organin nga paragrafi 1 i këtij neni e jep licencën më së voni në afat prej 30 ditësh nga dita e pranimit të kërkesës së kompletuar për dhëniën e licencës.

Kundër vendimit të Ministrisë së Transportit dhe Lidhjeve me të cilën kërkesa për dhëniën e licencës refuzohet, mund të paraqitet ankesë në afat prej 8 ditëve nga dita e pranimit të vendimit në Komisionin e Qeverisë së Republikës të Maqedonisë për zgjidhjen e punëve administrative në shkallë të dytë nga lëmi i komunikacionit.

Kundër vendimit të prefektit të komunës, ose kundër vendimit të prefektit të Qytetit të Shkupit me të cilin refuzohet kërkesa për dhëniën e licencës, mund t'i paraqitet ankesë në afat prej 8 ditëve nga dita e pranimit të vendimit ministrit të Transportit dhe Lidhjeve.

Neni 11

Transportuesi mund të fillojë të bëjë transportin e udhëtarëve dhe mallrave në komunikacionin rrugor të brendshëm dhe ndërkombëtar pasi ta merr licencën.

Licenca jepet në emër të transportuesit dhe nuk mund t'i bartet transportuesit tjetër.

Neni 12

Organin kompetent për dhëniën e licencës, transportuesit me vendim do t'i ia merr licencën nëse konstaton se ai më nuk i plotëson kushtet për fitimin e licencës ose transportin e bën në kundërshtim me licencën e dhënë. Me vendim përmarrje të licencës dhënesi i licencës e thërrët transportuesin në afat prej 8 ditëve nga dita e pranimit të vendimit t'i kthejë licencën. Dhënesi i licencës menjëherë i informon shërbimet kompetente inspektuese përmarrjen e licencës.

Kundër vendimit nga paragrafi 1 i këtij neni, Ministrisë së Transportit dhe Lidhjeve mund t'i parashtrohet ankesë në afat prej 8 ditëve nga dita e pranimit të vendimit në Komisionin e Qeverisë së Republikës të Maqedonisë për zgjidhjen e punëve administrative në shkallë të dytë nga lëmi i komunikacionit.

Kundër vendimit nga paragrafi 1 të këtij neni prefektit të komunës ose prefektit të qytetit të Shkupit përmarrjen e licencës mund të bëhet ankesë në afat prej 8 ditëve nga dita e pranimit të vendimit deri te ministri i Transportit dhe Lidhjeve.

Ankesa nuk e shtyn ekzekutimin e vendimit.

III. EVIDENCA

Neni 13

Ministria e Transportit dhe Lidhjeve është e detyruar të mbajë evidencë për transport dhe automjete të regjistruarë për transport të udhëtarëve dhe mallrave në komunikacionin rrugor varësisht nga lloji i transportit.

Evidencia nga paragrafi 1 i këtij neni mund të mbahet si bazë qendore informative, në bazë të të cilave të dhëna i sigurojnë dhe i shfrytëzojnë Ministria e Transportit dhe Lidhjeve, Ministria e Financave, Ministria e Punëve të Brendshme, gjyqi kompetent i shkallës së parë dhe Fondi për sigurim pensional dhe invalidor.

Neni 14

Evidencia nga neni 13 i këtij ligji ndahet në evidencë të transportuesve ndërkombëtar dhe evidencë të transportuesve të brendshëm.

Ministria e Transportit dhe Lidhjeve është e detyruar të sigurojë, përpunojë, ruajë, posedojë dhe shfrytëzojë të dhëna të nevojshme për dhënien e licencave për kryerjen e llojeve të caktuar të transportit në komunikacionin rrugor dhe regjistrim të orarit të udhëtimit të autobusëve si dhe të dhëna të nevojshme për ndarjen e lejeve për transport të udhëtarëve dhe mallrave.

Evidencia i përfshin këta të dhëna:

- numrin e amzës, numrin tatimor, emrin dhe selinë e transportuesit,
- emrin dhe mbiemrin e personit përgjegjës për transport,
- numrin dhe vlefshmërinë e licencës së dhënë, llojin e transporteve për të cilat licenca është dhënë, marka, tipi dhe numri regjistrues dhe të dhënat tjera për automjetet për të cilat është dhënë licenca,
- emrin dhe mbiemrin, numrin unik amë (NUA) dhe arsimin e vozitësve të punësuar,
- a është në fuqi aktvendimi gjyqësor i plotfuqishëm për vepra penale kundër pronës, ekonomisë ose sigurisë në komunikacionin rrugor,
- të dhënat për obligimet e përbushura në bazë të dhënavë publike,
- masat e shqiptuara kundër transportuesve në bazë të këtij ligji gjegjësisht të marrëveshjeve ndërkombëtare.

Të dhënat nga paragrafi 3 i këtij neni mund të sigurohen edhe nga evidencat e Ministrisë së Punëve të Brendshme, Ministrisë së Financave, gjyqit kompetent të shkallës së parë dhe të Fondit për sigurim pensional dhe invalidor. Gjatë grumbullimit të të dhënavë për transportuesin nga më shumë përbledhje të të dhënavë, Ministria e Transportit dhe Lidhjeve nuk është kompetente ta informojë transportuesin për cila të dhëna ka të bëjë.

Organet, organizatat dhe personat të cilët disponojnë me të dhënat gjegjësisht përbledhjet e të dhënavë nga paragrafi 3 i këtij neni, janë të detyruar me kërkësë paraprake këto të dhëna t'ia dorzojnë Ministrisë së Transportit dhe Lidhjeve.

Për sigurimin e qasjes së të dhënavë nga ky nen Ministria e Transportit dhe Lidhjeve mund të vendosë lidhje të drejtëpërdrejtë kompjuterike me të gjitha organet e përmendura dhe organizata të cilat mbajnë të dhëna të tillë ose përbledhje të të dhënavë.

Neni 15

Të dhënat nga neni 14 i këtij ligji mbahen gjatë tërë kohës deri sa transportuesi është i regjistruar në evidencën e transportuesve.

Të dhënat ruhen edhe pesë vjet nga dita kur transportuesi është shlyer nga evidencia e transportuesve.

Të dhënat nga neni 14 i këtij ligji mund t'u jepen organeve tjera shtetërore, nëse ato e kërkojnë atë dhe nëse kërkesa e tyre është e lidhur ekskluzivisht me veprimtarinë transportuese me të cilën merren transportuesit.

Neni 16

Ministria e Transportit dhe Lidhjeve do ta shlyej transportuesin nga evidencia e transportuesve nëse:

- transportuesit i ndërpritet vlefshmëria e licencës për kryerjen e transportit në komunikacionin rrugor edhe atë nga dita e ndëprejes së vlefshmërisë së licencës, dhe

- transportuesi është i shlyer nga libri tregtar edhe atë nga dita e shlyerjes.

IV. TRANSPORTI I UDHËTARËVE

Neni 17

Transporti i udhëtarëve në komunikacionin rrugor të brendshëm dhe ndërkombëtar mund të bëhet si transport i udhëtarëve në linjë dhe i lirë.

Transporti i udhëtarëve në linjë mund të bëhet si komunal, ndërkombëtar dhe transport në linjë të veçantë.

1. TRANSPORTI NË LINJË I UDHËTARËVE

1.1. Transporti në linjë komunale i udhëtarëve

Neni 18

Transport në linjë komunale të udhëtarëve mund të bëjnë transportues të cilët do të fitojnë licencë për kryerjen e llojit të tilli të transportit.

Neni 19

Transport në linjë komunale të udhëtarëve kryhet në bazë të lejes për linjë të caktuar të cilën e lëshon prefekti i komunës, përkatësisht prefekti i Qytetit të Shkupit.

Transportuesi i cili ka licencë për kryerjen e transportit në linjë komunale të udhëtarëve mund të fillojë me kryerjen e transportit, pasi që të marrë leje dhe të regjistrojë orar të udhëtimit për linjë të caktuar te prefekti i komunës ose te prefekti i qytetit të Shkupit.

Leja dhe orari i udhëtimit nga paragrafi 2 i këtij neni lëshohen me afat vlefshmërie prej 4 vjetësh.

Neni 20

Gjatë kryerjes së transportit në linjë komunale të udhëtarëve, transportuesi është i detyruar në automjet të ketë licencë, leje dhe orar udhëtimi të regjistruar në original.

Transportuesi është i detyruar t'i përmbahet orarit të regjistruar për udhëtim dhe rregullisht ta mbajë linjën.

Neni 21

Hipja dhe zbritja e udhëtarëve në transportin në linjë komunale të udhëtarëve bëhet në ndalesat e autobusit në pajtim me orarin e përcaktuar vozitës të regjistruar.

Autobusët në anën e djathë të përparme anësore në vend të dukshëm duhet ta mbajnë numrin e linjës, stacionin fillestare dhe të fundit.

Neni 22

Këshilli i komunës përvëc këshillave të komunave të qytetit të Shkupit e rregullojnë transportin në linjë komunale të udhëtarëve në territorin e komunës, ndërsa transportin në linjë të udhëtarëve në territorin e të gjitha komunave të qytetit të Shkupit e rregullon Këshilli i Qytetit të Shkupit, gjatë së cilës veçanërisht e përcaktojnë:

- rrjetin unik të linjave,
- orarin unik të udhëtimit, mënyrën e vendosjes së saj, mbajtjen dhe ndryshimin,
- mënyrën e organizimit të kontrollit të komunikacionit të autobusëve dhe linjave si dhe evidencën për të,
- sistemin tarifor dhe sistemin e arkëtimit,
- lokacionin e terminalëve të autobusëve, vendqarkimin, ndalesat dhe procedura për ndryshimin e tyre,
- ndërtimin, shënimin, paisjen, mirëmbajtjen dhe shfrytëzimin e terminaleve të autobusëve, vendqarkimeve dhe ndalesave,
- caktimi i relacionit dhe vendi për transport me furgonë me së paku 9 karrige (8+1), dhe
- kriteret për mënyrën dhe procedurën për lëshimin dhe heqjen e lejes për kryerje të transportit në linjë komunale dhe ndarjen e linjave transportuesve në transportin në linjë komunale të udhëtarëve.

Neni 23

Dy ose më shumë komuna fqinje mund të formojnë shërbim të përbashkët publik për organizimin e përbashkët dhe për kryerjen e transportit në linjë komunale të udhëtarëve.

1.2. Transporti në linjë ndërkomunale i udhëtarëve**Neni 24**

Transporti në linjë ndërkomunale i udhëtarëve bëhet në linjë të caktuar me orar udhëtimi të caktuar prej më parë, me çmim të përcaktuar dhe të publikuar dhe kushte të tjera të transportit.

Transporti në linjë ndërkomunale i udhëtarëve mund të bëhet si transport udhëtarësh, direkt dhe i shpejtë.

Neni 25

Transportuesi mund të bëjë transport në linjë ndërkomunale të udhëtarëve në bazë të lejes që e jep Ministria e Transportit dhe Lidhjeve.

Leja nga paragrafi 1 i këtij neni jepet me afat vlefshmëri prej 4 viteve.

Lejen nga paragrafi 1 të këtij neni mund ta shfrytëzojë vetëm transportuesi të cilil i është dhënë.

Leja për kryerjen e transportit në linjë ndërkomunale të udhëtarëve përmban: emrin e linjës, emrin dhe selinë e transportuesit, si dhe afatin e vlefshmërisë.

Pjesë përbërëse e lejes është edhe orari i lejuar i udhëtimit për linjën i regjistruar në Ministrinë e Transportit dhe Lidhjeve.

Neni 26

Për lejet e dhëna mbahet evidencë. Evidencë e lejeje të dhëna e mban Ministria e Transportit dhe Lidhjeve.

Ministria është i detyruar t'i informojë stacionet e autobusëve, për lejet e dhëna dhe për çdo ndryshim të bërë.

Transportuesi është i detyruar ta bëjë transportin në linjë ndërkomunale të linjës në pajtim me lejen e dhënë dhe orarin e udhëtimit të vërtetuar.

Gjatë kohës së kryerjes të transportit në linjë ndërkomunale të udhëtarëve në automjet doemos të gjendet leja dhe orari i udhëtimit në original.

Neni 27

Transportuesi në mënyrë të pavarur e përcakton çmimin e transportit.

Transportuesi është i detyruar ta dorëzojë listën e çmimeve në stacionet e autobusëve që i shfrytëzon në pajtim me orarin e caktuar për udhëtim.

Transportuesi është i detyruar përmes mjeteve të informimit publik ta shpall fillimin e transportit në linjë ndërkomunale sipas orarit të udhëtimit.

Neni 28

Orari i udhëtimit dhe kahja e lëvizjes (itinerari) nuk mund të ndryshojnë para skadimit të vlefshmërisë së lejes.

Me përashtim, orari i udhëtimit dhe kahja e lëvizjes (itinerari) mund të ndryshohen nëse ajo është e nevojshme për shkak të ndryshimeve të cilat janë paraqitur nga fuqia madhore, nëse ato ndryshime janë shkaktuar për shkak të rikonstruimit dhe lëshimit në komunikacion të rrugëve të reja ose për shkak të ndodhive tjera të jashtëzakonshme.

Neni 29

Gjatë kohës sa vlen leja, transporti mund përkohësisht të ndërpritet nëse paraqiten dhe deri sa zgjasin arsyet të cilat transportuesi nuk ka mundur t'i parashev dhe pasojat të cilat nuk ka mundur t'i largojë (fiqia madhore).

Ndërprenjen e përkohshme nga paragrafi 1 i këtij neni transportuesi është i detyruar ta paraqet në Ministrinë e Transportit dhe Lidhjeve, menjëherë pas paraqites së shkaqeve të cilat e kanë shkaktuar.

Neni 30

Nëse transportuesi nuk mund ta bëjë transportin në linjë ndërkomunale të udhëtarëve, për të cilën ka marrë

leje, është i detyruar në Ministrinë e Transportit dhe Lidhjeve të paraqesë kërkesë për lejim të ndëprejes së përkohshme ose për ndërprije të përhershme të transportit.

Transporti mund përkohësisht të ndërpritet më së shumti për periudhë prej gjashë muajve ose të ndërpitet përgjithmonë në bazë të vendimit të ministrit të Transportit dhe Lidhjeve.

Me marrjen e vendimit për ndalim të përhershëm të transportit në linjë të caktuar të udhëtarëve, bëhet edhe shlyerja e orarit të udhëtimit nga evidenca e orarëve të regjistruar për udhëtim.

Neni 31

Transportuesi është i detyruar ndërprenjen e përkohshme ose ndërprenjen e përhershme të transportit dhe ndryshimin e orarit për udhëtimin në linjë të caktuar ta shpall në mjetet e informimit publik dhe në stacionet e autobusëve, të cilat gjenden në orarin e udhëtimit.

Neni 32

Transportuesi nuk mund të linjë të caktuar për të cilën ka leje ta ndërpresë transportin për shkaqe të paarsyeshme dhe pa lejen e ministrit të Transportit dhe Lidhjeve.

Nëse transportuesi për shkaqe të paarsyeshme nuk e bën transportin në linjë ndërkomunale të linjës së caktuar më shumë se shtatë ditë pandëprerë ose me ndërpërje në periudhë pre dy muajve gjatë vitit, ministri i Transportit dhe Lidhjeve do të marrë vendim për heqjen e lejes.

Kundër vendimit nga paragrafi 2 të këtij neni mund të paraqesë ankesë në afat prej 8 ditëve nga dita e pranimit të vendimit në Komisionin e Qeverisë së Republikës të Maqedonisë për zgjedhjen e punëve administrative në shkallë të dytë nga lëmi i komunikacionit.

Neni 33

Transportuesi doemos të shet biletat për vozitje në vende të organizuara për shitje siç janë: stacionet e autobusëve, agjenci dhe përfqaqësi.

Me përashtim nga paragrafi 1 të këtij neni transportuesi mund të shet biletat për vozitje edhe në autobus, atje ku nuk ka vende të organizuara për shitje.

Transportuesi, stacioni i autobusëve, agjencia dhe përfqaqësia mund të shesin biletat për vozitje vetëm për linjat e lejuara në pajtim me orarin e lejuar të udhëtimit dë çmimin.

Transportuesi mund të tërë linjën të bëjë transport edhe me më shumë automjete.

Neni 34

Në transportin në linjë ndërkomunale të udhëtarëve, hipja dhe zbritja e udhëtarëve, gjegjësisht ngarkimi dhe shkarkimi i bagazhit, mund të bëhet vetëm në stacionet e autobusëve dëh ndalesat e autobusëve që janë përfshirë në leje dë orarin e udhëtimit për linjën.

Në vendet ku ekzistonë stacionet e autobusëve, transportuesi i cili ka leje për kryerjen e transportit në linjë ndërkomunale të udhëtarëve, hipja dhe zbritja e udhëtarëve mund të bëhet vetëm në ato stacionet e autobusit.

Neni 35

Transportuesi është i detyruar të ndalet në stacion të autobusit, gjegjësisht ndalesën e autobusit në pajtim me lejen dë orarin e udhëtimit të linjës, kushtet në stacion dë rregullat për siguri.

1.3. Transporti në linjë ndërkombëtare i udhëtarëve**Neni 36**

Transporti në linjë ndërkombëtare i udhëtarëve midis Republikës së Maqedonisë dë shtetit të huaj (bilaterale) dë transporti transit përmes territorit të Republikës së Maqedonisë vendoset në pajtim me marrëveshjet ndërkombëtare, e në bazë të pëlqimit paraprak të ministrive kompetente për transport në shtetet nëpër të cilat kalon linja.

Transporti nga paragrafi 1 i këtij neni bëhet në bazë të lejes që e jep Ministria e Transportit dhe Lidhjeve.

Neni 37

Leja nga neni 36 paragrafi 2 i këtij ligji jepet me kërkesë të transportuesit të interesuar të vendit ose të huaj.

Kërkesa nga paragrafi 1 i këtij neni paraqitet në Ministrinë e Transportit dhe Lidhjeve. Kërkesës, transportuesi është i detyruar t'ia bashkëngjitet orarin e udhëtimit, itinerarin, listën e çmimit, marrëveshjen e lidhur me transportuesin e huaj dhe shkresa tjera të përcaktuara me marrëveshje ndërkombëtare.

Transportuesi i huaj kërkesën për dhënen e lejes e paraqet përmes organit kompetent të shtetit në të cilin automjeti është regjistruar.

Neni 38

Transporti në linjë ndërkombëtare i udhëtarëve në transportin rrugor ndërkombëtar doemos të bëhet në pajtim me orarin e udhëtimit, itinerarin dhe listën e çmimeve që i kanë vërtetuar ministritë e Transportit ku gjenden selitë e transportuesve.

Leja, orari i udhëtimit, intinerari dhe lista e çmimeve në original doemos të gjinden në automjetin me të cilin bëhet transporti.

Neni 39

Transportuesi i huaj nuk mund të bëjë kabotazh në transportin në linjë ndërkombëtare të udhëtarëve, nëse me marrëveshje ndërkombëtare nuk është përcaktuar ndryshe.

Neni 40

Transportuesi i huaj mund të bëjë transport në linjë transit të udhëtarëve përmes territorit të Republikës së Maqedonisë vetëm në bazë të lejes që e jep Ministria e Transportit dhe Lidhjeve.

Me lejen për transit nuk mund të lejohet hipja dhe zbritja e udhëtarëve në territorin e Republikës së Maqedonisë nëse me marrëveshje ndërkombëtare nuk është përcaktuar ndryshe.

Neni 41

Transportuesi i vendit në linjë të lejuar ndërkombëtare doemos ta kryejë më së paku gjysmën nga numri i përgjithshëm i transporteve të lejuara.

Nëse transportuesi i vendit bën transportin në kundërshtim me paragrin 1 të këtij neni ministri i Transportit dhe Lidhjeve do të merr vendim me të cilin transportuesit të vendit do t'ia marrë lejen dhe do të kërkojë nga transportuesi i huaj me ndërmjetësim të organit kompetent të lidh marrëveshje për bashkëpunim në transportin ndërkombëtar me transportes tjerë maqedonas.

Transportuesi i vendit është i detyruar në Ministrinë e Transportit dhe Lidhjeve për çdo tremujor të dorëzojë raport për numrin e transporteve të kryera dhe udhëtarëve të transportuar në një ose në drejtimin tjetër, më së voni në afat prej 15 ditësh nga dita e skadimit të tremujorshit për të cilin dorëzohet rapporti. Si dëshmi për transportet e kryera dhe udhëtarët e transportuar paraqitet fotokopje e shkresës për biletat e vozitjes të shitura në të dy drejtimet e transportit të vërtetuara nga shërbimet kompetente doganore në vendkalimin kufitar.

Neni 42

Dispozitat nga neni 24 deri 35 të këtij ligji, që kanë të bëjnë për transportin në linjë ndërkombunale të udhëtarëve kanë të bëjnë edhe për transportin në linjë ndërkombëtare të udhëtarëve nëse me marrëveshje ndërkombëtare nuk është caktuar ndryshe.

Ministri i Transportit dhe Lidhjeve e përcaktikon mënyrën dhe procedurën për fitimin dhe heqjen e lejes, formularin e lejes, si dhe kriteret dhe mënyrën e përcaktimit dhe lejimit të orarit të udhëtimit në transportin në linjë ndërkombunale dhe ndërkombëtare të udhëtarëve.

Procedura për lejimin e orarit të udhëtimit në transportin në linjë ndërkombunale dhe ndërkombëtare të udhëtarëve e realizon komisioni i formuar nga ministri i Transportit dhe Lidhjeve.

Komisioni përbëhet nga kryetari dhe dy antarë. Anëtarët dhe kryetari i Komisionit emërohen për periudhë prej katër viteve.

1.4. Transporti në linjë të posaçme i udhëtarëve**Neni 43**

Transporti në linjë të posaçme është transport i llojit të caktuar i udhëtarëve me përfjashtim të udhëtarëve të ngelur nëse transporti i tillë bëhet me orar të caktuar për vozitje dhe në relacion të caktuar për: transportin e udhëtarëve deri në vendin e punës dhe prapa deri në vendin e banimit ose transportin e nxënësve deri te shkollat dhe prapa deri te vendi i banimit, transportin e shfrytëzuesve deri te aeroporti dhe parpa etj.

Orarin e udhëtimit e përcakton transportuesi dhe ia përshtat nevojave të porositësit të transportit (shfrytëzuesve të transportit).

Udhëtarët gjatë udhëtimit mund të hipin dhe zbresin nga autobusi vetëm në ndalesat e caktuara.

Neni 44

Lejen për transport në linjë të posaçme të udhëtarëve e jep prefekti i komunës nëse transporti bëhet në territorin e komunës ose prefektit i qytetit të Shkupit nëse transporti bëhet në territorin e qytetit të Shkupit ose Ministria e Transportit dhe Lidhjeve nëse transporti bëhet në territorin e dy ose më shumë komunave ose midis komunës së caktuar dhe qytetit të Shkupit.

Neni 45

Transportuesi dhe porositësi i transportit në linjë të posaçme lidhin marrëveshje për transport për periudhë në të cilën do të bëhet transporti edhe për udhëtarët të cilët do ta shfrytëzojnë këtë transport.

Udhëtarët të cilët transportohen gjatë këtij llojit të transportit doemos te ata të kenë dëshmi për identifikimin e dhënë nga porositësi i transportit.

2. TRANSPORTI I LIRË I UDHËTARËVE**Neni 46**

Transporti i lirë i udhëtarëve mund të bëhet në komunikacionin rrugor të brendshëm dhe ndërkombëtar.

Transporti i lirë i udhëtarëve në komunikacionin e brendshëm dhe ndërkombëtar është transporti i grupit të caktuar të udhëtarëve prej më parë, pa hipje dhe zbritje të udhëtarëve rrugës, për të cilët relacioni, çmimi i transportit dhe kushtet tjera përcaktohen me marrëveshje midis transportuesit dhe porositësit të transportit.

Transporti nga paragafi 1 i këtij neni mund të bëhet si i përkohshëm dhe periodik.

Neni 47

Transporti i përkohshëm mund të bëhet si:

- "vozitje qarkore" – sistem i dyerive të mbyllura (eksursione, udhëtime turistike etj.) e cila fillon dhe mbaron në vendin e nisjes, gjatë së cilës grupi i njëjtë i udhëtarëve transportohet me të njëtin automjet në tërë rrugën,

- transport i udhëtarëve me automjet të mbushur në nisje dhe automjeti i zbratzët në kthim,

- transporti i udhëtarëve me automjet të zbratzët në nisje dhe automjet të mbushur gjatë kthimit.

Neni 48

Transporti periodik është transporti i grupeve të organizuara paraprakisht për më shumë udhëtime nga i njëjti vend i nisjes deri te i njëjti vend i arritjes.

Secili grup i udhëtarëve i cila e ka kryer udhëtimin në nisje kthethet në vendin e nisjes me ndonjë vozitje të më vonshme në të njëjtën përbërje sipas termineve nga cikli i udhëtimit në pajtim me programin. Vozitja e parë gjatë kthimit dhe vozitja e fundit në nisje bëhen me automjet të zbratzët.

Neni 49

Gjatë kryerjes së vozitjes së lirë të udhëtarëve në komunikacionin rrugor të brendshëm në autobus doemos të gjendet marrëveshja e lidhur midis transportuesit dhe porositësit të shërbimit dhe listës së udhëtarëve të nënshkruar nga transportuesi.

Gjatë kryerjes së transportit të lirë të udhëtarëve në komunikacionin rrugor ndërkombëtar, transportuesit doemos të ketë marrëveshje të lidhur midis transportuesit dhe porositesit të shërbimit dhe listën e udhëtimit të plotësuar drejtë dhe saktë në formularë të përcaktuar, të nënshkruar dhe vërtetuar nga transportuesi dhe të vërtetuar nga organet kompetente doganore të Republikës së Maqedonisë (në tekstin e mëtejshmë: Drejtoria doganore).

Drejtoria doganore është e detyruar për transportet e lira të udhëtarëve të kryera të paraqesë në Ministrinë e Transportit dhe Lidhjeve kopje nga listat e udhëtimit një herë në muaj edhe atë më së voni deri më 15 e muajt për muajin e kaluar.

Formulari i listës së udhëtimit nga paragrafi 2 i këtij neni dhe mënyrën e plotësimit të saj e përcakton ministri i Transportit dhe Lidhjeve, nëse me marrëveshje ndërkombëtare nuk është përcaktuar ndryshe.

Neni 50

Transporti i lirë i udhëtarëve në komunikaconin rrugor ndërkombëtar nga neni 47 i këtij ligji, mund të bëhet pa leje, ndërsa transporti nga neni 48 i këtij neni bëhet me leje, nëse me marrëveshje ndërkombëtare nuk është përcaktuar më ndryshe.

Lejen nga paragrafi 1 të këtij neni me kërkesë të transportuesit e jep Ministria e Transportit dhe Lidhjeve.

Formularin e lejes nga paragrafi 1 të këtij neni e përcakton ministri i Transportit dhe Lidhjeve.

Neni 51

Nëse transporti i lirë ndërkombëtar i udhëtarëve bëhet me lejen në automjet doemos ta ketë edhe lejen në original.

2.1. Transporti i udhëtarëve auto-taksi

Neni 52

Transportin auto-taksi të udhëtarëve mund ta kryejnë personat juridikë dhe fizikë nëse fitojnë licence përkryerjen e këtij lloji të transportit.

Neni 53

Përveç kushteve përkryerjen e transportit auto-taksi të udhëtarëve të përcaktuar me dispozitat e këtij ligji, auto-taksi transportuesit doemos t'i plotësojnë edhe kushtet nga ana e Këshillit të komunës ose të Këshillit të Qytetit të Shkupit.

Neni 54

Me aktin e Këshillit të komunës ose të Këshillit të Qytetit të Shkupit veçanërisht përcaktohen kushtet në lidhje me:

- lokacionin dhe kapacitetet e taksi stacioneve,
- shënimin dhe paisja e taksi stacioneve,
- ngjyra e veturave,
- tarifa dhe mënyra e shfrytëzimit të taksi stacioneve.

Neni 55

Gjatë kryerjes së transportit auto-taksi, në veturë doemos të ketë taksimetër në gjendje të rregullt, të plumbuar dhe të bazhduar.

Gjatë kryerjes së transportit doemos duhet të jetë i aktivuar taksimetri dhe çmimi i transportit të paguhet në bazë të shumës së caktuar në taksimetër.

Në kulmin e veturës dhe në pjesët anësore me të cilën bëhet transporti auto-taksi i udhëtarëve doemos të jetë spikatur emri "TAXI", ndërsa në pjesët anësore krahas emrit takksi edhe numri nga regjistri i transportuesve taksi.

3. STACIONET E AUTOBUSËVE

Neni 56

Stacioni i autobusit është i detyruar të bëjë pranimin dhe përcjelljen e utobusëve në kohën e paraparë me orarin e pozitjes të udhëtarëve dhe bagazhit, shitjen e biletave, marjen dhe ruajtjen e bagazhit, t'u japë informata udhëtarëve dhe transportuesve dhe të bëjë shërbime tjera lidhur me transportin e udhëtarëve.

Neni 57

Stacioni i autobusit doemos duhet t'u japë shërbime me kushte të barabarta të gjithë transportuesve, të cilët bëjnë transportin e udhëtarëve në linjë, me çmimin e caktuar përkategori të veçantë të stacionit të autobusit.

Kategorizimin e stacioneve të autobusëve, pajisjen e tyre dhe lartësinë e kompensimit përfshiftëzim i caktuan ministri i Transportit dhe Lidhjeve.

Neni 58

Stacioni i autobusave mund të pranojë dhe të përcjellë edhe autobusë me të cilët bëhet transporti i lirë i udhëtarëve në pajtim me numrin e peronëve të veçantë në disponim përkëtë dedikim që duhet të jenë të shënuar në mënyrë të veçantë.

Neni 59

Orari i punës së stacioneve të autobusit doemos duhet të jetë i harmonizuar me kohën e nisjes dhe arritjes së autobusëve edhe ate së paku 15 minuta para nisjes dhe 15 minuta pas arritjes së autobusit të linjën së fundit.

Neni 60

Stacioni i autobusit është i detyruar të mbajë ditar përrorritjen dhe nisjen e autobusëve.

Stacioni i autobusit është i deturuar që një herë në javë ta informojë Ministrinë e Transportit dhe Lidhjeve përmosrealizimin e transportit në linjë të caktuar.

Vozitësi i autobusit është i detyruar ta paraqesë kohën e secilës arritje dhe nisje të autobusit në stacionin e autobusit, me ç'rast në urdhërudhëtim stacioni i autobusëve arsyeton kohën e nisjes dhe të arritjes së automjetit.

Formën, përbajtjen dhe mënyrën e mbajtjes së ditarit nga paragrafi 1 të këtij neni e përcakton ministri i Transportit dhe Lidhjeve.

Neni 61

Transportuesi doemos duhet ta informojë stacionin më të afërt të autobusit nëse gjatë kohës së transportit ndodhin pengesa përfshakat të së cilave parashihet vonesa mbi 60 minuta.

Stacioni i autobusëve që do ta pranojë informatën e tillë është i detyruar për atë menjëherë ta informojë stacionin e vijues të linjës.

V. TRANSPORTI I MALLRAVE

Neni 62

Transporti i mallrave mund të bëhet si transport i mallrave të brendshëm dhe ndërkombëtar në komunikacionin rrugor.

Neni 63

Transporti i mallrave në komunikacionin e brendshëm mund të bëhet si transport publik i mallrave dhe si transport i mallrave për nevoja personale.

Neni 64

Transport publik i mallrave në komunikacionin rrugor është transporti përfshin relacioni, çmimi i transportit dhe kushtet tjera të transportit përcaktohen me marrëveshje midis transportuesit dhe porositesit të transportit.

Transportuesi mund të fillojë me kryerjen e transportit pasi që të fitojë licencë.

Transportuesi është i detyruar licencën gjithmonë të mbajë në automjet.

Gjatë kryerjes së transportit të brendshëm të mallit, përvëç licencës transportuesi është i detyruar në automjet të ketë edhe urdhërudhëtimin edhe fletëngarkesën.

Neni 65

Transporti ndërkombëtar i mallrave në komunikacionin rrugor mund të bëhet si transporth bilateral, transit dhe transport përfshin vendet të treta dhe nga vendet e treta.

Neni 66

Transportuesi i vendit mund të bëjë transport ndërkombëtar të mallrave nëse paraprakisht ka licencë përfshin transport ndërkombëtar të mallrave.

Përveç licencës, transportuesi doemos duhet të ketë edhe fletëngarkesë ndërkombe tar dhe leje ndërkombe tar për transport të mallit nëse ajo kërkohet në pajtim me marrëveshjen ndërkombe tar për komunikacion rrugor të lidhur midis Republikës së Maqedonisë dhe vendit deri, prej ose përmes territorit të tij cilat bëhet transporti.

Transporti ndërkombe tar i mallrave mund të bëhet edhe në bazë të lejes vjetore nga kuota multilaterale e lejeve nga Konferenca Evropiane e Ministrave të Transportit (TNEQ) lejet).

Neni 67

Ministria e Transportit dhe Lidhje i merr lejet për transport ndërkombe tar të mallrave nga organi kompetent i vendit tjetër në bazë të marrëveshjes ndërkombe tar të lidhur.

Lejet vjetore multilaterale (TNEQ) Ministria e Transportit dhe Lidhje i merr nga Sekretariati i Konferencës Evropiane të Ministrave të Transportit.

Neni 68

Ndarjen e lejeve nga neni 67 nga ky ligj e bën Ministria e Transportit dñe Lidhjeve.

Procedurën, kriteret dhe mënyrën e ndarjes së lejave i përcakton ministri i Transportit dhe Lidhjeve.

Neni 69

Leje për transport ndërkombe tar të mallrave mund të marrë transportuesi, i cili ka licencë për kryerjen e transportit ndërkombe tar të mallrave dhe i cili i plotëson kriteret e përcaktuara me aktin nga neni 68 paragrafi 2 i këtij ligji.

Kërkesa për marrjen e lejes nga paragrafi 1 të këtij neni i paraqitet Ministrisë së Transportit dhe Lidhjeve.

Neni 70

Transportuesi i huaj i regjistruar në vendin me të cilin Republika e Maqedonisë ka lidhur marrëveshje për transport ndërkombe tar të mallrave në komunikacionin rrugor, bën transportin ndërkombe tar të mallrave në Republikën e Maqedonisë në bazë të lejes për transport të mallrave të lëshuar nga Ministria e Transportit dhe Lidhjeve, nëse me marrëveshje ndërkombe tar nuk është përcaktuar që transporti të bëhet pa leje.

Ministria i Transportit dhe Lidhjeve, lejet për transport ndërkombe tar të mallrave ia jep organit përgjegjës të vendit në të cilin transportuesi i huaj është regjistruar.

Transporti ndërkombe tar i mallrave me automjet të huaj dhe rimorkio (grup automjetesh) bëhet në bazë të një lejeje.

Nëse automjeti i huaj dhe rimorkio, në grupin e automjetave, kanë shenja regjistruese të vendeve të ndryshme, nevojitet vetëm leja për automjetin.

Leja për transport ndërkombe tar të mallrave doemos duhet të gjendet në automjetin e huaj gjatë tërë kohës derideri sa gjendet në territorin e Republikës së Maqedonisë, ndërsa kontrollin e bëjnë drejtoria doganore, inspektorët për komunikacion rrugor dhe policia.

Transportuesi i huaj është i detyruar transportin ndërkombe tar të mallrave të bëjë në pajtim me lejen e lëshuar për transport ndërkombe tar dhe kushteve të përcaktuara nga Sekretariati i Konferencës Evropiane të Ministrave të Transportit dhe Lidhjeve për shfrytëzimin e TNEQ lejeve.

Formën dhe përbajtjen e lejeve për transport ndërkombe tar të mallit e përcakton ministri i Transportit dhe Lidhjeve.

Neni 71

Nëse transportuesi i huaj është nga vendi me të cilin Republika e Maqedonisë nuk ka lidhur marrëveshje për transport ndërkombe tar të mallrave, drejtoria doganore në kalimin kufitar ku bëhet mbikëqyrja doganore, transportuesit do t'i japë leje të veçantë pas marrjes së pëlqimit paraprak nga Ministria e Transportit dhe Lidhjeve me inkasimin e taksës administrative.

Për lejet e lëshuara nga paragrafi 1 të këtij neni organi doganor i paraqet raport Ministrisë së Transportit dhe Lidhjeve deri datën 15 të muajit përmuanin e kaluar.

Neni 72

Nëse drejtoria doganore vërteton se transportuesi i huaj gjatë hyrjes ose daljes nga Republika e Maqedonisë nuk posedon leje për transport ndërkombe tar të mallrave, do ta ndalojë hyrjen përkartësisht daljen e automjetit nga territori i Republikës së Maqedonisë dhe për atë do ta informojë Ministrinë e Transportit dhe Lidhjeve.

Ministria e Transportit dhe Lidhjeve mund ta lejojë lëvizjen e automjetit me dhënien e lejes së veçantë për të cilin paguhet taksa në pajtim me disporzitat për taksa administrative.

Lejen nga paragrafi 2 të këtij neni pas marrjes së pëlqimit nga Ministria e Transportit dhe Lidhjeve e jep Organin doganor në vendkalimin kufitar.

Neni 73

Me përjashtim të dispozitave nga neni 66 nga ky ligj, leja nuk është e nevojshme për:

1) transportin e mallrave nga aeroporti publik dhe deri te aeroporti publik nëse ndodh avari ose fatkeqësi tjetra aeroplani ose nëse aeroplani duhet të zgresë për shkak të drejtimit të ndërruar të fluturimit të dhunshëm ose nëse janë anuluar linjat e aeroplani,

2) transportin e automjetit të dëmtuar dhe të rimorkios së tij,

3) transportin e kufomës,

4) transportin e sendeve gjatë shpërnguljes me leje adekuate speciale,

5) transportin e letrave postale,

6) transportin e eksponimeve të dedikuara për panaire dhe eksposita,

7) transportin e pajisjeve dhe nevojave tjera teatrale, muzikore dhe manifestimeve tjera kulturore, shfaqjeve të cirkut ose filmit, incizimeve televizive dhe të radios.

8) transportin e kafshëve të ngordhura, përvëç nëse bëhet fjalë përpunim industrial,

9) transportin e bletave dhe peshqve të vegjël,

10) transportin e materialit tjetër dhe atë të medicinës, si ndihmë në rast të fatkeqësive natyrore dhe transportin e mallrave për qëllime humanitare,

11) automjetet e shprazëta me të cilat zëvendësohen automjetet e prishura dhe të cilat për transport, i marrin mallrat nga automjetet e prishura në Republikën e Maqedonisë ose vende të treta,

12) automjetet për ndihmë teknike përi riparim të automjeteve të prishura (automjetë remont-servisi),

13) transportin e ngarkesave ekskluzivikisht për qëllime propagandistike ose për mësim,

14) automjetet me mbajtje maksimale deri 3 500 kg, duke inkadruar edhe mbajtjen e rimorkiove ose masën e përgjithshme deri 6 000 kg, duke e inkadruar edhe masën e rimorkiove.

Për transportet nga paragrafi 1 të këtij neni, vozitësi në automjet duhet të ketë dokumente dhe dokumente tjera prej të cilave mund të shihet se bëhet fjalë për një nga transportet e përmendura.

Neni 74

Transportuesi i huaj mund të bëjë transport të brendshëm të mallrave vendeve të veçanta në Republikën e Maqedonisë (kabotazhë) vetëm nëse fiton leje për transport të tillë të veçantë. Transportuesi i huaj kërkosë për leje ia paraqet organit kompetent për transport në vendin në të cilin e ka selinë, ndërsa t' njejtin ia paraqet Ministrisë së Transportit dhe Lidhjeve në Republikën e Maqedonisë.

Leja nga paragrafi 1 nga ky nen mund të jetet nëse për shkak të mungesës së kapaciteteve adekuante transportuese në vend është e domosdoshme që transportin ta bëjë transportuesi i huaj.

Lejen nga paragrafi 1 të këtij neni e jep ministri i Transportit dhe Lidhjeve.

Neni 75

Transportuesi i vendit dhe i huaj me automjet në rrugë publike që është i shprazët ose së bashku me ngarkesën i tejkalon kushtet e përcaktuara në drejtim të dimenzioneve, masës se përgjithshme, ngarkesës së boshtit, mund të bëjë transport në bazë të lejes për transport të Jashtëzakonshëm.

Lejen për transport të jashtëakonshëm me kërkesën e transportuesit të vendit dhe të huaj e jep ndërmarrja publike për mirëmbajtjen dhe rruajtjen e rrugëve publike pas marrjes së mendimit nga Ministria e Punëve të Brendshme.

Në lejen për transport të jashtëzakonshëm përcaktohen mënyra dhe kushtet për kryerjen e transportit dhe afati i lejes.

Procedura për dhënien e lejes është urgjente.

Leja për transport të jashtëzakonshëm doemos duhet të gjendet në automjet.

Neni 76

Automjetit që bën transport ndërkombëtar dhe që është i shprazët ose së bashku me ngarkesën i tejkalon kushtet e parapara në drejtim të dimenzioneve, masës së përgjithshme, përkatësisht ngarkesës, nuk do t'i lejohet hyrje, përkatësisht dalje në dhe nga Republika e Maqedonisë nëse nuk posedon leje për transport të jashtëzakonshëm.

VI. TRANSPORTI PËR NEVOJA PERSONALE

Neni 77

Transporti për nevoja personale i udhëtarëve dhe mallrave në komunikacionin rrugor, është transporti që e bëjnë personat juridikë dhe fizikë për shkak të kënaqjes së nevojave prodhuase ose shërbye se suazat e veprimtarisë së vet.

Si transport i mallrave për nevoja personale që e bëjnë transportuesit, konsiderohet transporti, me ç'rast transportohen ekskluzivisht mallra, të cilat janë në lidhje me kryerjen e veprimtarisë së tyre themelore, me ç'rast mallrat që transportohen janë në pronësi të tyre ose janë nga ato të prodhura dhe të shitura, të dhëna në përpunim ose ripërpunim, përmirësim ose nga ato janë dhënë për depojim etj.

Gjatë kryerjes së transportimit të mallrave për nevojat personale, pronari i automjetit njëkohësisht është edhe pronar i mallrave, të cilat transportohen, ndërsa vozitësi është i punësuar te ai.

Personat juridikë dhe fizikë transportin nga paragrafi 1 të këtij neni doemos duhet ta bëjnë me automjetet të cilat i plotësojnë kushtet e përcaktuara me dispozitat nga neni 5 paragrafi 2 i këtij ligji.

Neni 78

Gjatë kryerjes së transportit të udhëtarëve për nevojat personale, udhëtarët të cilët transportohen doemos duhet të kenë dëshmi për identifikimin të dhënë nga ai që e bën transportimin për nevoja personale, përkatësisht dëshmi për arkëtimin e shërbimit turistik në të cilën është llogaritur edhe çmimi i transportit, kur bëhet transporti për shkak të nevojave shërbye se suazat e veprimtarisë.

Gjatë kryerjes së transportit ndërkombëtar të udhëtarëve për nevoja personale, përvèç dëshmisë për identifikim ose dëshmisë për pagimin e shërbimit turistik, në automjet doemos duhet të gjendet fletudhëtimit nga neni 49 paragrafi 2 i këtij ligji.

Neni 79

Gjatë kryerjes së transportit të mallrave për nevoja personale në komunikacionin ndërkombëtar rrugor në utomjet doemos duhet të gjendet:

- fletëngarkesa, dhe
- dëshmia nga e cila nund të vërtetohet se bëhet fjalë për transport nga neni 77 paragrafi 2 i këtij ligji.

VII. KOMPENSIM PËR RRUGËT

Neni 80

Automjetet e vendit dhe të huaja për shfrytëzimin e rrugëve në Republikën e Maqedonisë paguajnë kompensim në pajtim me Ligjin përrrugët publike.

Për automjetet e vendit kompensimi arkëtohet gjatë regjistrimit të automjeteve, nëse i veturavë të huaja paguhet gjatë hyrjes në Republikën e Maqedonisë.

VIII. AUTORIZIMET E DREJTORISË DOGANORE

Neni 81

Drejtoria doganore, në kalimin kufitar, përkatësisht në vend tjetër ku bëhet mbikëqyrja doganore, kontrollon se transportuesi i vendit dhe huaj a kanë leje dhe dokumentet tjera, të përcaktuara me këtë ligj, dispozita tjera dhe marrëveshjet tjera ndërkombëtare dhe transportuesi a e ka bërë transportin në pajtim me ato dokumente.

Nëse drejtoria doganore konstaton se transportuesi i huaj ose i vendit nuk ka në atomjet leje dhe dokumente tjera të nevojshme ose të njëjtat nuk i shfrytëzon në mënyrë të përcaktuar, do të ndalojë hyrjen e automjetit në Republikën e Maqedonisë, përkatësisht daljen nga ajo dhe për atë do ta informojë Ministrinë e Transportit dhe Lidhjeve.

Ministria e Transportit dhe Lidhjeve mund ta lejojë lëvizjen e automjetit me leje të veçantë.

IX. MARRJA DHE VENDOSJA JASHTË LIGJIT E LEJEZ DHE NDALIMI I PËRKOHSHËM I QASJES NË RRUGËT E TERRITORIT TË REPUBLIKËS SË MAQEDONISË

Neni 82

Ministri Transport dhe Lidhje mund të marrë vendim për marjen dhe vendosjen jashtë fuqisë të lejeve nga neni 25 paragrafi 1, neni 36 paragrafi 2 dhe neni 66 paragrafi 2 dhe 3 nga ky ligj, nëse transporti nuk bëhet në pajtim me lejen e dhënë.

Leja për transportin nga neni 36 paragrafi 2 dhe neni 66 paragrafi 2 dhe 3 nga ky ligj e dhënë transportuesit të huaj mund t'i merret dhe të vendoset jashtë fuqisë dhe në rast nëse organi kompetent në shtet në të cilin transportuesi është regjistruar, refuzon të japë leje adekuate për transportsin maqedonias.

Me vendim nga paragrafi 1 të këtij neni, leja mund të merret dhe të vendoset jashtë fuqisë në kohëzgjatje prej 1 deri 12 muaj, deri sa me vendimin nga paragrafi 2 nga ky nen leja mund të merret edhe përgjithmonë.

Me vendimin e ministrit të Transportit dhe Lidhjeve me të cilin merret leja dhe vëhet jashtë fuqisë, transportuesit i merren të gjitha kopjet e lejes për linjën në fjalë.

Neni 83

Ministri i Transportit dhe Lidhjeve me vendim përkohësisht do t'ia ndalojë qasjen në rrugët e territorit të Republikës së Maqedonisë transportuesit të huaj në rast të kundërvajtjeve të rënda ose përsëri të kryera në bazë të këtij ligji.

Ndalesa e përkohshme nga paragrafi 1 i këtij neni mund të shqiptohet në kohëzgjatje prej 1 deri 12 muaj.

Neni 84

Vendimi nga neni 82 dhe 83 nga ky ligj, nëse bëhet fjalë për transport ndërkombëtar e realizon Drejtoria doganore e Republikës së Maqedonisë në kalimet kufitare.

Neni 85

Kundër vendimit nga neni 82 dhe 83 nga ky ligj mund të paraqitet ankesë në afat prej 8 ditëve nga dita e pranimit të vendimit në Komisionin e Qeverisë së Republikës së Maqedonisë për zgjidhjen e punëve administrative në shkallë të dytë nga lëmii komunikacionit.

Ankesa nuk e shtyn ekzekutimin e vendimit.

X. MBIKËQYRJA

Neni 86

Mbikëqyrjen e realizimit të këtij ligji dhe dispozitave të nxjerra në bazë të tij e bën Ministria e Transportit dhe Lidhjeve.

Neni 87

Mbikëqyrjen inspektuese mbi zbatimin e dispozitave të këtij ligji dhe rregullave të miratuara në bazë të këtij ligji që kanë të bëjnë për transportin ndërkombunal të udhëtarëve

тë веçantë në linjë midis dy dhe më shumë komunave dhe transportit rrugor ndërkombëtar, e bën Inspektoratit shtetëror për transport, pëmës inspektorëve shtetërorë për transport rrugor.

Mbikëqyrjen inspektuese mbi zbatimin e dispozitave të këtij ligji dhe rregullave të miratuarë në bazë të këtij ligji që kanë të bëjnë me transportin komunal të udhëtarëve, auto-taksi transportit të udhëtarëve dhe transportin e veçantë në linjë të udhëtarëve që bëhet në territorin e komunës, e bëjnë inspektorët e autorizuar për komunikacion rrugor të komunës.

Mbikëqyrjen inspektuese mbi zbatimin e dispozitave të këtij ligji dhe dispozitave të miratuarë në bazë të këtij ligji që kanë të bëjnë me transportin komunal të udhëtarëve, transportit auto-taksi të udhëtarëve dhe transportit të veçantë në linjë të udhëtarëve që bëhet në territorin e Qytetit të Shkupit, e bëjnë inspektorët e autorizuar për komunikacion rrugor të komunës.

Për inspektor shtetëror, për inspektor të autorizuar për komunikacion rrugor për komunë dhe për inspektor të autorizuar për komunikacion rrugor për Qytetin e Shkupit, mund të emërohet inxhinier i diplomuar i komunikacionit, me më së paku dy vjet përvojë pune në profesion.

Neni 88

Inspektorët shtetërorë për komunikacion rrugor bëjnë mbikëqyerjen e:

- transportit të udhëtarëve në komunikacionin ndërkombëtar,
- transportit të mallrave në transportin e brendshëm rrugor,
- transportit të udhëtarëve dhe mallrave në komunikacionin rrugor ndërkombëtar,
- transportit të veçantë në linjë të udhëtarëve që bëhet midis dy e më shumë komunave, dhe
- stacioneve të autobusëve dhe ndalesë.

Inspektori i autorizuar i komunës ose inspektorët e autorizuar të Qytetit të Shkupit për komunikacion rrugor bëjnë mbikëqyerjen e:

- transportit komunal të udhëtarëve në linjë,
- transportit të udhëtarëve auto-taksi,
- transportit të veçantë të udhëtarëve në linjë që bëhet në territorin e komunës ose në territorin e Qytetit të Shkupit,
- taksi stacioneve,
- terminaleve të autobusëve ose vendkthimit të autobusëve, dhe
- parkinglokaleve për automjete ngarkuese dhe autobusëve.

Nëse komuna ose Qyteti i Shkupit nuk e sigurojnë kryerjen e mbikëqyrjes inspektuese nga paragrafi 2 i këtij nenit, të njëjtën do ta bëjnë inspektorët shtetërorë për komunikacion rrugor në llogari të komunës ose të Qytetit të Shkupit.

Neni 89

Inspektori shtetëror për komunikacion rrugor ka të drejtë të marrë vendim për:

- heqjen e automjetit nga transporti me marrjen e targave regjistruese dhe lejen e trafikut, nëse transportuesi nuk disponon licencë për kryerjen e transportit adekuat,
- heqjen e automjetit nga komunikacioni, me marrjen e targave regjistruese dhe lejen e trafikut, nëse transportuesi bën transportin e udhëtarëve në linjë pa leje adekuate ose pa orar për vozitje të regjistruar,
- marrjen e përkohshme të lejes transportuesit të vendit nëse nuk u përmbahet dispozitave dhe orarit përvotizje të regjistruar gjatë kryerjes së transportit ndërkombal të udhëtarëve, me propozim përfshirjen e orarit përvotizje nga evidenta,
- marrjen e përkohshme të lejes së transportuesit të vendit ose të huaj për kryerjen e transportit ndërkombëtar në linjë të udhëtarëve, nëse nuk u përmbahet dispozitave dhe orarit përvotizje të regjistruar dhe itinerarit,
- marrjen e lejes transportuesit, për transport të veçantë në linjë të udhëtarëve që bëhet midis dy komunave nëse udhëtarët që transportohen nuk disponojnë me dëshmi përfteksifikim nga kërkuesi i transportit,

- ndalimin e lëvizjes së mëtejme të automjetit të huaj në territorin e Republikës së Maqedonisë me udhëzimin e automjetit deri te një nga kalimet kufitare, për shkak të lëshimit të vendit, nëse në automjet nuk gjendet dokumentacioni i caktuar për transportin e llojit adekuat të përcaktuuar me këtë ligj dhe marrëveshjen ndërkombëtare,

- marrjen e lejes transportuesit të vendit dhe të huaj për kryerjen e transportit ndërkombëtar të mallit nëse transportuesi nuk u përmbahet kushteve të të njejtës dhe kushteve të përcaktuara nga Sekretariati i Konferencës Evropiane të Ministrave të Transportit nëse transporti bëhet me TNEQ leje,

- evitimin e mangësive në afat të caktuar në drejtim të realizimit të kushteve të përcaktuara për kryerjen e transportit në komunikacion rrugor, kushteve për punë të stacioneve të autobusëve dhe përbajtjes së orarit përvotizje,

- ndalimin e përkohshëm për përdorimin e stacioneve të autobusit dhe ndalesës të autobusit nëse në afat të përkohshëm nuk mënjanohen mangësitë që i ka përcaktuar inspektori për komunikacion rrugor.

Me marrjen e lejes për transport të udhëtarëve në linjë nënkuqtohet marrja e të gjitha ekzemplarëve të lejes me të cilat disponon transportuesi përbajtjen e linjës konkrete për të cilin është bërë kundërvajtja.

Marrja e lejes përkohësish nga alineja 3 dhe 4 nga paragrafi 1 i këtij neni zgjat 30 ditë, e nëse në afat prej një viti transportuesi e përsërit kundërvajtjen inspektori do të paraqesë propozim përmarrjen e lejes në Ministrinësë Transportit dë Lidhjeve.

Përmarrjen e përkohshme të lejes nga alineja 4 paragrafi 1 të këtij neni informohet Drejtoria doganore e Republikës së Maqedonisë në vendkalimin kufitar.

Marrja e lejes së trafikut dhe targat regjistruese nga aline 1 dhe 2 paragrafi 1 i këtij neni dorëzohen në Ministrinë e Punëve të Brendëshme.

Për lejen e marrë të trafikut dhe targat regjistruese transportuesit i jetet vërtetim.

Përashtimi i automjetit nga komunikacioni me marrjen e targave regjistruese dhe lejes së trafikut nga alineja 1 dhe 2 të këtij neni zgjat 30 (tridhjetë ditë).

Ndalesa e përkohshme nga alineja 8 paragrafi 1 nga ky nen, mund të shqiptohet në kohëzgjatje prej 10 deri 30 ditë.

Neni 90

Inspektori i autorizuar për transport rrugor të komunës ose inspektori i autorizuar për komunikacion rrugor për Qytetin e Shkupit ka të drejtë të marrë vendim për:

- heqjen e automjetit nga komunikacioni me marrjen e targave regjistruese dhe lejes së trafikut, nëse transportuesi bën transportin komunal të udhëtarëve pa licencë,

- heqjen e automjetit nga komunikacioni me marjen e targave regjistruese dhe lejes së trafikut nëse transportuesi bën transport komunal të udhëtarëvepa licencë, leje dhe pa orar përvotizje të regjistruar,

- heqjen e auto-taksi automjetit nga komunikacioni me marjen e targave regjistruese dhe lejen e trafikut nëse transporti bëhet pa licencëaduke, nëse nuk ka të instaluar taksimetër në rregull, të plombuar dhe të paguar ose nëse i njëti nuk është aktivizuar,

- marrjen e lejes transportuesit për transport të veçantë të udhëtarëve në linjë që bëhet në rajonin e komunës, nëse udhëtarët që transportohen nuk kanë dëshmi përfteksifikim nga porositësi i transportit,

- mënjanimin e mangësive në afat të caktuar në drejtim të realizimit të kushteve të përcaktuara për kryerjen e transportit komunal të udhëtarëve në linjë dhe respektimin e orarit përvotizje dhe transportin e udhëtarëve auto-taksi,

- ndalimin e përkohshëm për përdorimin e terminaleve të autobusit dhe vendkthimit dhe taksi stacioneve nëse në afatin e caktuar nuk mënjanohen mangësitë që i ka përcaktuar inspektori.

Marrja e lejes së trafikut dë targave të regjistrimit nga alineja 1, 2 dhe 3 nga paragrafi 1 i këtij neni dorëzohen në Ministrinë e Punëve të Brendëshme.

Për marrjen e lejes së trafikut dhe targave të regjistrimit transportuesit i jetep vërtetim.

Hëqja e automjetit nga komunikacioni me marrjen e lejes së trafikut dhe targave regjistruese zgjat 30 (tridhjetë) ditë.

Ndalesa e përkohshme nga paragrafi 1 alinea 6 e këtij neni mund të jetë në kohëzgjatje prej 10 (dhjetë) ditëve deri 30 (tridhjetë) ditë.

Neni 91

Nëse gjatë kryerjes së mbikëqyerjes inspektorit shtetëror, inspektori i autorizuar i komunës ose Qytetit të Shkupit për komunikacion rrugor arrin në njohuri se ekziston bazë e dyshimit se është kryer kundërvajtje me të cilën është bërë cënimi i këtij ligji ose dispozite tjetër, janë të detyruar pa shtyre të paraqesin kërkësë për ngritjen e procedurës kundërvajtëse.

Neni 92

Kundër vendimit të inspektorit shtetëror për komunikacion rrugor mund t'i paraqitet ankesë në afat prej 8 ditëve nga dita e pranimit të vendimit ministrit të Transportit dhe Lidhjeve.

Kundër vendimit të inspektorit të autorizuar të komunës ose të inspektorit të autorizuar të Qytetit të Shkupit për komunikacion rrugor, mund t'i paraqitet ankesë në afat prej 8 ditëve nga dita e pranimit të vendimit ministrit Transportit dhe Lidhjeve.

Ankesa nuk e shtyn ekzekutimin e vendimit.

Neni 93

Transportuesit, poseduesi i automjeteve, personi juridik i cili administron me stacionin e autobusave dhe shfrytëzuesit e transportit janë të detyruar që inspektorëve nga neni 87 nga ky ligj t'u mundësojë kryerjen e mbikëqyrjes inspekuese, t'ua jadin informatat e duhura dhe t'ua jadin në shikim dokumentacionin e duhur.

Neni 94

Inspektorët nga neni 87 i këtij ligji kanë legjitimacion që e jep organi që i emëron.

Formën dhe përbajtjen e formularit të legjitimacionit nga paragrafi 1 të këtij neni dhe mënyrën e dhënies së tij dhe marrjes i përcaktion ministri i Transportit dhe Lidhjeve.

Neni 95

Ministria e Transportit dhe Lidhjeve bën mbikëqyrjen mbi ligjshmérinë e punës së organeve të komunës dhe organeve të Qytetit të Shkupit.

Gjatë kryerjes së mbikëqyrjes nga paragrafi 1 nga ky nen Ministria e Transportit dhe Lidhje i bën punët vijuese:

- vlerëson se organet e komunës a kanë o organizuar transport në rajonin e komunës, në pajtim me procedurat e përcaktuara më këtë ligj,

- paralajmëron përmangësitë e caktuara materiale dhe procedurale në punën e organeve të komunës, të cilët do ta pamundësojnë kryerjen e transportit në komunikacionin rrugor,

- ju jep rekomandime organeve komunale me kërkësë të tyre për zbatimin e përpiktë të punëve të cilat duhet t'i kryejnë në pajtim me këtë ligj,

- e përcjell ligjshmérinë e vendimeve që i merr prefekti në zgjidhjen e të drejtave të vëçanta, obligimeve dhe interesave të personave juridikë dhe fizikë, të marra në bazë të këtij ligji dhe në rast kur do të konstatojë se janë miratuar në kundërshtim me këtë ligj, ndërmerr masa sipas të drejtës përmbiqyerje në pajtim me dispozitat e procedurës së përgjithshme administrative,

- jep mendim dhe ndihmë profesionale sipas propozim dispozitave nga lëmii komunikacionit rrugor me kërkësë të komunës, dhe

- në kohë i informon organet e komunës përgjendjet e konstatuara në punën e tyre dhe përmasat e ndërmara gjatë kryerjes së mbikëqyerjes.

XI DISPOZITAT NDËSHKUESE

Neni 96

Me dënim me para prej 20.000 deri 200.000 denarë do të dënohet përkundërvajtje personi juridik, nëse:

1. bën transport publik të udhëtarëve dhe mallrave në komunikacionin e brendshëm dhe ndërkombëtar pa licencë (neni 4 paragrafi 1),

2. bën transportin e udhëtarëve në linjë në komunikacionin rrugor ndërkombëtar pa leje (neni 25 paragrafi 2 dhe neni 36 paragrafi 2),

3. bën kabotazhë në transportin ndërkombëtar të udhëtarëve në linjë (neni 39),

4. bën transportin e udhëtarëve transit përmes territorit të Republikës së Maqedonisë pa leje përkatësisht në kundërshtim me lejen e dhënë (neni 40),

5. bën transport periodik të udhëtarëve në komunikacionin rrugor ndërkombëtar pa leje nëse me marrëveshje ndërkombëtare është paraparë ai transport të bëhet me leje (neni 50 paragrafi 1),

6. bën transportin ndërkombëtar të mallrave pa leje (neni 66 paragrafi 2),

7. transportuesi i huaj bën transportin e mallrave në transportin rrugor të brendshëm pa leje (neni 74 paragrafi 1).

Për kundërvajtjen nga paragrafi 1 pika 1 nga ky nen përvëç dënimit me para personit juridik do t'i shqiptohet edhe masa e sigurisë marrje e të mirës materiale të fituar me kundërvajtje.

Për të njejtin kundërvajtje nga paragrafi 1 të këtij neni të bërë për herë të dytë, personit juridik i cili bën veprimtarit në pajtim me dispozitat e këtij ligji, përvëç dënimit me para, do t'i shqiptohet edhe masa e sigurisë, ndalim i kryerjes së veprimitarës në kohëzgjatje prej 6 muajve deri në 1 vit.

Për kundërvajtjen nga paragrafi 1 të këtij neni do të dënohet edhe personi përgjegjës në personin juridik me dënim me para prej 5 000 deri 50 000 denarë dhe do t'i shqiptohet masa e sigurisë ndalim i kryerjes së punëve përgjegjësës në afat prej 3 muajve deri 1 vit.

Neni 97

Me dënim me para prej 15.000 deri 150.000 denarë do të dënohet përkundërvajtje personi juridik, nëse:

1. bën transport në komunikacionin rrugor me automjete që nuk i plotësojnë kushtet e përcaktuara me dispozitat përsiguri të komunikacion rrugor dhe kushtet e përcaktuare të veçanta ekspluatuese teknike (neni 5 paragrafi 1),

2. fillon të bëjë transport të udhëtarëve dhe mallrave në komunikacionin rrugor të brendshëm dhe ndërkombëtar para se të fitojë licencë (neni 11 paragrafi 1),

3. gjatë kryerjes së transportit komunal të udhëtarëve në linjë në automjet nuk ka licencë dhe orarë përvazitje të regjistruar në original ose kopje të vërtetuar (neni 20 paragrafi 1),

4. transportuesi nuk i përbahet orarit përvazitje dhe rregullisht nuk e mban linjën (neni 20 paragrafi 2),

5. transportin nuk e kryen në pajtim me lejen e dhënë dhe orarin vitezës të vërtetuar (neni 26 paragrafi 4),

6. e ndryshon orarin e vitezave dhe drejtimin e lëvizjes (itinérarin) para skadimit të afatit të lejes (neni 28 paragrafi 1),

7. pa shkaqe të arsyeshme dhe pa leje të organit kompetent e ndërpret transportin e linjës së caktuar (neni 32 paragrafi 1),

8. biletat përvazitje nuk i jep në pajtim me ninen 33 noga ky ligj,

9. bën transportin e veçantë në linjë nga neni 43 i këtij ligji pa leje të dhënë nga organi kompetent (neni 44),

10. bën transportin e udhëtarëve në linjë në transportin rrugor ndërkombëtar në kundërshtim me orarin e vitezave, itinerarin dhe listës së çmimit (neni 38 paragrafi 1),

11. në automjet me të cilin bëhet transporti nuk gjendet origjinali ose kopja e vërtetuar e lejes, orarit të vitezave, itinerarit dhe listës së çmimit (neni 38 paragrafi 2),

12. gjatë kryerjes së vitezave së lirë të udhëtarëve në komunikacionin rrugor të brendshëm në autobus nuk gjendet marrëveshja e lidhur midis transportuesit dhe shfrytëzuesit të shërbimit dhe lista e udhëtarëve që transportohen e vërtetuar nga transportuesi (neni 49 paragrafi 1),

13. gjatë kryerjes së transportit të lirë ndërkombe tar tē udhëtarëve nē automjet nuk gjendet lista e udhëtimit dhe marrëveshja e lidhur midis transportuesit dhe porositësit tē shërbimit (neni 49 paragrafi 2),

14. nē automjet nuk ka leje nēse është i paraparë transporti tē bëhet me leje,

15. nuk u jep shërbime me kushte tē barabarta tē gjithë transportuesve tē cilët bëjnë transportin e udhëtarëve nē linjë (neni 57 paragrafi 1),

16. nē automjet nuk ka licencë, urdhër udhëtimi dhe fletë ngarkuese (neni 64),

17. nē automjet nuk ka fletë ngarkuese dhe leje nēse ajo kërkohet (neni 66 paragrafi 2).

për kundërvajtjet nga paragrafi 1 tē këtij nenii do tē dënohet edhe personi përgjegjës nē personin juridik me dënim me para, prej 3 000 deri 30 000 denarë.

Neni 98

Me dënim me para prej 10.000 deri 100.000 denarë do tē dënohet pér kundërvajtje personi juridik, nëse:

1. gjatë kryerjes së transportit publik tē udhëtarëve dhe mallit nē komunikacionin e brendshëm rrugor nē automjet nuk ka urdhëresë udhëtimi (neni 6 paragrafi 1),

2. nuk mban evidencë pér urdhëresat e dhëna tē udhëtimit dhe tē njejtat nuk i ruan më së paku 1 vit (neni 6 paragrafi 3),

3. gjatë kryerjes së transportit nē automjet nuk gjendet leja dhe orari vozitës i vërtetuar (neni 26 paragrafi 5),

4. nuk e paraqet ndërprenen e përkohshëm tē transportit nē organin që e ka dhënë lejen (neni 29 paragrafi 2),

5. te organi kompetent që e ka dhënë lejen nuk paraqet kërkësë pér ndërprenen e përkohshme ose ndërprenen e përhershme tē transportit (neni 30 paragrafi 1),

6. ndërprenen e përkohshme ose ndërprenen e përhershme tē transportit dhe ndryshimin e orarit pér vozitës nē linjë tē caktuar nuk e shpall nē mjetet e informimit publik dhe nē stacionin e autobusit (neni 31),

7. bën hipjen dhe zbritjen e udhëtarëve, përkatësisht ngarkimin dhe shkarkimin e bagazhit, nē stacionet e autobusit dhe ndalesë që nuk kanë hyrë nē leje dhe orarin vozitës pér linjën (neni 34),

8. nuk ndalet nē stacionin e autobusit përkatësisht vendpritje tē përmendura nē leje dhe orarin vozitës pér linjën (neni 35),

9. nē Ministrinë e Transportit dhe Lidhjeve nuk paraqet tē dhëna pér numrin e transporteve tē kryera dhe udhëtarëve tē transportuar nē njërin ose drejtimin tjetër më së voni nē afat prej 15 ditëve nga dita e skadimit tē tremujorshit pér tē cilin paraqitet raport (neni 41 paragrafi 3),

10. bën transportin e udhëtarëve auto-taksi pa licencë (neni 52),

11. gjatë kryerjes së transportit auto-taksi nē automjet nuk ka instaluar taksimetër tē rregullt, tē plombuar dhe tē paguar (neni 54 paragrafi 1),

12. gjatë kryerjes së transportit nuk e ka aktivizuar taksimetrin dhe çmimin e transportit nuk e paguan nē bazë tē shumës së caktuar nē taksimetër (neni 54 paragrafi 2),

13. nē kulmin e veturës me tē cilën bëhet auto taksi transporti nuk e ka vendosur emrin "TAKSI" (neni 54 paragrafi 3),

14. stacioni i autobusit nuk e ka harmonizuar orarin e punës nē pajtim me nenin 59 nga ky ligji,

15. stacioni i autobusit nuk mbani ditar pér arrijeten dhe nisjen e autobusit dhe nē urdhëresën e udhëtimit nuk e vërteton kohën e arrijetes dhe nisjes tē autobusëve (neni 60 paragrafi 1 dhe 3),

16. stacioni i autobusit nuk e informon Ministrinë e Transportit dhe Lidhjeve pér moskryerjen e transportit nē linjë tē caktuar (neni 60 paragrafi 2),

17. nëse transportuesi i automjetit që i tejkalon kushtet e përcaktuara nē drejtim tē dimenzioneve, masës së përgjithshme, bosht ngarkesës nuk ka leje pér transport tē jashtëzakonshëm (neni 75),

18. bën transportin pér nevoja personale nē kundërshtim me kushtet nga neni 77 tē këtij ligji,

19. gjatë kryerjes së transportit ndërkombe tar tē mallrave pér nevoja personale nē automjet nuk ka listë ngarkuese (neni 79),

20. nuk vepron nē bazë tē vendimit tē inspektorit (neni 89 dhe 90),

21. inspektorit pér komunikacion rrugor nuk i mundëson kryerjen e mbikëqyrjes inspekuese, nuk i jep informata tē nevojshme dhe nuk ia vë nē shikim dokumentacionin e duhur (neni 93).

pér kundërvajtjet nga paragrafi 1 tē këtij nenii do tē dënohet edhe personi përgjegjës nē personin juridik me dënim me para prej 2.000 deri 20.000 denarë.

Neni 99

Me dënim me para prej 5.000 deri 40.000 denarë do tē dënohet pér kundërvajtje personi fizik, nëse:

1. bën transport publik pa licencë (neni 4 paragrafi 1);

2. bën transport nē komunikacionin rrugor me automjete që nuk i plotësojnë kushtet e përcaktuara me dispozitat pér siguri nē komunikacionin rrugor dhe kushtet e përcaktuare tē veçanta ekspluatuese teknike (neni 5 paragrafi 1);

3. bën transportin komunal tē udhëtarëve pa licencë (neni 18);

4. nē automjet me tē cilin bëhet transporti komunal i udhëtarëve nuk ka licencë, leje dhe orar udhëtimi tē regjistruar nē original ose kopje tē vërtetuar (neni 20 paragrafi 1);

5. bën hipjen dhe zbritjen e udhëtarëve nē transportin komunal nē linjë nē vendpritje tē autobusit nē kundërshtim me orarin vozitës tē regjistruar (neni 21 paragrafi 1);

6. bën transportin ndërkomunal tē udhëtarëve pa leje (neni 25 paragrafi 1),

7. bën transportin ndërkomunal tē udhëtarëve nē linjë nē kundërshtim me lejen e dhënë dhe orarin vozitës tē vërtetuar (neni 26 paragrafi 4),

8. gjatë kohës së kryerjes së transportit nē automjet nuk ka leje dhe orar udhëtimi (neni 26 paragrafi 5),

9. nuk e paraqet ndërprenen e përkohshme tē transportit nē organin që e ka dhënë lejen (neni 29 paragrafi 2),

10. te organi kompetent që e ka dhënë lejen nuk e paraqet kërkësën pér ndërprenen e përkohshme ose ndërprenen e përhershme tē transportit (neni 30 paragrafi 1),

11. ndërprenen e përkohshme ose ndërprenen e përhershme tē transportit dhe ndryshimin e orarit pér udhëtim nē linjë tē caktuar nuk e shpall nē mjetet e informimit publik dhe nē stacionin e autobusit (neni 31),

12. bën hipjen dhe zbritjen e udhëtarëve, përkatësisht ngarkimin dhe shkarkimin e bagazhit, nē stacionet e autobusit dhe ndalesë që nuk kanë hyrë nē lejen dhe orarin e udhëtimit pér linjën (neni 34),

13. nuk ndalet nē stacionin e autobusit përkatësisht vendpritjet e përmendur nē leje dhe nē orarin udhëtimit pér linjën (neni 35),

14. bën transportin e vëçantë nē linjë (neni 44),

15. bën transportin e lirë tē udhëtarëve nē komunikacionin e brendshëm rrugor nē kundërshtim me nenin 49 paragrafi 1 nga ky ligji,

16. bën transportin e udhëtarëve auto-taksi pa licencë (neni 52),

17. nē automjet me tē cilin bëhet transporti auto-taksi, nuk ka instaluar nē vend tē dukur, taksimetër nē rregull, tē plombuar dhe tē paguar (neni 54 paragrafi 1),

18. gjatë kryerjes së transportit nuk e ka aktivizuar taksimetrin dhe çmimin e transportit nuk e paguan nē bazë tē shumës së caktuar nē taksimetër (neni 54 paragrafi 2),

19. nē kulmin e veturës dhe anash me tē cilën bëhet transporti auto taksi nuk e ka vendosur emrin "TAKSI" (neni 54 paragrafi 3),

20. vozitësi i autobusit nuk e ka paraqitur kohën e secilës arrijet dhe nisje tē autobusit nē stacionin e autobusit (neni 60 paragrafi 3),

21. automjeti me tē cilin bën transport pér nevoja personale nuk i plotëson kushtet e përcaktuara me dispozitat nga neni 5 paragrafi 2 tē këtij ligji (neni 77 paragrafi 4),

22. në automjet nuk ka fletengarkimi dhe dëshmi prej të cilës mund të konstatohet se bëhet transporti për nevoja personale (neni 79),

23. nuk vepron në bazë të vendimit të inspektorit (neni 89 dhe 90),

24. inspektorit për komunikacion rrugor nuk i mundëson kryerjen e mbikëqyrjes inspektuese, nuk i jep informata të nevojshtme dhe nuk ia vë në shikim dokumentacionin e duhur (neni 93).

Për kundërvajtjen nga paragrafi 1 pika 1, 3, 4, 7 dhe 8 të këtij neni përvet dënimit me para kryerësit mund t'i shqiptohet edhe masa e sigurisë ndalim për kryerjen e transportit publik në kohëzgjatje prej tre deri një një vit.

XII. DISPOZIAT KALIMTARE DHE PËRFUNDIMTARE

Neni 100

Personat juridikë dhe fizikë të cilët kryejn transport publik të udhëtarëve dhe mallrave në komunikacionin e brendshëm dhe komunikacionin rrugor ndërkombëtar, janë të obliguar që në afat prej 1 viti nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji, të paraqesin kërkesë përmarrjen e licencës.

Në qoftë se personat, në afatin nga paragrafi 1 i këtij neni, nuk paraqesin kërkesë përmarrjen e licencës, organi kompetent do të marrë vendim përm pushim të veprimtarisë.

Licencat të cilat janë lëshuar para hyrjes së këtij ligji në fuqi, vazhdojnë të vlefjnë deri në skadimin e afatit përm t'cilin janë lëshuar.

Neni 101

Transporti në linjë i udhëtarëve në komunikacionin e brendshëm rrugor do të bëhet në pajtim me orarin ekzistues të udhëtimit të regjistruar, më së voni në afat prej një viti nga dita e hyrjes së këtij ligji në fuqi.

Lejet përm kryerjen e transportit në linjë ndërkombëtar të udhëtarëve dhe lejet përm transportin e mallrave, të lëshuara para hyrjes së këtij ligji në fuqi, do të vlefjnë deri në skadimin e kohës përm t'cilin janë lëshuar.

Neni 102

Rregullat më të përafërtë sipas këtij ligji, do të nxirren në afat prej një viti nga dita e hyrjes së këtij ligji në fuqi.

Deri në hyrjen në fuqi të rregullave nga paragrafi 1 të këtij neni, do të zbatohen rregullat që kanë qenë në fuqi deri në ditën e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

Neni 103

Me ditën e hyrjes së këtij ligji në fuqi, pushon të vlefjë Ligji përm transportin e komunikacionin rrugor ("Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 63/95 dhe 29/98).

Neni 104

Ky ligj hyn në fuqi ditën e tetë nga dita e shpalljes në "Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

1277.

Brz osnova na člen 75 stavovi 1 i 2 od Ustavot na Republika Makedoniya, prësëdatorot na Republika Makedoniya i prësëdatorot na Sobraniot na Republika Makedoniya, izdavaat

УКАЗ

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА СНАБДУВАЊЕ СО ВОДА ЗА ПИЕЊЕ И ОДВЕДУВАЊЕ НА УРБАНИ ОТПАДНИ ВОДИ

Се прогласува Законот за снабдување со вода за пиење и одведување на урбани отпадни води,

што Собрaniето на Republika Makedoniya го донесе на седницата одржана на 16 септември 2004 година.

Бр. 07-3750/1
16 септември 2004 година

Скопје

Претседател
на Republika Makedoniya,
Бранко Црвенковски, с.р.

Претседател
на Собранието на Republika
Makedoniya,
д-р Љупчо Јордановски, с.р.

ЗАКОН ЗА СНАБДУВАЊЕ СО ВОДА ЗА ПИЕЊЕ И ОДВЕДУВАЊЕ НА УРБАНИ ОТПАДНИ ВОДИ

I ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој закон се уредуваат условите и начинот за снабдување со вода за пиење, прекинување на снабдувањето со вода за пиење и одведување на урбани отпадни води во реципиентот преку водоснабдителниот и канализациониот систем, изградбата, одржувањето, заштитата и приклучувањето на водоснабдителни и канализациони системи, односите меѓу давателот и корисникот на услугата, како и надзор над спроведувањето на овој закон.

Член 2

Цели на овој закон се:

- достапност на доволни количества здравствено исправна и чиста вода за пиење за потребите на корисниците на услугата, согласно со барањата, стандардите и вредностите за квалитет на водата;

- снабдување со здравствено исправна вода за пиење, а во случај на нејзина контаминација, забрана или ограничување на користењето;

- соодветно информирање на корисниците на услугата за квалитетот на водата за пиење и преземање мерки за обезбедување на квалитет на водата за пиење;

- соодветно пречистување на индустриски отпадни води пред нивно испуштање во реципиентот и

- преку одведување на урбантите отпадни води да се обезбеди заштита од негативните ефекти од нивното испуштање.

Член 3

Одделни поими употребени во овој закон го имаат следново значење:

1) "снабдување со вода за пиење" е зафаќање, обработка и дистрибуција на водата преку водоснабдителниот систем до главниот водомер на корисникот на услугата;

2) "вода за пиење" е:

- секоја вода, во својата првобитна состојба или по третман, наменета за консумирање од страна на човекот, готвење, подготвка на храна или за други домашни намени, без оглед на тоа од каде потекнува и дали се снабдува од водоводната мрежа или од цистерна и

- водата што се користи за производство на храна - за производство, обработка, конзервирање или за продажба на производи или на материјал наменети за консумирање од страна на човекот, освен доколку надлежните органи потврдат дека квалитетот на водата не може да влијае врз здравствената исправност на прехранбеното готово производ;

3) "одведување на урбани отпадни води" е собирање на отпадните води од станбените, деловните, производните, административните и на нив слични простори во агломератот, од приклучокот на дворната мрежа, одведување со улична канализациона мрежа, пречистување во пречистителни станици и испуштање на отпадните води во реципиентот.

4) "реципиент" е секоја проточна и стоечка вода на површината на земјата во која се испуштаат урбани отпадни и атмосферски води;

5) "водоснабдителен систем" е збир на хидротехнички објекти за снабдување со вода за пиење и тоа: водозафат (места каде давателот на услугата зафаќа површинска и/или подземна вода), резервоар, објект за обработка на вода, пумпна и хлоринаторска станица, главен довод, магистрален вод, улична водоводна мрежа и водоводен приклучок заедно со придржните објекти и опремата за довод на вода од водозафатот до приклучокот на главниот водомер на корисникот на услугата;

6) "водоводна мрежа на корисникот на услугата" е од главниот водомер во водомерната шахта и целокупната водоводна мрежа на корисникот на услугата;

7) "водоводен приклучок" е водоводна цевка од уличната мрежа, односно од регионалниот водоснабдителен систем до водоводниот вентил (затворач) пред главниот водомер во водомерната шахта;

8) "водомерна шахта" е објект на корисникот на услугата во која се монтира (поставува) главниот водомер на водоводниот приклучок;

9) "урбани отпадни води" се отпадни води од домаќинства, индустриски отпадни води и атмосферски води, односно мешавина од отпадни води од домаќинства, индустриски отпадни води и/или атмосферски води;

10) "отпадни води од домаќинства" се отпадни води од станбени населби и од сервисните капацитети, коишто главно потекнуваат од човечкиот метаболизам и од активностите во домаќинствата;

11) "индустриска отпадна вода" е секоја отпадна вода што се исфрла од просториите кои се користат за извршување на индустриска или тровската дејност;

12) "атмосферски води" се сите површински води предизвикани од атмосферските врнежи кои преку сливниците се слеваат во атмосферската канализација;

13) "канализационен систем" е збир на хидротехнички објекти и тоа: колектори, магистрални канали, улична канализациона мрежа, атмосферска канализациона мрежа, црпни станици, сифони и постројки за пречистување на урбантите отпадни води;

14) "канализациона мрежа на корисникот на услугата" е внатрешна канализациона мрежа во објектот на корисникот вклучувајќи ја и приклучната шахта;

15) "канализационен приклучок" е спојот на канализационата мрежа на корисникот на услугата со улична канализациона мрежа;

16) "давател на услуга" е јавно претпријатие основано од општината, односно градот Скопје, Владата на Република Македонија или од друго правно лице, во кое доминантен капитал има Републиката, општината или градот Скопје, кое ги исполнува условите за вршење на дејноста согласно со закон.

17) "корисник на услуга" е правно или физичко лице сопственик на станбен, деловен, производствен, административен и на нив сличен објект вклучувајќи го и кукнит совет приклучен на водоводна и/или канализациона мрежа, како и јавните комунални претпријатија приклучени на регионалните водоснабдителни системи;

18) "хидротехнички услови" е акт на давателот на услугата издаден врз основа на претходно добиени услови за градба во кои се дефинира постоечката, односно предвидената улична водоводна, канализациона и атмосферска мрежа;

19) "ревизиони шахти" се објекти кои се поставуваат на одредени растојанија на уличната канализациона и атмосферска мрежа и служат за контрола и одржување на истата;

20) "приклучни (контролни) шахти" се објекти кои се наоѓаат на канализационен или атмосферски приклучок меѓу уличната канализациона и атмосферска мрежа и објектот на корисникот на услугата и служат за одржување на каналскиот приклучок на корисникот на услугата;

21) "сливници" се објекти за зафаќање на атмосфериските води од сообраќајните површини и нивен транспорт до атмосферската канализација и

22) "водомерна арматура" е збир на фасонски делови кои се наоѓаат меѓу вентилот на корисникот на услугата и вентилот на давателот на услугата и се користат за вградување и демонтирање на водомерот.

Член 4

(1) Снабдувањето со вода за пиење, како и одведувањето на урбани отпадни води во реципиентот се дејности од јавен интерес.

(2) Снабдувањето со вода за пиење се врши преку водоснабдителен систем, а одведувањето на урбани отпадни води во реципиентот се врши преку канализационен систем со кои управува давателот на услугата.

II УСЛОВИ И НАЧИН НА ВРШЕЊЕ НА ДЕЛНОСТА

Член 5

Давателот на услугата врши:

- снабдување со вода за пиење со зафаќање, обработка и дистрибуција на водата преку водоснабдителниот систем до главниот водомер на корисникот на услугата;

- одведување на урбани отпадни води во реципиентот, со нивно собирање од корисниците на услугата преку канализационата мрежа, пречистување и испуштање во реципиентот;

- одведување на атмосферските води во реципиентот со нивно прифаќање од урбантите површини, со одведување преку атмосферската канализациона мрежа и испуштање во реципиентот и

- управување и одржување на водоснабдителниот и канализациониот систем.

Член 6

(1) Средствата за вршење на дејностите од членот 5 на овој закон се остваруваат од цената за користење на тие услуги и надоместокот за приклучување на водоснабдителниот и канализациониот систем.

(2) Цената на водата за пиење и одведувањето на урбантите отпадни води и атмосферски води се изразуваат во ден/м³.

(3) Цената од ставот (2) на овој член зависи од трошоците за снабдување со вода за пиење до корисниците на услугата и одведувањето на урбантите отпадни води, трошоци за заштита на животната средина околу извориштето и на самото извориште, експлоатационите трошоци, трошоците за одржување, замена на амортизираните делови и други оштетувања, капитални инвестиции, каматите за отплата на капиталните инвестиции и други трошоци.

(4) Определувањето на висината на цената се врши со методологија, а врз основа на следниве критериуми:

- потрошена количина на вода за пиење од страна на корисниците на услугата, како просечна и прекумерна потрошувачка и

- категорија на корисници на услугата.

(5) Потрошувачката на водата за пиење, како просечна потрошувачка по член на семејно домаќинство ја определува советот на општината и градот Скопје.

(6) Цената за секој кубен метар потрошена вода за пиење над просечната потрошувачка (прекумерна потрошувачка на водата за пиење) се зголемува за два пати.

(7) Цената ја определува давателот на услугата, по претходна согласност на основачот.

(8) Цената се определува како:

- надоместок за м/3 вода за пиење со одведување на отпадни води и атмосферски води од домаќинствата и индустриски отпадни води;

- надоместок за м/3 само вода за пиење и

- надоместок за м/3 само за одведување на отпадни води и атмосферски води од домаќинствата и индустриски отпадни води.

(9) Методологијата за утврдување на цената од ставот (4) на овој член, ја пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на комуналните работи.

Член 7

(1) Давателот на услугата утврдува и надоместок за приклучување на корисникот на услугата на водоснабдителниот и канализациониот систем.

(2) Висината на надоместокот од ставот (1) на овој член зависи од големината на водоводниот, односно канализациониот приклучок, трошоци за приклучување, хидротехничките услови и друго.

(3) Согласност на висината на надоместокот за приклучување од ставот (1) на овој член дава основачот.

Член 8

(1) Давателот на услугата е должен на корисниците на услугата да им обезбеди трајно и непрекинато снабдување со здравствено исправна и чиста вода за пиење преку изградениот водоснабдителен систем, како и одведување на урбаниите отпадни води преку изградениот канализационен систем.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член, до нарушување или прекин во давањето на услугата, може да дојде во случај на:

- оштетување на водоснабдителниот, односно канализациониот систем поради виша сила, поголеми хавари и дефекти;
- недоволна периодична издашност на извориштата;
- здравствена неисправност на водата за пиење и
- прекин во снабдувањето со електрична енергија, таму каде што давањето на услугата е зависна од истата.

(3) Нарушувањето и прекинот во давањето на услугата во случаите од ставот (2) на овој член не е основ за барање надомест на штета.

(4) Давателот на услугата е должен да ги информира корисниците на услугата за нарушувањето или прекинот во давањето на услугата од ставот (2) на овој член, согласно со закон.

Член 9

Давателот на услугата е должен да врши испитување на здравствената исправност на водата за пиење на начин и постапка согласно со закон и прописите кои произлегуваат од него.

Член 10

(1) Во случаите кога корисниците на услугата не можат да се снабдат со вода за пиење непрекинато над 12 часа, давателот на услугата е должен да ги снабди корисниците на услугата со вода за пиење на начин што ќе се утврди со План за начинот на вршење на дейноста во вонредни околности, согласно со стандардите и вредностите за квалитет на водата и неопходното количество на вода за пиење, донесен од давателот на услугата во согласност со основачот.

(2) Давателот на услугата е должен да ги информира корисниците на услугата за начинот на снабдување во случаите од ставот (1) на овој член.

III ИЗГРАДБА, ОДРЖУВАЊЕ И ЗАШТИТА НА ВОДОСНАБДИТЕЛЕН И КАНАЛИЗАЦИОНЕН СИСТЕМ

1. Изградба на водоснабдителен и канализационен систем

Член 11

(1) Изградба на водоснабдителен и канализационен систем се врши на начин и услови определени со закон и Програмата за уредување на градежно земјиште на општината и Програмата за уредување на градежно земјиште на градот Скопје.

(2) Реконструкција или дограмба на водоснабдителен и канализационен систем или на дел од нив, се врши на начин и услови определени со закон, а по претходно издадени хидротехнички услови од давателот на услугата, во согласност со Програмата за уредување на градежно земјиште на општината и Програмата за уредување на градежно земјиште на градот Скопје.

Член 12

(1) Пред добивање на одобрение за градење на нов објект, реконструкција или дограмба на постоечки објект, инвеститорот е должен да прибави потврда од давателот на услугата за постоење или непостоење на водоводна и канализациона мрежа под објектот за кој се однесува одобрението, односно техничка можност за приклучување на водоводна и канализациона мрежа.

(2) Доколку постои водоводна и/или канализациона мрежа под објектот или на растојание од еден метар од надворешниот сид на објектот за кој се бара одобрението од ставот (1) на овој член, инвеститорот е должен да изврши реконструкција (изместување) на водоводната и/или канализациона мрежа на негова сметка, по претходно добиени хидротехнички услови од давателот на услугата.

Член 13

(1) Давателот на услугата обезбедува целосна документација за водоснабдителниот и канализациониот систем, заради воспоставување на подземен катастар.

(2) Документацијата од ставот (1) на овој член служи за потребите за експлоатација, управување и одржување на водоснабдителниот и канализациониот систем, како и за издавање на хидротехнички услови .

2. Одржување на водоснабдителен и канализационен систем

Член 14

(1) Одржувањето на водоснабдителниот систем го врши давателот на услугата од денот на добивањето на решението за употреба.

(2) Давателот на услугата е должен да го одржува и водоводниот приклучок на корисникот на услугата и тоа :

-водоводната инсталација до водомерна шахта вклучувајќи го и првиот вентил пред водомерот кај индивидуалните станбени објекти, односно до границата на имотот-локацијата ако водомерната шахта е поставена на непрописно и непристапливо место или е сместена во подрумски простории;

-водоводната инсталација до надворешниот сид од станбениот објект ако главниот водомер се наоѓа во објектот, за колективни станбени згради и

-водоводната инсталација до водомерната шахта вклучувајќи го првиот вентил пред водомерот, ако водомерната шахта се наоѓа пред колективната станбена зграда.

(3) Одржување на водоводната мрежа на корисникот на услугата е на негова сметка.

Член 15

(1) При дефект на водоводната мрежа која поминува низ имот на физичко или правно лице, сопственикот, односно корисникот на имотот е должен да му овозможи на давателот на услугата непречено отстранување на дефектот.

(2) Во случаите од ставот (1) на овој член давателот на услугата е должен да го доведе имотот во првобитна состојба и да ја надомести евентуалната штета настаната при отстранувањето на дефектот, согласно со закон.

Член 16

Над и покрај водомерната шахта, во пречник од најмалку три метри, не смее да се депонира каков било материјал со кој би се оневозможила нејзина употреба и користење.

Член 17

(1) Одржувањето на канализациониот систем го врши давателот на услугата од денот на добивањето на решението за употреба.

(2) Одржување на канализациона мрежа на корисникот на услугата е на негова сметка.

Член 18

(1) Корисниците на услугата се должни веднаш да го известат давателот на услугата за оштетувањето или дефект што ќе настане на канализационата мрежа на корисникот на услугата.

(2) Во случаите на дефект или запуштување на канализационата мрежа на корисникот на услугата, трошоците за отстранување на дефектот, односно отпуштување паѓаат на товар на корисникот.

Член 19

Корисниците на услугата кои вршат индустриска или трговска дејност не смеат да ги испуштаат индустриските отпадни води во канализациониот систем, пред да извршат потребено пречистување на начин утврден со закон.

Член 20

Над и покрај улични ревизиони шахти и сливници, во пречник од најмалку три метри, не смее да се депонира каков било материјал со кој би се оневозможила нивната употреба и користење.

Член 21

(1) Во случаите кога отстранувањето на дефектот на водоснабдителниот и канализациониот систем бара раскопување на улица, коловоз, јавна или зелена површина, давателот на услугата е должен претходно да прибави одобрение за раскопување од органот надлежен за издавање на одобрение за градење.

(2) Доколку дефектот на водоснабдителниот и канализациониот систем бара итно отстранување поради опасност од настапување на поголеми штети, раскопувањето на улица, коловоз, јавна или зелена површина, давателот на услугата го врши веднаш без да прибави одобрение од ставот (1) на овој член, но за преземените мерки писмено го известува органот надлежен за издавање на одобрение за градење.

(3) По завршување на работите од ставовите (1) и (2) на овој член, давателот на услугата е должен улицата, коловозот, јавната или зелената површина да ги доведе во првобитна состојба.

(4) Отстранувањето на дефектот на водоснабдителниот и канализациониот систем во областа определена како природно наследство согласно со закон, се врши по претходно прибавено одобрение од органот на државната управа надлежен за работите од областа на животна средина.

Член 22

(1) Сопственикот или корисникот на земјиштето е должен да дозволи премин преку тоа земјиште заради вршење премер, снимање, проектирање, изградба и изведување на работи за одржување и реконструкција на објектите од водоснабдителен и/или канализационен систем.

(2) Давателот на услугата е должен да ја надомести евентуалната штета на сопственикот или корисникот на земјиштето настаната со изведување на работите од ставот (1) на овој член, во согласност со закон.

(3) Над земјиштето каде што е изграден водоснабдителни или канализациони систем од јавен интерес се воспоставува право на службеност.

3. Заштита на водоснабдителен систем и канализационен систем

Член 23

(1) Заради заштита и спречување на оштетување на водоснабдителен и канализационен систем се забранува:

- изградба на станбени и други објекти над водоводната или канализационата мрежа;
- приклучување на водоводна и канализациона мрежа без одобрение за приклучување;

- поврзување на водоводна мрежа на корисникот на услугата кој користи вода од индивидуални извори со водата од водоводниот приклучок;

- бесправно користење на вода пред водомер;

- испуштање на цврсти материји: песок, земја, цемент, вар, камења, дрва, пепел, трска, метал, стакло, пластични материји, катран и други слични материји со поголем вискозитет во канализациониот систем;

- испуштање на урбани отпадни води, чија концентрација на сулфатниот јон е поголема од 400 мг/л, како и урбани отпадни води од септички јами и отпад во канализациониот систем;

- испуштање на отпадни материји и води кои ги оштетуваат сидовите на канализациониот систем;

- испуштање на нафта и нафтени деривати, како и цврсти и течни запаливи и експлозивни материји во канализациониот систем;

- приклучување на водоснабдителен и канализационен систем на објектите кои немаат одобрение за градење;

- испуштање на отпадни води од домаќинства и индустриски отпадни води во системот на атмосферската канализација, односно испуштање на атмосферски води во канализациониот систем за отпадни води од домаќинства и индустриски отпадни води;

- испуштање на индустриски отпадни води во канализационен систем без претходно извршено потребно пречистување и

- самоволно демонтирање и монтирање на водомери и водоводни арматури без согласност на давателот на услугата.

4. Средства за изградба и одржување на водоснабдителен и канализационен систем

Член 24

Средства за изградба и одржување на водоснабдителен и канализационен систем се обезбедуваат од:

- цената на услугата;
- буџетот на општината и градот Скопје;
- Буџетот на Република Македонија;
- кредити, донации и
- други извори.

Член 25

Начинот на одржување и заштита на водоснабдителен и канализационен систем го пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на комуналните работи, во согласност со министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на здравството и министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на заштита на животната средина.

IV УСЛОВИ И НАЧИН НА ПРИКЛУЧУВАЊЕ НА ВОДОСНАБДИТЕЛЕН И КАНАЛИЗАЦИОНЕН СИСТЕМ

Член 26

(1) Водоводната односно канализационата мрежа на корисникот на услугата се приклучува со уличната водоводна, односно канализациона мрежа на водоводниот, односно канализациониот систем преку водоводен односно канализационен приклучок на начин што го пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на комуналните работи.

(2) Во случај на реконструкција на уличната канализациона мрежа трошоците за повторно приклучување паѓаат на товар на инвеститорот.

(3) Секој сопственик на изграден или делумно изграден објект должен е да ја спои својата кукна канализација со уличната канализација истовремено кога уличната канализација ќе биде изградена пред неговиот објект.

Член 27

(1) Количината на потрошена вода за пиење се мери со водомер (главен и посебен) водомер.

(2) Главниот водомер инсталiran во водомерната шахта на водоводниот приклучок кај индивидуалните станбени, индустриски и трговски објекти и посебните водомери во колективните станбени згради се сопственост на корисникот на услугата и истите треба да бидат верификувани.

(3) Верификација на водомерите од ставот (1) на овој член, се врши на сметка на давателот на услугата.

(4) Типот и димензијата на водомерите го определува давателот на услугата.

(5) Верификацијата на водомер се врши под услови и на начин што ќе го пропише министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на економијата.

Член 28

(1) Во станбени згради и станбено-деловни згради со различни категории на корисници на услугите, како и во деловни и индустриски објекти кои ги користат повеќе корисници, секој корисник е должен да има посебен водомер.

(2) Во колективна станбена зграда посебните водомери служат за контрола и мерење за учество во вкупната потрошувачка на водата исказана со главниот водомер на приклучокот на станбената зграда.

(3) Главниот и посебниот водомер се единствено мерно средство за определување на потрошувачката на вода на корисникот на услугата во поглед на фактуирањето.

(4) Главниот водомер од ставот (3) на овој член е сопственост на давателот на услугата.

Член 29

(1) Корисникот на услугата е должен да овозможи пристап на овластен работник на давателот на услугата заради читање на водомери и одржување на водоводниот приклучок, како и за контрола на исправноста на хидрофорските постројки и други уреди чија неисправност може да предизвика штета на уличната водоводна мрежа.

(2) Овластениот работник од ставот (1) на овој член должен е да се легитимира.

(3) Формата и содржината на образецот на легитимацијата од ставот (2) на овој член ја определува давателот на услугата.

Член 30

(1) Ако водомерот е неисправен, закочен, стопен и слично, корисникот на услугата е должен во рок од три дена од констатирањето на дефектот за тоа да го извести давателот на услугата.

(2) Ако водомерот е неисправен, закочен, стопен и слично и не може да се утврди потрошена количина на вода, до поставување на исправен водомер, пресметката и наплатата, ќе се врши врз основа на годишната просечна потрошувачка пред констатирањето на неисправноста на водомерот.

(3) Во случаите од ставот (1) на овој член, давателот на услугата на сметка на корисникот на услугата е должен да постави исправен водомер.

Член 31

(1) Физичките и правни лица кои произведуваат, преработуваат и вршат промет со прехранбени производи и пијалаци, а кои се лоцирани (поставени) на просторот опфатен со урбанистичкиот план на општината и градот Скопје, во реоните каде што постои можност за користење на вода од водоснабдителен систем, должни се да се приклучат и да ја користат водата од водоснабдителниот систем со кој управува давателот на услугата.

(2) Се забранува користењето на вода спротивно на ставот (1) од овој член.

Член 32

Водоснабдителен или канализационен систем изграден со средства на граѓани, домашни и странски донатори или други корисници, со договор се отстапува на управување на давателот на услугата и претставува целина на единствениот водоснабдителен или канализационен систем.

В УСЛОВИ И НАЧИН НА ПРЕКИНУВАЊЕ СО СНАБДУВАЊЕ СО ВОДА ЗА ПИЕЊЕ И ОДВЕДУВАЊЕ НА УРБАНИ ОТПАДНИ ВОДИ**Член 33**

(1) Давателот на услугата има право да го прекине снабдувањето со вода за пиење и одведување на урбантите отпадни води, во случај кога корисникот на услугата и по претходна писмена опомена не ја исполнува обврската за плаќање на надоместокот.

(2) Давателот на услугата е должен да го прекине снабдувањето со вода за пиење и одведувањето на урбантите отпадни води без претходна писмена опомена, во случај, ако:

- продолжувањето со снабдувањето со вода за пиење и одведувањето на урбантите отпадни води би претставувало опасност за трети лица или за животната средина и природата и

- физичко или правно лице бесправно се поврзе на водоводен или канализационен приклучок.

(3) Давателот на услугата ќе го прекине снабдувањето со вода за пиење и одведувањето на урбантите отпадни води со претходно известување, ако:

- настане поголемо оштетување на водоснабдителниот систем, со цел да се отстранат оштетувањата со што ќе се спречи непотребно трошење на вода и правење штета на друг корисник;

- е донесено решение од страна на надлежен инспекциски орган;

- корисникот на услугата на својот приклучок, дозволи приклучување на друг корисник без одобрение и согласност на давателот на услугата;

- корисникот на услугата не се придржува на мерките за штедење на вода во време на рестрикција спрема планот донесен од советот на општината и Советот на градот Скопје ;

- водоводната мрежа на корисникот на услугата која е приклучена на уличната мрежа, ја поврзе со водоводна инсталација и уреди кои добиваат вода од индивидуални извори и техничка вода и

- корисникот на услугата бесправно користи вода пред водомер.

(4) Трошоците за прекинувањето и повторното приклучување од ставовите (1) и (3) алинеи 3, 4, 5 и 6 на овој член паѓаат на товар на корисникот на услугата.

Член 34

Прекинувањето со снабдување со вода за пиење, како и одведување на урбани отпадни води во случаите од членот 33 на овој закон, давателот на услугата го врши според техничките можности и услови за секој конкретен случај.

VI НАДЗОР**Член 35**

Надзор над примената на овој закон и прописите донесени врз основа на него, го врши органот на државната управа надлежен за работите од областа за комуналните работи.

1. Инспекциски надзор**Член 36**

Инспекциски надзор над примената на овој закон и прописите донесени врз основа на него, го врши овластениот комунален инспектор на општината и овласте-

ниот комунален инспектор на градот Скопје, Државниот инспекторат за животна средина и Државниот санитарен и здравствен инспекторат и други инспекции, во рамките на своите овластувања согласно со закон.

Член 37

Овластениот комунален инспектор на општините и овластениот комунален инспектор на градот Скопје, за подрачјето на градот Скопје при вршењето на инспекцискиот надзор утврдуваат дали давателот на услугата:

- на корисниците на услугата им обезбедува трајно и непрекинато снабдување со здравствено исправна и чиста вода за пиење преку изградениот водоснабдителен систем;
- обезбедува притисок во мрежата на водоснабдителниот систем;
- обезбедува трајно и непрекинато одведување на урбани отпадни води преку изградениот канализационен систем;
- прибавил одобрение за раскопување на улица, коловоз, јавна или зелена површина од надлежен орган;
- по отстранувањето на дефектот на водоснабдителниот и канализациониот систем ја доведе во првобитна состојба улицата, коловозот, јавната или зелената површина;
- обезбедува целосна документација заради воспоставување на подземен катастар за водоснабдителната и канализационата мрежа;
- врши одржување на водоснабдителниот и канализациониот систем;
- врши изградба на објекти од водоснабдителен и канализационен систем без одобрение за градење и
- приклучува објекти со водоснабдителен и канализационен систем, кои немаат одобрение за градење.

Овластениот комунален инспектор на општините и овластениот комунален инспектор на градот Скопје, за подрачјето на градот Скопје при вршењето на инспекцискиот надзор утврдуваат дали корисникот на услугата:

- прибавил потврда од давателот на услугата за постојење или непостоење на водоводна и канализациона мрежа под објектот пред добивање на одобрение за градење на нов објект или дограмба на постоен објект;
- прибавил потврда од давателот на услугата за постојење на техничка можност за приклучување на водоводна и канализациона мрежа;
- има поставено посебен водомер;
- во определен рок утврден со закон не го поправи или не постави исправен водомер;
- не дозволи на давателот на услуга непречено отстранување на дефект на водоводна мрежа;
- не го извести давателот на услугата за оштетувањата во канализационата мрежа;
- се приклучил на водоводна и канализациона мрежа без одобрение за приклучување;
- кој користи вода од индивидуални извори и ја поврзал со водата од водоводниот приклучок;
- бесправно користи вода пред водомер;
- самоволно демонтирање и монтирање на водомери и водомерни арматури;
- не дозволи премин заради вршење премер, снимање, проектирање и изведување на работи на одржување и реконструкција на објекти од водовод и канализација и
- не овозможува непречен пристап заради читање на водомер и одржување на водоводниот приклучок.

Член 38

Државниот санитарен и здравствен инспекторат и инспекторите на општините и градот Скопје при вршењето на инспекцискиот надзор утврдуваат дали давателот на услугата:

- врши испитување на здравствената исправност на водата за пиење и

- ги снабдува корисниците на услугата со неопходното количество на вода за пиење, кога не може да изврши снабдување преку водоснабдителниот систем непрекинато над 12 часа.

Член 39

Државниот инспекторат за животна средина и инспекторите на општините и градот Скопје при вршењето на инспекцискиот надзор утврдува дали корисникот на услугата:

- испушта цврсти материји во канализациониот систем од индустриски капацитети;
- испушта урбани отпадни води, чија концентрација на сулфатниот јон е поголема од 400 мг/л, како и урбани отпадни води од комунални септички јами и отпад во канализациониот систем;
- испушта отпадни материји и води кои ги оштетуваат сидовите на канализациониот систем;
- испушта нафта и нафтени деривати, како и цврсти и течни запаливи и експлозивни материји во канализациониот систем;
- испушта отпадни води од домаќинства и индустриски отпадни води во системот на атмосферската канализација, односно испушта атмосферски води во канализациониот систем за отпадни води од домаќинства и индустриски отпадни води и
- испушта индустриски отпадни води во канализациониот систем без претходно извршено потребно пречистување согласно интегрирана дозвола која се дава согласно со закон.

Член 40

(1) Доколку инспекторите од членот 36 на овој закон, утврдат неправилности во вршењето на работите од членовите 37, 38 и 39 на овој закон, донесуваат решение со кое ќе наредат отстранување на неправилностите.

(2) Со решението се определува и рокот за извршување на неправилностите кои ги констатирал инспекторот.

Член 41

(1) Против решението донесено од инспекторот на Државниот санитарен и здравствен инспекторат, може да се поднесе жалба до министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на здравството, против решението донесено од инспекторот на Државниот инспекторат за животна средина, може да се поднесе жалба до министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на здравството.

(2) Против решението донесено од овластениот комунален инспектор на општините и овластениот комунален инспектор на градот Скопје, може да се поднесе жалба до министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на комуналните работи.

(3) Жалбата од ставовите (1) и (2) не го одлага извршувањето на решението.

2. Надзор над законитоста на работите на органите на општината

Член 42

(1) Органот на државната управа надлежен за работите од областа на комуналните работи врши надзор над законитоста на работата на органите на општината.

(2) При вршењето на надзорот од ставот (1) на овој член органот на државната управа надлежен за работите од областа на комуналните работи ги врши следниве работи:

- ја следи законитоста на работата на органите на општината и градот Скопје и презема мерки, активности и поднесува иницијативи за снабдувањето со вода за пиење и одржувањето на урбантите отпадни води;

- оценува дали органите на општината и градот Скопје обезбедуваат снабдувањето со вода за пиење и одведувањето на урбани отпадни води, согласно со стандардите и постапките утврдени со закон;

- укажува на определени материјални и процедурилни недостатоци во работата на органите на општината и градот Скопје кои би можеле да го оневозможат вршењето на работите, снабдувањето со вода за пиење и одведувањето на урбани отпадни води;

- им дава препораки на органите на општината и градот Скопје на нивно барање за доследно спроведување на работите или треба да ги вршат согласно со овој закон;

- ја следи законитоста на решенијата што градона-чалникот ги донесува во решавањето на поединечните права, обврски и интереси на физичките и правните лица донесени врз основа на овој закон и во случај кога ќе утврди дека се донесени спротивно на овој закон, презема мерки по право на надзор согласно со правила-та на општата управна постапка;

- дава мислење и стручна помош по предлог на прописите во областа снабдување со вода за пиење и одве-дување на урбани отпадни води на барање на општина-та и градот Скопје и

- навремено ги известува органите на општината и градот Скопје за констатирани состојби во нивната работа и за преземените мерки при вршењето на надзо-рот.

(3) Доколку и покрај укажувањето и преземените мерки и активности на органите на општината и орга-ните на градот Скопје, не го обезбедат извршувањето на работите за кои тие се надлежни, согласно со овој закон, им се одзема вршењето на работите.

(4) Вршењето на одземените работи го презема органот на државната управа надлежен за работите од областа на комуналните работи, но најмногу до една година од нивното преземање, во име и за сметка на општините и градот Скопје.

(5) Органот на државната управа надлежен за рабо-тите од областа на комуналните работи за преземање на работите од ставот (3), на овој член писмено ги из-вестува органот на државната управа надлежен за рабо-тите од областа на локалната самоуправа и органот на државната управа надлежен за работите од областа на финансите.

VII КАЗНЕНИ ОДРЕДБИ

Член 43

(1) Со парична казна од 100.000 до 300.000 денари ќе се казни за прекршок давателот на услугата , ако :

1) на корисниците на услугите не им обезбеди трај-но и непрекинато снабдување со здравствена исправна и чиста вода за пиење преку изградениот водоснабди-телен систем, како и одведување на урбани отпадни води преку изградениот канализационен систем (член 8 став (1));

2) не врши испитување на здравствената исправ-ност на водата за пиење (член 9);

3) не ги снабди корисниците со неопходно количес-ство вода за пиење (член 10 став (1));

4) не обезбеди целосна документација за водоснаб-дителниот и канализациониот систем (член 13 став (1));

5) не го одржува водоснабдителниот и канализаци-онен систем (член 14 став (1)) и член 17 став (1));

6) не прибави одобрение за раскопување од надле-жен орган (член 21);

7) не ги доведе во првобитна состојба улицата, од-носно земјиштето каде што се врши отстранување на дефектот (член 21 став (3));

8) приклучува објекти со водоснабдителен и кан-ализационен систем, кои немаат одобрение за градење (член 23 став (1) алинеја 9) и

9) во определен рок не постави исправен водомер (член 30 став (3)).

(2) Со парична казна од 30.000 до 50.000 денари ќе се казни за прекршок од ставот (1) на овој член и одго-ворното лице на правното лице - давател на услугата.

Член 44

(1) Со парична казна од 80.000 до 200.000 денари ќе се казни за прекршок правното лице - корисник на ус-лугата, ако :

1) не прибави потврда од давателот на услугата (член 12 став(1);

2) не дозволи на давателот на услуга непречено отстра-нување на дефект на водоводна мрежа (член 15 став (1));

3) не го извести давателот на услугата за оштетува-њата во канализационата мрежа (член 18);

4) не дозволи премин заради вршење премер, сми-мање, проектирање и изведување на работи на одржу-вање и реконструкција на објекти од водоснабдителен и канализационен систем (член 22);

5) изгради станбени и други објекти над водоводна или канализациона мрежа (член 23 став (1) алинеја 1);

6) изврши приклучување на водоводна и канализа-циона мрежа без одобрение за приклучување (член 23 став (1) алинеја 2);

7) изврши поврзување на водоводна мрежа на кори-сникот на услугата кој користи вода од индивидуални извори со водата од водоводниот приклучок (член 23 став (1) алинеја 3);

8) бесправно користи вода пред водомер (член 23 став (1) алинеја 4);

9) испуштање цврсти материји во канализациониот систем (член 23 став (1) алинеја 5);

10) испушта урбани отпадни води, како и урбани отпадни води од септички јами и отпад во канализаци-ониот систем (член 23 став (1) алинеја 6);

11) испушта отпадни материји и води кои со своето агресивно дејство ги оштетува сидовите на канализаци-ониот систем (член 23 став (1) алинеја 7);

12) испушта нафта и нафтени деривати, како и цвр-сти и течни запаливи и експлозивни материји во канали-зациониот систем (член 23 став (1) алинеја 8);

13) испушта отпадни води од домаќинства и индустриски отпадни води во системот на атмосферската канализа-ција, односно испушта атмосферски води во канализаци-ониот систем за отпадни води од домаќинства и индустриски отпадни води (член 23 став (1), алинеја 10);

14) испушта индустриски отпадни води во канали-зационен систем без претходно извршено потребно пречистување (член 23 став (1), алинеја 11);

15) самоволно демонтирање и монтирање на водомери и водомерни арматури (член 23 став (1),алинеја 12);

16) нема посебен водомер (член 28) ;

17) не овозможи непречен пристап заради читање на водомерот и одржување на водоводниот приклучок, како и за контрола на исправноста на хидрофорските постројки и други уреди (член 29);

18) не го извести во рок од три дена давателот на услугата дека водомерот е неисправен, закочен или стопен (член 30, став (1)) и

19) не користи вода од водоснабдителен систем (член 31став(1)).

(2) Со парична казна од 10.000 до 30.000 денари ќе се казни за прекршок од ставот (1) на овој член и одго-ворното лице на правното лице - корисник на услугата.

(3) Со парична казна од 5.000 до 20.000 денари за дејствијата од ставот (1) на овој член ќе се казни за прекршок физичкото лице - корисник на услугата.

VIII ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 45

Постојните јавни комунални претпријатија кои вр-шат снабдување со вода за пиење и одведување на ур-бани отпадни води, како и водостопанските претприја-

тија што стопанисуваат со регионалните водоводи се должни своето работење да го усогласат со одредбите на овој закон во рок од 12 месеца од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 46

Во рок од три месеца од денот на влегувањето во сила на овој закон органите на општините и органите на градот Скопје се должни одлуците и другите акти кои ја уредуваат оваа материја да ги усогласат со одредбите на овој закон, а доколку истите се во спротивност со овој закон да донесат одлуки за нивно престанување.

Член 47

(1) Сите корисници на услугата, кои немаат поставено водомер, а се приклучени на изградениот водоснабдителен систем, должни се во рок од шест месеца од денот на влегувањето во сила на овој закон, да постават водомер.

(2) По истекот на рокот од ставот (1) на овој член, до поставувањето на водомерот, потрошувачката на водата ќе се пресметува по цената согласно со членот 6 од овој закон.

Член 48

Давателот и корисниците на услугите се должни во рок од една година од денот на влегување во сила на овој закон да склучат договор со кој ќе ги регулираат меѓусебните права и обврски согласно одредбите на овој закон.

Член 49

Поблиски прописи предвидени со овој закон ќе се донесат во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 50

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија", а ќе се применува од денот на конституирањето на советите на општините и на градот Скопје и изборот на градоначалниците на општините и градоначалникот на градот Скопје по спроведувањето на првите наредни локални избори согласно со Законот за локалните избори ("Службен весник на Република Македонија" број 46/96, 12/2003, 36/2004, 52/2004 и 60/2004).

L I G J I PËR FURNIZIM ME UJË TË PIJSHËM DHE PËRCJELLJEN E UJËRAVE TË NDOTURA URBANE

I. DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 1

Me këtë ligj rregullohen kushtet dhe mënyra e furnizimit me ujë të pijshëm, ndërprerja e furnizimit me ujë të pijshëm dhe përcjellja e ujërave të ndotura urbane në recipientin përmes sistemit përfurnizim me ujë dhe sistemit të kanalizimit, ndërtimi, mirëmbajtja, mbrojtja dhe kcyja në sistemet e kanalizimit dhe të furnizimit me ujë, marrëdhëniet mes dhënsit dhe shfrytëzuesit të shërbimit, si dhe mbikëqyrja mbi zbatimin e këtij ligji.

Neni 2

Qëllimet e këtij ligji janë:

- arritshmëria e sasive të mjaftueshme të ujit të pijshëm, shëndetësisht në rregull dhe të pastër pér nevojat e shfrytëzuesve të shërbimit, në pajtim me kërkosat, standardet, dhe vlerat pér cilësi të ujit;

- furnizimi me ujë të pijshëm shëndetësisht në rregull, e në rast të kontaminimit të tij, ndalim ose kufizim të shfrytëzimit;

- informimi përkatës i shfrytëzuesve të shërbimit pér cilësinë e ujit të pijshëm dhe ndërmarrja e masave pér sigurimin e cilësisë së ujit të pijshëm;

- pastrimi përkatës i ujërave të ndotura industriale para lëshimit të tyre në recipientin, dhe

- përmes përcjelljes së ujërave të ndotura urbane të sigurohet mbrojtje nga efektet negative nga lëshimi i tyre.

Neni 3

Nacionet e caktuara të përdorura në këtë ligj kanë këtë domethënë:

- 1) "furnizim me ujë të pijshëm" është marrja, përpunimi dhe distribuimi i ujit përmes sistemit përfurnizim me ujë deri te ujmatësi kryesor i shfrytëzuesit të shërbimit;

- 2) "ujë i pijshëm" është:

- çdo ujë, në gjendjen e tij të parë ose me trajtim, i destinuar pér konsumim nga ana e njeriut, gatim, përgatitje të ushqimit ose pér nevoja të tjera shtëpiake, pa marrë parasysh nga e ka origjinën dhe a furnizohet nga rrjeti i ujësjellësit ose nga cisterna, dhe

- uji i cili shfrytëzohet pér prodhimin e ushqimit - pér prodhim, përpunim, konservim ose pér shitjen e produkteve ose të materieve të destinuara pér konsumim nga ana e njeriut, përvëc nëse organet kompetente vërtetojnë se cilësia e ujit nuk mund të ndikojë mbi rregullshmërinë shëndetësore të prodhimit të gatshëm ushqimor;

- 3) "përcjellja e ujërave të ndotura urbane" është mbledhja e ujërave të ndotura nga lokalet banesore, afariste, të prodhimit, administrative dhe lokale të ngashme në aglomerat, nga kycja e rrjetit të oborrit, përcjellja përmes rrijetit të kanalizimit të rrugës, pastrimi në stacionet e pastrimit dhe lëshimi i ujërave të ndotura në recipientin;

- 4) "recipient" është çdo ujë rrjedhës dhe ndenjës në sipërfaqen e tokës në të cilin lëshohen ujërat e ndotura urbane dhe atmosferike;

- 5) "sistemi pér furnizim me ujë" është shuma e objekteve hidroteknike pér furnizim me ujë dhe atë: vendi i marrjes së ujit (vende ku dhënesi i shërbimit merr ujë sipërfaqësor dhe/ose ujë nëntokësor), rezervoari, objekti pér përpunimin e ujit, stacioni i pompës dhe i klorimit, përcuesi kryesor, përcuesi magjistral, rrjeti rrugor i ujësjellësit dhe kycja e ujësjellësit së bashku me objektet shoqërues e pajisja pér përcjellje të ujit nga vendi i marrjes së ujit deri te kycja e ujëmatësit kryesor të shfrytëzuesit të shërbimit;

- 6) "rrjeti i ujësjellësit i shfrytëzuesit të shërbimit" është nga ujëmatësi kryesor në shahtën ujëmatëse dhe rrjetin e têrësishëm të ujësjellësit i shfrytëzuesit të shërbimit;

- 7) "kycja e ujësjellësit" është gypi i ujësjellësit nga rrjeti rrugor gjegjësisht nga sistemi furnizues rajonal i ujit deri te ventili i ujësjellësit (mbyllësi) para ujëmatësit kryesor në shahtën e ujëmatësit;

- 8) "shahta e ujëmatësit" është objekti i shfrytëzuesit të shërbimit ku bëhet montimi (vendoset) ujëmatësi kryesor i kycjes së ujësjellësit;

- 9) "ujërat e ndotura urbane" janë ujëra të ndotura të amvisërisë, ujëra të ndotuara industriale dhe ujërat atmosferike gjegjësisht përzierja e ujërave të ndotura të amvisërisë, ujërave të ndotura industriale dhe/ose ujërave atmosferike;

- 10) "ujërat e ndotura të amvisërisë" janë ujëra të ndotura të lagjeve banuese dhe të kapaciteteve të servisit, të cilat kryesishet dalin nga metabolizmi njerëzor dhe nga aktivitetet në amvisëri;

- 11) "uji i ndotur industrial" është çdo ujë i ndotur që lëshohet nga lokalet që shfrytëzohen pér kryerjen e veprimtarisë industriale ose tregtarë;

- 12) "ujërat atmosferike" janë të gjitha ujërat sipërfaqësore të shkaktuara nga reshjet atmosferike të cilat përmes degëve derdhen në kanalizimin atmosferik;

- 13) "sistemi i kanalizimit" është shuma e objekteve hidroteknike dhe atë: kolektorët, kanalet magjistrale, rrjeti rrugor i kanalizimit, rrjeti atmosferik i kanalizimit, stacionet pér nxjerrjen e ujit, sifonët dhe stabilimentet pér pastrimin e ujërave të ndotura urbane;

- 14) "rrjeti i kanalizimit i shfrytëzuesit të shërbimit" është rrjeti i brendshëm i kanalizimit në objektin e shfrytëzuesit duke përfshirë edhe shahtën lidhëse;

do të caktohet me Plan për mënyrën e kryerjes së veprimtarisë në rrrethana të jashtëzakonshme, në pajtim me standartet dhe vlerat për cilësinë e ujit dhe sasisë së nevojshme të ujit të pijshëm, të sjellur nga dhënësi i shërbimit në pajtim me themeluesin.

(2) Dhënësi i shërbimit është i obliguar t'i informojë shfrytëzuesit e shërbimit për mënyrën e furnizimit në rastet e paragrafit (1) të këtij nenit.

III. NDËRTIMI, MIRËMBAJTJA DHE MBROJTJA E SISTEMIT TË FURNIZIMIT ME UJË DHE SISTEMIT TË KANALIZIMIT

1. Ndërtimi i sistemit të furnizimit me ujë dhe sistemit të kanalizimit

Neni 11

(1) Ndërtimi i sistemit të furnizimit me ujë dhe sistemit të kanalizimit bëhet në mënyrë dhe nën kushte të caktuara me ligj dhe Programin për rregullimin e tokës ndërtimore të komunës si dhe Programin për rregullimin e tokës ndërtimore të Qytetit të Shkupit.

(2) Rikonstruimi ose rindërtimi i sistemit përfurnizim me ujë dhe sistemit përfanalizim ose të një pjesë të tyre bëhet në mënyrë dhe nën kushte të përcaktuara me ligj, dhe me kushte të dhëna paraprake hidroteknike nga dhënësi i shërbimit, në pajtim me programin përfregullimin e tokës ndërtimore të komunës dhe Programin përfregullimin e tokës ndërtimore të Qytetit të Shkupit.

Neni 12

(1) Para marrjes së lejes përfndërtimin e objektit të ri, rikonstruimi ose rindërtimi të objektit ekzistues, investuesi është i obliguar të marrë vërtetim nga dhënësi i shërbimit përfekzistimin ose mosekzistimin e rrjetit të ujësjellësit dhe rrjetit të kanalizimit nën objektin përf të cilin ka të bëjë leja gjegjësisht mundësia teknike përfinstalimin e rrjetit të ujësjellësit dhe rrjetit të kanalizimit.

(2) Nëse ekziston rrjeti i ujësjellësit dhe/ose rrjeti i kanalizimit nën objektin ose në largësi prej një metër nga muri i jashtëm i objektit përf të cilin kërkohet leja nga paragrafi (1) i këtij neni, investuesi është i obliguar të bëjë rikonstrum (zhvendosjen) e rrjetit të ujësjellësit dhe /ose rrjetit të kanalizimit në llogari të tij, me kushte të marra paraprake nga dhënësi i shërbimit.

Neni 13

(1) Dhënësi i shërbimit siguron dokumentacion të plotë përf sistemin e furnizimit me ujë dhe sistemin e kanalizimit përf shkak të vendosjes së kadastrit nëntokësor.

(2) Dokumentacioni nga paragrafi (1) i këtij neni shërben përf nevojat e eksploatimit, administrimit dhe mirëmbajtjes së sistemit përfurnizim me ujë dhe sistemit përfkanalizim, si dhe përf dhënien e kushteve hidroteknike.

2. Mirëmbajtja e sistemit përfurnizim me ujë dhe sistemit të kanalizimit

Neni 14

(1) Mirëmbajtjen e sistemit përfurnizim me ujë e kryen dhënësi i shërbimit prej ditës së marrjes së vendimit përfndorim.

(2) Dhënësi i shërbimit është i obliguar ta mirëmbajë edhe instalimin e ujësjellësit të shfrytëzuesit të shërbimit dhe atë:

- instalimin e ujësjellësit deri te shahta e ujëmatësit në objektet individuale banesore, gjegjësisht afër kufirit të pronës-lokacionit nëse shahta e ujëmatësit është vendosur në vend jo të duhur ose në vend të papërshtatshëm ose është vendosur në vend të bodrumeve;

- instalimin e ujësjellësit deri te muri i jashtëm nga objekti banesor nëse ujëmatësi kryesor gjendet në objekt, përfndërtsat kolektive të banimit, dhe

- instalimin e ujësjellësit afër shahtës së ujëmatësit duke përfshirë ventilin e parë para ujëmatësit, nëse shahta e ujëmatësit gjendet para ndërtave kolektive të banimit.

(3) Mirëmbajtja e rrjetit të ujësjellësit të shfrytëzuesit të shërbimit është në llogari të tij.

Neni 15

(1) Gjatë difektit të rrjetit të ujësjellësit që kalon në pronën e personit fizik ose personit juridik, pronari gjegjësisht shfrytëzuesi i pronës është i obliguar t'i mundësojë dhënësit të shërbimit largim të papengueshëm të difektit.

(2) Në rastet nga paragrafi (1) i këtij neni dhënësi i shërbimit është i obliguar ta sjellë pronën në gjendje të mëparshme dhe ta kompensojë dëmin eventual të kriuar gjatë largimit të difektit, në pajtim me ligjin.

Neni 16

Mbi dhe përskaj shahtës së ujëmatësit, në diametër prej së paku tre metrave, nuk guxon të deponohet çfarëdo lloj materiali me të cilin do të bëhet i pamundur përdorimi dhe shfrytëzimi i tij .

Neni 17

(1) Mirëmbajtjen e sistemit të kanalizimit e kryen dhënësi i shërbimit prej ditës së marrjes së vendimit përfndorim.

(2) Mirëmbajtja e rrjetit të kanalizimit të shfrytëzuesit të shërbimit është në llogarinë e tij.

Neni 18

(1) Shfrytëzuesit e shërbimit janë të obliguar menjëherë ta lajmërojnë dhënësin e shërbimit përf dëmin ose difektin që do të bëhet në rrjetin e kanalizimit të shfrytëzuesit të shërbimit.

(2) Në rastet e difektit ose zënies së rrjetit të kanalizimit të shfrytëzuesit të shërbimit, shpenzimet përf largimin e difektit gjegjësisht lëshimit të kanalit bie në barrën e shfrytëzuesit.

Neni 19

Shfrytëzuesit e shërbimit që kryejnë veprimtarie industriale ose veprimtarie tregtare nuk guxojnë t'i lëshojnë ujërat e ndotura industriale në sistemin e kanalizimit para se të kryejnë pastrimin e nevojshëm në mënyrë të caktuar me ligj.

Neni 20

Mbi dhe përskaj shahtave revisionuese dhe grykëderdhjet, në diametër prej së paku tre metrave, nuk guxon të deponohet çfarëdo lloj materiali me të cilin do të bëhet i pamundur përdorimi dhe shfrytëzimi i tyre .

Neni 21

(1) Në rastet kur largimi i difektit në sistemin e furnizimit me ujë dhe sistemin përfkanalizim kërkon gropimin e rrugës, autorrugës, sipërfaqes publike ose të gjelbërt, dhënësi i shërbimit është i obliguar paraprakisht të marrë pëllqim përf gropim prej organit kompetent përf dhënien e pëllqimit përfndërtim.

(2) Nëse difekti i sistemit përfurnizim me ujë dhe sistemit përfkanalizim kërkoni largim të shpejtë përfarsye të rezikut nga krijimi i dëmeve më të mëdha, gropimin e rrugës, autorrugës, sipërfaqes publike ose të gjelbërt, dhënësi i shërbimit e kryen menjëherë pa marrë pëllqim nga paragrafi (1) i këtij neni, mirëpo përf masat e ndërmarrja me shkrim e njofton organin kompetent përf dhënien e pëllqimit përfndërtim.

(3) Pas përfundimit të punëve nga paragrafi (1) dhe (2) të këtij neni dhënësi i shërbimit është i obliguar që rrugën, autorrugën, sipërfaqen publike ose të gjelbërt t'i kthejë në gjendjen e mëparshme.

(4) Largimi i difektit të sistemit përfurnizim me ujë dhe sistemit përfkanalizim në rajonin e caktuar si trashëgimi natyrore në pajtim me ligjin, kryhet me pëllqimin e marrë paraprak nga organi i administratës shtetërore, kompetente përf punët nga sfera e mjedisit jetësor.

Neni 22

(1) Pronari ose shfrytëzuesi i tokës është i obliguar të lejojë kalim nëpër atë tokë përfarsye të matjes, incizimit, projektimit, ndërtimit dhe zbatimit të punëve përf mirëmbajtjen dhe rikonstruimin e objekteve nga sistemi përfurnizim me ujë dhe/ose nga sistemi përfkanalizim.

(2) Dhënësi i shërbimit është i obliguar ta kompensojë dëmin eventual të pronarit ose shfrytëzuesit të tokës të shkaktuar me kryerjen e punëve nga paragrafi (1) i këtij neni, në pajtim me ligjin.

(3) Mbi tokën ku është ndërtuar sistemi përfurnizim me ujë ose sistemi për kanalizim me interes publik vendoset e drejta e zyrtare.

3. Mbrojtja e sistemit përfurnizim me ujë dhe të sistemit për kanalizim

Neni 23

(1) Për arsyet e mbrojtjes dhe parandalimit të dëmtimit të sistemit përfurnizim me ujë dhe sistemit për kanalizim ndalohet:

- ndërtimi i objekteve banesore dhe objekteve të tjera mbi rrjetin e ujësjellësit ose rrjetin e kanalizimit;
- instalimi i rrjetit të ujësjellësit dhe rrjetit të kanalizimit pa leje përinstanim;
- lidhja e rrjetit të ujësjellësit të shfrytëzuesit të shërbimit i cili shfrytëzon ujë prej burimeve individuale me ujin nga instalimi i ujësjellësit;
- shfrytëzimi i padrejtë i ujit para ujëmatësit;
- lëshimi i materieve të forta: rërë, dhe, çimento, gëlqere, gurë, drunj, hi, kallam, metal, qelq, materie plastike, katran, dhe materie të tjera të ngashme me viskozitet më të madh në sistemin për kanalizim;
- lëshimi i ujërave të ndotura urbane, në të cilin koncentrimi i sulfatit të jonit është më i madh se 400 mg/l, si dhe ujërat urbane të ndotura nga gropat septike dhe ndotjet në sistemin e kanalizimit;
- lëshimi i materieve hedhurinore dhe ujërave që i dëmtojnë muret e sistemit të kanalizimit;
- lëshimi i naftës dhe derivateve të naftës, si dhe materieve të tjera të forta dhe të lëngshme djegëse dhe materieve shpërthyese në sistemin e kanalizimit;
- instalimi i sistemit përfurnizim me ujë dhe sistemit për kanalizim në objektet që nuk kanë leje përndërtim;
- lëshimi i ujërave të ndotura nga amvisëritë dhe i ujërave të ndotura industriale në sistemin e kanalizimit atmosferik gjegjësisht lëshimi i ujërave atmosferike në sistemin e kanalizimit përujrat e ndotura nga amvisëritë dhe ujërat e ndotura industriale;
- lëshimi i ujërave të ndotura industriale në sistemin e kanalizimit pa kryerjen e nevojshme paraprake të pastrimit, dhe
- në mënyrë tekanjoze bën montimin dhe demontimin e ujëmatësve armaturave të ujësjellësve pa pëlqimin e dhënesit të shërbimit.

4. Mjetet për ndërtimin dhe mirëmbajtjen e sistemit përfurnizim me ujë dhe sistemit për kanalizim

Neni 24

Mjetet për ndërtimin dhe mirëmbajtjen e sistemit përfurnizim me ujë dhe të sistemit për kanalizim sigurohen prej:

- çmimit të shërbimit;
- buxhetit të komunës dhe Qytetit të Shkupit;
- buxhetit të Republikës së Maqedonisë,
- kredive, donacioneve, dhe
- burimeve të tjera.

Neni 25

Mënyrën e mirëmbajtjes dhe mbrojtjes të sistemit përfurnizim me ujë dhe sistemit për kanalizim e përcakton ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetente për punët nga sfera e shëndetësisë dhe ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetente për punët nga sfera e mbrojtjes së mjedisit jetësor.

IV. KUSHTET DHE MËNYRA E INSTALIMIT TË SISTEMIT PËRFURNIZIM ME UJË DHE TË SISTEMIT PËRKANALIZIM

Neni 26

(1) Rrjeti i ujësjellësit gjegjësisht rrjeti i kanalizimit të shfrytëzuesit të shërbimit lidhet me rrjetin e rrugës së ujësjellësit gjegjësisht me rrjetin e kanalizimit të sistemit përfujësje gjegjësisht sistemit përkanalizim përmes instalimit të ujësjellësit gjegjësisht instalimit të kanalizimit në mënyrën që e përcakton ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetente për punët nga sfera e punëve komunale.

(2) Në rast të rikonstruimit të rrjetit të kanalizimit rrugor, shpenzimet përkrye të sërisht me bien mbi barrë të investitorit.

(3) Cdo pronar i objektit të ndërtuar ose pjesërisht të ndërtuar është i obliguar ta lidhë kanalizimin e shtëpisë së tij me kanalizimin e rrugës në kohë të njëjtë kur kanalizimi i rrugës dë të ndërtohet para objektit të tij.

Neni 27

(1) Sasia e ujit të harxhuar përi pije matet me ujëmatës (ujëmatës kryesor dhe të posaçëm).

(2) Ujëmatësi kryesor i instaluar në shahtën e ujëmatës së kryesor i instaluar në kryeqytet individualë banesore, industriale dhe tregtarë, si dhe ujëmatësat e posaçëm në ndërtesa banesore kolektive janë pronë e shfrytëzuesit të shërbimit dhe të njëjtat duhet të jenë të verifikuar.

(3) Verifikimi i ujëmatësave nga paragrafi (1) i këtij neni, bëhet në llogari të dhënesit të shërbimit.

(4) Tipin dhe dimensionin e ujëmatësave e përcakton dhënesi i shërbimit

(5) Verifikimi i ujëmatës së bëhet nën kushte dhe në mënyrën që do ta përcaktojë ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore, kompetente për punët nga sfera e ekonomisë.

Neni 28

(1) Në ndërtesa banesore dhe ndërtesa banesore afarishtë me kategoritë të ndryshme të shfrytëzuesve të shërbimeve, si dhe në objektet afarishtë industriale që i shfrytëzojnë më shumë shfrytëzues, cdo shfrytëzues është i obliguar të ketë ujëmatës të veçantë.

(2) Në ndërtesa banesore kolektive ujëmatësat e posaçëm shërbijnë për kontroll dhe matje përi pjesëmarrje në konsumimin e përgjithshëm të ujit të treguar në ujëmatësin kryesor në instalimin e ndërtësës përi banim.

(3) Ujëmatësi kryesor dhe ujëmatësi i posaçëm janë mjete të vetme matëse përi përcaktimin e konsumimit të ujit të shfrytëzuesit të shërbimit sa i përket faturimit.

(4) Ujëmatësi kryesor nga paragrafi (3) i këtij neni është pronë e dhënesit të shërbimit.

Neni 29

(1) Shfrytëzuesi i shërbimit është i obliguar të mundësojë qasje të punëtorit të autorizuar të dhënesit të shërbimit përi arsyet të leximit të ujëmatësve dhe mirëmbajtjes së instalimit të ujësjellësit, si dhe për kontrollin e rregullshmërisë së stabilimenteve hidrofore dhe pajisjeve të tjera, parregullshmëria e të cilave mund të shkaktojë dëm në rrjetin e ujësjellësit të rrugës.

(2) Punëtori i autorizuar nga paragrafi (1) i këtij neni është i obligueshëm të legjitimohet.

(3) Formën dhe përbajtjen e formularit të legjitimacionit nga paragrafi (2) i këtij neni e përcakton dhënesi i shërbimit.

Neni 30

(1) Nëse ujëmatësi nuk është në rregull, i blokuar, i stopuar dhe ngjashëm, shfrytëzuesi i shërbimit është i obliguar në afat prej tri ditësh nga konstatimi i difektit për atë ta lajmërojë dhënesin e shërbimit.

(2) Nëse ujëmatësi nuk është në rregull, i blokuar, i stopuar, dhe ngjashëm dhe nuk mund të vërtetohet sasia e konsumuar e ujit, deri në vendosjen e ujëmatës të rregull,

Ilogaria dhe pagesa do tē bëhet nē bazē tē konsumimit mesatar vjetor para konstatimit tē parregullshmërisë sē ujëmatësit.

(3) Në rastet nga paragrafi (1) i këtij neni, dhënesi i shërbimit nē llogari tē shfrytëzuesit tē shërbimit është i obliguar tē vendos ujëmatës nē gjendje tē rrugullt.

Neni 31

(1) Personat fizikë dhe juridikë që prodhojnë, përpunojnë dhe kryejnë qarkullim me prodhime ushqimore dhe pije, dhe tē cilët janë tē vendosur nē vendin e përfshire me plan urbanistik tē komunës dhe nē Qytetin e Shkupit, nē rajonet ku ekziston mundësia pér shfrytëzimin e ujtit nga sistemi pér furnizim me ujë, janë tē obliguar tē kyçen dhe ta shfrytëzojnë ujin nga sistemi pér furnizim me ujë me tē cilin udhëheq dhënesi i shërbimit.

(2) Ndalohet shfrytëzimi i ujtit nē kundërshtim me paragrafin (1) tē këtij neni.

Neni 32

Sistemi pér furnizim me ujë ose sistemi pér kanalizim i ndërtuar me imjetë tē qytetarëve, donatorëve tē vendit dhe tē huaj, ose shfrytëzuesve tē tjerë, me marrëveshje i jetet nē menaxhim dhënesit tē shërbimit dhe paraqet tërësi tē sistemit unik pér furnizim me ujë ose sistemit pér kanalizim.

V. KUSHTET DHE MËNYRA E NDËPRERJES SË FURNIZIMIT ME UJË TË PIJSHËM DHE PËRCJELLJA E UJËRAVE TË NDOTURA URBANE

Neni 33

(1) Dhënesi i shërbimit ka tē drejtë ta ndërpresë furnizimin me ujë tē pijshëm dhe përcjelljen e ujërave tē ndotura urbane, nē rast kur shfrytëzuesi i shërbimit edhe me vërejtje paraprake me shkrim nuk e plotëson obligimin pér pagimin e kompensimit.

(2) Dhënesi i shërbimit është i obliguar ta ndërpresë furnizimin me ujë tē pijshëm dhe përcjelljen e ujërave tē ndotura urbane pa vërejtje paraprake, nē rast se:

- vazhdimi me furnizimin me ujë tē pijshëm dhe përcjellja e ujërave tē ndotura urbane do tē paraqiste rrezik pér perosna tē tretë ose pér mjedisin jetësor dhe natyren;

- personi fizik ose juridik pa tē drejtë lidhet nē instalimin pér ujësjellës ose instalimin e kanalizimit.

(3) Dhënesi i shërbimit do ta ndërpresë furnizimin me ujë tē pijshëm dhe përcjelljen e ujërave tē ndotura urbane me paralajmërim paraprak nëse:

- shkaktohet dëm më i madh nē sistemin pér furnizim me ujë, me qëllim që tē evitojen dëmet me çka do tē ndalohet shpenzimi i panevojshëm i ujtit dhe shkaktimi i dëmit shfrytëzuesit tjetër;

- është marrë vendim nga organi kompetent i inspeksionit;

- shfrytëzuesi i shërbimit nē instalimin e tij, lejon instalim tē shfrytëzuesit tjetër pa pëlqimin dhe pajtueshmërinë e dhënesit tē shërbimit;

- shfrytëzuesi i shërbimit nuk u përmbahet masave pér kursimin e ujtit gjatë kohës së restrikzionit sipas planit tē miratuar nga Këshilli i Komunës dhe Këshilli i Qytetit tē Shkupit;

- rrjetin e ujësjellësitet tē shfrytëzuesit tē shërbimit që është instaluar nē rrjetin e rrugës, e ka lidhur me instalimin e ujtit dhe aparatet që marrin ujë nga burimet individuale dhe uji teknik;

- shfrytëzuesi i shërbimit pa tē drejtë shfrytëzon ujë para ujëmatësit.

(4) Shpenzimet pér ndërprenjen dhe instalimin pér së dyti nga paragrafi (1) dhe (3) alineja 3, 4, 5 dhe 6 tē këtij neni bijnë nē barrë tē shfrytëzuesit tē shërbimit.

Neni 34

Ndërprenjen me furnizim me ujë tē pijshëm si dhe përcjellja e ujërave tē ndotura urbane nē rastet nga neni 33 i këtij ligji, dhënesi i shërbimit e kryen sipas mundësive teknike dhe kushteve pér çdo rast konkret.

VI. MBIKËQYRJA

Neni 35

Mbikëqyrjen mbi zbatimin e këtij ligji dhe rrugullat e miratuar nē bazë tē këtij ligji e kryen organi i administratës shtetërore pér punët nga sfera pér punë komunale.

1. Mbikëqyrja inspektuese

Neni 36

Mbikëqyrjen inspektuese mbi zbatimin e këtij Ligji dhe rrugullat e marrura nē bazë tē tij e kryen inspektorë i autorizuar komunal i komunës dhe inspektorë i autorizuar komunal i Qytetit tē Shkupit, Inspektorati Shtetëror i Mjedis Jetësor dhe Inspektorati Shtetëror Shëndetësor Sanitar dhe inspekcionet tjera, nē bazë tē autorizimeve tē tyre nē pajtim me ligjin.

Neni 37

Inspektori i autorizuar komunal i komunave dhe inspektori i autorizuar komunal i Qytetit tē Shkupit, pér rajonet e qytetit tē Shkupit gjatë kryerjes së mbikëqyrjes inspektuese verifikon nëse dhënesi i shërbimit:

- shfrytëzuesve tē shërbimit u siguron furnizim tē përhershëm dhe tē pandërprerë me ujë tē pijshëmshëndetësish nē rrugull dhe tē pastër përmes sistemit tē ndërtuar pér furnizim me ujë;

- siguron presion nē rrjetin e sistemit pér furnizim me ujë;

- siguron përcjelljen e përhershme dhe tē pandërprerë tē ujërave tē ndotura urbane përmes sistemit tē ndërtuar pér kanalizim;

- merr leje pér gropimin e rrugës, aotorrugës, sipërfaqeve publike ose tē gjelbra nga organi kompetent;

- pas largimit tē difektit nē sistemin pér furnizim me ujë dhe sistemin pér kanalizim nuk e ka sjellur nē gjendje tē mëparshme rrugën, aotorrugën, sipërfaqen publike ose tē gjelbër;

- siguron dokumentacion tē tërësishëm pér shkak tē vendosjes së kadastrës nëntoksore tē rrjetit pér furnizim me ujë ose tē rrjetit pér kanalizim;

- bën mirëmbajtjen e sistemit pér furnizim me ujë dhe sistemit pér kanalizim;

- bën ndërtimin e objekteve prej sistemit pér furnizim me ujë dhe sistemit pér kanalizim pa pëlqim pér ndërtim, dhe

- kyç objekte me sistemin pér furnizim me ujë dhe sistemin pér kanalizim, që nuk kanë pëlqim pér ndërtim.

Inspektori i autorizuar komunal i komunave dhe inspektori i autorizuar komunal i Qytetit tē Shkupit, pér rajonin e Qytetit tē Shkupit gjatë kryerjes së mbikëqyrjes inspektuese përcaktoknjë nëse shfrytëzuesi i shërbimit:

- merr vërtetim nga dhënesi i shërbimit pér ekzistimin ose mosekzistimin e rrjetit pér ujësjellës dhe pér kanalizim nën objektin para marrjes së pëlqimit pér ndërtimin e objektit tē ri ose rindërtimin e objektit ekzistues;

- merr vërtetim nga dhënesi i shërbimit pér ekzistimin e mundësisë teknike pér kyçje nē rrjetin e ujësjellësitet dhe tē kanalizimit;

- ka vendosur ujëmatës tē posaçëm;

- nē afat tē caktuar me ligj nuk e përmirëson ose nuk vendos ujëmatës nē gjendje tē rrugullt;

- nuk i lejon dhënesit tē shërbimit që nē mënyrë tē papenguar ta largojë difektin nē rrjetin e ujësjellësitet;

- nuk e lajmëron dhënesin e shërbimit pér dëmtimet nē rrjetin e kanalizimit;

- është kyçur nē rrjetin e ujësjellësitet dhe tē kanalizimit pa pëlqim pér kyçje;

- që shfrytëzon ujë nga burimet individuale e ka lidhur me ujin e rrjetit pér ujësjellës;

- pa tē drejtë shfrytëzon ujë para ujëmatësit;

- nē mënyrë tekanjoze bën demontimin dhe montimin e ujëmatësve dhe armaturave tē ujëmatësve;

- nuk lejon kalim pér shkak tē kryerjes së matjes, incizimit, projektimit dhe realizimit tē punëve tē mirëmbajtjes dhe rikonstruimit tē objekteve tē ujësjellësitet dhe kanalizimit;

- nuk mundëson qasje të papenguar për shkak të leximit të ujëmatësit dhe mirëmbajtjes së instalimit të ujësjellësit.

Neni 38

Inspektorati Shtetëror Sanitar dhe Shëndetësor dhe inspektorët e komunave dhe të Qytetit të Shkupit gjatë kryerjes së mbikëqyrjes inspektuese vërteton nëse dhënesi i shërbimit:

- bën kontrollin e rregullshmërisë shëndetësore të ujit të pijshëm;

i furnizon shfrytëzuesit e shërbimit me sasi të duhur të ujit të pijshëm, kur nuk mund të bëjë furnizim përmes sistemit përfurnizim në mënyrë të pandërprerë mbi 12 orë.

Neni 39

Inspektorati Shtetëror i Mjedisit Jetësor dhe inspektorët e komunave dhe Qytetit të Shkupit gjatë kryerjes së mbikëqyrjes inspektuese verifikon nëse shfrytëzuesi i shërbimit:

- lëshon materie të forta në sistemin e kanalizimit prej kapaciteteve industriale;

- lëshonjëra të ndotura urbane, te të cilat koncentrimi i jonit të sulfatit është më i madh se 400mg/l , si dhe ujëra të ndotura urbane nga gropat komunale septike dhe hedhurina në sistemin e kanalizimit;

- lëshon materie hedhurinash dhe ujëra që i dëmtojnë muret e sistemit të kanalizimit;

- lëshon naftë dhe derivate të naftës, si dhe materie të tjera të forta dhe të lëngshme djegëse dhe materie eksplozive në sistemin e kanalizimit;

- lëshon ujëra të ndotura nga amvisëritë dhe ujëra të ndoturë industriale në sistemin e kanalizimit atmosferik gjegjësisht lëshon ujëra atmosferike në sistemin e kanalizimit përfundur të ndotura nga amvisëritë dhe ujëra të ndoturë industriale;

- lëshon ujëra të ndotura industriale në sistemin përfundur pa kryerjen paraprake të pastrimit të nevojshëm në pajtim me lejen e integruar e cila jepet në pajtim me ligjin.

Neni 40

(1) Nëse inspektorët nga nenit 36 i këtij ligji, verifikojnë parregullsi në kryerjen e punëve nga nenit 37, 38 dhe 39 i këtij ligji, marrin vendim me të cilin do të urdhërojnë mënjanimin e parregullsive.

(2) Me vendimin përcaktohet edhe afati përfundim i parregullsive që i ka konstatuar inspektori.

Neni 41

(1) Kundër vendimit të marrë nga inspektori i Inspektoratit Shtetëror Sanitar dhe Shëndetësor, mund të parashtrohet ankesë te ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetente përfundit nga sfera e shëndetësisë, kundër vendimit të marrë nga inspektori i Inspektoratit Shtetëror i Mjedis Jetësor, mund të parashtrohet ankesë te ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetente përfundit nga sfera e mjedisit jetësor.

(2) Kundër vendimit të marrë nga inspektori i autorizuar komunal i komunave dhe inspektori i autorizuar komunal i Qytetit të Shkupit, mund të parashtrohet ankesë te ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetente përfundit nga sfera e punëve komunale.

(3) Ankesa nga paragrafi (1) dhe (2) nuk e shtyn ekzekutimin e vendimit.

2. Mbikëqyrja mbi ligjshmërinë e punëve të organeve të komunës

Neni 42

(1) Organi i administratës shtetërore kompetente përfundit nga sfera e punëve komunale bën mbikëqyrje mbi ligjshmërinë e punës së organeve të komunës.

(2) Gjatë kryerjes së mbikëqyrjes nga paragrafi (1) i këtij nenit organi i administratës shtetërore kompetent përfundit nga sfera e punëve komunale i kryen punët vijuese:

- bën përcjelljen e ligjshmërisë së punës së organeve të komunës dhe Qytetit të Shkupit dhe ndërrmer masa, aktivitete dhe dërgon iniciativë përfurnizim me ujë të pijshëm dhe përcjelljen e ujërave të ndotura urbane.

- vlerëson nëse organet e komunës të Qytetit të Shkupit sigurojnë furnizim me ujë të pijshëm dhe përcjelljen e ujërave të ndotura urbane, në pajtim me standardet dhe procedurat e përcaktuara me ligj;

- vë në dukje mangësi të caktuara materiale dhe procedurale në punën e organeve të komunës dhe të Qytetit të Shkupit që do të mundnin të pengonin kryerjen e punëve furnizimin me ujë të pijshëm dhe përcjelljen e ujërave të ndotura urbane;

- u jep rekondime organeve të komunës dhe Qytetit të Shkupit me kërkësë të tyre përfundim konsekuent të punëve ose duhet t'i kryejnë në pajtim me këtë ligj;

- përcjell ligjshmërinë e vendimeve që i miraton prefekti në zgjidhjen e të drejtave të caktuara individuale, obligimeve dhe interesave të personave fizikë dhe juridikë të miratuar në bazë të këtij ligji dhe në rastin kur do të konstatohet që janë miratuar në kundërshtim me këtë ligj, ndërmerr masa me të drejtë mbikëqyrjeje në pajtim me rregullat e procedurës së përgjithshme administrative;

- jep mendim dhe ndihmë profesionale me propozimrregullat në sferën e furnizimit me ujë të pijshëm dhe përcjelljen e ujërave të ndotura urbane me kërkësë të komunës dhe Qytetit të Shkupit;

- me kohë i lajmëron organet e komunës dhe të Qytetit të Shkupit përfundim e konstatuara në punën e tyre dhe përfundim e ndërmarrja gjatë kryerjes së mbikëqyrjes.

(3) Nëse edhe krahas vërejtjes dhe masave dhe aktivitetave të ndërmarrja të organeve të komunës dhe organeve të Qytetit të Shkupit, nuk e sigurojnë kryerjen e punëve përfundit ato janë kompetente, në pajtim me këtë ligj, u merret kryerja e punëve.

(4) Kryerjen e punëve të ndërmarrja e ndërmerr organi i administratës shtetërore kompetente përfundit nga sfera e punëve komunale, por më së shumti deri në një vit nga ndërmarrja e tyre, në emër dhe në llogari të komunave dhe Qytetit të Shkupit.

(5) Organi i administratës shtetërore kompetent përfundit nga sfera e punëve komunale përfundit nga ndërmarrja e punëve nga paragrafi (3) i këtij neni, me shkrim e njofston organin e administratës shtetërore, kompetent përfundit nga sfera e vetadministrimi lokal dhe organin e administratës shtetërore kompetent përfundit nga sfera e financave.

VII. DISPOZITAT NDËSHKUESE

Neni 43

(1) Me dënim me para përfundit të 100.000 deri më 300.000 denarë do të dënohet përfundit kundërvajtje dhënesi i shërbimit, nëse:

1) shfrytëzuesve të shërbimit nuk u siguron furnizim të përhershëm dhe të pandërprerë me ujë të pijshëm shëndetësishët në rregull dhe të pastër përmes sistemit të ndërtuar përfundit furnizim me ujë, si dhe përcjelljen e ujërave të ndotura urbane përmes sistemit të ndërtuar të kanalizimit neni 8 paragrafi (1);

2) nuk bën kontrollin e rregullshmërisë shëndetësore të ujtit të pijshëm (neni 9);

3) nuk i furnizon shfrytëzuesit me sasi të nevojshme të ujtit të pijshëm (neni 10 paragrafi (1));

4) nuk siguron dokumentacion komplet përfundit furnizimi me ujë dhe të kanalizimit (neni 13 paragrafi (1));

5) nuk e mirëmban sistemin përfundit furnizim me ujë dhe sistemin e kanalizimit (neni 14 paragrafi (1)) dhe neni 17 paragrafi (1);

6) nuk merr pëllqim përfundit furnizimi me organi kompetent (neni 21);

7) nuk e kthen në gjendje të mëparshme rrugën gjegjësisht tokën ku kryhet evitim i difektit (neni 21 paragrafi (3));

8) kyc objekte me sistemin pér furnizim me ujë dhe tē kanalizimit, që nuk kanë leje pér ndértim (neni 23 paragrafi (1) alineja 9) dhe

9) nē afat tē caktuar nuk vē ujématës nē gjendje tē rregullt (neni 30 paragrafi (3)).

(2) Me dënim me para prej 30. 000 deri më 50. 000 denarë do tē dënohet pér kundërvajtje nga paragarfi (1) i këtij neni edhe personi përgjegjës i personit juridik -dhëns i shërbimit.

Neni 44

(1) Me dënim me para prej 80. 000 deri më 200. 000 denarë do tē dënohet pér kundërvajtje personi juridik - shfrytëzues i shërbimit, nëse:

1) nuk merr vërtetim nga dhënsi i shërbimit (neni 12 paragrafi (1));

2) nuk i lejon dhënsit tē shërbimit largim tē papengueshëm tē difektit nē rrjetin e ujësjellësit (neni 15 paragrafi (1));

3) nuk e lajmëron dhënsin e shërbimit pér dëmtimet nē rrjetin e kanalizimit (nemi 18);

4) nuk lejon kalim me qëllim tē kryerjes së matjes, incëzimit, projektimit dhe zbatimit tē punëve të mirëmbajtjes dhe rikonstruimit tē objekteve nga sistemi pér furnizim me ujë dhe i kanalizimit (nemi 22);

5) ndërtón obekte banesore dhe objekte tē tjera mbi rrjetin e kanalizimit (neni 23 paragrafi (1) alineja 1);

6) bën kycjen e rrjetit tē ujësjellësit dhe tē kanalizimit pa leje pér kycjen (neni 23 paragrafi (1) alineja 2);

7) bën lidhjen e rrjetit tē ujësjellësit tē shfrytëzuesit tē shërbimit i cili shfrytëzon ujë prej burimeve individuale me ujin prej instalimit tē ujësjellësit; (neni 23 paragrafi (1) alineja 3);

8) pa tē drejtë shfrytëzon ujë para ujématësit (neni 23 paragrafi (1) alineja 4);

9) lëshon materie tē forta nē sistemin pér kanalizim (neni 23 paragrafi (1) alineja 5);

10) lëshon ujëra tē ndotura urbane, si dhe ujëra tē ndotura urbane prej gropave septike si dhe hedhurina nē sistemin e kanalizimit (neni 23 paragrafi (1) alineja 6);

11) lëshon materie hedhurinash dhe ujëra që me veprimin e tyre agresiv i dëmton muret nē sistemin e kanalizimit (neni 23 paragrafi (1) alineja 7);

12) lëshon naftë dhe derivate tē naftës, si dhe materie tē tjera tē forta dhe tē lëngshme djegëse dhe materieve eksplozive nē sistemin e kanalizimit;

13) lëshon ujëra tē ndotura nga amvisëritë dhe ujëra tē ndotura industriale nē sistemin e kanalizimit atmosferik gjegjësisht lëshon ujëra atmosferike nē sistemin e kanalizimit si ujëra tē ndotura nga amvisëritë dhe ujëra tē ndotura industriale; (neni 23 paragrafi (1) alineja 10);

14) lëshon ujëra tē ndotura industriale nē sistemin e kanalizimit pa kryerjen paraprake tē nevojshme pér pastrim (neni 23 paragrafi (1) alineja 11);

15) nē mënyrë tekanjoze bën demontimin dhe montimin e ujématësve dhe armaturave tē ujématësve (neni 23 paragrafi (1) alineja 12);

16) nuk ka ujématës tē posaçëm (neni 28);

17) nuk mundëson hyrje tē papengueshme pér shkak tē leximit tē ujématësit dhe mirëmbajtjen e kycjes së ujësjellësit, si dhe pér kontrollin e rregullshmërisë së stabilimenteve hidrofore dhe pajisjeve tē tjera (neni 29);

18) nuk e lajmëron nē afat prej tri ditësh dhënsin e shërbimit se ujématësi nuk është nē rregull, i bllouar ose i stopuar (neni 30 paragrafi (1)), dhe

19) nuk shfrytëzon ujë prej sistemit pér furnizim me ujë (neni 31 paragrafi (1)).

(2) Me dënim me para prej 10.000 deri më 30.000 denarë do tē dënohet pér kundërvajtje nga paragarfi (1) i këtij neni edhe personi përgjegjës i personit juridik - shfrytëzues i shërbimit.

(3) Me dënim me para prej 5.000 deri më 20.000 denarë pér veprimet nga paragrafi (1) i këtij neni do tē dënohet pér kundërvajtje personi fizik - shfrytëzues i shërbimit.

VIII. DISPOZITAT KALIMTARE DHE PËRFUNDIMTARE

Neni 45

Ndërmarrjet ekzistuese publike komunale tē cilat bëjnë furnizimin me ujë tē pijshëm dhe përcjelljen e ujërave tē ndotura urbane, si dhe ndërmarrjet pér ekonominë e ujërave që udhëheqin me ujësjellësin rajonal janë tē obliguar që punën e tyre ta përshtasin me dispozitat e këtij ligji nē afat prej 12 muajsh nga dita e hyrjes nē fuqi tē këtij ligji.

Neni 46

Në afat prej 3 mujash prej ditës së hyrjes nē fuqi tē këtij ligji organet e komunave dhe organet e Qytetit tē Shkupit janë tē obliguar që vendimet dhe aktet tjera që e rregullojnë këtë materie tē përshtasin me dispozitat e këtij ligji, dhe nëse tē njëjtat janë nē kundërshtim me këtë ligj tē marrin vendim pér pushimin e tyre.

Neni 47

(1) Tē gjithë shfrytëzuesit e shërbimit, tē cilët nuk kanë instaluar ujématës, ndërsa janë kyçur nē sistemin e ndërtuar pér furnizim me ujë, janë tē obliguar nē afat prej gjashëtë muajsh nga dita e hyrjes nē fuqi tē këtij ligji, tē vendosin ujématës.

(2) Pas skadimit tē afatit nga paragrafi (1) i këtij neni, deri nē instalimin e ujématësit, konsumimi i ujtit do tē llogaritet, sipas çmimit nē pajtim me nenin 6 tē këtij ligji.

Neni 48

Dhënsi dhe shfrytëzuesit e shërbimeve janë tē obliguar nē afat prej një viti nga dita e hyrjes nē fuqi e këtij ligji tē lidhin marrëveshje me tē cilën do tē rregullojnë tē drejtat dhe obligimet mes vete nē pajtim me dispozitat e këtij ligji.

Neni 49

Rregulla më tē përafertë tē parapara me këtë ligj do tē nxirren nē afat prej një viti nga dita e hyrjes nē fuqi e këtij ligji.

Neni 50

Ky ligj hyn nē fuqi ditën e tetë nga dita e shpalljes në "Gazeten zyrtare të Republikës së Maqedonisë", ndërsa do tē zbatohet nga dita e konstituimit tē këshillave tē komunave dhe Qytetit tē Shkupit dhe zgjedhjes së prefektëve tē komunave dhe prefektit tē Qytetit tē Shkupit pas zbatimit tē zgjedhjeve tē para tē ardhshme lokale nē pajtim me Ligjin pér zgjedhjet lokale ("Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 46/96, 12/2003, 36/2004, 52/2004 dhe 60/2004).

1278.

Brz osnova na člen 75 stavovi 1 i 2 od Ustavot na Republika Makedoniya, prетседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија, издаваат

УКАЗ

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ГАРАНТИРАЊЕ НА ВРАЌАЊЕ НА СРЕДСТВАТА КОИ ЕВРОПСКАТА БАНКА ЗА ОБНОВА И РАЗВОЈ ГИ СТАВА НА РАСПОЛАГАЊЕ НА ВЛАДАТА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ВО ПРОЦЕСОТ НА ПРЕТПРИВАТИЗАЦИЈА, ЗА СТЕКНУВАЊЕ СО АКЦИИ ПРИ ПРИВАТИЗАЦИЈАТА НА АД ЕСМ

Се прогласува Законот за гарантирање на враќање на средствата кои Европската банка за обнова и развој ги става на располагање на Владата на Република Македонија во процесот на претприватизација, за стекнување со акции при приватизацијата на АД ЕСМ,

што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 24 септември 2004 година.

Бр. 07-3854/1

24 септември 2004 година на Република Македонија,
Скопје

Претседател
Бранко Ќрвенковски, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
д-р Ѓупчо Јордановски, с.р.

ЗАКОН**ЗА ГАРАНТИРАЊЕ НА ВРАЌАЊЕ НА СРЕДСТВАТА КОИ ЕВРОПСКАТА БАНКА ЗА ОБНОВА И РАЗВОЈ ГИ СТАВА НА РАСПОЛАГАЊЕ НА ВЛАДАТА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ВО ПРОЦЕСОТ НА ПРЕТПРИВАТИЗАЦИЈА, ЗА СТЕКНУВАЊЕ СО АКЦИИ ПРИ ПРИВАТИЗАЦИЈАТА НА АД ЕСМ****Член 1**

Република Македонија го гарантира враќањето на средствата, во износ до 45 милиона ЕВРА кон Европската банка за обнова и развој (ЕБОР) со седиште во Лондон.

Во процесот на претприватизација на Електростопанство на Македонија, Акционерско друштво за производство, пренос и дистрибуција на електрична енергија, во државна сопственост (во натамошниот текст: АД Електростопанство на Македонија) ЕБОР и става на располагање на Владата на Република Македонија средства во износ до 45 милиона ЕВРА со цел добивање на право за стекнување со акции при приватизацијата на Електростопанство на Македонија, Акционерско друштво за производство, дистрибуција и снабдување со електрична енергија, во државна сопственост, со скратено име АД ЕСМ.

Член 2

Условите за добивање на средствата, правата, обврските на Република Македонија и условите, правата и обврските на ЕБОР околу стекнувањето со акции при приватизацијата на АД ЕСМ ќе се уредат со Договор за терминска условна продажба на акции за претприватизацијата на АД Електростопанство на Македонија, кој ќе биде склучен меѓу Владата на Република Македонија и ЕБОР.

Член 3

На повлечените износи, од вкупно расположливи-те 45 милиона ЕВРА, ќе се пресметуваат трошоците за отстапени средства по стапка од ЕУРИБОР +1% од денот на повлекувањето на поединечните транши при што:

а) трошоците можат да се капитализираат во рок не подолг од 24 месеца од моментот на повлекувањето на првата транша од или до моментот на конечното известување од Владата на Република Македонија или од ЕБОР за стекнување или откажување од купувањето на акции при приватизацијата на АД ЕСМ или

б) пресметаните трошоци да се исплатат на ЕБОР на денот на трансферот на акциите на АД ЕСМ.

Член 4

Република Македонија ќе ги сервисира целосно или делумно финансиските обврски кон ЕБОР по настанување на некои од следниве случаи:

а) доколку ЕБОР достави неотповликало известување во писмена форма во кое има наведено дека не сака да се стекне (купи) со акции од АД ЕСМ;

б) по истекот на 70 дена откако ЕБОР ќе достави до Владата на Република Македонија известување за намери за откажување од акциите во друштвото. Во периодот од 70 дена е опфатен и периодот од 60 дена предвиден за консултации меѓу Република Македонија и ЕБОР;

в) доколку во предвидениот рок од 24 месеца за приватизацијата на АД Електростопанство на Македонија, не се изврши приватизација на 51% од делот на АД ЕСМ кој е предвиден да се приватизира;

г) доколку ЕБОР искористи само дел од вкупниот износ од 45 милиона ЕВРА наменет за купување на акции;

д) доколку приватизацијата на АД ЕСМ се откаже предвреме и не се реализира поради околности кои не се под контрола на Владата на Република Македонија и

ѓ) доколку по истекот на 70 дена од доставувањето на писмено известување од Владата на Република Македонија до ЕБОР за намери за откажување од продажбата на акциите во АД ЕСМ и поништување на приватизацијата на АД ЕСМ. Во периодот од 70 дена е опфатен и периодот од 60 дена предвиден за консултации меѓу Република Македонија и ЕБОР.

Член 5

Само во случај на откажување од приватизацијата на АД ЕСМ или поништување на приватизацијата на АД ЕСМ од страна на Владата на Република Македонија, согласно со членот 4 точка ѓ) од овој закон, на повлечените износи на средствата ќе се пресметаат трошоците за отстапени средства по стапка од ЕУРИБОР + 2,5% годишно.

Член 6

Република Македонија ќе го изврши плаќањето на финансиските обврски кон ЕБОР при настанувањето на случаите од членот 4 на овој закон во рок од:

а) 181 ден од датумот на настанувањето на релевантните случаи и/или придружени со добивање или испраќање на писмени известувања од Владата на Република Македонија или од ЕБОР или

б) пет години во десет еднакви полугодишни рати, по писмено известување од ЕБОР, при што на вкупниот или на дел од повлечените износи на средства зголемен за пресметани и капитализирани трошоци за отстапени средства ќе се пресметува камата по каматна стапка од ЕУРИБОР +1% годишно.

Член 7

Република Македонија обврските за камата која ќе се пресметува на неисплатените рати од членот 6 точка б) на овој закон ќе ги плаќа полугодишно истовремено со исплатата на ратите.

Член 8

Во случај на задочнето сервисирање на обврските или задочнето префрлање на акциите, ЕБОР ќе пресметува и ќе ја задолжува Република Македонија со затезна камата во висина од ЕУРИБОР +2% годишно, на износот на задочнетото плаќање.

Член 9

Република Македонија може да се согласи неотплатениот износ на средствата од членот 6 точка б) на овој закон да биде претворен во акции при која било идна приватизација на АД ЕСМ доколку ЕБОР изрази намера.

Член 10

Повлечените средства од членот 1 став 2 на овој закон се приходи на Буџетот на Република Македонија.

Средствата за сервисирање на обврската од членот 1 став 1 на овој закон се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија.

Средствата остварени од продажбата на акции на АД ЕСМ или делови од АД ЕСМ, односно средствата остварени од продажба на основни средства во процесот на трансформација и приватизација на АД Електростопанство на Македонија се приходи во Буџетот на Република Македонија.

Член 11

Овој закон влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

L I G J I

PËR GARANTIMIN E KTHIMIT TË MJETEVE TË CILAT BANKA EUROPIANE PËR RINDËRTIM DHE ZHVILLIM I VË NË DISPOZICION TË QEVERISË SË REPUBLIKËS TË MAQEDONISË NË PROCESIN E PARAPRIVATIZIMIT, PËR FITIMIN E AKSIONEVE GJATË PRIVATIZIMIT TË SHA EEM

Neni 1

Republika e Maqedonisë e garanton kthimin e mjeteve, në shumë deri më 45 milionë euro ndaj Bankës Europejane për Rindërtim dhe Zhvillim (BERZH) me seli në Londër.

Në procesin e paraprivatizimit të Elektroekonomisë së Maqedonisë, Shoqëri Aksionare për prodhimtari, përcuarje dhe distribuim të energjisë elektrike, në pronësi shtetërore (në tekstin e mëtejme SHA Elektroekonomia e Maqedonisë) BERZH i vë në dispozicion Qeverisë së Republikës të Maqedonisë mjete në shumë deri më 45 milionë euro, me qëllim të fitimit të së drejtës përfshirë aksioneve gjatë privatizimit të Elektroekonomisë së Maqedonisë, Shoqëri Aksionare për prodhim, distribuim dhe furnizim me energji elektrike, në pronësi shtetërore, me emër të shkurtuar SHA EEM.

Neni 2

Kushtet përmarrjen e mjeteve, të drejtat, obligimet e Republikës së Maqedonisë dhe kushtet, të drejtat dhe obligimet e BERZH-it rreth fitimit të aksioneve gjatë privatizimit të SHA EEM, do të rregullohen me Marrëveshje përshtje kushtimore kohore të aksioneve përparrapprivatizimin e SHA Elektroekonomia e Maqedonisë, e cila do të lidhet ndërmjet Qeverisë së Republikës të Maqedonisë dhe BERZH-it.

Neni 3

Shumës së térhequr, nga shuma në dispozicion prej gjithsej 45 milionë euro, do t'i kalkulojen shpenzimet përmjete të ceduarë sipas shkallës EURIBOR + 1% prej ditës së térheqjes së transhave veç e veç, gjatë së cilës:

a) shpenzimet mund të kapitalizohen në afat jo më të gjatë se 24 muaj nga çasti i térheqjes së transhës së parë prej ose deri në çastin e lajmërimit përfundimtar nga Qeveria e Republikës së Maqedonisë ose prej BERZH-it, përfitimin ose përfshirë edhe periuudha prej 60 ditëve, e parashikuar përmjet konsultime ndërmjet Republikës së Maqedonisë, ose

b) shpenzimet e kalkuluarat t'i paguhen BERZH-it në ditën e transferit të aksioneve të SHA EEM.

Neni 4

Republika e Maqedonisë, do t'i servisojë térësisht ose pjesërisht obligimet financiare ndaj BERZH-it pas ngjarjes të disa nga rastet në vijim:

a) në qoftë se BERZH dërgon lajmërim të parevokueshmëri në formë të shkruar, në të cilin ka shënuar se nuk don të fitojë (blejë) aksione të SHA EEM;

b) pas skadimit të 70 ditëve pasi që BERZH do të dërgojë te Qeveria e Republikës së Maqedonisë lajmërim përfshirë edhe periuudha prej 60 ditëve, e parashikuar përmjet konsultime ndërmjet Republikës së Maqedonisë dhe BERZH;

c) në qoftë se në afatin prej 24 muajve të parashikuar përparrapprivatizimin e SHA Elektroekonomia e Maqedonisë, nuk bëhet privatizimi i 51% të pjesës së SHA EEM të paraparë përparrapprivatizimi;

ç) në qoftë se BERZH shfrytëzon vetëm pjesë të shumës së përgjithshme prej 45 milionë euro të destinuar përblerjen e aksioneve;

d) në qoftë se privatizimi i SHA EEM denoncohet para kohe dhe nuk realizohet përfshirë edhe periuudha prej 60 ditëve, e parashikuar përmjet konsultime ndërmjet Republikës së Maqedonisë;

dh) në qoftë se pas skadimit të 70 ditëve prej dërgimit të lajmërimit me shkrim nga Qeveria e Republikës së Maqedonisë te BERZH përfshirë edhe periuudha prej 60 ditëve, e parashikuar përmjet konsultime ndërmjet Republikës së Maqedonisë dhe BERZH.

Neni 5

Vetëm në rast të heqjes dorë nga privatizimi i SHA EEM ose anulimit të privatizimit të SHA EEM nga ana e Qeverisë së Republikës të Maqedonisë, në pajtim me nenin 4, pika dh) e këtij ligji, shumës së térhequr të mjeteve do t'i kalkulojen shpenzimet përmjet e ceduara sipas shkallës EURIBOR+2,5% në vit.

Neni 6

Republika e Maqedonisë do ta kryejë pagimin e obligimeve financiare ndaj BERZH gjatë ngjarjes së rasteve nga neni 4 i këtij ligji në afat prej:

a) 181 ditësh nga data e ngjarjes së rasteve relevante dhe/ose të shoqëruara me pranimin ose dërgimin e lajmërimeve me shkrim prej Qeverisë së Republikës së Maqedonisë ose prej BERZH-it; ose

b) 5 vjet në 10 këste të njëjta gjysmëvjetore, pas njoftimit me shkrim nga BERZH, gjatë së cilave, shumës së përgjithshme ose një pjesë të shumës së mjeteve të térhequra të zmadhuar përmjet shpenzime të kalkuluara dhe kapitalizuara përmjet e ceduara, do t'i kalkulohet kamata sipas shkallës kamatore të EURIBOR +1% në vit.

Neni 7

Republika e Maqedonisë, obligimet përmjet e cila do t'i kalkulohet në këstet e papaguara nga neni 6, pika b) e këtij ligji, do t'i paguajë çdo gjysmëvjetor, njëkohësisht me pagimin e kësteve.

Neni 8

Në rast të servisimit të vonuar të obligimeve ose transferimit të vonuar të aksioneve, BERZH do t'i kalkulojë dhe do ta ngarkojë Republikën e Maqedonisë me kamata vonesë në lartësi prej EURIBOR +2% në vjet, në shumën e pagesës së vonuar.

Neni 9

Republika e Maqedonisë mund të dakordohet që shuma e papaguar e mjeteve nga neni 6, pika b) e këtij ligji, të shndërrohet në aksione gjatë të cilidh privatizim të ardhshëm të SHA EEM, në qoftë se BERZH shpreh interes.

Neni 10

Mjetet e térhequra nga neni 1, paragrafi 2 i këtij ligji, janë të hyra të Buxhetit të Republikës së Maqedonisë.

Mjetet përmjet e obligimit nga neni 1, paragrafi 1 i këtij ligji, sigurohen nga Buxheti i Republikës së Maqedonisë.

Mjetet e realizuara nga shitja e aksioneve të SHA EEM ose pjesë të SHA EEM, gjegjësisht mjetet e realizuara nga shitja e mjeteve themelore në procesin e transformimit dhe privatizimit të SHA Elektroekonomia e Maqedonisë, janë të hyra të Buxhetit të Republikës së Maqedonisë.

Neni 11

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e shpalljes në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

Член 15

Стоковните резерви се чуваат и обновуваат во согласност со годишната програма за формирање на стоковните резерви.

Член 16

Владата на Република Македонија одлучува за користењето и обновувањето на стоковните резерви.

Со одлуката од ставот 1 на овој член се определува видот, количината и намената на стоковните резерви кои се користат.

Стоковните резерви можат да се користат со продажба или со отстапување без надомест, за што одлучува Владата на Република Македонија.

Член 17

Продажбата на стоките од стоковните резерви се врши согласно со прописите за правата, обврските и одговорностите на органите на државната власт во поглед на средствата во државна сопственост што тие ги користат и располагаат.

При продажба на стоки од стоковните резерви не смее да се предвиди приоритетно право на купување на складиштарите кои стоките ги чуваат и обновуваат.

ФИНАНСИРАЊЕ НА СТОКОВНИТЕ РЕЗЕРВИ**Член 18**

Средства за финансирање на стоковните резерви се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија и од донацији.

БИРО ЗА СТОКОВНИ РЕЗЕРВИ**Член 19**

Управните, стручните и други работи во врска со стоковните резерви ги врши Бирото.

Бирото е орган на државна управа во состав на Министерството за финансии, со својство на правно лице.

Бирото е носител на правата, обврските и одговорностите во управувањето, користењето и располагањето со стоковните резерви на Република Македонија.

Бирото за својата работа одговара пред Владата на Република Македонија и пред министерот за финансии.

Член 20

Со работата на Бирото раководи директор, кој го именува и разрешува Владата на Република Македонија на предлог на министерот за финансии, за период од четири години.

Директорот на Бирото треба да има високо образование и работно искуство од најмалку пет години.

Директорот може да биде разрешен и пред завршувањето на периодот од ставот 1 на овој член, доколку не работи во согласност со овој закон и друг закон, поднесе оставка или покаже нездадовителни резултати од работењето.

Член 21

Директорот на Бирото раководи и го претставува Бирото, организира и обезбедува законито и ефикасно вршење на работите и задачите, презема мерки во надлежност на Бирото во согласност со закон, одлучува за правата, должностите и одговорностите на вработените во Бирото.

Член 22

Бирото врши контрола над начинот на формирањето, чувањето, обновувањето, користењето, како и контрола на квалитетот и квантитетот на стоките од стоковните резерви.

Контролата на квалитетот и квантитетот на стоките од стоковните резерви може да се довери на субјект регистриран за контрола на квалитет и квантитет.

Контролата на лековите и медицинскиот потрошени материјал од стоковните резерви ја врши Бирото во соработка со Бирото за лекови.

Член 23

Во вршење на контролата Бирото:

- презема мерки за отстранување на утврдените недостатоци кај складиштарите на стоковни резерви, во определен временски рок;

- врши преместување на стоките од стоковните резерви на трошок на складиштарот на стоковни резерви или на Бирото, ако се оцени дека стоковните резерви се загрозени, во зависност од причините кои довеле до загрозување;

- поднесува предлог за поведување на парнична, прекршочна, кривична и други постапки согласно со закон;

- поведува постапка за раскинување на договор со складиштарите и

- ги презема сите други потребни дејствија за зачување и заштита на стоковните резерви согласно со закон.

Член 24

Складиштарите на стоковни резерви се должни на Бирото или од него определен субјект да му овозможат увид на стоките и складиштата каде што се чуваат стоковните резерви и да ја стават на увид и располагање документацијата во врска со работењето со стоковните резерви и да овозможат преместување на стоковните резерви.

НАДЗОР**Член 25**

Надзор над примената на одредбите од овој закон врши Министерството за финансии.

Член 26

Определени работи на инспекциски надзор над стоковните резерви вршат надлежни инспекциски органи во рамките на своите овластувања утврдени со закон.

Член 27

Инспекциски надзор над стоковните резерви на пченица, пченка, јачмен, сол и масло за јадење, врши Државниот инспекторат за земјоделство и Државниот пазарен инспекторат.

Инспекторите во рамките на своите законски надлежности се овластени да земаат мостри за анализа, да ја прегледуваат стоката, количината, објектите, уредите, деловните книги, договорите, исправите и други документи што овозможуваат увид во квалитетот, потеклото и количината на стоките.

Ако при вршењето на инспекцискиот надзор се утврди дека стоките од стоковните резерви се без соодветна документација за потекло и квалитет, се со изминат рок или се чуваат несоодветно дека се неовластено потрошени, како и ако се утврди дека законот или друг пропис не е применет или е неправилно применет од страна на складиштарите на стоковните резерви, инспекторите се должни да донесат решение со кое ќе се нареди да се отстранат неправилностите или ќе се изрече управна мерка предвидена со закон.

Член 28

Инспекциски надзор над стоковните резерви на нафтени деривати врши Државниот пазарен инспекторат и Државниот инспекторат за техничка инспекција.

Пазарните инспектори во рамките на своите законски надлежности се овластени да земаат мостри од нафтениите деривати од стоковните резерви заради анализа на квалитетот и да ја утврдуваат количината на стоковните резерви.

Инспекторите од Државниот инспекторат за техничка инспекција, во рамките на своите законски надлежности, вршат контрола дали објектите, уредите и постројките за производство, чување и дистрибуција на нафтениите деривати ги исполнуваат пропишаните стандарди, технички нормативи и нормите на квалитет.

Ако при вршењето на инспекцискиот надзор се утврди дека нафтените деривати од стоковните резерви се без соодветна документација за потекло и квалитет, се чуваат несоодветно дека законот или друг пропис не е применет или е неправилно применет од страна на складиштарите, инспекторите се должни да донесат решение со кое ќе се нареди да се отстранат неправилностите или ќе се изрече управна мерка предвидена со закон.

Член 29

Инспекциски надзор над стоковните резерви на лекови и медицински потрошени материјал врши надлежен орган на управата преку инспектори за лекови, помошни лековити средства и медицински помагала.

При вршењето на инспекциски надзор, инспекторот за лекови, помошни лековити средства и медицински помагала, во рамките на своите законски надлежности, може да зема мостри од лековите од стоковните резерви заради испитувања на исправноста, да ја утврдуваат количината на лекови, да забрани употреба на лекови, помошни лековити средства и медицински потрошен материјал за кои претходно не е обезбеден сертификат за квалитет и исправност, да му предложи на Бирото да изврши повлекување или уништување на определени лекови и медицински потрошен материјал од стоковните резерви.

Член 30

Ако инспекторите од членовите 26, 27 и 28 на овој закон, утврдат дека од страна на складиштарите на стоковните резерви е сторен прекршок или кривично дело, должни се да бараат покренување на прекршочна постапка, односно постапка заради сторено кривично дело.

КАЗНЕНИ ОДРЕДБИ

Член 31

Со парична казна од 100.000 до 300.000 денари ќе се казни за прекршок правното лице - складиштар, ако:

- не ги чува залихите на стоковни резерви на нафтени деривати согласно со членот 11 став 2 на овој закон;
- стоковните резерви ги користи, ги отуѓи, ја промени нивната структура, намена или складишниот простор или на друг начин со нив располага спротивно на членот 13 од овој закон;
- не овозможи увид на стоките и складиштата каде што се чуваат стоковните резерви и не ја стави на увид и расположување документацијата во врска со работењето со стоковните резерви и не овозможи преместување на стоковните резерви (член 24) и
- на кој било начин попречува преместување на стоковните резерви по налог на Бирото.

Со парична казна од 30.000 до 50.000 денари ќе се казни за прекршок одговорното лице кај складиштарот на стоковни резерви, за дејствијата од ставот 1 на овој член.

Член 32

За дејствијата од членот 31 на овој закон, на складиштарот може да му се изрече мерка на безбедност забрана на вршење професија, дејност или должност, согласно со закон.

ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 33

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престанува да важи Законот за стоковните резерви ("Службен весник на СРМ" број 47/87 и "Службен весник на Република Македонија" број 13/93) и членот 25 став 2 од Законот за тутунот ("Службен весник на Република Македонија" број 69/96 и 15/98).

Член 34

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

L I GJ I PËR REZERVAT E MALLRAVE DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 1

Me këtë ligj rregullohet planifikimi, formimi, financimi, ruajtja, përtëritja dhe shfrytëzimi i rezervave të mallrave.

Neni 2

Rezervat e mallrave formohen nga prodhimet, të cilat janë me rëndësi të jashtëzakonshme për jetën e popullatës në Republikën e Maqedonisë.

Neni 3

Rezervat e mallrave i përbëjnë: gruri, misri, elbi, kripa, vaji për ushqim, derivatet e naftës, barnat dhe materiali harxhues medicinal.

Neni 4

Rezervat e mallrave shfrytëzohen në rast të furnizimit të ndërprerë ose të pamjaftueshmë tregut, të shkaktuar nga gjendja e luftës, gjendja e jashtëzakonshme, fatkeqësi elementare si edhe nga shkaqe tjera, të cilat kanë sjellur deri në çregullimin më të madh të tregut me prodhime nga neni 3 i këtij ligji.

Neni 5

Ndalohet shfrytëzimi i rezervave të mallrave në kundërshtim me dispozitat e këtij ligji.

Veprimi në kundërshtim me ndalesën nga paragrafi 1 i këtij nen, tërheq përgjegjësi penale dhe kundërvajtëse, në pajtum me ligjin.

PROGRAMI PËR REZERVAT E MALLRAVE

Neni 6

Formimi, ruajtja, përtëritja dhe shfrytëzimi i mallrave rezervë bëhet në bazë të programit afatmesëm dhe vjetor përmallra rezervë.

Kuvendi i Republikës së Maqedonisë, me propozimin e Qeverisë së Republikës së Maqedonisë, e miraton programin afatmesëm nga paragrafi 1 i këtij nen.

Programi afatmesëm nga paragrafi 1 i këtij nen i miratohet përiudhë prej tre vjetesh.

Qeveria e Republikës së Maqedonisë, në bazë të programit afatmesëm nga paragrafi 1 i këtij nen, miraton program vjetor, me propozimin e ministrit të Financave, pas mendimit paraprakisht të marrë nga organet e administratës shtetërore, kompetente nga lëmi i mbrojtjes, ekonomisë, bujqësisë dhe shëndetësisë.

Neni 7

Kuvendi i Republikës së Maqedonisë, me programin afatmesëm përmallrat e mallrave i përcaktoton llojin dhe sasinë e rezervave të mallrave.

Qeveria e Republikës së Maqedonisë, me programin vjetor përmallrat e mallrave i përcaktoton:

- llojin, sasinë dhe vlerën e mallrave në rezervat e mallrave, të cilat furnizohen dhe përtëriten;
- afatet dhe mënyrën e përtëritjes;
- mënyrën e ruajtjes së rezervave të mallrave; dhe
- shumëni e mjeteve të nevojshme përmallrat e programit vjetor.

Programi nga paragrafi 2 i këtij nen i eshtë me karakter të besueshmë.

Programi vjetor përmallrat e mallrave i përcaktoton deri në fundin e vitit në vijim.

FORMIMI, RUAJTJA, PËRTËRITJA DHE SHFRYTËZIMI I REZERVAVE TË MALLRAVE

Neni 8

Rezervat e mallrave formohen me furnizime, në mënyrë dhe procedurë të përcaktuar me Ligjin përmallrat e rezervave të mallrave.

Neni 9

Të drejtat dhe obligimet për ruajtjen dhe përtëritjen e rezervave të mallrave, irregullohen me marrëveshje për magazinim ndërmjet Byrosë për rezerva të mallrave (në tekstin e mëtejshmë: Byroja) dhe magazinierët e rezervave të mallrave.

Neni 10

Qeveria e Republikës së Maqedonisë me akt i përcakton kushtet dhe kriteret për zgjedhjen e magazinierëve të rezervave të mallrave në pajtim me kriteret e përcaktuara me rregullat ligjore nga lëmi i artikujve ushqimore, shëndetësia edhe derivatet e naftës.

Zgjedhjen e magazinierëve të rezervave të mallrave e bën Byroja në pajtim me aktin nga paragrafi 1 i këtij neni.

Neni 11

Rezervat e mallrave të derivatëve të naftës domeos duhet t'i vendosin, ruajnë dhe përtërijnë subjektë, të cilat kryejnë prodhimtarit ose qarkullim të derivatëve të naftës dhe i përbushin kushtet e përgjithshme dhe të posaçme për tregti me derivate të naftës në Republikën e Maqedonisë.

Magazinierët e derivateve të naftës nga paragrafi 1 i këtij neni, janë të obliguar të ruajnë rezerva të rezervave të mallrave të derivateve të naftës.

Rezervat e mallrave të derivateve të naftës duhet t'i përgjigjen konsumimit të brendshëm ditor mesatar së paku për 90 ditë illogaritur sipas konsumimit mesatar ditor në vitin paraprak kalendarik.

Neni 12

Rezervat e mallrave të barnave dhe materialit harxhues medicinal i vendosin, ruajnë dhe përtërijnë subjekte të cilat janë regjistruar përkatesisht posedojnë leje për kryerjen e prodhimtarisë ose qarkullimit me barna dhe material harxhues medicinal, në pajtim me ligjin.

Neni 13

Magazinierët e rezervave të mallrave nuk guxojnë që mallrat nga rezervate mallrave t'i shfrytëzojnë, tjetërsojnë, ta ndërrojnë destinimin dhe strukturën e tyre ose të disponojnë me to në mënyrë tjetër, pa pajtimin paraprak me shkrim nga Byroja.

Magazinierët e rezervave të mallrave nuk guxojnë që mallrat nga rezervat e mallrave t'i shfrytëzojnë si mjete përsigurimin e kërkeseve ndaj personave të tretë, si peng ose cilitdo lloj tjetër të sigurimit.

Neni 14

Në rast të hapjes së procedurës falimentuese ndaj magazinierit të rezervave të mallrave, mallrat nga rezervat e mallrave kanë të drejtë për ndarje, në bazë të marrëveshjes për magazinim, në sasi dhe cilësi të përcaktuar me marrëveshjen.

Neni 15

Rezervat e mallrave ruhen dhe përtëriten në pajtim me programin vjetor për formimin e rezervave të mallrave.

Neni 16

Qeveria e Republikës së Maqedonisë vendos për shfrytëzimin dhe përtëritjen e rezervave të mallrave.

Me vendimin nga paragrafi 1 të këtij neni, përcaktohet lloji, sasia dhe destinimi i rezervave të mallrave të cilat shfrytëzohen.

Rezervat e mallrave mund të shfrytëzohen me shitjen ose me lënien pa kompensim, për çka vendos Qeveria e Republikës së Maqedonisë.

Neni 17

Shitia e mallrave nga rezervat e mallrave bëhet në pajtim me rregullat për të drejtat, obligimet dhe përgjegjësitë e organeve të pushtetit shtetëror në aspekt të mjeteve në pronësi shtetërore, të cilat ato i shfrytëzojnë dhe disponojnë.

Gjatë shitjes së mallrave nga rezervat shtetërore, nuk guxon të parashihet e drejtë prioritare e blerjes për magazinierët, të cilët i ruajnë dhe i përtërijnë mallrat.

FINANCIMI I REZERVAVE TË MALLRAVE**Neni 18**

Mjetet për financimin e rezervave të mallrave sigurohen nga Buxheti i Republikës së Maqedonisë dhe nga donacionet.

BYROJA PËR REZERVAT E MALLRAVE**Neni 19**

Punët administruese, profesionale dhe të tjera, që kanë të bëjnë me rezervat e mallrave, i kryen Byroja.

Byroja është organ i administratës shtetërore në përbërje të Ministrisë së Financave, me cilësi të personit juridik

Byroja është bartëse e të drejtave, obligimeve dhe përgjegjësive në administrimin, shfrytëzimin dhe disponimin me rezervat e mallrave të Republikës së Maqedonisë.

Byroja, për punën e vet përgjigjet para Qeverisë së Republikës së Maqedonisë dhe para ministrit të Financave.

Neni 20

Me punën e Byrosë udhëheq drejtori, të cilin e emëron dhe e shkarkon Qeveria e Reopublikës së Maqedonisë me propozimin e ministrit të Financave, për periudhë prej katër vjetesh.

Drejtori i Byrosë duhet të ketë arsimim sipëror dhe përvjoje pune prej së paku pesë vjet.

Drejtori mund të shkarkohet edhe para mbarimit të periudhës nga paragrafi 1 i këtij neni, në qoftë se nuk punon në pajtim me këtë ligj dhe me tjetër ligj, paraqet dorëheqje ose tregon rezultate të pakënaqshme nga puna.

Neni 21

Drejtori i Byrosë udhëheq dhe e përsaqëson Byronë, organizon dhe siguron kryerje legitime dhe efikase të punëve dhe detyrate, ndërmerr masa në kompetencë të Byrosë në pajtim me ligjin, vendos për të drejtat, obligimet dhe përgjegjësitë e të punësuarve në Byro.

Neni 22

Byroja bën kontroll ndaj mënyrës së formimit, ruajtjes, përtëritjes, shfrytëzimit si edhe kontrollinë kualitetit dhe kuantitetit të mallrave nga rezervat e mallrave.

Kontrolli i kualitetit dhe kuantitetit të mallrave nga rezervat e mallrave mund t'i besohet subjektit të regjistruar për kontrollin e kualitetit dhe kuantitetit.

Kontrollin e barnave dhe materialit harxhues medicinal nga rezervat e mallrave e bën Byroja në bashkëpunim me Byronë për barna.

Neni 23

Në kryerje të kontrollit Byroja:

- ndërmerr masa për mënjanimin e mangësive të vërtetuara te magazinierët e rezervave të mallrave, në afat të caktuar kohor;

- bën bartjen e mallrave nga mallrat rezervë me shpenzimin e magazinierit të rezervave të mallrave ose të Byrosë, nëse vlerësohet se rezervat e mallrave janë të rezikura, varësisht prej shkaqeve të cilët kanë sjellur deri në rezikim;

- parashtron propozim për ngritjen e procedurës gjyqësore, penale, kundërvajtëse dhe tjetër, në pajtim me ligjin;

- ngen procedurë për prishjen e marrëveshjes me magazinierët;

- i ndërmerr të gjitha veprimet e nevojshme për ruajtjen dhe mbrojtjen e rezervave të mallrave në pajtim me ligjin.

Neni 24

Magazinierët e rezervave të mallrave janë të obliguar që Byrosë ose subjektit të caktuar nga ajo t'i mundësojnë shqyrtim të mallrave dhe magazinave ku ruhen rezervat e mallrave dhe ta vënë në shqyrtim dhe disponim dokumentacionin që ka të bëjë me punën me rezervat e mallrave dhe të mundësojnë transportim të rezervave të mallrave.

MBIKËQYRJE

Neni 25

Mbikëqyrje për zbatimin e dispozitave të këtij ligji bën Ministria e Financave.

Neni 26

Punë të caktuara të mbikëqyrjes inspektuese për rezervat e mallrave kryejnë organe kompetente inspektuese në suazat e autorizimeve të veta, të përcaktuara me ligj.

Neni 27

Mbikëqyrje inspektuese për rezervat e mallrave të grurit, misrit, elbit, kripës dhe vajit për ushqim, bën Inspektorati shtetëror i bujqësisë dhe Inspektorati shtetëror i tregut.

Inspektorët, në suazat e kompetencave të tyre ligjore, janë të autorizuar të marrin mostër për analizë, ta kontrollojnë mallin, sasinë, objektet, zyrat, librat afariste, kontratat, dokumentet dhe dokumente të tjera, të cilat mundësojnë shqyrtim në cilësinë, prejardhjen dhe sasinë e mallrave.

Nëse gjatë kryerjes së mbikëqyrjes inspektuese konstatohet se mallrat nga rezervat e mallrave janë pa dokumentacion përkatës për prejardhje dhe cilësi, janë me afat të kaluar ose nuk ruhen përkatësisht se janë harxhuar pa autorizim, si edhe nëse konstatohet se ligji ose rregull tjetër nuk është zbatuar ose nuk është zbatuar në rregull nga ana e magazinierëve të rezervave të mallrave, inspektorët janë të obliguar të marrin vendim me të cilin do të urdhërohet të mënjanohen parregullsitë ose do të shqiptohet masë administrative e paraparë me ligj.

Neni 28

Mbikëqyrje inspektuese për rezervat e mallrave të derivateve të naftës bën Inspektorati shtetëror i tregut dhe Inspektorati shtetëror për inspektim teknik.

Inspektorët e tregut, në suazat e kompetencave të tyre ligjore, janë të autorizuar të marrin mostra nga derivateve të naftës nga rezervat e mallrave për analizë të cilësisë dhe ta konstatojnë sasinë e rezervave të mallrave.

Inspektorët e Inspektoratit shtetëror për inspektim teknik, në suazat e kompetencave të tyre ligjore, bëjnë kontrollin nëse objektet, zyrat dhe instalimet për prodhimtari, ruajtje dhe distribuim të derivateve të naftës, i përbushin standartet e përcaktuara, normativat teknike dhe normat për cilësi.

Nëse gjatë kryerjes së mbikëqyrjes inspektuese konstatohet se derivateve të naftës nga rezervat e mallrave janë pa dokumentacion përkatës për prejardhje dhe cilësi, nuk ruhen, përkatësisht se ligji ose rregull tjetër nuk është zbatuar ose nuk është zbatuar në rregull nga ana e magazinierëve, inspektorët janë të obliguar të marrin vendim me të cilin do të urdhërohet të mënjanohen parregullsitë ose do të shqiptohet masë administrative e paraparë me ligj.

Neni 29

Mbikëqyrje inspektuese për rezervat e mallrave të barnave dhe materialit harxhues medicinal, bën organi kompetent i drejtorisë përmes inspektorëve për barna, mjete ndihmëse shëruese dhe mjete ndihmëse medicinale.

Gjatë kryerjes së mbikëqyrjes inspektuese, inspektori i barnave, mjeteve ndihmëse shëruese dhe mjeteve ndihmëse medicinale, në suazat e kompetencave të tyre ligjore, mund të marrë mostra nga barnat e rezervave të mallrave për provimin e rregullsisë, ta konstatojë sasinë e barnave, të ndalojë përdorimin e barnave, mjeteve ndihmëse shëruese dhe materialit harxhues medicinal për të cilat paraprakisht nuk është siguruar certifikatë për cilësi dhe rregullsi, t'i propozojë Byrosë të bëjë tërheqjen ose zhdukjen e barnave të caktuara dhe materialit harxhues medicinal nga rezervat e mallrave.

Neni 30

Nëse inspektorët nga neni 26, 27 dhe 28 i këtij Ligji, konstatojnë se nga ana e magazinierëve të rezervave të mallrave është bërë kundërvajtje ose vepër penale, janë të obliguar të kërkojnë ngritjen e procedurës kundërvajtëse, përkatësisht procedurës për kryerje të veprës penale.

DISPOZITAT NDËSHKUESE

Neni 31

Me dënim me para prej 100.000 deri më 300.000 denarë, do të dënohet për kundërvajtje personi juridik-magazinier nëse:

- nuk i ruan rezervat e rezervave të mallrave të derivateve të naftës në pajtim me nenin 11, paragrafi 2 i këtij ligji;

- rezervat e mallrave i shfrytëzon, i tjeteron, e ndërron strukturën e tyre, destinimin ose hapësirën e magazinës ose në mënyrë tjetër disponon me to në kundërshtim me nenin 13 nga ky Ligji;

- nuk mundëson kontrollin e mallrave dhe magazinave ku ruhen rezervat e mallrave dhe nuk e vë në kontroll dhe disponim dokumentacionin që ka të bëjë me punën me rezervat e mallrave dhe nuk mundëson transferimin e rezervave të mallrave (neni 24) dhe;

- në cilën do mënyrë e pengon transferimin e rezervave të mallrave sipas urdhërit të Byrosë;

Me dënim me para prej 30.000 deri më 50.000 denarë do të dënohet për kundërvajtje personi përgjegjës te magazinieri i rezervave të mallrave, për veprimet nga paragrafi 1 i këtij neni.

Neni 32

Për veprimet nga neni 31 i këtij ligji, magazinierit mund t'i shqiptohet masë sigurie ndalim për ushtrimin e profesionit, veprimtarisë ose detyrës, në pajtim me ligjin.

DISPOZITAT KALIMTARE DHE PËRFUNDIMTARE

Neni 33

Me ditën e hyrjes të këtij ligji në fuqi, pushon të vlejë Ligji për rezervat e mallrave ("Gazeta zyrtare e RSM" numër 47/87 dhe "Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër. 13/93) dhe neni 25 paragrafi 2 nga Ligji për duhanin ("Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër. 69/96 dhe 15/98).

Neni 34

Ky ligj hyn në fuqi ditën e tetë nga dita e shpalljes në "Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

1280.

Врз основа на член 36, став 3 од Законот за Владата на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр. 59/00 и 12/03), а во врска со член 4 од Законот за правата, обврските и одговорностите на органите на државната власт во поглед на средствата во државна сопственост што тие ги користат и располагаат ("Службен весник на Република Македонија" бр. 61/02), Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 20.09.2004 година, донесе

О Д Л У К А
**ЗА ПРЕНЕСУВАЊЕ НА ПРАВОТО НА ВРЕМЕНО
 КОРИСТЕЊЕ НА ДЕЛ ОД НЕДВИЖЕН ИМОТ**

Член 1

Со оваа одлука се пренесува правото на времено користење на дел од недвижниот имот - три простории во објектот на Министерството за одбрана на ул. "Јанко Михајловски" во Кичево лоциран на К.П. бр. 3376, евидентиран во Поседовен лист бр. 3470 за КО Кичево, од Министерството за одбрана како корисник на Министерството за образование и наука.

Член 2

Правото на времено користење на просториите од член 1 на оваа одлука се пренесува за временски период од денот на влегувањето во сила на оваа одлука до денот на завршувањето на учебната 2004/2005 година.

Член 3

По истекот на рокот од член 2 од оваа одлука Министерството за образование и наука да ги врати просториите на Министерството за одбрана на натамошно користење.

Член 4

Се задолжуваат Министерството за одбрана и Министерството за образование и наука да ја спроведат оваа одлука.

Член 5

Оваа одлука влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

Бр. 23-3407/1
 20 септември 2004 година
 Скопје

Претседател на Владата
 на Република Македонија,
Хари Костов, с.р.

1281.

Со цел да се обезбеди законитост, ефикасност и транспарентност во водењето на постапката за издавање на одобрение за ставање во промет на готов лек, министерот за здравство издава

И Н С Т Р У К Ц И Ј А
ЗА ИСПИТУВАЊЕ НА БИОЛОШКА РАСПОЛОЖИВОСТ И БИОЕКВИВАЛЕНТНОСТ НА ЛЕКОВИ

I ОПШТ ДЕЛ

Со оваа Инструкција, заради ефикасност во спроведувањето на постапката за издавање на одобрение за ставање во промет на готов лек, се разработуваат начините на испитување на биолошката расположивост и на биоеквивалентност на лековите во кои се вклучени постапките и методите за испитување на биолошката расположивост, односно испитување на биоеквивалентност на препарати кои содржат иста активна супстанција или пролек, документацијата во испитувањата, резултатите и извештајот од испитувањето.

Одделни изрази употребени во оваа Инструкција го имаат следното значење:

Пролек претставува супстанција што во организмот се трансформира во супстанција со фармаколошко дејство.

Биолошка расположивост е брзина и степен на апсорција на лековитата супстанца од фармацевтската дозирана форма во системската циркулација.

Биоеквивалентност на лекови постои кога два лека се фармацевтски еквиваленти или фармацевтски алтернативи чија биолошка расположивост (брзина и степен на апсорција) после примена во иста моларна количина е слична што овозможува нивниот ефект, земајќи ја предвид ефикасноста и сигурноста, да биде ист.

Фармацевтски еквивалентни лекови се готови лекови кои имаат ист квалитативен и квантитативен состав на активната супстанција(и), иста фармацевтска форма и ист начин на употреба.

Фармацевтска еквивалентност не може да се поистовети со биоеквивалентност бидејќи помошните супстанции може да бидат причина за побрзо или поспоро ослободување на активната супстанција што влијае на брзината и степенот на апсорцијата на активната супстанција.

Референтен лек е готов лек со доказан квалитет, биолошка расположивост, сигурност и ефикасност, регистриран во една од државите прифатени како референтни во Република Македонија.

Фармацевтски алтернативи се лекови кои содржат иста активна супстанција во различна хемиска форма (соли, естри, комплекси) или се различни фармацевтски дозирани форми и/или јачини на иста активна супстанција од ист производител.

Тераписки еквиваленти се фармацевтски еквиваленти или алтернативи кои имаат иста ефикасност и сигурност.

Истоветен лек е фармацевтски еквивалентен лек кој е биоеквивалентен со референтен лек чија биоеквивалентност е испитана во согласност со оваа Инструкција.

За истоветен лек се смета и лек кој има различна фармацевтска дозирана форма од друг лек со иста активна супстанција што припаѓа на биофармацевтски компатибилна група (капсули/таблети) наменет за перорална примена, освен за лек со контролирано ослободување на активната супстанција(и).

Фармакокинетски параметри се измерени или математички изведени вредности со кои се дефинира фармакокинетскиот профил на лековите.

II ИСПИТУВАЊЕ НА БИОЛОШКА РАСПОЛОЖИВОСТ И БИОЕКВИВАЛЕНТНОСТ НА ЛЕКОВИ**II.1. Начини на испитување на биолошка расположивост и биоеквивалентност**

Испитувања на биолошка расположивост односно биоеквивалентност во однос на референтен лек, се вршат на следните начини:

1. со компаративни клинички фармакодинамски испитувања преку следење на фармакодинамскиот ефект на лекот на група здрави доброволци односно болни,

2. со компаративни клинички испитувања на група пациенти,

3. со мерење на концентрациите на активната матерја и/или метаболити во биолошки материјал преку следење на концентрации на активната супстанција и/или метаболити на активната супстанција во крв (серум, плазма) или урина на група здрави доброволци или болни,

4. со мерење на концентрациите на активната материја и/или метаболити во биолошки материјал преку следење на концентрации на активната супстанција и/или метаболити на активната супстанција во крв (серум, плазма) или урина на група експериментални животни,

5. со испитување на брзината на ослободување на активната супстанција од фармацевтскиот препарат во *in vitro* услови.

Резултатите од испитувањата од точките 1. до 5. не-маат еднаква вредност.

Стручниот предлог за начинот на испитување на биолошката расположивост, односно биоеквивалентност во однос на референтен препарат (кое од испитувањата наведени во точка бр. 1, 2, 3, 4 и 5 треба да биде изведен-но за препарата во постапка за регистрација на готов лек) го дава установа која има одобрение од Министерството за здравство за изведување на студии за испитува-ње на биолошка расположивост и биоеквивалентност.

II.1.1. Испитување на биоеквивалентност не се спроведува за:

1. водени раствори на лекови кои содржат активна супстанција во иста концентрација и со исти помошни состојки како и референтен лек, а служи за парентерална апликација (интравенска, субкутана, интрамускуларна, интратекална и др.),

2. раствори за перорална употреба кои содржат активна супстанција во ист растворувач, во иста концентрација и хемиски состав како и референтен лек, а не содржат помошни супстанции за кои е познато или сушептно дека имаат влијание врз задржувањето во гастроинтестиналниот систем или врз апсорцијата на активната супстанција,

3. фармацевтска дозирана форма во гасна состојба,

4. лек во форма на прашок за реконституирање со растворувач, а растворот ги исполнува условите наведени под 1. и 2.

5. лек наменет за употреба во физиолошки и патолошки отвори и офтамологија, а е во форма на воден раствор кој содржи активна супстанција во иста концентрација и со исти помошни супстанции како и референтен лек,

6. лек наменет за локална апликација и е во форма на раствор, а содржи активна супстанција во иста концентрација и со исти помошни супстанции како и референтен лек,

7. лек во форма наменета за инхалација или назален спреј и е во форма на раствор, а содржи активна леко-вита супстанција во иста концентрација и со исти помошни супстанции како и референтен лек.

8. промена на помошните состојки на лекот кога тие се со познати карактеристики и не се очекуваат ин-теракции во фармакокинетиката на активната супстанција и/или фармацевтската дозирана форма со проме-нетиот состав во *in vitro* тестови покажува резултати со статистички прифатливи отстапувања во однос на веќе одобрен состав на фармацевтската дозирана форма од истиот производител.

II.1.2. Испитување на биоеквивалентност со компартивни клинички фармакодинамски испитувања, со компартивни клинички испитувања или со мерење на концентрациите на активната материја и/или метаболити во биолошки материјал се спроведува за:

а) Фармацевтски препарати со системско дејство наменети за перорална употреба од кои веднаш се ослободува активната супстанција:

1. ако лекот е индициран за лекување на тешки состојби во кои се бара сигурен тераписки одговор,

2. ако лекот има мала тераписка ширина,
3. ако апсорцијата на активната супстанција е не-потполна (<70%),

4. ако е докажана нелинеарна кинетика на апсорција,
5. ако е висока пресистемската елиминација на лекот (>70%),

6. ако активната супстанција има неповолни физичко-хемиски својства, како што се: слаба растворливост, нестабилност на активната супстанција, разлики во ап-сорцијата кај различни кристални модификации, слаба пермеабилност и слично,

7. ако постојат проблеми во биолошката расположивост условени од хемиската структура или од фармацевтската дозирана форма на лекот.

8. при промена на помошните состојки на лекот кога:

- помошните состојки се со познати карактеристи-ки, но се во поголеми количини од максимално дозво-лените во однос на активната супстанција;

- се користат нови помошни состојки;

- фармацевтската дозирана форма со променетиот состав во *in vitro* тестови покажува резултати со стати-стички неприфатливи отстапувања во однос на веќе одобрен состав на фармацевтската дозирана форма од истиот производител.

б) Фармацевтски препарати со системско дејство од кои веднаш се ослободува активната супстанција, а кои не се наменети за перорална и парентерална употреба,

в) Фармацевтски препарати со системско дејство кои имаат одложено дејство, или имаат на друг начин регулирано ослободување на активната супстанција,

г) Фармацевтски препарати кои содржат фиксни комбинации на активни супстанции,

д) Лекови кои немаат системско дејство (орално, назално, окуларно, дермално, ректално, вагинално и слична примена).

Во овие случаи, со компартивни клинички и фар-макодинамски испитувања се докажува тераписка еквивалентност, но тоа за одредени лекови не ја исклучува потребата од испитувања во кои се одредува брзи-ната и степенот на апсорцијата на лекот.

II.1.3. Испитување на биоеквивалентност со тестови на испитување на брзината на ослободување на актив-ната супстанција во *in vitro* услови се изведува ако:

1. лекот не спаѓа во лековите наведени под II.1.2. (а,б,в,г и д),

2. лекот е со голем тераписки индекс,

3. лекот е произведен од ист производител и се раз-ликува по јачина, има иста форма и состав, произведен е со иста технолошка постапка, а активната супстанција има линеарна кинетика и биоеквивалентноста е ис-питана за една од јачините на препаратот,

4. постои релевантен доказ за корелација со резултатите од испитувањето на биоеквивалентност на здра-ви доброволци или болни луѓе.

II.1.4. Испитување на биоеквивалентност на живот-но со сличен дигестивен тракт како хуманиот (свиња, куче, мајмун) се спроведува ако:

- постои релевантен доказ за корелација на резултатите од испитувањето на човечки и животински модел и кога не се во прашање лекови наведени под II.1.2. (а,б,в,г и д).

II.2. Установи во кои може да се изведуваат испиту-вања на биолошка расположивост и биоеквивалентност

Испитување на биолошката расположивост, однос-но испитување на биоеквивалентност на начин описан во II.1. под точка 1, 2 и 3 со оваа Инструкција се спро-ведува во установи кои ги исполнуваат условите сог-

ласно начелата и стандардите на Добра Лабораториска Пракса и Добра Клиничка Пракса овластени од Министерството за здравство.

Испитување на биолошката расположивост, односно испитување на биоеквивалентност на начин описан во II.1. под точка 4 и 5 може да се одвива само во установи кои ги исполнуваат условите согласно начелата и стандардите на Добра Лабораториска Пракса овластени од Министерството за здравство.

II.3. Документација во испитувањата на биолошка расположивост и биоеквивалентност

II.3.1. План за испитување на биолошка расположивост и биоеквивалентност

Пред секое испитување на биолошка расположивост односно на биоеквивалентност, главниот испитувач мора да изготви план на испитувањето согласно начелата и стандардите на Добра Клиничка Пракса и да го предаде на оценка на надлежната Етичка Комисија.

Испитувањата кои се одвиваат согласно точките 1, 2 и 3 (ознака II.1.) од оваа Инструкција не можат да отпочнат без претходно добивање на одобрение од надлежната Етичка Комисија.

За фармацевтски дозирани форми што содржат активни супстанции кои се употреба во Република Македонија, испитувањата кои се одвиваат согласно точките 1, 2 и 3 (ознака II.1.) од оваа Инструкција можат да отпочнат по добивање на одобрение од надлежната Етичка Комисија и одобрение од Министерството за здравство.

Испитувањето се спроведува согласно одобрениот план без било какво отстапување во текот на испитувањето кое навлегува во здравствената етика.

Планот за испитување се состои од:

1. "Наслов на испитувањето".

2. "Цел на испитувањето" во кој детално се опишува што се планира да се испитува и основните насоки од литература со кои се потврдува исправноста на поставената цел.

3. "Опис на препаратот" во кој се опишува активната супстанција, формата на препаратот, јачината, името на препаратот и неговиот производител, потеклото на препаратот (начин на набавка), индикации за примена на препаратот, режим на дозирање, забележените несакани дејствија и опасностите на кои се изложуваат испитаниците со земањето на препаратот.

4. "Критериуми за избор на испитаници" во кој се наведуваат податоците за видот на испитаници во испитувањето (здрави доброволци или болни), мерките за избор на пациенти (според пол, возраст, состојба, болест и други критериуми) со јасно одредени критериуми за исклучување од испитувањето.

5. "Опис на текот на испитувањето" во кој се дава точен алгоритам на изведување на испитувањето што вклучува податок за типот на експериментот (вкрстено, слепо, рандомизирано), начин на употреба на препаратот, точен редослед на земање и постапување со примероците за анализа, ограничувања кои им се поставуваат на испитаниците (движење, исхрана и т.н.), начинот на кој се врши надзор на испитувањето (видови на тест листи, информативен пристанок, начин на надзор на испитувањето пред и за време на експериментот), постапки во случај на проблеми во тек на испитувањето како што се исклучување на испитаници од испитувањето, нивно самоиницијативно истапување, начинот на забележување и запишување на несаканите дејствија и т.н..

6. "Аналитички методи" во кои се дава детален опис на аналитичкиот метод со сите податоци за валидација на методот (осетливост, прецизност, точност, селективност), ограничувања и список на инструменти на кои се вршат анализите.

7. "Статистичка обработка" во која се дава опис на статистичките методи за проверка на нултата хипотеза и критериумите според кои статистички ќе бидат споредувани тестирањето и референтниот лек.

8. "Список на испитувачи" во кој се наведени сите испитувачи и лица кои ќе учествуваат во испитувањето со јасни задолженија.

9. Останатото треба да биде во согласност со начелата и стандардите на Добрата Клиничка Пракса.

Во случај кога се одвива испитување на биоеквивалентност преку следење на брзината на ослободување на активната супстанција *in vitro*, планот на експериментот не ја содржи точката 4.

II.3.2. Тест листи во испитувања на биолошка расположивост и биоеквивалентност

Во прилог на Планот за испитување на биолошка расположивост и биоеквивалентност се даваат примероци од тест листите.

Тест листите треба да бидат прегледни и да овозможат следење на текот на испитувањето од вклучувањето на испитаниците во испитувањето се до неговото завршување.

II.3.3. Информативен пристанок

Во прилог на Планот за испитување на биолошка расположивост и биоеквивалентност се дава примерок од изјавата за согласност.

Пред започнување на испитувањето, испитаниците потпишуваат изјава за согласност за доброволно учество во испитувањето. Таа претставува составен дел на документацијата на испитувањето.

Информативниот пристанок треба да биде јасен и да им овозможи на испитаниците согледување на корисноста и опасностите кои може да произлезат од нивното учество во испитувањето.

II.3.4. Документација за референтниот лек

Документацијата за референтниот лек треба да содржи:

1. име на лекот,
2. име на производителот и увозникот,
3. статус во земјата на производство,
4. квантитативен состав на активната супстанција (супстанции),

5. фармацевтска дозирана форма,

6. начин на примена,

7. број на серија и датум на производство,

8. рок на употреба,

9. пакување и означување,

10. начин на издавање,

11. начин на кој е набавен производот (директно од производителот, преку големопродажба, малопродажба или на друг начин),

12. останати податоци: (индикации, начин на употреба, контраиндикации и други мерки на претпазливост, несакани дејствија, предозирање, литературни податоци за испитување на биолошка расположивост односно биоеквивалентност).

II.4. Испитаници во испитувањата на биолошка расположивост и биоеквивалентност

II.4.1. Број на испитаници

Бројот на испитаници во испитувањето на биолошка расположивост или биоеквивалентност се одредува врз основа на статистички методи, според типот на испитувањето, хомогеноста на групата која учествува во испитувањето и фармакокинетиката на лекот кој се испитува.

Во вкрстено рандомизирано испитување на хомогена група здрави доброволци и во случај кога опфатот на резултати според литературните податоци или искуствата од поранешни испитувања не е голем (стандартната грешка е мала), испитувањето треба да го завршат најмалку 12 испитаници по препарат.

II.4.2.Испитаници

Испитувањето на биолошката расположивост или биоеквивалентност со мерење на концентрациите на активната супстанција во биолошки материјал или со мерење на фармакодинамскиот ефект, се одвива по правило на здрави доброволци.

Испитувањата може да се вршат кај болни во следните случаи:

1. ако примената на лекот претставува ризик по здравјето на испитаникот и лекот може да се зема само во болнички услови,

2. ако концентрациите на лекот (пример: заради долгото полувреме на елиминација) се многу ниски во биолошкиот материјал по давање на еднократна доза, заради што мерењата мора да се изведуваат во состојба на динамичка рамнотежа,

3. ако заради технички или други причини оправдано се очекуваат подобри услови на изведување на испитувањето на болни или кога од етички причини не е можно испитувањето да се изведе на здрави доброволци (пример: кај деца).

Испитувањата на биолошката расположивост или биоеквивалентност не се вршат на бремени жени, здрави деца, затвореници, војници или лица кај кои присилата би можела да влијае врз нивниот пристанок да учествуваат во испитувањето.

Во случај кога испитувањето се одвива на болни, во документацијата на испитувањето се доставуваат докази за дијагностицираната болест и потребата од примената на испитуваниот лек за доброто на болниот.

Испитувањата на биолошката расположивост или биоеквивалентност со клиничко испитување, се одвијаат на популација на болни кај кои испитуваниот лек е одреден за терапија врз основа на објективни мерки.

Испитувања може да се вршат на болни деца само ако се исполнети следните услови:

1. ако според податоците од литература се очекува поинаква фармакокинетика кај децата од колку кај влрасните,

2. ако постојат добро документирани и докажани предности со примена на испитуваниот лек кај деца, во однос на паралелните лекови кои имаат одобрение за ставање во промет во Република Македонија,

3. ако кај деца нормално во терапијата е препишан лекот кој треба да се испитува,

4. ако родителите односно старателот дале писмена согласност за учество на детето во испитувањето,

5. ако не биде применета инвазивна, односно метода со која има голем ризик за земање на биолошки материјал односно мерење на фармакодинамскиот ефект на лекот.

На испитаниците кои ќе бидат вклучени во студијата за испитување на биолошка расположивост или биоеквивалентност, односно на нивните старатели пред нивното вклучување во испитувањето им се даваат објаснувања за:

1. причините за изведување на испитувањето и неговиот тек,

2. сите евентуални опасности односно потешкотии (пример: несакани дејства) и корисни ефекти кои можат да се очекуваат во текот на испитувањето,

3. правата на испитаниците (пример: можност за откажување од испитувањето без објаснување) и нивните обврски (пример: неконсумирање на алкохол, обврска за пријавување на несаканите дејства и друго) во тек на испитувањето.

Пред вклучувањето на испитаникот во испитувањето, се утврдува здравствената состојба на органите кои се важни за фармакокинетиката и општата состојба на организмот на следниот начин:

1. бележење на општи податоци (возраст, телесна тежина, пол, крвен притисок, зависности и друго) со настојување разликите во однос на сите фактори да бидат што помали,

2. земање на анамнестички податоци со кои се откриваат податоците за болести со евентуално влијание врз фармакокинетиката на испитуваниот лек,

3. детални интернистички, а по потреба и други специјалистички прегледи, во зависност од испитувањиот лек и типот на испитување,

4. мерење на биохемиските, хематолошките и другите параметри со кои се проверува функционалната состојба на органите кои се важни за фармакокинетиката или фармакодинамијата на лекот кој што се испитува,

5. утврдување на останатите фактори со соодветни дијагностички постапки ако се тие важни за изведување на испитувањето, односно за заштита на испитаникот (пример: фенотип, психички тестови, тест за бременост за исклучување на бремени жени од испитувањето и друго).

Дијагностичките постапки наведени од точка 2 до точка 5 се изведуваат и во текот, односно на крајот од испитувањето, ако во литературните податоци е наведено дека лекот со неговата примена може истите да ги промени во текот на испитувањето.

Сите испитувања од точка 2 до точка 5 можат да се вршат само во установи кои ги задоволуваат начелата и стандардите на Добра Лабораториска пракса, односно Добра Клиничка Пракса и имаат одобрение за вршење на дејност од Министерството за здравство.

Резултатите од сите испитувањата се составен дел на извештајот од испитувањето, а резултатите се чуват во документацијата на установата најмалку 5 години после завршувањето на испитувањето.

При изведување на испитување на животински модел, потребно е да се направи селекција на животните со дијагностички постапки кои се приближно исти со оние кои се пропишани за утврдување на здравствената состојба на здрави доброволци, како би се добила што похомогена група, согласно начелата и стандардите на Добра Лабораториска Пракса.

Студиите за испитување на биоеквивалентност кај луѓе или експериментални животни не ја исклучуваат обврската за испитување на брзината на ослободување на активната супстанција *in vitro* за секоја серија на лекот.

II.5. Испитување на биолошка расположивост и биоеквивалентност во *in vivo* услови

Испитувањата на биолошка расположивост и биоеквивалентност во *in vivo* услови можат да се изведуваат:

1. после апликација на една доза на лекот,

2. во состојба на динамичка рамнотежа,

3. пред воспоставувањето на динамичка рамнотежа во случај кога времето до постигнување на динамичка рамнотежа е многу долго и постои можност од промена на состојбата на испитаникот или условите во кои се изведува испитувањето.

Испитувањата од точка 1 мораат да бидат вкрстени и рандомизирани, освен во клиничките испитувања кога тоа поради типот на испитувањето или од етички причини не е можно, согласно начелата и стандардите на Добра Клиничка Пракса.

При мерење на фармакодинамските ефекти на лекот, односно во клиничкото испитување, испитувањето по правило треба да биде двојно-слепо, вкрстено и рандомизирано.

При изведување на рандомизирани испитувања после апликација на една доза на лекот, временскиот период помеѓу примената на испитуваниот и референтниот лек мора да изнесува најмалку 7 полувремиња на елиминација на тој лек, освен за испитувањата кои спаѓаат под точка 3.

Доколку испитувањето се извршува во согласност со точка 3., тогаш временскиот период помеѓу деновите на испитувањето мора да биде доволно долг за да не се изложи испитаникот на преголем напор предизвикан од земањето примероци за анализа.

Испитување во состојба на динамичка рамнотежа е потребно:

1. за лекови со нелинеарна фармакокинетика,
2. кога осетливоста на аналитичкиот метод е премногу мала за да се изведе испитување после еднократна апликација на лекот,
3. за лекови со контролирано ослободување на активната супстанција,
4. при испитување на комбинирани лекови кај кои е важен односот помеѓу активните супстанции во состојба на динамичка рамнотежа,
5. во случаи кога испитувањето се врши на болни.

Во случаите кога испитувањето се врши во динамичка рамнотежа, времето на употреба на секој од препаратите до денот на испитувањето мора да изнесува најмалку 7 полувремиња на елиминација на тој лек.

Условите за употреба на тестираниот и референтниот лек во текот на испитувањето мора да бидат слични во поглед на избегнувања на одредени прехранбени производи и пијалоци, средства за уживање, други лекови, начин на исхрана и други фактори кои би можеле да влијаат на фармакокинетиката на испитуваните препарати.

На денот на испитувањето испитаниците мора да се придржуваат кон еднакви обврски во поглед на консумирањето на храна и пијалоци (пример: доаѓање или недоаѓање гладни на испитувањето, време на земање на стандардни оброци и нивна содржина, начин на земање на лекот).

II.6. Испитување на биоеквивалентност во *in vitro* услови

При планирање на експерименти за испитување на биоеквивалентност со мерење на брзината на ослободување на активната супстанција *in vitro*, се испитуваат најмалку 6 поединечни примероци од секоја испитувачка серија на лекот.

За време на испитувањата во *in vitro* услови се вршат најмалку три узорцирања на материјал за анализа за секој од испитуваните примероци.

При испитување на биоеквивалентност *in vitro* што се врши со цел за издавање на одобрение за ставање на лекот во промет, се испитуваат најмалку две серии на лекот.

II.7. Надзор над испитувањето на биолошка расположивост и биоеквивалентност

При испитувањето на биолошка расположивост, односно биоеквивалентност се спроведува надзор од страна на главниот испитувач согласно начелата и стандардите на Добра Лабораториска Пракса и Добра Клиничка Пракса.

Главниот испитувач за време на спроведувањето на испитувањето мора да биде постојано во тек со настаниите кои се случуваат за време на испитувањето, да го контролира извршувањето на испитувањето, да ги запишува сите случајувања, односно отстапувања од планот на испитувањето во соодветни тест листи, а во согласност со начелата и стандардите на Добра Клиничка пракса и Добра Лабораториска пракса.

II.8. Примероци во испитувањето на биолошка расположивост и биоеквивалентност

Оптимални примероци на биолошки материјал за испитувањата според оваа Инструкција се: плазма, севрум или полна крв.

Како примерок за анализа може да се користи урина, но со објаснение кое се темели на податоци од литературата во следните случаи:

1. урината е примерок од избор кога испитувањето се спроведува на деца како испитаници,

2. не постои соодветен аналитички метод за мерење на лекот во крвта, а излучувањето на лекот, односно на неговите метаболити се одвива претежно ($\geq 70\%$) преку бубрезите.

Во испитувањата што се вршат според оваа Инструкција, потребно е на денот на испитувањето да се земат примероци крв непосредно пред да се даде дозата на лекот и потоа најмалку по три примероци што ќе бидат во:

1. фазата на брз пораст на концентрациите.
2. фазата на брзо намалување на концентрациите.
3. бета-фазата во која последниот примерок мора да биде земен во време од најмалку 2 полувремиња на елиминација после максималната (peak) концентрација на лекот во крвта.

Како исклучок од точка 3, земањето примероци во бета фазата се врши во рамките на интервалот на дозирање на денот на испитувањето, така што последното земање примерок да биде непосредно пред следната доза, кога испитувањето се врши во динамичка рамнотежа или после повеќекратна употреба на лекот.

Поголем број примероци од наведените три ќе бидат потребни за следните случаи:

1. лекови со многу долг полуживот на елиминација кога се зголемува бројот на примероци во бета фазата,

2. лекови за кои е важно навлегувањето во системската циркулација (пример: висока пресистемска биотрансформација, контролирана или неконтролирана бавна апсорпција и друго), кога треба да се земат поголем број примероци додека трае фазата на апсорпција,

3. лекови кај кои се изразито високи осцилациите на концентрациите во рамките на еден интервал на дозирање, кога се зголемува бројот на земени примероци во времето на очекуваната максимална (peak) концентрација.

Во случај кога се спроведува испитување на лек чија активна супстанција е физиолошки присутна во биолошкиот материјал кој се користи во испитувањата на биолошка расположивост и биоеквивалентност, при изборот на испитаници мора да се одреди концетрацијата на таа супстанција во биолошкиот материјал, а во случаите кога се менуваат нејзините концентрации во текот на денот треба да се направи и дневен профил.

Дозата на лекот која се дава во испитувањата на биолошка расположивост и биоеквивалентност мора да биде таква за да аналитичкиот метод со статистички висока сигурност регистрира промени на концентрациите предизвикани од употребената доза, за да може со сигурност да се пресметаат сите фармакокинетски параметри.

II.9. Анализа на лекот во примероците на биолошки материјал добиени при испитувањата на биолошка расположивост и биоеквивалентност

Анализата на лекот (активната супстанција и/или метаболитите) во примероци на биолошки материјал се врши во установа која ги задоволува начелата и стандардите на Добра Лабораториска Пракса.

При анализа на лекот во примероци на биолошки материјал се користи аналитички метод што ги задовољува начелата и стандардите на Добра Лабораториска Пракса во поглед на осетливоста, прецизноста, точноста и селективноста.

Осетливоста на аналитичкиот метод треба да биде таква да во бета фазата на концентрациската крива коефициентот на варијабилност биде помал од 10%.

Ако анализата на концентрацијата на лекот во биолошки материјал не е изведена во една лабораторија туку во повеќе лаборатории, во сите лаборатории валидацијата на методите треба да биде изведена на ист начин и во согласност со начелата и стандардите на Добра Лабораториска Пракса.

Во ваков случај, се врши испитување на компаративност на резултатите од сите лаборатории што учествуваат во мерењето на концентрациите на лековите и за да се докаже дека резултатите статистички значајно не се разликуваат.

Во случај кога се споредуваат различни испитувања и ако треба да се испитаат примероци од различни испитувања со различни методи, а методите покриваат приближно исто концентрациско подрачје во ист материјал за анализа, тогаш методите треба да бидат вклучено вреднувани.

Лабораторијата во која било изведено мерењето на концентрацијата на лекот (активната супстанција и/или метаболитите) во биолошки материјал ги чува сите резултати од анализите најмалку 5 години по извршената регистрација на лековите во чие испитување учествувала.

II.10. Испитување на биоеквивалентност преку следење на фармакодинамски дејствија на лековите

Фармакодинамското дејство кое се мери заместо концентрацијата на лекот може да се добие со:

1. мерење на активноста на некој ензим на чија активност делува лекот,
2. следење на концентрацијата на некој параметар на кој влијае примената на испитуваниот лек,
3. директно инструментално мерење на некое дејство на лекот,
4. квалитативно забележување врз база на следење на испитаниците.

Изборот на фармакодинамското дејство се прави така да ниту со еден од испитуваните препарати не е можно да се добие максимално дејство со применетата доза и начинот на дозирање.

Методите што се користат во испитувањата од точките 1 и 2 треба да бидат во согласност со начелата и стандардите на Добра Лабораториска Пракса, а лабораторијата мора да има одобрение од Министерство за здравство за наведените испитувања.

Установата која ги изведува испитувањата од точка 3 треба да работи според начелата и стандардите на Добра Клиничка Пракса и да има дијагностичка метода во поглед на осетливоста, точноста, прецизноста и селективноста во согласност со начелата и стандардите на Добра Лабораториска Пракса, како и да поседува одобрение од Министерство за здравство за дијагностичката постапка која е употребена во испитувањето.

Во случај на испитување од точка 4, установата односно испитувачот треба да ги исполнува барањата во согласност со начелата и стандардите на Добра Клиничка Пракса и да има одобрение од Министерство за здравство за дијагностичкото и терапиското подрачје во кое се испитува лекот.

Фармакодинамскиот ефект треба да биде одредуван со апарат кој дава запис за изведеното мерење и кој е дел од архивата на инструментот.

Во случај кога не постои можност за добивање на писмен запис од апаратот туку податоците се отчитуваат визуелно или само со клиничко забележување на промените, испитувачот го запишува отчитаниот податок во тест листата или соодветен протокол и со потпис го потврдува секое мерење.

Ако во испитувањето на биоеквивалентност преку следење на фармакодинамски дејствија може да се очекува поголемо плацебо дејство, испитувањето мора да се организира на тој начин што плацебо ефектот ќе биде изменен кај секој испитаник со додавање на уште една фаза од испитувањето во која ќе биде употребено плацебо.

II.11. Испитување на биоеквивалентност преку испитување на брзината на ослободување на активната супстанција во *in vitro* услови

Аналитичкиот метод за испитување на брзината на ослободување на активната супстанција во *in vitro* услови треба да одговара на начелата и стандардите на Добра Лабораториска Пракса.

Апаратите на кои се изведуваат мерењата треба да даваат запис во писмена форма, а доколку тоа не е можно, сите резултати од отчитувањето се запишуваат во соодветен протокол и оверуваат со потпис на испитувачот.

Установата која ги изведува овие мерења ги чува сите оригинални исписи или записи на мерењето во период од од најмалку 5 години по изведеното испитување.

III РЕЗУЛТАТИ ОД ИСПИТУВАЊЕТО

Резултатите од испитувањето на биолошка расположивост и биоеквивалентност се прикажуваат текстуално, табеларно и графички.

III.1. Фармакокинетски параметри

Површината под крива, означена со кратенка (AUC), е параметар кој ја изразува количината на активна супстанција која од местото на апсорпција е влезена во системската циркулација.

AUC е површината под кривата на измерените концентрации на лекот (или метаболити) во крвта (серум, плазма) во функција од времето.

AUC_{0-t} е површината под кривата на измерените концентрации на лекот (или метаболити) во крвта (серум, плазма) пред давање на лекот (нулта време) до последната измерена концентрација на лекот (или метаболити) во крвта (серум, плазма).

$AUC_{0-\infty}$ е површината под кривата на измерените концентрациите на лекот (или метаболити) во крвта (серум, плазма) пред давање на лекот (нулта време) до бесконечност. Се добива со екстраполација.

Времето на постигнување на максималните концентрации на лекот во крвта (серум, плазма) се означува со T_{max} и претставува време од земањето на лекот до највисоката измерена концентрација во крвта (серум, плазма) во временскиот период во кој се земани применетите за анализа.

Максимална концентрација на лекот во крвта (серум, плазма) се означува со C_{max} и претставува највисоката измерена концентрација на лекот во крвта (се-

рум, плазма) во временскиот период во кој се земани примероците за анализа.

Половреме на елиминација ($T_{1/2}$) е временски период, измерен после завршувањето на апсорцијата на лекот, во кој концентрацијата на лекот се намалува на половина.

Во зависност од видот на испитувањето на биолошка расположивост или биоеквивалентност може да бидат пресметани и други фармакокинетски параметри согласно Водичот на ЕМЕА за изведување на испитувања на биолошка расположивост и биоеквивалентност што е важечки во тој момент.

III.2. Статистичка обработка

Статистичките методи кои се користат за утврдувањето на разликите помеѓу споредуваните препарати (тестиран и референтен) треба да се базираат на претходно статистичко испитување на споредуваните групи т.е. типот на распределба на податоците во самата група.

Ако податоците во самите споредувани групи не припаѓаат на нормалната распределба (пример: за AUC) потребно е пред споредувањето податоците да се логаритмираат.

Резултатите од секоја испитувана група треба да бидат описани со дескриптивна статистика (аритметичка или геометриска средина, тип на распределба, варијанса).

За споредување на разликите помеѓу препаратите, се користат тестови базирани на пресметување на анализа на варијанса за две обележја. Во овој случај интервалот на доверба користен во статистичките тестови треба да биде во подрачјето од 80-125%, освен за лековите со мала тераписка ширина кога интервалот на доверба мора да биде во подрачје од 85-120%.

Во одредени случаи, за некои фармакокинетски параметри може да биде прифатено пошироко подрачје на интервалот на доверба, согласно Водичот на ЕМЕА за изведување на испитувања на биолошка расположивост и биоеквивалентност кој е важечки во тој момент.

Препаратите се сметаат за биоеквивалентни доколку се задоволени критериумите за сите испитувани параметри.

Со статистичката обработка мора да бидат опфатени следните фармакокинетски параметри:

1. површина под крива на измерените концентрации на лекот (или метаболити) во крв (серум, плазма) во функција од времето, во временскиот период од време нула до последната измерена концентрација (AUC_{0-t}),

2. површина под крива на измерените концентрации на лекот (или метаболити) во крв (серум, плазма) во функција од времето, во временскиот период од време нула до бесконечност ($AUC_{0-\infty}$),

3. вредностите на максималните концентрации на лекот (или метаболити) во крв (серум, плазма) (C_{max}),

4. времето за кое се постигнуваат максималните концентрации на лекот (или метаболити) во крв (серум, плазма) (T_{max}).

Во зависност од испитуваниот лек (пример: лекови со мала тераписка ширина, лекови со нелинеарна дозно-зависна кинетика, лекови кои имаат висока пресистемска биотрансформација и т.н.), како и од тоа дали испитувањето е изведено со еднократно давање на лекот или во состојба на динамичка рамнотежа, потребна е статистичка обработка и на други фармакокинетски параметри како што се:

1. сите измерени концентрации во периодот на испитувањето,

2. половреме на елиминација ($T_{1/2}$) и средно време на задржување на лекот во организмот (MRT),

3. други фармакокинетски параметри, согласно Водичот на ЕМЕА за изведување на испитувања на биолошка расположивост и биоеквивалентност кој е важечки во тој момент.

IV ИЗВЕШТАЈ ОД ИСПИТУВАЊЕТО

По завршување на испитувањето установата која го изведува испитувањето поднесува извештај до нарачателот на испитувањето.

Извештајот од испитувањето на биоеквивалентност го потпишува главниот испитувач во одреден број на примероци кој е претходно утврден со нарачателот на испитувањето.

Извештајот мора да биде напишан на македонски јазик, а одделни негови делови можат да бидат напишани истовремено и на английски јазик.

Сите страници од извештајот треба да бидат нумерирали и заверени со потпис на главниот испитувач.

На крајот на извештајот се потпишуваат сите испитувачи кои учествувале во испитувањето.

Извештајот за изведеното испитување треба да содржи: насловна страна, содржина на испитувањето, поглавје со опис на материјалот и методите, поглавје со резултати и дискусија, заклучок и прилози.

Покрај овие делови, извештајот во посебни случаи може да има и други делови (листа на кратенки и поими, вовед и т.н.).

Насловната страна од извештајот содржи: ознака за тајноста, наслов на испитувањето, нарачател на испитувањето, установа во која испитувањето е изведено, имиња на сите испитувачи кои учествувале во испитувањето, бројот на печатени примероци од извештајот, датум на изготвување на извештајот, потпис на главниот испитувач и печат на установата каде што е изведено испитувањето.

Во посебни случаи на насловната страна од извештајот може да е запишан бројот на библиотекарска класификација, ознака за сопственоста над добиените резултати од испитувањето и други податоци кои се дел од договорот помеѓу нарачателот и изведувачот на испитувањето.

Резимето од извештајот од испитувањето треба да ги содржи клучните податоци за целите, применетите материјали и методи, резултатите и заклучокот од испитувањето.

Во поглавјето во кое се дава опис на материјалот и методите се наведува следното:

1. детален опис на карактеристиките на препаратот, неговото име, производител, број на серија на препаратор, рок на траење, опис на составот и други податоци кои се карактеристични за препараторот,

2. детален опис на применетите методи и постапки во испитувањето, употребени инструменти, апарати и друго,

3. опис на испитаниците ако препаратите биле испитувани на пациенти или здрави доброволци,

4. опис на применетите статистички методи за проверка на хипотезите од испитувањето.

Поглавјето во кое се презентирани резултатите треба да ги содржи сите поединечни резултати од испитувањето кои мораат да се обработат со соодветни статистички методи.

Поединечните резултати треба да бидат наведени така што секој може да ја провери соодветноста и исправноста на применетите статистички тестови.

Во поглавјето во кое се наведува заклучокот од испитувањето, испитувачот треба да даде јасно мислење за испитуваниот лек, за неговата биоеквивалентност со референтниот лек, како и предлог за тоа дали и под кои услови лекот треба да се регистрира.

Прилозите кон извештајот треба да го содржат следното:

1. План на испитувањето,
2. Одобрение од Етичката комисија при Медицинскиот факултет и/или од Министерството за здравство дека е одобрен планот на испитувањето од стручна и етичка гледна точка,
3. Сите поединечни тест листи ако испитувањето е изведено на пациенти или здрави доброволци,
4. Извештај од аналитичкиот метод со кој се одредувани концентрациите на лекот и/или метаболитите,
5. По потреба и други документи во согласност со начелата и стандардите на Добра Клиничка Пракса и Добра Лабораториска Пракса (пример: листи на рандомизација во испитувањето, примерок од информативниот пристапок и друго).

Доколку за било кој испитуван фармакокинетски параметар биде докажано дека не ги задоволува критериумите за еднаквост на двата споредувани препарати, тогаш се смета дека испитуваните препарати не се биоеквивалентни.

Врз основа на клиничко-фармаколошка проценка, без оглед на тоа што испитуваните препарати не се биоеквивалентни, испитуваниот препарат може да биде регистриран ако:

1. максималната концентрација на лекот во крвта (плазма, серум) или друг биолошки материјал на испитуваниот лек е статистички значајно пониска во споредба со референтниот лек, а зголемени-те максимални концентрации во наведените биолошки материјали можат да се доведат во врска со одредени несакани дејствиа заради што се дава предност на лекот со пониски максимални концен-трации;

2. од клиничка гледна точка се смета дека испитуваниот лек е посодветен (пример: заради подолгите интервали на дозирање односно потребата за поретко дозирање, заради помалите осцилации во концентрациите во текот на динамичката рамнотежа или заради други причини кои даваат предност на испитуваниот лек во однос на референтниот лек),

3. испитуваниот лек има поголема биолошка распо-ложивост (тој е супербиорасположив) споредено со ре-ферентниот лек, а тоа нема значајни клинички после-дици,

4. референтниот и испитуваниот лек не биле со иста фармацевтска дозирана форма заради фактот што на пазарот нема референтен лек со иста фармацевтска до-зирана форма како што е испитуваниот, а не била мож-на употреба на лекот интравенски кога треба само да се докаже дека испитуваниот лек е прифатлив од клинич-ка гледна точка.

Во случајот од точка 3, треба со клиничко испиту-вање да се докаже предноста на испитуваниот лек во однос на референтниот лек.

Оваа инструкција се објавува во "Службен весник на Република Македонија".

Бр. 15-7624/1
30 септември 2004 година
Скопје

Министер,
д-р **Рецеп Сељмани**, с.р.

1282.

Врз основа на член 78, став 3 и член 79, став 2 од Законот за државните службеници („Службен весник на Република Македонија“ бр.59/2000, 112/2000, 34/2001, 103/2001, 43/2002, 98/2002, 17/2003, 40/2003, 85/2003 и 17/2004), директорот на Агенцијата за државни службеници донесе

ПРАВИЛНИК ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ НА ПРАВИЛНИКОТ ЗА НА- ЧИНОТ И ПОСТАПКАТА ЗА ОЦЕНУВАЊЕ НА ДРЖАВНИТЕ СЛУЖБЕНИЦИ

Член 1

Во Правилникот за начинот и постапката за оценува-ње на државните службеници, во Образецот за оценување на државен службеник, точката 17 се менува и гласи:

„17. Критериуми за оценување на државниот службеник

Критериуми за оценување	Се истакнува (A)	Задовољува (B)	Нездовољува (B)	Коментари во прилог на дадената оценка
1. Стручно знаење и способност во работата - степен на познавање, толкување и примена на законите и другите прописи, принципите, стандардите и практиките од соодветната област на која работи државниот службеник; - степен на умешност и вештината за стручно и ефикасно извршување на работите; - организаторски, раководни, комуникациски и други способности, како и способност за тимско работење.				
2. Залагање - степен на ангажирање на државниот службеник за квалитетно, стручно и доследно извршување на службените задачи; - степен на давање квалиитетни услуги, совети и комуникација со граѓаните, државните органи и другите правни субјекти со кои соработува.				
3. Постигнати резултати - степен на остварување на службените задачи по квантитет и квалитет, во рамките на надлежностите на организациониот облик и на органот во целина.				
4. Креативност - способност за иновативност, - иницијативност, - способност за самостојно расудување и оценување на факти, - способност за анализирање сложени информации и изнаоѓање на решение за проблемите.				
5. Совесност - навремено, правилно и доследно извршување на службените задачи.				

Член 2

Овој правилник влегува во сила со денот на објавува-њето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 07-3227/1
4 октомври 2004 година
Скопје

Агенција за државни службеници
Директор,
Татјана Трендафилова-Поповска, с.р.

НОВО, НОВО, НОВО !!!

ВО ИЗДАНИЕ НА ЈП СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РМ

ИЗЛЕГОА ОД ПЕЧАТ:

<i>P.бр</i>	<i>Издание</i>	<i>Цена</i>	<i>P.бр</i>	<i>Издание</i>	<i>Цена</i>
1	Закон за трговските друштва, со вовед	800.00	13	Збирка на прописи од областа на изборното право (со коментар и објаснување) Трајко Вељаноски, Вјекослав Анѓелевски	350.00
2	Закон за јавните набавки	200.00	14	Закон за денационализација (со коментар, објаснувања и обрасци) Д-р Стефан Георгиевски	450.00
3	Кривичен законик од Д-р Владо Камбовски (со измените и дополнувањата од 1999 и 2002 година со краток коментар, објаснувања и регистар на поими) - плус Додаток со измените и дооплувањата на КЗ од 2003 и 2004	600.00	15	Збирка на меѓународни конвенции од областа на кривичното право	290.00
4	Регистар на прописи на Република македонија (со шест промени – влошки, гратискласер и додаток на актуелни прописи)	3700.00	16	Збирка на прописи од областа на стопанството и финансите Миле Крцкоски, Јован В. Бишковски	300.00
5	Комплет CD-ROM Изданија 2001, 2002 и 2003 година	5000.00	17	Збирка на прописи од областа на државјанството Фиданчо Стоев, Мирјана Лазарова - Трајковска	350.00
6	Поединечни CD-ROM Изданија 2001, 2002 и 2003	2000.00	18	Закон за прекршоците (со објаснувања, коментари, судска практика, со прилози) Д-р Јован Проевски, Миле Крцкоски	500.00
7	WEB-страницата - издание на Службен весник на РМ целата законска и подзаконска регулатива од 1945 до денес, како и дигиталното издание на службениот весник Претплатниците на печатеното издание „Службен весник на РМ“, за WEB – страницата добиваат екстра попуст од 30%	12200.00	19	Збирка на прописи од областа на катастарот, просторното и урбанистичко планирање и стопанството Миле Крцкоски, Јован В. Бишковски	400.00
8	Устав на Република Македонија (со сите амандмани и рамковен договор) Рокса Георгиевска, Елена Ставрева на македонски јазик (мек повез) на англиски јазик (мек повез)	300.00 400.00	20	Збирка на прописи од областа на судството, јавното обвинителство и адвокатурата Миле Крцкоски, Елена Ставрева, Рокса Георгиевска	500.00
9	Закон за спречување на перење пари Д-р Јован Проевски	400.00	21	Збирка на прописи од областа на трговските друштва, трговијата, осигурувањето и сопственосно-правните односи Миле Крцкоски	400.00
10	Закон за извршната постапка Д-р Стефан Георгиевски	600.00			
12	Закон за спречување на корупцијата Д-р Јован Проевски (со објаснувања)	420.00			

ПОРАЧКА

- Порачувам _____ примерок-ци од изданието под реден број _____ со единечна цена од _____ денари.
- Порачувам _____ примерок-ци од изданието под реден број _____ со единечна цена од _____ денари.
- Порачувам _____ примерок-ци од изданието под реден број _____ со единечна цена од _____ денари.
- Порачувам _____ примерок-ци од изданието под реден број _____ со единечна цена од _____ денари.

Име и презиме: _____ Назив на фирмата: _____

Адреса: _____ Место: _____

Телефон: _____ Телефакс: _____ e-mail: _____

(М.П.)

Нарачател,

=====
Доказ за извршена уплата на жиро сметка 300000000188798 и порачката испратете ги на адреса на
ЈП Службен весник на РМ, бул. „Партизански одреди“ 29, Скопје, п.фах 51
или на телефон +389-2-311-22-67

www.slvesnik.com.mk
contact@slvesnik.com.mk

Издавач: ЈП СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА, ц.о.-Скопје
бул. "Партизански одреди" бр. 29. Поштенски фах 51.
Директор и одговорен уредник - Борис Тренески.
Телефони: +389-2-3298-860, +389-2-3298-769. Телефакс: +389-2-3112-267.
Претплатата за 2004 година изнесува 9.200,00 денари.
„Службен весник на Република Македонија“ излегува по потреба.
Рок за рекламијации 15 дена.
Жиро-сметка: 300000000188798. Број за ДДВ МК: 4030987108771.
Депонент: Комерцијална банка, АД - Скопје.
Печат: Графички центар КМ Креатив - Скопје.